Meşhurların Son Anları

BURHAN BOZGEYİK

Cihan Yayınları

92 Bin Baskı

Burhan Bozgeyik

Meşhurların Son Anları

Türdav Yayın Grubu
Adına Editör Mehmet Dikmen
Baskıya Hazırlık Türdav Ajans
Baskı ve Cilt Çevik Matbaacılık
Davudpaşa Cad. Besler İş Merkezi
No: 20/18-19 Topkapı / İstanbul
Tel: (0212) 501 30 19
e.mail: cevikmatbaacilik@gmail.com
sertifika no: 12095

İstanbul / 2014
ISBN 975-7656-25-9

Yayıncı Sertifika No: 16440

TÜRDAV YAYIN GRUBU

Göztepe Mh. Mahmutbey Yolu Orhangazi Cd. No:16 Bağcılar / İSTANBUL
Tel: (0212) 446 08 88 (pbx) Fax: (0212) 446 00 15
www.cihanyay.com • bilgi@cihanyay.com • www.kitapkutusu.com

© "Cihan" markası ile üretilen bu eserin basım ve yayın hakları **Türdav Basım ve Yayım Ticaret ve Sanayii A.Ş.**'ye aittir.

Burhan BOZGEYİK

Meşhurların Son Anları

Cihan
Yayınları

BURHAN BOZGEYİK

1957'de Gaziantep'te doğdu. İlk ve orta tahsilini burada tamamladı. 1975'te İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne girdi. Fakülte yıllarında bazı dergilerin idareciliğini yaptı, gazetede ve dergilerde yazıları yayınlandı. 1979'da fakülteyi bitirince profesyonel gazeteciliğe başladı. Aralıksız 14 yıl; Yeni Asya, Yeni Nesil ve Tasvir gazetelerinde, haber, röportaj, araştırma, inceleme ve köşe yazısı yazdı. 27 Nisan 1992 tarihinden itibaren serbest gazeteci olarak çalışmaya ve yaptığı araştırmaları kitaplaştırmaya başladı. Halen Milli Gazete'de haftada üç gün köşe yazısı da yazan Burhan Bozgeyik evli ve iki çocuk babasıdır.

Bozgeyik'in yayınevimizden neşrolunan eserleri:

- *Meşhurların Son Anları*
- *Ölüm Sonrası Hayat*
- *12 İmam ve Alevilik*

TAKDİM

İnsanoğlu, **"en güzel surette"** yaratılmış olan mahluk... Gözleri, yüzün ön kısmına mütenâsib şekilde yerleştirilmiş. Biri alında, biri tepede değil. Ellerin biri göğüste, biri sırtta değil. Alınlar tüylerle kaplı değil. Herşey yerli yerinde. Mükemmellik, güzellik, faydalılık birlikte... Bu şekilde güzel bir şekilde yaratılmış olan insanoğlu gün gelmekte son nefesini vermekte.

İnsanlar öldüğü gibi, şu dünyayı şenlendiren hayvanlar da, bitkiler de, ağaçlar da ölmekte. Gün gelecek şu "ihtiyar dünya" da ölecek.

İnsanoğlu ve bütün canlılar Acz-i mutlak ve fakr-ı mutlak içerisinde yuvarlanmakta...

Nedir "acz-i mutlak", yani "mutlak âcizlik" hâli?.. Zaman bir ip, bir sinema şeridi gibi insanın, canlıların, mahlukatın boynuna takılmış. Ondan kurtulmak mümkün değil. Zaman, bütün canlıları mağlup eden bir ip gibidir. Vakit dolunca o iple çekip götürüyor.

Bütün belâ ve musibetlerin ana menbâı, zamandır. Zaman durmayınca, durdurulamayınca ölüm gelecektir. Bu, iki kere iki dört eder derecesinde bir hakikattır. Durmayan, durdurulamayan zaman, insanı öldürdüğü gibi, âlemi de öldürecektir.

Haydi bakalım "güç sahipleri" gücünüz varsa zamanı durdurun!.. Zamanı durdurmak için; Güneşi durdurmak, ayı durdurmak, dünyayı durdurmak lazım. Geceyi, gündüzü, mevsimleri, saniyeyi, dakikayı, saati kaldırmak lazım. Çekirdeğin, molekülün, atomun hareketini durdurmak lazım. Yenilen, içilen

maddelerin sabit maddeler haline gelmesi, yani vücuttan atılmaması lazım. Peki bu mümkün mü?.. Değil elbette. İşte acz-i mutlak budur. Yani, ölüme, belâya, yaşlanmaya karşı âcizlik halidir. Aczini anlayan insan, "ölümden kurtuluş çaresi" aramaya başlar.

Peki "**Fakr-ı mutlak**" nedir? Yani, "mutlak fakirlik hali" deyince ne anlıyoruz? Fakirlik yalnızca para cihetinden, maddî cihetten fakir olmak demek değildir.

İnsan vücudunda her gün milyonlarca zerre, hücre ölmektedir. Günde binlerce, onbinlerce, yüzbinlerce zerre ölür, gider. Yerine yenisinin gelmesi lazım. Meselâ gözün içerisinden bir zerre çıktı. Peki o ölüp giden zerrenin, hücrenin yerine gelecek yeni bir zerreyi kim mideden dolaştırıp gözün içerisine getirip yerleştirecek ve o bir tek zerreye "görme" dersini verecek?

İşte insanoğlu, bunun gibi, vücudun her gün, her an karşılanması gereken milyonlarca ihtiyaçlarını düşünmelidir. Bu ihtiyaçlarımızı kimden isteyeceğiz? Güneşten, aydan, vs.'den mi?

İnsanlar ve bütün canlılar mutlak fakirlik içerisindedir. Muhtaç durumdadır. Ve haberimiz dahi olmadan bu ihtiyaçları gideren birisi vardır.

Bu hakikatleri düşünen ve çevresinde sevdiklerinin öldüğünü gören insan acır. Annesinin, babasının, kardeşlerinin, çocuklarının, sevdiği kim varsa onların ölümünü görür ve acır.

Mü'min olan, kendisine bakar, vücudunda milyonlarca zerrenin ölümünü görür. Kendisinin de zaman denilen ip vasıtasıyla her an ölüme biraz daha yaklaştığını görür. Bu ölüm düşüncesi onu yakar. Taş acımaz, inek acımaz, güneş acımaz. Ama insan aczini göre göre acır. Bu âlemi yokluktan kurtarma çaresi arar. Birden Tevhid-i İlâhiyi bulur. Âlemi ölümden kurtaracak Alah'a yönelir. Cenab-ı Hakka iştiyak duyar. şevkle Allah'a yönelir. Allah'ı bulunca, "**Âmentü Billahi ve bi'l yevmi'l Âhiri**" der. Yani Allah'a ve âhiret gününe olan inancını dile getirir. **Şefkat**, yani acımak **şevke** inkılap eder. "**Madem bu kâinatın Sahibi, bizi imtihan için bu dünyaya göndermiş olan Allahu Teâlâ bizlere Cenneti hazırlamış, inananlar oraya gidiyor, öyleyse acımaya değmez**" diyerek teselli bulur.

Mü'min, Bu dünyayı ebedî âlemin tezgahı olarak görür. Kendisinin o ebedî âleme dâvetli olduğunu unutmaz. "Bu dünya, Kâinatın Sahibi olan Allah'ın bir misafirhanesidir. Kerîm bir Zâta misafiriz. O bizi ebedî âleme dâvet etmiş. Öyleyse ölüme üzülmek yersizdir. Yapacağımız iş, bu 'dünya sarayının' sahibinin emri istikametinde hareket edip O'nu râzı etmek ve buradan çok daha güzel ve hiç ölünmeyecek mekâna kavuşmayı hak etmektir" der. Musibetleri, belâları, saçındaki beyazlıkları bir "ikaz" olarak görür.

Mü'min olmayanlarsa, yani Tevhidî îmana sahip olmayan, Âhiretin varlığını, öldükten sonra dirilmeyi kabul etmeyen insanlarsa, her an, her saniye, bir "cellat satırı" gibi gördükleri ölümle yüzyüze geleceklerini düşünerek titrerler. Zaman ipinin kendilerini ve sevdiklerini çeke çeke mezara doğru götürdüğünü görerek ürperirler. Ne kadar zengin olurlarsa olsunlar, kendilerinin ve yakınlarının bazı hücrelerinin yenilenmemesi, vücudun zarûrî ihtiyaç maddelerinin noksan olması karşısında türlü hastalıklarla, felç hâdisesiyle, görme bozukluğuyla karşı karşıya kalınca dehşete kapılırlar. Ama gözleri, kulakları, kalpleri mühürlü olduğu için gerçeği göremezler. Çareyi, alkol, uyuşturucu ve sefahetle akıllarını uyuşturmakta, düşüncelerini iptal etmekte bulurlar. Tıpkı "avcı beni görmesin!" diye başını kuma gömen devekuşu gibi...

Öyle dehşetli bir zamanda yaşamaktayız ki, "gaflet" mü'minlerin de her yanını, bütün hislerini sarabilmekte. Çoğu zaman **"ölüm gerçeğini"** unutturabilmekte. Halbuki her gün yüzlerce, binlerce, onbinlerce vefat hâdisesi olmakta. Bu gerçeği bilmesine, gözüyle görmesine rağmen, yine de "ölümden sonraki hayat" için hazırlık yapmakta ihmalkâr davranabilmekte.

Her ne hikmetse insanoğlu, çoğu defa bir meşhurun ölümü üzerine sanki bir şoka girmekte. İğneyle dürtülmüşçesine bir an için uyanıvermekte. **"Ölüm varmış!"** diye düşünüvermekte.

İşte "Meşhurların Son Anları" ismini verdiğimiz bu çalışmanın mühim bir gâyesi, o "şok ânının" geçici değil daimî olmasını sağlamak, "ölüm gerçeğini" hafızalarda, dimağlarda canlı tutmayı temin etmektir.

Bu yedinci baskıda, son birkaç yılda dünyadan göçmüş

olan "meşhurlara" da yer verdik. İnsanoğlu o kadar tuhaf ki, kendi yaşadığı zamandan önceki milyarlarca ölüm hâdisesinin varlığını bilmesine, pek çok meşhurun da ibretli şekilde can verdiğini öğrenmesine rağmen yine de kendisi için gerekli dersi çıkartmamakta, daha doğrusu nefis o dersi almasına engel olmaktadır. Ancak, kendisinin de çok yakından tanıdığı meşhurların gözünün önünde son yolculuğa çıktığını görmesi bir istisna teşkil edebilir diye düşünüyoruz. Bu baskıda, medya vasıtasıyla günümüz insanının iyice âşine olduğu bazı isimlerin son anlarını da nakletmeye çalıştık. Ayrıca, "nisyan ile malul olan hafıza-i beşerin" unutup gittiği bazı meşhurları çıkardık. Bazı bahisleri yeniden gözden geçirdik.

Ne mutlu, **"Her nefis ölümü tadacaktır"** gerçeğini her an gözönünde bulunduranlara. Mutlak acz, mutlak fakr içerisinde bulunduklarını anlayıp şevkle Allah'a yönelenlere...

Dünya dönmeye devam ediyor. Dünya döndükçe zaman çarkı da işliyor. Bir sinema şeridi gibi insanın boynuna dolanan zaman, onu çeke çeke kabre doğru götürüyor. Mü'mini de, münkiri de, kralı da, zâlimi de o "zaman ipinden" boynunu kurtaramıyor. İnsan ne kadar meşhur olursa olsun, gün gelip "hayat filmi" noktalanıyor. Herkes lisanına göre, o film şeridi tükenen insanın hayat defterinin ardına, ya **"the end"**, ya **"son"**, ya da başka bir "sonu ifade eden" kelime yazıyor.

Bu yeni baskıdaki en son giden "meşhurlar"ın son anından da ibret alınması temennisiyle takdim ediyorum. Hürmetlerimle...

9 Ekim 1998
Burhan BOZGEYİK

İlk insan ve ilk Peygamber

HZ. ÂDEM (AS)

İlk insan ve ilk peygamber olan Hz. Adem (as) yaklaşık bin sene yaşamıştı. Cenab-ı Hak tarafından, ömrünün sona erdirileceği bildirilince şöyle dedi:

"Ya Rab! Düşmanım İblis kıyamete kadar hayatta kalacağı için beni bu halde görürse sevinecek ve benimle alay edecek."

Cenab-ı Hak ta ona: "Yâ Âdem! Sen tekrar cennete gireceksin. O ise bu dünyada kalıp neticede kıyamete kadar gelip geçen insanlar adedince ölüm acısını tadarak zillet içinde ölecektir. Onun ecelinin tehir edilmesi bunun içindir." buyurmuştu.

İmtihan zamanı sona erdiğinde, kıyamet anında İblis de ölümü tadacaktı. Hz. Adem (as) şeytanın nasıl öleceğini merak etmişti. Cenab-ı Hak'tan İblis'e ölümün nasıl tattırılacağını öğrenmek istedi. Bunun üzerine Cenab-ı Allah İblis'in nasıl öleceğini bildirmeğe başladı. Hz. Âdem (as) daha fazla dayanamadı ve "Ya Rab! kafi" dedi. Bütün sorularının cevabını almıştı. Bu dünyadaki vazifesini de ikmal etmiş, Cenab-ı Hakk'ın emirlerini tebliğ etmişti. Geride Cenab-ı Hakk'ın emirlerini yerine getirip, hakkıyla yaşayacak ümmeti vardı. Bu bakımdan huzurluydu ve mesuttu. İşte bu huzur ve saadet içerisinde ruhunu teslim etti.

Çocukları Hz. Âdem'i Ebû Kubeys dağına defnettiler. İki sene sonra da Havva validemiz vefat etti. Onu da Hz. Âdem (as)'in yanına defnettiler. Haşir sabahında yeniden dirilecekleri güne kadar, geçici mekanlarında yan yanaydılar...

Sivrisineğe yenilen ceberut

NEMRUT

Nemrut'un küçücük bir sivrisinek yüzünden bütün huzuru kaçmıştı. Her nereye gitse sinek te onunla birlikte gidiyor, burnuna, yüzüne gözüne konuyor, hortumunu vücuduna saplayıp kaçıyordu. Ne kadar çalışmışsa, sineği yakalamağa muvaffak olamamıştı. Bütün saray seferber olmuştu. Herkes sineğin peşindeydi. Fakat hiç kimse tutamıyordu. Kapıları, pencereleri sıkı sıkıya kapatıyorlar, fakat sinek ne yapıp ediyor, içeri girmeğe muvaffak oluyordu. Nemrud'un gözüne günlerdir uyku girmemişti.

İlahlık dâvâsı güden Nemrut, bir sinek yüzünden ne hallere düşmüştü.

Nemrut, tarihlerin şahit olduğu en cebbar ve en zâlim bir hükümdardı. Üstelik ilâhlık dâvâsı da gütmekteydi. Zenginliği, mülkü, serveti onu şımartmış, sonsuz gurura sevketmişti.

Kuraklık zamanında kendisinden zahire istemeğe gelenlere, "Rabbiniz kimdir?" diye soruyor, "sensin" demiyenlere bir şey vermiyordu. Bu yüzden herkesi hakimiyeti altına almıştı.

Hz. İbrahim (as)'ın insanları elleriyle yaptıkları putlara tapmaktan sakındırıp, Cenab-ı Hakk'a iman etmeğe

dâvet etmeğe başlaması üzerine müthiş öfkelenmişti. Huzuruna çağırdığı Hz. İbrahim'e "Söyle bakalım senin Rabbin kim? Sen kime itaat edyorsun?" diye sormuştu. Bunun üzerine Hakkın davetçisi Hz. İbrahim (as) şu cevabı vermişti:

"Benim Rabbim o zattır ki, hem hayat verir hem öldürür. Hayatı vermek ve onu geri almak, sadece O'nun kudretine münhasırdır."

Bunun üzerine Nemrut kahkahayla gülerek şöyle demişti:

"Bu da iş mi yani? Ben de hayat verir veya öldürebilirim. Madem Rab olmak bunlara bağlı, o halde Rab benim."

Bu sözlerin ardından Nemrut iki adamı getirtmiş, birini öldürmüş, diğerinin de hayatını bağışlamıştı. Daha sonra, kibirlenerek:

"işte ben de öldürüp, hayat verdim. Rabbiniz o halde benim!" demişti.

Bunun üzerine Hz. İbrahim (as) şöyle dedi:

"Benim Rabbim olan Allah, Güneşi şark cihetinden doğduruyor. Sen de batıdan doğdur da görelim. Eğer hakikaten Rab isen, bunda muvaffak olursun."

Bu delil karşısında Nemrut hiç bir şey diyememiş, susup kalmıştı.

Nemrut, Hz. İbrahim (as)'le sözle, mantıkla başa çıkamayacağını anlayınca onu ateşe attırmış, fakat ateş Allah'ın izniyle İbrahim Aleyhisselâm'ı yakmamıştı.

İşte bu şekilde ulûhiyet dava ederek, Cenab-ı Hakk'ın Peygamberini ateşe atacak kadar azgınlaşan Nemrut, şimdi ufacık bir sivrisineğin karşısında ne yapacağını bilemez duruma düşmüştü.

Nemrut artık sarayda odadan odaya kaçıyor, sivrisinekten kurtulmak için türlü türlü yollara başvuruyordu. Fakat sinek bir türlü kendisinden ayrılmıyordu.

Bütün hizmetkârları Nemrud'un etrafında pervâne olmuşlar, onu sivrisineğe karşı korumaya çalışıyorlardı. Fakat bütün tedbirlere rağmen hiç kimsenin aklına gelmeyecek birşey oldu, sivrisinek Nemrud'un burnundan içeri giriverdi. Nemrud'un burnundan giren sinek gidebildiği yere kadar gitmiş ve orada dönmeğe başlamıştı. O andan itibaren Nemrud'da müthiş bir baş ağrısı başladı. Beyninde dolaşan sinek onu müthiş huzursuz ediyordu. Son çare olarak başını tokmaklattırmaya başladı. "Vurun! vurun!" diyor, sineğin beynine verdiği ızdıraptan tokmağın acısını duymuyordu. Başına tokmağın her inişinde o, "daha hızlı vurun! daha hızlı!" diyordu. Başından kanlar akmağa başlamıştı, fakat o aldırış etmiyor, başını tokmaklatmaya devam ediyordu. Bir yandan da başını duvarlara vuruyordu.

Hiç bir şey kâr etmemişti. Nemrut, başına yediği tokmaklarla kendinden geçmişti. Sivrisinek ise hâlâ beyninde dönüyordu. Çok geçmeden çırpına çırpına can verecekti.

Ufacık bir sinek, uluhiyet dâvâsı güden Nemrut'un hayatına son vermeğe sebep olmuştu...

Servetiyle mağrur olan

KARUN

Karun'un malı, serveti arttıkça gururu da artıyordu. Çevresine kibirle bakıyor, kendi kavmini bile küçük görüyordu.

İsrailoğullarından olan Kârun çok zengindi. Devamlı olarak ta mal, mülk toplayarak zenginliğini arttırıyordu. Hazinesi o kadar çoğalmıştı ki, sandıklar ve odalar dolusu altınlarının, mücevherlerinin ve hazinelerinin anahtarlarını her biri güçlü kuvvetli olan çok kalabalık bir hizmetçiler grubu taşıyabiliyordu.

İlk önce Hz. Musa (as)'ya inanmış göründüğü halde, zenginliği arttıkça azıtmış ve inançsızlığını ortaya koymuştu. Kendi kavmi aleyhine bile Firavun'la işbirliği yapmaktan çekinmiyordu.

Kavminin ileri gelenleri ona sık sık şöyle diyorlardı:

"Ey Kârun malına mağrur olup sevinme. Çünkü Allah malına mağrur olup gururlananları sevmez. Allah'ın sana ihsan etmiş olduğu şeylerle, zekât ve sadaka vererek âhiret yurdunu ara ve dünyadan giderken sadece bir kefen olan nasibini unutma. Zira sen burada baki olmadığın gibi, sen de Allah'ın kullarına ihsanda bulun. Yer yüzünde fesat çıkarma. Zira Allah bozgunculuk yapanları sevmez." (El-Kasas sûresi, 77)

Kârun kendi kavminden duyduğu nasihatlere kulaklarını tıkıyordu. Fakirlere ve muhtaçlara aslâ yardım yapmıyor, malının zekatını vermeğe yanaşmıyordu.

Karun: "Bu kadar mal ve hazineler bende olan ilim sayesinde verilmiştir. Ve tamamiyle bana aittir. Başkasının ne hakkı var ki onlara ihsanda bulunayım" diyordu.

Malı ve mülkü kendisinden bilen, mün'im-i hakikiyi unutan Kârun, Hz. Musa'nın nasihatlerini de dinlemiyordu. Üstelik onun aleyhinde çalışmağa başlamıştı.

Bir defasında Hz. Musa (as)'a çirkin bir iftirada bulununca, Musa Aleyhisselâm, secdeye kapanarak, Karun'u malıyla, mülküyle helâk etmesi için Cenab-ı Hakk'a yalvardı.

İsrailoğulları bir gün Karun'un köşkünden eser göremeyince şaşkına döndüler.

Şiddetli bir zelzele neticesinde, bütün malı ve mülküyle birlikte Karun ve akrabaları yerin dibine geçmişti. Öyle ki dünyanın bu en zengin adamından geriye hiçbir iz kalmamıştı. Köşkleri, saraya benzeyen evleri ve odalar, sandıklar dolusu hazineleri yere batmıştı.

Haşmeti ve zenginliğiyle gururlanan Karun'un yerinde yeller estiğini gören İsrailoğulları şöyle demeye başlamışlardı:

"Vay! Demek Allah dilediği kulunun rızkını bol, maişetini geniş yapar; dilediğininkini de kısar ve daraltır. O'nun hikmetinden sual edilmez. Şayet Cenab-ı Hak bize lûtfetmeseydi, bizi de yerle bir ederdi. Demek ki kâfirler, asla felâh bulamazlarmış." (El-Kasas sûresi, 82)

Zevki uğruna koca şehri yakan

NERON

oma çıra gibi yanıyordu. Halk büyük bir telaş içerisinde şehir dışına kaçmaya çalışıyordu. Şehrin dışında yüksek bir yere yapılmış olan muhteşem sarayının balkonundan manzarayı seyreden Roma İmparatoru hiç te üzülmüş görülmüyordu. Yanında bulunanlara, yanan şehri gösteriyor, "Ne muhteşem manzara değil mi?" diyordu.

Halkın kıpırdanmaya başladığını gören Neron onlara gözdağı vermek istemişti. Fakat yangının bütün Roma'yı kasıp kavuracağını hesap etmemişti. Ne var ki hiç te pişmanlık duymuyordu. Bilakis eline geçirdiği Lir'i çalarken kendine göre "eşsiz san'at şahâseri" şarkılarını söylüyordu.

Neron on senede imparatorluğun mutlak hakimi olmuştu. Tarihlerin kaydettiği en namlı diktatörlerden olmak için neler yapmamıştı ki...

Annesi, Agrippine oğluna, dolayısiyle kendisine Roma'nın idaresi yolunu açmak için imparator Claudius'la evlenmiş ve oğlu Neron'u evlatlık olarak kabul ettirmişti. Neron böylece evlatlık olarak ta olsa saraya adımını atmıştı. Neron daha sonra üvey kızkardeşi olan imparatorun kızı Octovia ile evlenmişti.

Annesi ile el ele vererek idareyi ele geçirmek için plânlar yapıyorlardı. İlk olarak imparatorun öz oğlu ve varisi

Britannicus'u ikinci plâna itmişler ve kendilerine mani olabilecek idarecileri işbaşından uzaklaştırmışlardı.

Annesi imparatoru zehirleyerek öldürünce kendisini imparatorluk yolunda tek başına giden şahıs olarak bulmuştu. İmparatorluk muhafızlarını çoktan elde etmişti. Senato da imparatorluğunu tasdik etmek mecburiyetinde bırakılmıştı. Böylece Neron 17 yaşında Roma'nın imparatoru oluverdi.

Neron'un annesi oğlunu kukla gibi kullanarak idareyi ele geçireceğini düşünüyordu. Neron da öyle göründü, fakat el altından bütün kilit noktalara kendi adamlarını getirmeye başladı.

Bütün ipleri eline geçirdiğine inanan Neron, rakiplerini teker teker temizlemeye başlamıştı. Üvey kardeşi Britannicus'u, eski imparatorun kızı olan 1. karısını, zulmüne karşı çıkacak kimsenin kalmadığına inandıktan sonra da öz annesini öldürttü. Artık Roma'da bir işkence, zulüm ve despotluk devri başlamıştı.

Neron kendisini aşırı sefahete kaptırmıştı. Yakınlarıyla gece gündüz durmadan eğlence başından ayrılmıyordu. Har vurup harman savurmasına hazinenin gücü daha fazla dayanamamış ve kısa zamanda tamtakır hale gelmişti. Bunun üzerine Neron ilk önce paralarda hile yapmaya başladı. Daha sonra bütün servetlere el koydu. Vergileri artırdıkça artırdı.

Neron kendi kendisine ünvanlar vermeye başladı. Sanatçı görünmek istiyordu. İmparatorluğun her köşesinde hâkim olan kargaşa umurunda bile değildi. O hiçbirşey olmamışçasına çılgınca eglencesini devam ettiriyordu.

Şikayetçi olanları ve kendisine muhalefet edenleri aç arslanlara attırıyordu. Neron'un zulmü arttıkça, halkın tepkisi azalacağına gittikçe büyüyordu.

Senato komiseri Vindex'in liderliğinde bir muhalefet

grubu teşekkül etmişti. İşte bu gurubun çalışmaları üzerine birden bire ülkenin her tarafına yayılan bir ayaklanma patlak vardi. İspanya Umûmî Valisi Galba'nın da bu harekete katılması üzerine Neron dehşete kapıldı. Artık her taraftan ayaklanma haberleri gelmeye başlamıştı. Afrika lejyonları da başkaldırmışlardı.

Bu hareketleri gören senato, Neron'u halk düşmanı ilan etme cesaretini göstermişti. Bunun üzerine Neron hiçbir tutunacak dalı kalmadığını gördü ve kıyafet değiştirerek Roma'dan kaçıverdi.

Bir azatlı köle vaktiyle kendisine çok işkence eden Neron'un kaçtığını görmüş ve peşine takılmıştı. Neron tam kurtulduğunu zannettiği anda eski kölesi karşısına dikildi. Kölenin elindeki kılıcı görünce dehşete kapıldı ve yalvarmaya başladı. Neyi var neyi yoksa vereceğini söylüyordu. Kölenin ayaklarına kapanmıştı. Fakat eski kölesi onu dinlemedi ve kılıcıyla Roma'nın bu zalim idarecisini parçaladı. (9 Haziran 68)

Halk Neron'un öldüğünü duyunca henüz teskin olmamış öfkelerini onun Colosseum yakınına dikilmiş olan muhteşem heykelinden aldı. Neron'un heykeli kısa zamanda paramparça edildi. Heykelden tek bir parça bile kalmadı...

Halkın omuzuna basarak yükselmek isteyen diktatör

SEZAR

ezar o gün de büyük bir debdebeyle senatoya gelmiş ve bütün senatoyu kuşbakışı gören yüksekçe bir yere konulmuş altın tahtına kurulmuştu. Üzerinde her zaman giydiği şa'şaalı bir elbise vardı. Senatonun görüşeceği mevzuları ve alacakları kararları bildirdikten sonra, tahta iyice yayılarak birazdan başlayacak "parlamentoculuk oyununu" seyretmeye hazırlanmıştı.

Sezar halk meclisini ikbali için bir basamak olarak kullanmıştı. M.Ö. 101 yılında Roma'da dünyaya gelen Sezar henüz çok genç yaşlarında gözünü iktidara dikmişti. Kültürlüydü, zekiydi ve usta bir demagogdu...

Roma'da siyasî iktidar olmanın yolunun askerî kumandanlıktan geçtiğini bilmekteydi. Bu yüzdendir ki ne yapıp etmiş kendisini İspanya Propreatoru tayin ettirmişti.

Kazandığı çok küçük zaferleri propaganda ile büyütüp, şişirmesini bilmişti. Galya ve İtalya'yı işgal ettikten sonra şöhreti birdenbire artmıştı.

İkinci adam olmak istemiyordu. İdareyi tek başına devralmalıydı. Bunun için önünde iki engel vardı. Senato ve Pompeius. İktidara zorla değil de halkın rızasıyla geldiği görüntüsünü vermek istiyordu. Diktatörlüğünü ilan etmeden önce halka da kendisini kabul ettirmek istiyordu.

Kısa zamanda demogojisi ile bütün rakiplerini yıpratmış ve meydandan çıkarmıştı. Roma imparatoru Sulla'nın

ölümünden sonra da bütün ipler kendisinin eline geçmişti.

İlk iş olarak, kendisini hedefine götürecek kanunları peş peşe çıkartmış ve kendisine pek çok selâhiyet verdirmişti. Konsüllüğünün ömür boyu olduğunu senatoya tasdik ettirmiş ve M.Ö. 49'da devlet başkanı olduktan sonra da diktatörlüğünü ilan etmişti.

Artık kanunu kendisi koyuyor, müesseselerde değişiklikleri kendisi yapıyor, senatörlerin listesini kendisi düzenliyordu. İmparator sıfatıyla ordunun mutlak hakimi de kendisiydi.

Yine senatoya tasdik ettirdiği bir kanunla hudutsuz selahiyetler kazanmıştı. Savaş ilan etme ve sulh yapma, asalet ünvanı verme, yüksek vazifelileri tayin etme, eyalet hükümetlerini bölüştürme, kanun gücünde kararnameler çıkarma, senato ile comitiala'ları istediği zaman toplantıya çağırma selahiyetlerine haizdi.

Basılan bütün paraların üzerine kendi resmini koydurmuştu. Yılın bir ayına (Julius - Temmuz) da kendi adını verdirmişti. Ülkenin her tarafına heykelini diktirtmişti.

Gerçek bir halk idaresini kurmak vaadiyle iş başına gelen Sezar tarihlerin kaydettiği en büyük diktatörlerden birisi olup çıkmıştı. İsterse kukla haline gelen senatoyu da kaldırabilirdi. Fakat senatoyu bir kukla olarak kullanmak onun en büyük zevkiydi.

Ülkedeki ahâlinin durumu umurunda bile değildi. Oysa ki ahâli büyük sıkıntı içerisindeydi. Ekonomik durum gittikçe kötüye gidiyordu. Sezar kendince bütün bu sıkıntıların çaresini bulmuştu. Eğlence... Çılgınca eğlenceler tertipleyerek halkın sıkıntılarını unutturmaya uğraşıyordu. Fakat nafile... Halk artık homurdanmaya başlamıştı...

Sezar 15 Mart 44'te Senatoya geldiğinde bütün bunları düşünmüş ve yapacaklarını plânlamıştı. Her zaman yaptığı gibi, şikayetçi olanları ve kendisine karşı koyabilecekleri yok edecekti.

Şimdi, rakiplerini hangi usullerle yok etmesi gerektiğini düşünüyordu. Artık gözlere mil çektirmek, kollarından ve bacaklarından dört ata bağlatıp, atları dört ayrı istikamete salıvermek suretiyle parçalamak, arabaların arkasından sürükleyerek parça parça etmek gibi usullerden bıkmıştı. Yeni usuller bulmalıydı. Öyle bir şey bulmalıydı ki, hiç kimse kendisine karşı gelmeye cesaret edemesin, herkesin gözü yılsın...

Daldığı hayalden, kendisine yaklaşanları görünce uyandı. Bir grup senatör kendisine doğru geliyordu. Acaba ne istiyorlardı?

Sezar bir anda çekilen hançerleri görünce korkudan sapsarı oldu. Haykırmak istiyor, fakat ağzından tek söz çıkmıyordu. Dili tutulmuştu. Ellerini uzatarak darbelere mani olmak istedi. Gözleriyle yalvarıyordu. Bunlar yaptığı son hareketlerdi. Hançerler kıvılcımlar çıkararak inmeye başlamıştı. İnen hançer tekrar havaya kalktığında renginin değişmiş olduğu görülüyordu. Hançerler kıpkırmızı olmuştu...

Cumhuriyetçi gizli bir teşkilat kuran suikastçiler hışımla hançerlerini saplamaya devam ediyorlardı. Sezar çırpınıyor, debeleniyordu. Altından tahtı, üzerindeki şa'şaalı elbisesi kızıla boyanmıştı.

Sezar dizlerinin üstüne çökmüştü. Tam o esnada vücuduna inmek üzere kalkan hançerin sahibini gördü. Bu gayrimeşru çocuğu Brütüs'tü. Gayri meşru muhabbetin cezasını bu dünyada iken görüyordu. Sezar gayri meşru oğlunun kendisini hançerleyenler arasında olduğunu görünce, inledi. **"Sen de mi Brütüs?"** Brütüs onu duymamıştı bile. Ve hançerini hınçla indirmişti.

Sezar'ın iri iri açılan gözleri tavana bakıyordu. 35 bıçak darbesi yiyen vücudu et yumağı halinde duruyordu.

Romalıların hayal etmeğe bile cesaret edemedikleri bir sahne yaşanmıştı Senatoda. Astığı astık, kestiği kestik bir diktatör ayaklar altında duruyordu.

Bir işgalci askerin kılıç darbesiyle
hayata veda eden âlim

ARŞİMED

omalılar büyük gürültü koparark şehre girdiklerinde Arşimed yere çizmiş olduğu şekillerin yanıbaşına uzanmış düşünmekteydi. Romalı askerlerin haykırışları, ahâlinin bağrışmaları onu daldığı düşüncelerden koparamamıştı. Zaten o, bir problem üzerine düşünmeye başladı mı dünyasını unuturdu.

Genç yaşında Eukleides (Oklid)'in derslerini takip etmek üzere İskenderiye'ye gitmiş, döndükten sonra kendini, fizik ve riyaziyeye vermişti. Artık geceli gündüzlü bu ilimler üzerinde çalışıyordu.

Elips, parabol ve hiperbol'un eksenleri çevresinde dönmesiyle meydana gelen geometrik cisimleri incelemiş, çok büyük sayıları kolayca göstermeğe yarayan bir metod bulmuştu.

Hareketli makaraları, palanga ve dişli çarkları keşfetmesinden sonra şöhreti bir anda ülkenin her tarafına yayılmıştı. "Bana bir destek noktası gösterin, dünyayı yerinden oynatayım." sözü dilden dile dolaşmıştı.

Hele suyun kaldırma kuvvetini keşfedişi de oldukça enteresandır. Bir gün hamamda yıkanırken tasın su üzerinde yüzdüğünü görünce, "buldum! buldum! diye bağırarak dışarı fırlamıştır. Kralın kendisine vazife olarak verdiği "kuyumcunun altın taca gümüş katıp katmadığını" nasıl öğreneceğini bulmuştur. Saf altının yoğunluğu ile gümüşün yoğunluğu farklıdır. Dolayısıyle, aynı miktar saf

altınla tacı suda deneyerek tacın sahte olup olmadığını anlayabilecektir.

Arşimed, Romalılar şehri tamamen işgal ettikleri anda, yeni bir matematik problemi üzerinde çalışmaktaydı. Elindeki çubukla toprağa çizdiği şekilleri değiştiriyor, yeni şekiller çiziyor, daha sonra yine toprak üzerinde hesaplar yapıyordu.

Yerde yüzükoyun uzanmış yatan Arşimed'in kendini umursamadığını gören Romalı bir asker seslendi:

"Hey, sen ayağa kalk!"

Arşimed duymamıştı bile. Romalı asker birkaç defa daha seslenip cevap alamayınca, öfke ile Arşimed'in üzerine yürüdü.

Arşimed, ancak bir çift ayağın şekillerinin üzerine bastığını görünce kendine geldi ve başını kaldırıp Romalı askere baktı. Daha sonra tekrar başını şekillerine ve hesaplarına indirdi. Bu arada da:

"Şekillerimi bozma!" diye askeri azarladı.

Romalı asker hiç ummadığı bu hitap şekliyle küplere bindi. Nasıl olurdu, kendileri şehri ele geçirmiş galib taraftı. Şu anda esiri durumundaki bir adam kendisini nasıl azarlayabilirdi?..

Asker'in o anda, kumandanın ikazları aklına bile gelmedi. Kumandanları Marcellus, kendilerine Arşimed'i buldukları takdirde dokunmamalarını, ona, çok iyi davranmalarını tenbihlemişti.

Kumandanlarının sıkı sıkı tembihlediği şahsın böyle yerde sere serpe uzanmış yatan, pejmürde kıyafetli birisi olabileceği askerin aklının ucundan bile geçmemişti.

Öfkeden deliye dönmüş olan Romalı asker elindeki kılıcı Arşimed'e sapladı. Ardından bir daha, bir daha. Öfkesini alamamıştı. Yoruluncaya kadar Arşimed'in vücuduna kılıcını sapladı.

Arşimed'in şekilleri kendi kanıyla boyanmıştı...

İçkinin tesiriyle kıvrana kıvrana can veren imparator

İSKENDER

İskender Semerkand'daki sarayda acılar içerisinde kıvranıyordu. Hekimlerin verdiği ilaçlar kâr etmemişti. Hekimler, hastalığın içki yüzünden olduğunu söylüyorlardı. Daha önceki hastalığında da bunu söylemişler ve içkiyi terketmesini istemişlerdi. Fakat sefahete ve içkiye düşkün olan İskender içkiyi bir türlü bırakmak istememişti.

İskender içki içince kendini kaybediyor, ne yaptığını bilmiyordu. Pek çok insanın idam kararını içki sofrasında vermişti. Öz kardeşi Clitus'u yine bir içki sofrasındayken hançerleyip öldürmüştü.

33 yaşındaki İskender şimdi de içki yüzünden kıvrım kıvrım kıvranıyordu. Artık gözünde ne taht vardı, ne de taç. Sancısının dinmesinden başka birşey istemiyordu.

Hizmetkârlar, kumandanlar ve hekimler, birçok ülkeyi ele geçiren İskender'in halini ibretle seyrediyorlardı.

İskender yirmi yaşında tahta çıktıktan sonra hızlı bir faaliyete başlamıştı. Gözü daha da yükseklerdeydi, son derece hırslıydı, gururluydu. M.Ö. 334'te İran'a sefer açmış ve Pers'leri yenerek İran'ı zaptetmiş, Mısır'ı aldıktan sonra da Hindistan'a girmişti. Bütün bunlar gururunu daha da arttırmıştı. Artık her sözü kanundu. Bir emri üzerine, şehirler yerle bir ediliyor, insanlar kılıçtan geçiri-

liyordu. İskender'in bir zevki de ele geçirdiği yerlerde, saraylar dışında kalan bütün binaları yıktırmasıydı. Hele, kendisine karşı mukavemet edenlere aslâ acımıyor ve hepsini toptan öldürtüyordu...

İmparator olduğu andan beri yanından ayrılmayan bazı devlet adamları, ona yalnızca Diyojen'in boyun eğmemiş oludğunu düşünüyorlardı.

Dünya malına ehemmiyet vermeyen Diyojen bir fıçının içerisinde yaşamaktaydı. Bir gün, İskender onun yanına giderek "Bir dileğin var mı?" diye sormuştu. Diyojen'in cevabı, İskender'i şaşkına çevirmişti. Diyojen, "Gölge etme, başka ihsan istemem!" demiş ve sırtını dönerek uykuya dalmıştı.

İskender'in şehirde gururla dolaştığı zamanlarda Diyojen gündüz gözüne elinde fenerle dolaşıyor ve bunun hikmetini soranlara, "Adam arıyorum, adam!" cevabını veriyordu.

Diyojenden başka hiç kimse İskender'e karşı çıkmağa cesaret edememiş, hepsi de korkaklık zilletini omuzlarında taşıyarak İskender'e hizmet etmişlerdi. Onun saltanatının her zaman bu şekilde devam edeceği vehmine kapılmışlardı. Fakat işte, ülkeler zapteden adam önlerinde kıvranıp duruyordu.

Adamları birkaç defa İskender'e geceli gündüzlü içki içmekten vazgeçmesini söylemek istemişler, fakat her defasında daha sözlerini tamamlamadan azarlanarak susturulmuşlardı...

İskender tam iki gün iki gece kıvrandıktan sonra, M.Ö. 323'te 33 yaşında iken öldü.

İçkinin tesiriyle kardeşini hançerleyen İskender'in ölümüne de bu hadiseden üç gün sonra içki sebep olmuştu...

Kâbe'yi yıkmaya gelirken
Ebâbil kuşlarıyla karşılaşan zâlim

EBREHE

Habeş hükümdarlığının Yemen vâlisi günlerdir huzursuzdu. Öfkeden gözü dönmüş bir halde sarayında fır dönüyordu. Sık sık, "Yıkayım da görsünler!" diyordu.

Yemen Vâlisi Ebrehe Eşrem, Hıristiyandı. Arap kabilelerinin Kâbe'yi tavaf edişleri, bu mukaddes binâya hürmet gösterişleri, hac mevsiminde akın akın giderek ziyaret edişleri karşısında çılgına dönüyordu. Sonunda, "Kâbe'den daha güzel bir binâ yapacağım!" demiş ve o zamana kadar misli görülmedik bir kilise yapmağa koyulmuştu. Niyetini, Bizans İmparatoruna ve Habeş Hükümdarına da açıklamış ve onlardan bolca yardım almıştı. Bizans İmparatoru, Ebrehe'ye; beyaz, kırmızı, sarı ve siyah renkte mermerler göndermişti.

Ebrehe, mermerlerle yaptırdığı kiliseyi, altın ve gümüşlerle süslemiş, kapılarını altın levhalarla kaplatmış, üzerine büyük bir yâkut koydurmuştu. Kilise tamamlandıktan sonra Habeş Hükümdarına bir mektup göndererek; "Hükümdarım! Ben, senin için Sana'da benzeri görülmedik bir kilise yaptım. Arabların haccını buraya çevirmedikçe durmayacağım!" demişti.

Ebrehe dört bir yana haberci göndererek, propaganda yaptırmış ve daha sonra insanların akın akın kiliseyi zi-

yarete geleceği ümidiyle beklemeğe koyulmuştu. Fakat bütün ümidleri suya düşmüştü. Ne gelen olmuştu ne de giden. Üstelik, Nüfeyl adındaki bir arab, gece gelerek kilisenin dört bir tarafına pislikler sürmüştü. İşte bu hadise Ebrehe'yi iyice çılgına döndürmüştü. "Arablar, bunu Kâbe'lerinden yüz çevirttiğim için yapıyorlar. Ben de onların Kâbe'sinde taş üstünde taş bırakmayacağım!" diye yemin etmişti.

Ebrehe, bu dehşet verici kararını verdikten sonra, Habeş Hükümdarına bir mektup göndererek, ondan Mahmud isimli fili istedi. Habeş Hükümdârı görenlerin korkudan yanına yaklaşamadıkları kocaman filini Ebrehe'ye gönderdi. Ebrehe, bundan sonra büyük bir ordu hazırladı ve debdebe ile yola çıktı.

Ebrehe'nin Kâbe'yi yıkmak üzere yola çıktığı her tarafta duyulmuştu. Bazı Arap kabileleri, Ebrehe'ye itaatlarını bildirirken, bazıları da savaştılar, fakat mağlub olmaktan kurtulamadılar.

Ebrehe, Taif'le Mekke arasındaki Elmugammis'e gelince bir keşif bölüğünü Mekke'ye gönderdi. Esved b. Maksud kumandasındaki keşif kolu, Mekke yakınlarına kadar sokuldu ve Kureyş ve diğer kabilelerin pek çok mallarını ele geçirdi. Bu arada, Kureyş'in büyüğü ve Peygamber Efendimizin dedesi Abdülmuttalib'in de iki yüz devesini alıp karargâha getirdiler.

Bu esnada Mekke'deki kabilelerin ileri gelenleri durumu haber alarak toplanmış ve bir karara varmışlardı. Savaşmayacaklardı. Daha doğrusu, savaşacak durumda değillerdi. Savaştıkları takdirde, Ebrehe ordusu hepsini kılıçtan geçirirdi.

Ebrehe, Mekke'lilere bir adamını gönderdi. Adama şöyle demişti: "Git! Bu memleketin büyüğünü bul. Ona: 'Hükümdar diyor ki, ben, size harp etmek için gelmedim. Ancak, şu Beyt'i yıkmak için geldim! Eğer bana harp ile

taarruz etmezseniz, sizin kanınızı dökmeye lüzum görmem' diyor, de!"

Tâlimatı alan adam Mekke'ye geldi ve Abdülmuttalib'i bularak Ebrehe'nin sözlerini nakletti. Abdülmuttalib'in cevabı şöyle oldu:

"Allah adına yemin ederiz ki, biz kendisi ile harbetmek istemiyoruz. Zaten, buna gücümüz de yetmez. Yalnız, bu ma'bed Allah'ın evidir. Onu yıkılmaktan ancak Allah koruyabilir. O kendi mukaddes beytini muhafaza etmezse, bizde Ebrehe'yi bu hareketinden vazgeçirecek güç ve kuvvet yoktur."

Bundan sonra Abdülmuttalib Ebrehe'nin adamı Hunata ile birlikte ordugâha gitti. Mücevherlerle süslü tahtında azametle kurulan Ebrehe, heybetli yapısıyla Abdülmuttalib'i karşısında görünce bir an şaşırdı. Onu, kendisinden aşağıya oturtmayı münâsip görmedi. Tahtının yanı başına oturtmak ta istemiyordu. Sonunda kararını verdi. Tahtından indi ve mindere oturdu, Abdülmuttalib'i de yanına oturttu. Bir arzusu olup olmadığını sordu. Abdülmuttalib:

"Askerlerin, iki yüz devemi almıştır. Arzum, develerimin iâdesidir." dedi.

Ebrehe bu sözleri duyunca şaşırdı, şöyle dedi:

"Ben seni görünce, gözüme büyük görünmüştün. Fakat, konuşmaya başlayınca, gözümden düştün! Ben, senin ve atalarının tapınağı olan Kâbe'yi yıkmağa gelmişken, sen, onu bırakıyorsun da bana, askerlerimin el koymuş oldukları 200 deveni mi söylüyorsun?"

Abdülmuttalib: "Ben, ancak develerimin sahibiyim. Beyt'in de elbet bir sahibi var! Onu koruyacak O'dur!" dedi.

Ebrehe gururla diklendi:

"Bana karşı onu koruyacak yok!" dedi. Abdülmuttalib sâkin bir şekilde şöyle dedi:

"Orası beni ilgilendirmez. İşte sen, işte O!"

Bu konuşmalardan sonra Ebrehe Abdülmuttalib'e develerini iade etti. Abdülmuttalib develeri önüne katarak Mekke'ye getirdi. Develeri Allah için kurban etmek üzere işâretledi ve onları serbest bıraktı. Kureyşlilere bütün konuşmaları nakletti. Herkese Mekke'yi terkederek dağların tepelerine çekilmelerini söyledi. Herkesin Mekke'yi terketmesinden sonra, Kâbe'ye giden Abdülmuttalib, Kâbe'nin kapısının halkasına yapıştı ve şöyle dedi:

"İlâhî! Bir kul dahi evini, barkını korur. Sen de buraya konmuş, dokunulmazlığı tehlikeye düşmüş olanları koru!"

"Onların kuvvetleri, yarın, senin kuvvetine aslâ galebe çalamayacaktır.

"Eğer Sen, onları, bizim Kıblemizle başbaşa bırakıverecek olursan, o da senin bileceğin bir iştir, bir hikmete müsteniddir.

"Onlar, ülkelerinin askerlerini, bir de fili çekip getirdiler. Senin Beyt'ine sığınmış olan halkını düzenleriyle yağmalamak için yürüdüler! Senin kudretini hiç düşünmediler."

Bundan sonra Abdülmuttalib de diğer Mekke'lilerin yanına gitti. Şehirde hiç kimse kalmamıştı. Herkes dağlara çekilmiş ve oradan Mekke'ye bakmaya koyulmuştu. Merakla bekleşiyorlardı.

17 Muharrem 571 Pazar günü, Ebrehe, ordusunun başında Mekke'ye doğru yürüdü. Bu sırada, yolda Ebrehe'ye karşı koyanlar arasında bulunan, fakat esir düşen Nüfeyl b. Has'amî, Mahmud isimli filin yanına sokularak kulağına şöyle fısıldadı:

"Mahmud! Çök, sağ ve selâmet geldiğin yere dön! Sen, Allah'ın, dokunulmaz kıldığı memlekettesin!" Böyle diyen Nüfeyl koşa koşa oradan uzaklaştı. O gittikten sonra fil âniden çöküverdi. Onu ayağa kaldırmak için dövdüler, başına vurdular, sivri uçlu ağaç sokup burnunu kanattılar, fakat yerinden kımıldatamadılar. Yüzünü, Yemen'e, Şam'a ve doğuya çevirdiklerinde koşmaya başlıyor, fakat yüzünü Mekke'ye çevirdiklerinde olduğu yere çöküveriyordu.

Bazı askerler fil ile uğraşırlarken, bazıları da âniden ortaya çıkan ve üzerlerine doğru gelen cisimlere bakmaya başladılar. Deniz tarafından gelen bu cisimler, kırlangıca benzeyen "Ebabîl" kuşları idi. Cenâb-ı Hak tarafından gönderilen bu kuşlardan her biri; biri ağızlarında ikisi de ayaklarında olmak üzere üçer taş taşıyorlardı. Bu taşlar, nohuttan küçük ve mercimekten büyüktü.

Kuşlar askerlerin üzerlerine gelir gelmez ayaklarındaki ve gagalarındaki taşları bırakmağa başladılar. Taşların isabet ettiği asker derhal ölüyordu. Bu durumu gören askerler telâşla sağa sola kaçışmaya, birbirlerini çiğnemeye başladılar. Fakat her nereye koşsalar taşlar gelip kendilerini buluyor ve taş isabet eder etmez de debelenerek can veriyorlardı. Bu hengâmede herkes Ebrehe'yi unutmuştu. Ebrehe dehşetten dona kalmıştı. Kaçmak istiyor, fakat kaçamıyordu. Dizlerinin bağı çözülmüştü. Şaşkınlıkla oraya, buraya bakarken kendisine bir taş isabet etti. Ebrehe, askerleri gibi hemen ölmedi. Vücudu parmak ucu kadar parçalar halinde dökülmeye başladı. Her parça döküldükçe, arkasından cerahat, irin ve kan akıyordu. Adamlarından bazıları onu bu şekilde kiliseyi yaptırdığı San'a'ya kadar götürdüler. Yolda gidinceye kadar Ebrehe'nin bütün vücudu parça parça olmuş, geriye sadece kalbinin de dahil olduğu küçücük bir kısım kalmıştı. Sonunda kalbinin üzerindeki deri parçaları da döküldü. Beyni dahil bütün vücudu döküldüğü halde kalbi, hâlâ

kanlıydı. Dehşetle bu manzarayı seyreden adamları, kalbin de yavaş yavaş parçalandığını gördüler ve cesedinden arta kalan bu parçayı gömdüler.

Ebrehe'nin askerleri Ebabîl kuşlarının attıkları taşlarla telef olurken, Mahmud isimli file hiç bir şey olmamıştı. Cenab-ı Hak, Kâbe'ye yürümeyi reddettiği için onu muhafaza etmişti. Fil'in seyisinin ise iki gözü görmez, ayakları tutmaz olmuştu. O hâliyle Mekke sokaklarında sürünmeğe ve herkese el açmağa başladı. Hiç kimse ona yüz vermedi. Bu şekilde sefil ve perişan bir halde can verdi.

Cenab-ı Hak, Ebrehe'nin askerlerini Ebabîl kuşları vasıtasıyla telef ettikten sonra, bir sel gönderdi. Sel, Habeşlilerin cesetlerini sürükleyip götürdü, denize döktü.

Cenâb-ı Hak, Fil sûresinde bu hâdiseyi şöylece haber vermektedir:

"(Ey Resûlüm, Kâbe'yi tahrib etmek isteyen) Ashâb-ı Fil'e (Fillerle teçhiz edilmiş Ebrehe ordusuna) Rabbinin ettiğini görmedin mi?

"Onların kötü niyet ve teşebbüslerini boşa çıkarmadı mı?

"Üzerlerine sürü sürü kuşlar salıverdi,

"Onlara 'siccil'den (pişmiş çamurdan) taşlar atıyorlardı.

"Derken Rabbin, onları (kurtlar tarafından kemirilip doğranan) yenik ekin yaprakları haline getirdi."

Asırlar boyunca küfrün sembolü olarak anılan

EBU CEHİL

Bedir harbinin en şiddetli anıydı. Mücahitler saflarında yer alan, Afra Hatun'un yedi oğlundan, henüz çocuk yaşlardaki Muaz ve Muavviz gözleriyle birisini arıyorlardı. Aradıkları, müşriklerin en azılısı olan Ebu Cehil idi. Ebu Cehil'in Müslümanlara yaptıkları eziyet ve işkencelerin hepsinden haberdârlardı. Hz. Sümeyye'yi (ra) şehid eden, başta Peygamber Efendimiz olmak üzere sahabelere türlü türlü hakaret ve eziyetlerde bulunan bu azılı müşriki bulup öldürmeye ahdetmişlerdi.

İki kahraman kardeş, Bedir'in arslanlarından Hz. Abdurrahman b. Avf'ı (ra) görünce yanına gidip:

"Ey amca! Sen Ebû Cehil'i tanır mısın?" diye sordular. Hz. Abdurrahman b. Avf: "Evet tanırım. Ne yapacaksınız onu?" dedi. Hz. Muaz şöyle dedi:

"Allah'a söz verdim. Ebû Cehil'i gördüğüm gibi üzerine yürüyüp, ya onu öldüreceğim, yahut bu uğurda şehit olacağım!"

Hz. Muavviz de aynı şeyleri söyledi. Hz. Abdurrahman b. Avf, bu iki kahramanın sözleri karşısında takdirini belirtti ve onlarla birlikte harp meydanını kolaçan etmeye başladı. Birden Ebu Cehil'i gördü. Çirkin bir yüze sahip Ebu Cehil, yetmiş yaşında olmasına rağmen, elinde kılıç oraya buraya koşuşturuyordu. Bir grup müşrik te etrafında halkalanmış, ona göz kulak oluyorlardı. Abdurrahman b. Avf, eliyle Ebu Cehil'i işaret etti:

"İşte aradığınız Ebû Cehil" dedi.

Hz. Muaz ve Hz. Muavviz tekbirler getirerek o tarafa koşmağa başladılar. Bu esnada, diğer sahabeler de Ebu Cehil'i aramaktaydı. Bilhassa muhacirler, kendilerine Mekke'de en ağır işkenceleri yapan Ebu Cehil'i ele geçirip, yaptıklarını ödetmek istiyorlardı.

Ebu Cehil, zulmün ve küfrün sembolü olmuştu. Müslümanlara yapılan hakaret ve işkencelerin hemen hepsinde onun parmağı vardı. Bilhassa Peygamber Efendimize müteveccih hücumların çoğu onun tertibiydi. Kendisi de kaç defa öldürmeye teşebbüs etmişti. Bir defasında, "Vallahi, Muhammed'i secdede görürsem, boynuna basacak ve boynunu yerlere sürteceğim." diye yemin etmişti. Tam o sırada Peygamber Efendimiz çıkagelmiş ve Mescid-i Haram'da namaza durmuştu. Bunu gören Ebu Cehil, hızla Peygamber Efendimize doğru seğirtmiş, fakat gitmesiyle hızla geriye dönmesi bir olmuştu. Onun bu hareketine bir mânâ veremeyip, niçin geri döndüğünü soranlara şu cevabı vermişti:

"Benim gördüğümü, siz görmüyor musunuz? Vallahi, Onunla benim arama ateşten bir uçurum açıldı."

Muhacirler bütün bu hadiselere şahit olmuşlardı. Bu bakımdan Bedir harbinin en kızgın ânında durmadan Ebu Cehil'i arıyor, onunla çarpışmak istiyorlardı. Ensar yiğitleri de Ebu Cehil'i arıyordu. Onlar da, muhacir kardeşlerinden, bu azılı müşriğin yaptıklarını dinlemişlerdi. Bu bakımdan onların da ilk hedefi, Ebu Cehil'di.

Ensar'dan Hz. Muaz b. Amr b. Cemuh da (ra) Ebu Cehil'i arayanlardandı. Harbin başından beri onu arıyordu. Sonunda bulmuş ve müsait bir fırsat kollamaya başlamıştı.

Hz. Muaz ile Hz. Muavviz'in Ebu Cehil'e doğru yöneldikleri esnada, Amr oğlu Muaz daha atik davrandı ve ileri atılarak Ebu Cehil'in ayağına bir kılıç darbesi indirdi. Ebu

Cehil'in oğlu İkrime de kılıcı ile Hz. Muaz'ı elinden yaraladı. Hz. Muaz'ın eli kesilmiş, incecik bir deriye asılı halde sallanıp duruyordu. Hz. Muaz, uzun müddet, bu kesik elini arkasına atarak tek koluyla çarpışacak, sonunda, eli kendisine zahmet verince, ayağı ile üzerine basarak, bu sallanan kolunu koparacaktı... Bedir'de daha bunun gibi, nice nice kahramanlık tabloları sergilenmiştir...

Hz. Muaz'ın hamlesini ve yaralandığını Afra hatunun oğulları Hz. Muaz ile Hz. Muavviz görmüşlerdi. Ebu Cehil'in adamlarının daha sıkı tertibat almalarına aldırış etmeden ileri atıldılar ve Ebu Cehil'in üzerine hücum ederek, iki koldan kılıç üşürdüler. Kılıçlarını üst üste indiriyorlardı. Ebu Cehil atından yere yuvarlanmıştı. İki kardeş onun öldüğünü zannederek, bırakıp, oradan uzaklaştılar.

Bu esnada Peygamber Efendimiz de Ebu Cehil'i soruyordu. "Acaba Ebû Cehil ne yaptı? Ne oldu? Kim gidip bir bakar" dedi.

Sahabeler gidip ölüler arasında onu aradılar, fakat bulamadılar. Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu:

"Arayınız! Benim, onun hakkında sözüm var. Eğer siz, onun ölüsünü teşhis edemezseniz, dizindeki yara izine bakınız. Bir gün onunla Abdullah b. Cud'â'nın ziyafetinde bulunuyorduk. Ben, ondan cüssece biraz büyükçe idim. Sıkışınca, onu ittim. İki dizi üzerine düştü. Dizinden birisi yaralandı ve bu yaralanmanın izi, uru dizinden kaybolmadı."

Peygamber Efendimizin sözlerini işitenlerden Hz. Abdullah İbn-i Mes'ud (ra) yeniden Ebu Cehil'i aramağa başladı. Sonunda buldu. Yerde yatan Ebu Cehil, inliyordu. Yanına giderek, "Ebu Cehil sen misin?" dedi. Daha sonra boynuna ayağıyla bastı. Ebu Cehil'in bir zamanlar Peygamber Efendimize yapmak istediğini, şimdi, Hz. Abdullah b. Mes'ud Ebu Cehil'e yapıyordu:

Hz. Abdullah b. Mes'ud:

"Ey Alah'ın düşmanı, nihâyet Allah seni, hor ve hakir

etti, gördün mü?" dedi.

Can çekişen Ebu Cehil hâlâ enâniyetli, hâlâ küfründe sâbitti.

"Ey koyun çobanı! Pek sarp yere çıkmışsın. Bir büyük kişinin, kavim ve kabilesi tarafından öldürülmesi hemen şimdi olan bir şey değildir! Sen bugün bana zafer ve galebenin hangi tarafta olduğunu haber ver" diyen Ebu Cehil'e Hz. Abdullah İbn-i Mes'ud Hazretleri şu karşılığı verdi:

"Nusret ve galebe, Allah ve Resûlü tarafındadır." Bu sözler, Ebu Cehil'i kahretti. Korkunç görünüşlü yüzü daha da çirkinleşmişti. Kesik kesik konuşarak şöyle dedi:

"Muhammed'e söyle ki, şimdiye kadar onun düşmanı idim. Şimdi düşmanlığım bir kat daha arttı!"

Bu sözler onun son sözleriydi. Zira, İbn-i Mes'ud bu azılı müşriği daha fazla konuşturmadı. Başını uçurdu. Gövdeden ayrılan başı alarak, Peygamber Efendimizin huzuruna getirdi. "İşte Allah'ın düşmanı Ebu Cehil'in başı" dedi.

Ebu Cehil'in ölümü müşrikleri kahrederken, müslümanlar arasında sevinç dalgası meydana getirmişti. Peygamber Efendimiz:

"Kuluna yardım eden, dinini üstün kılan Allah'a hamdolsun!.. Bu ümmetin firavunu işte budur" buyurdu.

Ebu Cehil'in ölümü, aynı zamanda zaferin işaretiydi. Başsız kalan müşrikler çareyi kaçmakta görmüşlerdi. Kaçamayanlar ise esir alındı.

Müşrikler o gün 70 ölü vermişlerdi. Ebu Cehil'in başsız vücudu da müşrik ölüleri arasındaydı...

Müslümanların zaferi üzerine
kahrından ölen müşrikbaşı

EBU LEHEB

Bedir'de zelil ve perişan olan müşrik ordusu, dağınık bir halde Mekke'ye girince, her taraftan feryat ve figânlar yükselmeğe başladı. Bedir'e katılmayıp Mekke'de kalan Ebu Leheb de, gelenleri, başları önde ve perişan bir halde görünce durumu anlamıştı. Hiç ummadığı bu netice karşısında çılgına döndü. Nasıl olup ta, bir avuç müslüman karşısında perişan olunmuştu?.. Merakını yenmek için, Ebu Süfyan b. Hâris'i yanına çağırttı. Ayakta duramayacak derece bitkin olan Ebu Süfyan'a harbin nasıl cereyan ettiğini, nasıl olup ta böyle perişan olduklarını sordu. Ebu Süfyan b. Haris, olup biteni hülâsa olarak anlattı:

"Vallahi, biz, o cemaatla karşılaşınca, bozguna uğradık. Onlar da kimimizi öldürdüler, kimimizi de esir ettiler. Fakat, ben halkı kınamam ve ayıplamam. Zira, kır atlara binmiş, ak benizli bir alay süvarî ile karşılaştık ki, onlara karşı koymak mümkün değildi!"

Orada bulunanlardan, Hz. Abbas'ın kölesi Ebû Refî' bu sözleri duyunca heyecanla atıldı:

"Vallahi, o gördüğün süvariler, melekler idi."

Ebu Leheb, Ebu Refî'nin bu sözleri karşısında dayanamadı, Ebu Refî'nin yüzüne bir tokat indirdi. Öfkesini alamayınca da yere yatırıp, tekme tokat dövmeye başladı. O sırada, yine orada bulunan Hz. Abbas'ın zevcesi Ümmü Fadl; "Biçâre köleyi, efendisi burada yok diye dövüyor-

sun" dedi ve eline bir çadır direği geçirerek, Ebu Leheb'in başına vurup, yardı.

Ebu Leheb, Ebu Refi'nin hakikati söylemesine tahammül edememişti. Çünkü o Hakk'a ve Peygamber'in bildirdiği hakikatlere düşmandı. Kendisi de gözleriyle pek çok mucizeye şâhit olmuştu. Öyleyken bile küfründe direnmişti.

Müslümanların ve Peygamber Efendimizin en azılı düşmanı idi. Peygamber Efendimiz, Mekke'lileri açıkça İslâm'a dâvet ettiği bir günde; "Bizi, bunun için mi buraya topladın?" diyerek yerden bir taş alıp savuran oydu. Peygamber Efendimize en ağır sözlerle hakaret eden ve yine hakaret olsun diye Resûlüllah'ın evinin önüne pislik ve kokmuş şeyler atan oydu. Peygamber Efendimizin evini taşa tutan oydu.

Karısı Ümmü Cemil de kendisinden aşağı kalmamıştı. Her gün, Peygamber Efendimizin geçeceği yollara dikenli çalılar koymuştu.

Cenab-ı Hak, "Tebbet" sûresinde bu azılı İslâm düşmanı karı kocanın âkıbeti hakkında şöyle buyurmuştur:

"Elleri kurusun Ebû Leheb'in...

"Zaten kurudu, mahvoldu...

"Ne malı fayda verdi ona, ne kazandığı,

"O, bir alevli ateşe girecek...

"(Peygambere eziyet ve hakarette bulunan) karısı da (Cehennemde) odun hamalı olarak (oraya girecek).

"Boynunda bükülmüş bir ip (zincir) olduğu halde..."

"Tebbet" sûresini işiten Ümmü Cemil çılgına dönmüştü. Peygamber Efendimizle, Hz. Ebu Bekir'in (ra) Mescid-i Haram'da bulundukları bir zamanda çıkagelmişti. Elinde taş olduğu halde o yöne gitmiş ve Hz. Ebu Bekir'e (ra) şöyle demişti:

"Ey Ebû Bekir! Arkadaşın nerede? Ben işittim ki, beni hicvetmiş. Ben görsem, bu taşı Onun ağzına vuracağım!"

Bu azılı müşrike, Sıddîk-i Ekber'in hemen yanı başındaki Resûlüllah'ı görmemişti.

Cenab-ı Hak, Habib-İ Ekremini Ebu Leheb'in, karısının ve diğer müşriklerin kötülüklerinden muhafaza etmiş, sonunda da, Resûlünü aziz, müşrikleri zelil etmişti.

Ebu Leheb, müşriklerin Bedir'de uğradıkları hezimetin teferruatını dinledikçe kahroluyordu. Sonunda üzüntüsünden ve kederinden dolayı hasta oldu.

Hiç kimse onun hastalığının sebebini anlayamamıştı. Hiç bir ilâç kâr etmiyordu. Ebu Leheb, bir hafta, bu şekilde hasta yattıktan sonra öldü.

Ölümünün üzerinden iki gün geçtiği halde hiç kimse yanına gitmedi. Oğulları dahil, herkes, hastalığın kendilerine de bulaşmasından korkuyordu.

Ebu Leheb'in cesedi kokmaya başlamıştı. Koku, uzaklardan dahi hissediliyordu. Sonunda Kureyşlilerden birisi dayanamadı. Ebu Leheb'in oğullarına dönerek:

"Yazıklar olsun size, babanız evinde koktuğu halde, onun yanına uğramamaktan utanmıyor musunuz?" dedi.

Ebu Leheb'in oğulları ve diğer akrabaları yine de cesedin yanına yaklaşmak istemiyor, "Biz, onun hastalığından korkuyoruz" diyorlardı. Ebu Leheb'in yakınlarını azarlayan Kureyşli; "Haydi, gelin ben size yardım edeyim" dedi. Bunun üzerine hep birlikte Ebu Leheb'in cesedinin bulunduğu odaya girdiler. Dayanılmaz bir koku vardı. Hiç kimse onu yıkamağa yanaşmadı. Uzaktan üzerine su serptiler. Daha sonra sürüye sürüye evden çıkararak, şehirden uzakça bir yere taşıyıp gömdüler.

Hepsi de hastalığın bulaşıp, yayılmasından korkuyordu. Bu endişe ile mezarının üzerine epeyce taş yığmışlardı...

Dinden tâviz vermediği için işkencelere mâruz kalan müçtehid

İMAM-I MÂLİK

Dört hak mezhepten biri olan Maliki Mezhebinin imamı, İmam-ı Malik Hazretlerine de, Ebu Hanife'ye olduğu gibi, âlimleri kendi ihtirasları istikametinde kullanmak isteyen idareciler musallat olmuştu. Abbasilerin Medine valisi, doğru olan neyse onu kabul etmeye yanaşmamış, illâ kendi görüşünü kabul ettirmeye uğraşmış, bu arzusunu da İmam-ı Malik'ten alacağı bir fetva ile teyid etmek istemişti. Ne var ki, İmam-ı Malik gibi ömrünü, Hakka ve Kur'an'ın nurlu hakikatlerine adayan birisinin böyle bir davranışta bulunması mümkün müydü?.. Valinin teklifini kesin bir ifadeyle reddetti ve böyle bir teklifte bulunmanın bile ne kadar yanlış bir hareket olduğunu söylemekten çekinmedi.

Doğrunun söylenmesini hazmedemeyen vali, yaşı hayli ilerlemiş olan İmam-ı Malik'in dövülmesi ve bu suretle fikrinden caydırılmasını emretti. Bu emri alan gözü dönmüş adamlar, halkın gözbebeği olan bu büyük âlimi acımasızca dövdüler.

İmam-ı Malik'in omuzları çıktı, vücudunun her tarafı yara bere içerisinde kaldı. O vaziyette iken bile, hakikatı haykırmaktan geri durmadı.

Talebeleri ve ahâli onun bu vaziyeti karşısında ağlaşmaya başladılar. İmam-ı Malik ise onları teselli ediyor ve

zâlimin zulmünün yanına kâr kalmayacağını söylüyordu. Bu yaranın tesiriyle bekâ âlemine göçtüğünde taşkınlıkta bulunulmamasını, kendisi için dua edilmesini istedi. Çok geçmeden de H. 179 senesinde Medine'de vefat etti.

Büyük âlime zulmeden vâlinin isminin, o devirde ve daha sonraları nefretle yâdedilip, daha sonra da adının, sanının unutulmasına mukabil, Mü'minler, İmam-ı Mâlik'i asırlar boyunca unutmayıp, rahmetle yâdettiler ve bu büyük mazlumun ruhunu her vesile ile şâd etmekten geri durmadılar.

Dinin bir tek hükmünden tâviz vermemek için kırbaçlanmayı, zindanı göze aldı

AHMED İBN-İ HANBEL

Bizzat halife Mu'tasım'ın kabul edip yaymaya çalıştığı bir görüş, Mü'minleri kalbinden yaralamıştı. Koskoca Halife bunu nasıl söyleyebilirdi. Halife Me'mundan sonra Mu'tasım da, Kur'an-ı Kerim'in, mahlûk olduğuna inanmıştı. Üstelik Mu'tasım işi daha da ileri götürmüş ve ülkenin dört bir yanına şu haberi salıvermişti:

"Bütün âlimler sorguya çekilecek, kim, 'Kur'an mahlûk değildir' derse, derhal başı kesilip Bağdat'a gönderilecektir."

Bu bâtıl fikre ilk karşı çıkan, İmam Ahmed İbn-i Hanbel olmuştu. Kur'an-ı Mahlûk, yani, Allah'ın kelâmı değil de, O'nun yarattığı bir varlık olduğu şeklindeki uydurulmuş iddiayı şiddetle reddetmiş ve:

"Kur'an mahlûk değildir! Allah'ın sıfatları gibi O'ndandır ve O'nunladır!" demişti.

Halifenin kesin emrini işiten talebeleri ve ahâlî Ahmed b. Hanbel'e:

"Hayatın tehlikede. Kalben inanmasan bile, yalnızca dilinle istedikleri şeyleri söylesen olmaz mı?" diye yalvarıyorlardı.

Dört hak mezhepten birisi olan Hanbelî Mezhebinin

imamı Ahmed b. Hanbel onlara şu cevabı veriyordu:

"Aslâ! Âlimler hakikatı söylemekten çekinirlerse, cahiller ne yapmaz? Âlimler Hakkı tesbit ve ilân vazifesini îfa edecektir?"

Yakalanarak Bağdat'a götürülüp, halifenin huzuruna çıkarılan Ahmed İbn-i Hanbel gerçeği Halîfenin yüzüne haykırır. Buna çok öfkelenen Mu'tasım, değerli âlimin kırbaçlanmasını ve zindanda tutulmasını emreder. Bunun üzerine Ahmed b. Hanbel acımasızca kırbaçlanır.

Kırbaç darbeleri altında baygın düşen büyük âlim zindana atılır. Yaklaşık yirmi sekiz ay zindanda kalan İmam-ı Ahmed b. Hanbel kendisine başına gelenler hakkında ne düşündüğünü soranlara şöyle diyordu:

"Akıllarınca, Allah yolunda bir hayır işletmek için beni kırbaçlayanlara Allah'tan hidâyet dilerim!"

Büyük Müctehid'in sıhhati zindanda iyice bozuldu. Çıktıktan sonra hastalığı ilerledi. O vaziyette iken bile talebelerine ders vermeyi ihmal etmiyor, zaman zaman da ahâliye nasihatlerde bulunuyordu.

Ahmed b. Hanbel, H. 241 tarihinde uğradığı işkencelerin tesiri ile vefat etti. Onun vefatı bütün Mü'minleri üzmüştü. Herkes onu hürmet ve muhabbetle yâdediyordu...

Kamçı darbeleriyle şehid edilen
büyük müçtehid

İMAM-I ÂZAM EBÛ HANİFE

Yetmiş yaşındaki büyük âlimin her gün işkenceye mâruz kaldığı ülkenin dört bir yanına yayılmıştı. Herkes bu hadiseye büyük infiâl göstermişti. Nasıl olurdu?.. İslâm'ın nurlu yolunu gösteren bu muazzez zâta bu dehşet verici davranış nasıl lâyık görülürdü? Suçu ne idi ki?.. Mevki, makam kabul etmemek suç olur muydu?.. Her tarafta konuşulanlar bunlardı.

İmam-ı Şafiî'nin; "Bütün insanlar fıkıhta Ebû Hanife'nin talebesidir." sözleriyle tarife çalıştığı bu değerli İslâm büyüğü ise günlerdir zindanda türlü türlü işkence ve hakârete uğratılıyordu. Her gün yüz kamçı vurmaya başlamışlardı. Sık sık ta, Halife Ebu Ca'fer Mansur'un yaptığı, "Başkadılık" teklifini kabul etmesi söyleniyordu. Ebu Hanife de onlara:

"Haksız davrananların, zulmedenlerin emrine girmem!" diyordu.

Halife Ebu Ca'fer Mansur, zulümle hükümfermâ olan idarecilerin yaptığı gibi, âlimlerin nüfuzundan istifade etmek, onları makamına yapılacak hücumlara karşı bir sed olarak kullanmak istemişti.

Abbasi Halifesi, Ebu Hanife'yi ne yapıp edip Bağdad Kadılığına tayin etmeyi, böylece, halkın şahsına karşı tepkisini bir nebze azaltmayı kafasına koymuştu. Fakat, Halife, İmam-ı Azam'ı iyi tanıyamamıştı. Hangi idareci olursa olsun, kim olursa olsun, her zaman doğruyu söyleyen ve herkese doğru yolu gösteren Ebu Hanife ömrü boyunca Hakkın hatırını bütün mevki ve makamlardan yüksek tutmuş ve onu hiç bir şeye değişmemişti. Hakkı müdafaâ uğruna hayatını fedâdan çekinmediğini pek çok defa göstermişti. Buna rağmen, Ebu Cafer ısrar edip duruyordu.

Ebu Hanife kendisine yapılan zulümlere rağmen yine idarecileri doğru yola dâvet ediyor, haksızlık ve zulümden vazgeçmelerini, adâletle hükmetmelerini tavsiye ediyordu.

Sonunda Ebu Hanife'ye işkence yapanlar da yaptıklarından utanmaya başlamışlardı. Ne var ki, cesaret edip Halifeye işkenceden vazgeçmesi için ricada bulunamıyorlardı. Bir ara, Ebu Cafer'in itibar ettiği kişiler vasıtasıyla durum söylendi. Mansur yumuşayacağına daha da öfkelendi. O kadar işkenceye rağmen, Ebu Hanife'nin teklif ettiği mevki ve makamı elinin tersiyle itmesi gururuna dokunmuştu. Daha önceleri, Ebu Hanife'nin sık sık ikaz edişini, hakikatleri yüzüne haykırışlarını ve hediyelerini reddedişlerini hatırladı. Hediyeyi niçin reddettiğini sorduğunda Ebu Hanife şu cevabı vermişti:

"Siz bana kendi malınızdan değil, beytü'l maldan, yâni Müslümanların malından, hazineden hediye gönderdiniz. Benim ise bunda hiç bir hakkım yoktur."

O konuşmalarında tekrar kadılık teklifinde bulununca İmam-ı Azam'dan şu cevabı almıştı:

"Ben bu işe lâyık değilim. Senin etrafında bir alay maiyetin var ki, ihsan ve ikram beklerler. Onlardan birini seç!"

Mansur, bu sözler karşısında öfkelenmekten kendisini alamayıp:

"Yalan söylüyorsun, sen bu işe layıksın" diye bağırınca da Büyük fıkıh âliminin şu cevabı suratında kamçı gibi şaklamıştı:

"İşte şimdi sen de benim hükmümü tasdik ettin. Eğer ben yalan söylüyorsam, yalancı birini başkadı yapmak câiz midir? Eğer doğru söylüyorsam, olamayacağımı itiraf ediyorum, kabul etmen gerekir!"

Halife Mansur bu cevap karşısında susmuş ve akılla, mantıkla, başa çıkamayacağını anlayınca zora müracaat etmişti.

İşkencelerin günden güne artması üzerine Ebu Hanife, Cenab-ı Hakka şu şekilde niyazda bulundu: "Allah'ım, kudretinle benden onların şerrini uzak kıl!" Bu duâdan bir kaç gün sonra, Ebu Hanife, kamçı darbelerinin tesiri ile şehid oldu.

Hüccet-ül İslâm

İMAM-I GAZALİ

Yazdığı değerli eserlerin yanı sıra, evinin yanında yaptırdığı binalarda talebe yetiştiren İmam-ı Gazali, son günlerde daimâ âhiretten bahseder olmuştu.

O gün de akşama kadar talebelerine ders vermiş, yatsı namazından sonra yine onlarla uzun uzun sohbet edip, iman hakikatlerinden ders yapmıştı.

Gecenin büyük bir kısmını ibâdetle geçirirdi. O gün de öyle yapmıştı. Birazcık uyuduktan sonra uyanmış ve sabah namazı için abdest almıştı.

Sabah namazını kıldıktan sonra, yakınlarına seslenerek kefenini istedi. (Kefenini çok önceden hazırlatmıştı) Yakınları şaşırmıştı. O zamana kadar, "Hüccetü'l-İslâm" hiç böyle bir talepte bulunmamıştı. Bir hikmete binaen söylediğini anlayarak derhal getirdiler. İmam-ı Gazali, kefeni aldıktan sonra öpüp başına koydu. Yüzüne gözüne sürdü. Daha sonra şöyle dedi:

"Ey benim Rabbim ve Mâlikim, emrin başım, gözüm üstüne!"

Bu sözleri işiten yakınları, talebeleri bu büyük âlimin dünyaya vedâ edeceğini hissederek böyle dediğini anlayıp, gözyaşı dökmeğe başladılar. İmam-ı Gazali ise elinde kefen kıbleye döndü. Âyet-i kerimeler okudu, tekbir getirdi, kelime-i tevhîdi devamlı sûrette tekrarlamağa başladı. Daha sonra secdeye varırcasına yüzü koyun uzandı. Yakınları, bir müddet beklediler, bir hareket göremeyince tutup kaldırdılar. Büyük âlimin Rûhunu Rahman'a teslim etmiş olduğunu görerek ağlaşmağa başladılar.

Dilinde Lâfzullah ile Bekâ âlemine göçen İmam-ı Gazali, geride kendini ebediyyen unutturmayacak beşyüzden fazla eser bırakmıştı.

Onun açtığı yolda asırlarca
Kur'an âşıkları yetişti

ŞÂH-I NAKŞİBEND

Ömrünü Kur'an hakikatlerini anlatmakla geçiren Şah-ı Nakşibend (Muhammed Bahaeddin) hazretleri hastalanınca, yakınlarını, talebelerini çağırdı, onlarla helâlleşti.

Şâh-ı Nakşibend'in hastalandığını duyan uzak yerdeki talebeleri, müritleri de Kasr-ı Ârifan'a koşuşmağa başladılar. Kendilerine İslâm'ın nurlu yolunu gösteren zâtı ziyaret edip, helâllık diliyorlardı. Şah-ı Nakşibend Hazretleri de, gelenlerle helâlleşiyor, onlara nasihatlerde bulunuyordu.

Verdiği Kur'an dersleriyle, dinleyenlerin kuvve-i imâniyye kazanmalarını temin eden Şah-ı Nakşibend Hazretleri, âhiret âlemine gitmeden önce bu fânî dünyada bırakacaklarıyla vedâlaşıyordu. Hâli, bir müddet misafir kaldıktan sonra, misafir kaldığı yerin ahâlisine ve o beldeye vedâ eden yolcunun hâline benziyordu. Talebeleri, bu büyük âlimin son ânıyla da büyük ders verdiğini düşündüler.

Devrin en meşhur âlimlerinden ders alarak yetişen Şah-ı Nakşibend Hazretleri, hem ilim hem de tasavvuf sahasında kemâle erdikten sonra, talebe yetiştirerek, vâz ü nasihatlerde bulunarak hizmete koyulmuştu. Şâh-ı Nakşibend'in bir hususiyeti de kerametlerini gizlemesiydi.

"Kerâmeti gizlemek, göstermekten daha büyük kerâmettir. Esas olan, Hakkın rızasını ihlaslı bir şekilde muhâfaza etmektir", diyordu. Fakat pek çok talebeleri onun kerâmetlerine şâhit olmuşlardı. Şeyhlerinin başucunda, ona bir İkram-ı İlâhi olarak verilen kerâmetlerini düşünüyorlardı.

Bir defasında, bir talebesi yolda gelirken bir köylü ile münakaşa etmişti. Şâh-ı Nakşibend Hazretlerinin yanına varınca, şeyhinin kendisine iltifat etmediğini ve yüzünü çevirdiğini görmüş, sebebini sorunca şu cevabı almıştı:

"Sen bir mü'min kardeşinin kalbini incitmedin mi?"

O anda durumu anlamıştı. Şâh-ı Nakşibend Hazretlerinin;

"Git, onunla helâlleş. Yoksa benden iltifat göremezsin." şeklindeki ikazı üzerine gidip köylüyü bulmuş, onun gönlünü almaya çalışmış, ancak muvaffak olamamıştı. Çârnâçar geri dönüp durumu anlatınca, bu defa Şâh-ı Nakşibend Hazretleri gidip köylüyü bulmuş ve ona:

"Talebemin işlediği kusuru kendim işlemiş kabul ediyorum. Hakkını helâl et!" demişti. Köylü mahcubiyet içerisinde hakkını helâl ettiğini söyleyince de talebesi nâmına sevinmişti.

Yine bir defasında, bir başka talebesi ile yolculuk yaparken, karanlık bastırmıştı. Talebesi korkuya kapılınca, şeyh teselli etmiş, kâr etmeyince bir müddet sonra yanlarında bir ışık belirivermişti. Bu ışık gidecekleri yere kadar kendilerini takip etmiş ve etrafı aydınlatmıştı.

Şâh-ı Nakşibend Hazretlerinin hasta yatağının çevresine toplanmış olan talebe ve yakınlarının hemen hepsi onun kerâmetlerine şâhit olmuşlardı. Bu son ânı diğer kerâmetlerinden daha da büyük ders verici idi.

Şâh-ı Nakşibend Hazretleri Âhiret âlemine gitme vaktinin yaklaştığını hissedince; etrafındakilere dönerek,

"Kur'an-ı Kerim okuyunuz!" dedi. Talebeleri Kur'an-ı Kerim okumağa başladılar. kendisi de devamlı olarak kelime-i şehâdet getiriyordu. Bu durumu gören talebeleri gözyaşlarını tutamıyordu.

Talebeler Yâsin sûresini okurken, Şah-ı Nakşibend hazretleri de âyet-i kerimeleri tekrar ediyordu. Surenin tam yarısına gelmişlerdi ki âniden odanın nurla dolduğunu gördüler. Hayretle birbirlerine baktıktan sonra, bakışlarını Şâh-ı Nakşibend hazretlerinin yüzüne kaydırdılar. Şâh-ı Nakşibend hazretlerinin bekâ âlemine göçtüğünü görünce, nurlar içerisinde ebedî âleme giden üstadlarının ardından gözyaşı dökmeğe başladılar.

Haçlı ordularını perişan edip
Kudüs'ü işgalden kurtaran kahraman

SELÂHADDİN EYYÛBÎ

Kudüs'ün imamı Şeyh Murad Efendi, Selâhaddin Eyyûbî'nin yanına vardığında, onu devamlı tekbir getirirken buldu.

Selâhaddin Eyyûbî Şeyh Murad Efendi'nin içeri girdiğini görünce yatağından doğrulmaya çalıştı, fakat kımıldayamadı. Her zaman ulemâya hürmet etmiş, onların rahatça ilme çalışmaları için gerekli şartları hazırlamıştı. Son ânının geldiğini hissedince de, zevcesine: "Hoca Efendiye haber gönderin, gelsin de Kur'ân-ı Kerim okusun... Ben Hak yoluna vâsıl olacağım" demişti.

Şarkın bu sevgili sultanının hastalığı herkesi derinden üzmüştü. Onun yaptığı hizmetleri bilenlerin, görenlerin üzülmemesi mümkün müydü?..

Şiî Fatımîlerin saltanatına son vererek, bütün İslâm âleminin takdirini kazanan Selahâddin Eyyûbî, Mısır'dan başka bir çok ülkeyi de idaresi altına almıştı. Yemen, Hicaz, Suriye, Lübnan ve Filistin gibi beldeler onun idaresinde tek devlet halinde sırt sırta vermişti. Selâhaddin Eyyûbî'nin gâyesi İttihad-ı İslâm'ı temin etmekti. Kendisini İslâm'ın hizmetkârı biliyor ve İslâm âleminin her türlü meselesini halletmek için uğraşmayı en mühim vazife addediyordu.

İslâm ülkelerinde kısmen birliği temin ettikten sonra Haçlıların üzerine yürümüş ve 5 Temmuz 1187'de büyük Haçlı ordusunu tamamen imha ederek, Kudüs'ü 88 yıl devam eden Haçlı işgalinden kurtarmıştı. Bu zafer üzerine sadece İslâm âleminin değil, bütün dünyanın da takdirini kazanmıştı. Çünkü, Haçlılar Kudüs'ü işgal ettiklerinde, binlerce masum insanın yanı sıra hayvanları bile kılıçtan geçirmişken; Selâhaddin Eyyûbî, Hıristiyanlara dokunmamış, onlara bütün hak ve hürriyetlerini iâde etmişti.

Üçüncü Haçlı Seferi ile teşekkül ettirilen ordulara karşı da yaman bir mücadele veren ve onları perişan eden Selâhaddin Eyyûbî, dünya tarihinde mümtaz bir yere sahip olmuştu.

İşte, dünyanın hayranlıkla yâdettiği bu namlı kahraman şimdi son ânını yaşamakta idi.

"Hakkınızı helâl ediniz" diye bütün yakınlarıyla, kumandanlarıyla, devlet idarecileriyle, ulemâ ile helâlleşen Selâhaddin Eyyûbî'nin hâli herkese çok tesir etmişti. Odada bulunanlar artık gözyaşlarını saklamıyorlardı. Yalnız Şeyh Murad Efendi metanetini muhafaza etmekteydi. Bir ara Kur'ân-ı Kerim'e hâtime verdi ve Selâhaddin Eyyûbî'nin baş ucuna gelerek vasiyyette bulunmasını söyledi. Selâhaddin Eyyûbî şöyle dedi:

"Benim vasiyyetim, ümmetin saadet ve huzurunu dilemekten başka bir şey değildir."

Daha sonra eliyle yine Kur'ân-ı Kerim okunmasını işaret etti. Şeyh Murad Efendi ruhların derinliklerine nüfuz eden sesiyle okumağa başladı. Kur'ân-ı Kerim okundukça Selâhaddin Eyyûbî'nin yüz ifadeleri değişiyor, hastalığın vermiş olduğu sıkıntının izleri yüzünden yavaş yavaş siliniyordu. Bir ara, bu İslâm kahramanının yavaş sesle bir şeyler söylediği görüldü. Kelime-i şehâdet getiriyordu. Tam cümlesini tamamlamıştı ki, vücudundan

bütün hayat emâreleri kayboldu. Bekâ âlemine göçmüştü...

Camilerde merakla bekleşen ahâli, müezzinlerin salâ verdiğini duyunca durumu anlayıp gözyaşı dökmeğe başladı. Herkes, kendilerine müreffeh bir istikbal hazırlamak için çırpınmış olan idarecilerinin ardından ağlamaktaydı.

Cuma günü kılınan cenaze namazında mahşerî bir cemaat vardı. Tabut, pek çok savaşlara götürülmüş olan sancağın altına konulmuştu. Sanki, Selâhaddin Eyyûbî orduların başında, elinde sancak, hücumdan önce safları teftiş eder gibiydi...

Selâhaddin Eyyûbî toprağa verilirken, kumandanlarından Mahmud Han elinde tuttuğu bir kılıcı havaya kaldırarak şöyle diyordu:

"Ey cemaat-i Müslimîn! İşte hükümdarımızın bütün serveti bu kılıçtan ibârettir."

Ülkeler fetheden koca hükümdar dünyaya aslâ iltifat etmemiş, varını yoğunu hizmet için harcamış, bu dünyadan ayrılırken üzerine yalnızca kefenini geçirmiş, geride kılıcından başka bir şey bırakmamıştı...

Hak aşkıyla pervâne gibi dönen
gönüller sultanı

MEVLÂNÂ

Mevlânâ'nın hastalandığını işiten uzak yerlerdeki talebeleri ve ahâlî Konya'ya akın ediyordu. Ömrü boyunca, Anadolu'ya İslâm'ın nûrunu yaymak için çabalayan bu muazzez mürşidi son bir defa ziyaret etmek, duâsını almak istiyorlardı.

Ziyarete gelenler Mevlânâ Hazretlerine, şifa dileğinde bulunuyorlardı. Mevlânâ'nın onlara cevabı şöyle oldu:

"Dilediğiniz şifa artık sizin olsun. Sevenle, sevilen arasında kıldan bir gömlek kadar bir şey kalmıştır. İstemez misiniz ki nur, nur'a ulaşsın."

Mevlânâ bir Şeb-i ârus, yâni "düğün gecesi" olarak vasıflandırdığı ölümle yüz yüze olduğu için mesuttu. Ölümün yokluk değil visal, yani binlerce ahbaba kavuşma ve onlarla hemhâl olma için bir vesile olduğu dersini vermiş olan Mevlânâ Hazretleri, son ânında da lisan-ı hâliyle ölüme güzel bir çehre vermekteydi. Bu fânî dünyada bıraktıklarından daha fazla olan, kabir kapısının ardındaki dostlarına kavuşacaktı.

Yakınlarına, talebelerine ve yanında bulunanlara dönerek şu vasiyyette bulundu:

"Size içinizden ve dışınızdan Allah'a takvâyı vasiyyet ederim. Ve az yemek yemeyi, az uyumayı, az konuşmayı,

günahlarınızdan ıztırap duymayı, oruca devam etmeyi, namaza kalkmayı, şehvetleri bırakmayı, insanlara cefâ vesilesi olmamayı hatırlatırım. Sefîhlerin, aşağı takımının sohbetlerini bırakınız ve yalnız sâlih olanlarla düşüp kalkınız. İnsanların hayırlısı insanlara faydalı olandır. Sözlerin hayırlısı da az ve mânâlı olandır."

Moğol âfeti ile yeis uçurumunun eşiğinde olan insanlara ümid mâyesi aşılayan ve Anadolu birliğinin çözülmesini mânen önlemiş olan Mevlânâ Hazretleri ruhunu teslim etmeden önce âyet-i kerimeler okudu. Bir ara eliyle uzakları işaret ederek şöyle dedi:

"Dostlarımız bizi bu taraftan çekiyor. Nâçar gideceğiz." Daha sonra ağır ağır kelime-i tevhidi söyleyen Mevlânâ Hazretleri sükût etti. Uykuya dalar gibi bir hâle büründü. Ruhu ten kafesinden uçmuş, bekâ âlemine gitmişti.

Mevlânâ Hazretlerinin cenazesinde bütün Konya ahâlisi bulunmuştu. Onların yanı sıra Anadolu'dan gelen binlerce insan cenaze merasimine iştirak etti.

Mevlânâ Hazretlerinin vefat tarihi olan H. 672 ebced hesabıyla "İbret" kelimesine tekâbül etmektedir. Aynı kelimenin iki defa söylenmesi, yani "ibret ibret" sözleri de H. 1344 (milâdi 1925) tarihine karşılık gelmektedir. Bu sene içerisinde, Mevlânâ Hazretlerininki de dahil türbelerin kapatılmış olduğu hatırlanınca, "ibret" sözü ile neyin kastedilmiş olduğu anlaşılmaktadır.

Mevlânâ Hazretlerinin sandukasının üzerinde kabartma şeklinde yazılar bulunmaktadır. Mesnevîden bazı beyitlerin yer aldığı bu yazılar da ziyaretçilere ders vermektedir.

Bu beyitlerin birkaçında şöyle denmektedir:

"Öldüğüm gün, tabutumu omuzlar üzerinde gördüğün zaman, bende bu cihânın derdi var sanma!

"Beni görünce hemen ağlama! 'Yazık, yazık, vah!' deme. Şeytanın tuzağına düşersen, işte asıl 'yazık-vah' demenin sırası o zamandır; 'yazık, vah, yazık!' o zaman denir."

"Mezar hapishane gibi görünür amma, aslında can'ın hapisten kurtuluşudur."

"Cenazemi gördüğün zaman 'ayrılık ayrılık!' deme. Benim buluşmam, görüşmem o zamandır. Beni mezara koydukları zaman, 'elvedâ-elvedâ' deme! Mezar, Cennet kapısının perdesidir."

"Canı, Sen aldıktan sonra, ölmek şeker gibi tatlı bir şey. Seninle olduktan sonra, ölüm candan daha tatlıdır."

Verdiği derslerin, yazdığı eserlerin tesiri asırlar boyunca devam eden Mevlânâ Hazretlerinin hizmetlerine âşina olanlar, onun şu sözlerini hiç hatırlarından çıkarmamışlardır:

"Öldükten sonra, kabrimizi toprakta aramayın! Bizim mezarımız, ârîflerin sineleridir!"

Bizans'ın mağrur imparatoru

ROMANOS DİOGENES

Malazgirt'ten dönen Romanos Diogenes, Tokat'ta aldığı bir haberle beyninden vurulmuşa dönmüştü. Habere göre, kendisini İmparatorluktan alaşağı etmişlerdi. Yerine, Mihael Dukas'ı getirmişlerdi. Malazgird'e imparator ünvanıyla giden Diogenes, şimdi alelâde bir Bizanslıdan farksızdı. Bunu bir türlü hazmedemiyordu.

Diogenes yeni imparatora yazdığı mektupta, "Ben asker toplamak, para sarfetmek ve Hıristiyan dinini yüceltmek için elimden geleni yaptım. Gayretimde kusur göstermedim. Askerim az değildi ve tedbirde de bir hata yapılmadı. Bununla beraber zafer müslümanların elinde kaldı. Buna hiç kimse karşı koyamazdı. Ben hükümdarın eline düşünce bana ümit etmediğim şekilde iyi muamele yaptı."

Diogenes mektubunda, Malazgird öncesini ve sonrasını tafsilatıyla anlatmaktaydı.

İki yüz bin kişilik muazzam bir orduyla yola çıkmıştı. Giderken: Müslümanlar tarafından fethedilmiş bütün toprakları geri alacağını, üstelik, Suriye, Filistin, Mısır ve Irak'ı da alacağını söylemiş, hatta bu yerleri prensler ve diğer asilzadeler arasında pay etmişti.

Mağrur Diogenes, "Bütün camileri kilise yapacağım" demişti.

Savaş öncesi Alparslan'ın gönderdiği sulh teklif eden

elçiye de çıkışmış ve mağrurcasına:

"Sultanınıza söyleyin, kendisiyle sulh müzakerelerini Rey'de yapacağım, ordumu Isfahan'da kışlatacağım ve hayvanlarımı Hemedan'da sulayacağım!"

Tastamam böyle demişti. Ya şimdi?.. İmparatorluğu elinden alınmış perişan bir zavallıdan ibaret olan kendisi şimdi ne haldeydi... Başını iki eliyle hapsetmiş bir vaziyette düşünüyordu. Geçmişini ve halini... Alparslan'ın elçisi Sav Tigin'in verdiği cevap beyninde yankılanmaya başlamıştı:

"Atlarınızın Hemedan'da kışlayacaklarından ben de eminim. Fakat sizin nerede kışlayacağınızı bilemiyorum!"

Sav Tigin'in dedikleri çıkmıştı. Bizans ordusunun bütün erzak, cephane ve malzemeleriyle birlikte atları da Selçuklular tarafından alınmış ve ihtimal ki Hemedan'a götürülmüştü. Kendisi ise, evet, kendisi ise küçücük bir kalenin taş bedenlerine sığınmıştı. Kendi milletinden kaçıyordu.

Yeni Bizans İmparatoru, Diogenes'e haberci göndererek, kaleyi terketmesini istemiş, Diogenes de cevap olarak, "Ben henüz hükümdarlıktan çekilmiş değilim!" demişti.

Kendisi daha İstanbul'a dönmeden, yerine imparator seçilmesini hazmedemeyen Diogenes etrafına birikenlerle birlikte yeni imparatora karşı çıktı. Fakat yapılan bütün savaşlarda yenildi. Yanındakiler, yeni imparatorun bol altın bahşişi teklifine kanarak Diogenes'i esir aldılar.

Kendi adamları tarafından tevkif edilen Diogenes elleri bağlı bir şekilde İstanbul'a gönderildi. Yalın ayak başı kabak yola düşen Diogenes'in boynuna bir de ip geçirilmişti ve atlı bir asker tarafından çekiliyordu.

Diogenes, bir kendi milletinin, bir de Alparslan'ın yaptıklarını düşündü.

Alparslan kendisini bir imparator gibi karşılamış ve yanına oturtmuştu. Aralarında cereyan eden konuşma kulaklarından gitmiyordu.

Alparslan: "Ben sana esir düşseydim, bana ne yapacaktınız?" diye sorunca:

"Düşmana yapılması gerekeni yapardım. Ya öldürürdüm, yahut da boynunuza bir ip geçirerek zaferimi göstermek üzere şehir şehir dolaştırırdım." demişti.

Alparslan:

"Şimdi sana ne yapacağımı sanıyorsun?" deyince şu cevabı vermişti:

"Beni öldürebilirsiniz. Zaferinizi göstermek için beni şehirlerde dolaştırırsınız. Üçüncü ihtimali söylemek hayal ve deliliktir."

Alparslan üçüncü ihtimali de söylemesini ısrarla isteyince de şöyle demişti:

"Beni tahtıma iade edersin. Bu takdirde sana dost kalır, yıllık haraç öder ve senin nâibin olurum. Çağırdığın zaman gelir, askerlerimle hizmet ederim."

Alparslan ise hiç ihtimal vermediği davranışta bulunmuş ve kendisini serbest bırakmıştı. Üstelik pek çok hediyeler vererek. Alparslan kendisini tahtına iade etmişti, fakat Bizanslılar o tahtı kendisine vermemişlerdi.

Diogenes, Alparslan'ın boynuna geçirmeyi düşündüğü ipin kendi boynuna geçmiş olduğunu düşündü. Üstelik te devamlı hakarete maruz kalıyordu.

Diogenes elleri bağlı olarak Dukas'ın karşısına çıkarıldı. Dukas Diogenes'e hakaret ettikten sonra, "Götürün şunu, bundan böyle keşiş olsun!" dedi.

Diogenes'i sürükleye sürükleye götürdüler. Evvela saçını kestiler, daha sonra da keşiş elbisesi giydirdiler. Süs-

lü imparator elbiselerinden sonra keşiş elbiselerini giyen Diogenes iyice çöktü.

Bir zamanların mağrur Bizans imparatoru, yine, güvendiği adamları tarafından zehirlendi, daha sonra bir öküz arabasına konularak Kütahya'ya getirildi. O esnada imparatorun emri Kütahya'ya ulaşmıştı: "Diogenes'in gözlerine mil çekilsin!"

29 Haziran 1072'de emir yerine getirilmiş ve Diogenes'in iki gözüne de mil çekilmişti.

Diogenes artık taht iddiasında bulunmuyordu, bütün düşündüğü canıydı.

Diogenes her iki gözü de kör olduktan sonra beş hafta daha, sefalet içerisinde, perişan bir vaziyette yaşadı. Her günü müthiş ızdıraplarla geçiyordu. 4 Ağustos 1072'de Diogenes'in ölüsünü, şehrin dışındaki yıkıntılar arasında buldular...

Anadolu'yu İslâm yurdu yapan
zaferin yiğit kumandanı

ALPARSLAN

Mâverâünnehir'de tefrika çıkarıp,devlete karşı isyankâr tavır takınan Şemsü'l-Melik Tekin üzerine yürüyen Alparslan'a, Melik Tekin'in en yakın adamının yakalandığı haberi ulaşınca, Alparslan, bu kale komutanının derhal huzuruna getirilmesini emretti.

Muhafızlar, Yûsuf Harezmî isimli kale komutanının kollarından tutarak Alparslan'ın huzuruna çıkardılar.

Yusuf Harezmî, bağırıp çağırıyor, ağzına geleni söylüyordu. Alparslan, bu küstahça hareketi cezalandırmak için,Yusuf Harezmî'nin ellerinin, ayaklarının bağlanmasını emretti. Bunun üzerine Melik Tekin'in adamı daha da köpürdü. Ağza alınmayacak sözler sarfetmeğe başladı. Alparslan'ın komutanları ve diğer askerler öfke ile kılıçlarını sıyırmışlar, bu haddini bilmeze haddini bildirmeğe hazırlanmışlardı. O esnada Alparslan, "Durun" dedi ve "Şunu serbest bırakın, onun cezasını kendi elimle vereceğim!" deyip okuyla yayını eline aldı.

Askerler, Yusuf Harezmî'nin elini bıraktılar. Alparslan bir ok attı. Ancak isabet ettiremedi. Yusuf Harezmî âniden Alparslan'ın üzerine hücum etti. Alparslan tahtından inip bu hücumu karşılamak isterken ayağı kaydı ve dengesini kaybetti. Bunun üzerine Yusuf Harezmî bıçağını çekerek

Alparslan'a saplamağa başladı. İlk önce şaşıran askerler, çabucak kendilerini toparlayıp Yusuf'un üzerine atıldılar ve hemen oracıkta parça parça ettiler. Alparslan eliyle yarasını bastırarak doğruldu ve çadırına girdi. Etrafında toplanan kumandanlarına ve diğer devlet ricaline şu ibretli konuşmayı yaptı:

"Her ne zaman düşman üzerine azmetsem Allahü Teâlâ hazretlerinden yardım isterdim. Dün, bir tepe üzerine çıktığımda askerimin çokluğundan, ordumun ağırlığından bana ayağımın altındaki dağ çalkalanıyor gibi geldi. Kuvvete mağrur oldum. Kendi kendime, 'Ben dünyanın padişahıyım. Bana kim galebe edebilir?' dedim.Bu gün, Cenâb-ı Hak, en âciz bir kulu ile beni âciz kıldı."

Alparslan daha sonra Cenab-ı Haktan af diledi, tevbe, istiğfar etti. Devlet ricâline nasihatlerde bulundu. Vefatından sonra oğlu Melikşah'a biat etmelerini vasiyyet etti.

Anadolunun kapısını Mü'minlere açan bu şanlı padişah, bekâ âlemine gitme vakti yaklaştıkça, duâ etmeğe, tekbirler getirmeğe başladı. Vefatı esnasında, bütün kumandanları ve devlet ricali başucunda idi. Orada bulunanlar, zaferden zafere koşmuş bu cihangir idarecinin, son olarak kelime-i şehâdet getirdiğini işittiler. Koca koca kumandanlar, gözyaşlarını zaptedemiyorlardı.

25 Ekim 1072'de şehid olarak bekâ âlemine göçen Alparslan'ın cenazesi Merv şehrine götürüldü ve oraya defnedildi.

İslâm devletini ilimle ayakta tutmaya çalışan basiretli idareci

NİZÂMÜ'L-MÜLK

Şiî propağandacıların bütün gayretleri, Selçuklunun hüküm sürdüğü topraklarda tesirsiz kalmaktaydı. Fatımîlerin ve Hasan Sabbah'ın bütün güçleriyle çalışmasına rağmen, Sapık fikirlere rağbet eden çıkmıyordu. Değerli vezir, Nizamü'l Mülk'ün, isfahan, Bağdat, Basra Nişâbûr, Herât, Belh, Musul gibi merkezlerde kurduğu medreselerde yetişen ilim ehli ülkenin dört bir tarafına yayılarak Kur'an hakikatlerini Mü'minlere anlatmış ve onları şiâ tehlikesine karşı ikaz etmişlerdi.

Afyonla uyuşmuş beyinlere hükmeden Hasan Sabbah, menfur düşünceleri önünde en büyük maniânın Nizamü'l Mülk olduğunu biliyor ve onu ortadan kaldırmanın planlarını yapıyordu Adamları bir robot gibi kendisine bağlıydı. Onlara istediğini yaptırıyordu. Nizamü'l Mülk'ü öldürme vazifesini verdiği adamı emri yerine getireceğine söz verdi ve derhal yola çıktı.

Bu sırada Nizamül'l Mülk yeni kuracağı medreseler için yapılan çalışmaları gözden geçiriyor, zaman zaman da medreselere giderek dersleri takip ediyordu. Bu arada devlet işlerini de muntazaman îfâ ediyordu.

Nizamü'l Mülk'ün huzuruna girmek hiç te zor değildi. Çünkü, o zaman zaman çarşı ve pazarda dolaşarak, halkın istek ve taleplerini, meselelerini öğrendiği gibi, isteyen

istediği zaman onun huzuruna çıkarak hâcetini arzedebilirdi.

Hasan Sabbah'ın adamı da, fazla zorlanmadan Nizamü'l Mülk'ün huzuruna çıkmıştı. Tek kelime söylemeden, bu değerli idareciye yaklaştı ve âniden kolundan çıkardığı zehirli hançeri saplamağa başladı. Askerler yetişip bu sapık fikrin kölesi olmuş adamı paraladılar. Fakat, iş işten geçmişti.

Nizamü'l Mülk'ün ismi vefatından sonra, asırlar boyunca yaşayageldi. Onun kurduğu medreseler, daha sonraki İslâm devletlerinin eğitim sistemine örnek teşkil etti. Devleti daresine dair sözleri, tavsiyeleri, fikirleri de, asırlar boyunca Müslüman idarecilere rehber oldu, her zaman hayırla yâdedildi...

Osmanlı devletinin kurucusu
Kur'an âşığı padişah

OSMAN GAZİ

Gencecik bir devletin askerleri Bursa önlerinde cenge tutuşmuştu. Kumandanları Orhan Gazi'nin ön saflarda bütün hücumlara katılışı güçlerine güç katıyor, azim ve gayretlerini arttırıyordu.

Orhan Gazi'ye, Söğüt'ten gelen bir atlının acele olarak kendisini görmek istediğini söylediklerinde, Osman Gazi'nin bu yiğit oğlu, yeni bir hücumun hazırlıklarını gözden geçirmekle meşguldü. Pederinden bir haber geldiğini anladı. Yoksa hasta döşeğinde bıraktığı muhterem pederine, gazi padişaha birşey mi olmuştu?.. Gelen asker, Osman Gazi'nin çok acele kendini görmek istediğini söylüyordu.

Orhan Gazi, kumandanlarını topladı. Bursa'yı muhasara etmeğe devam etmelerini ve sık sık hücum edilerek düşmanı bunaltmalarını söyledi ve onlarla vedâlaşarak Söğüt'e doğru doludizgin at sürmeğe başladı.

.....

Bir müddettir hasta yatan Osman Gazi, gece gündüz "Ya Rabbi" Bursa'nın fethini müyesser eyle!" diye duâ ediyor ve Bursa'dan gelecek müjdeli haberi bekliyordu. Durumunun ağırlaştığını hissedince, vasiyyetini yapmak üzere oğlunu çağırtmıştı.

Orhan Gazi'nin Söğüt'e ulaştığını ve huzuruna gel-

mek üzere olduğunu öğrenen Osman Gazi, yattığı yerden doğruldu. Yastıklara dayanarak yatağının içinde oturdu. Orhan Gazi geldiğinde o vaziyyette idi. Orhan Gazi babasının elini hürmetle öptü, hayır duâsını aldıktan sonra ayak ucunda el bağlayarak beklemeğe başladı. Osman Gazi, bütün silah arkadaşlarını, ulemâyı ve kumandanlarını da çağırmıştı. Onların huzurunda oğlu Osman Gazi'ye şu vasiyyeti yaptı:

"Oğlum, ilim adamlarına, sülehâya (sâlih kişilere), millet için can vermiş olan şehidlerin evlatlarına hürmet ve itibardan zinhar ayrılma! Bunları her zaman gör ve gözet.

"Allah'ı tanımayan, kazancını şaraba veren, zina yapan kimselere, devlet işlerinde vazife verme. Verirsen, yüzü kara olarak âhirete gelesin. Zira bu tip insanlar Allah'ın gazâbına müstehak olduklarından, işlerinde hayır ve muvaffakiyet olmaz. Bunlar halka hüsn-ü muâmele etmezler ve rüşvet almaya meyyal olurlar. Memleket ve millet bunlardan zarar görür. Bilmediğini, bilenden sor. Sana sâdık olanları hoş tut. Askerlerine bol ihsanda bulun, zira ihsan, insanın tuzağıdır.

"Oğlum, Allah'ın emrettiklerinden gayri iş işlemiyesin. Bilmediğini şeriat ulemâsından sorup anlayasın. İyice bilmeyince bir işe başlamayasın. Zâlim olma, âlemi adâletle şenlendir. Cihadı terketmeyerek beni şâdet. Bizim mesleğimiz, Allah yolu ve maksadımız, Allah'ın dinini yaymaktır. Yoksa kuru kavga ve cihangirlik dâvası değildir. Sana da bunlar yakışır. Daimâ herkese ihsanda bulun. Memleket işlerini noksansız gör."

Orhan Gazi ile birlikte odada bulunan diğer devlet ricâli, aşiretten devlete geçişin temelini atan bu şanlı idarecinin söylediklerini kelimesi kelimesine hâfızalarına nakşediyorladı.

Osman Gazi, oğluna daha sonra üzerinde ehemmiyetle durduğu şu vasiyyetini yaptı:

"Oğlum, İstanbul'u aç, gülzar eyle."

Osman Gazi daha sonra Kur'an-ı Kerim okunmasını istedi. Kur'an-ı Kerim okunmaya başlanınca, odaya uhrevî bir hava hâkim oldu. Osman Gazi de âyet-i kerimeleri tekrar ediyordu. Bir ara, kelime-i şehadeti söyledi. Ardından yine âyet-i kerimeleri okumaya başladı ve tam bu esnada rûhunu Râhman'a teslim etti.

Orhan Gazi, ilk iş olarak babasının vasiyyetini yerine getirmeye çalıştı. Osman Gazi'nin vasiyyetini öğrenen Bursa önündeki mücahitler büyük bir azimle hücum etmeğe başladılar. Neticede, Bursa fethedildi. Bizans'ın kolu kanadı kırılmıştı... Osman Gazi vasiyyeti gereğince Bursa'da Gümüşlü Kümbet'e defnedildi.

Asırlar boyunca üç kıtaya hükmedecek şanlı bir devletin temelini atan Osman Gazi her zaman rahmetle yâdedilecekti. Vefâtının hemen akâbinde kaleme alınan manzume onun mefkûresini hülasâ ettiği için çok sevildi, dilden dile söylenegeldi. Manzumede şöyle deniliyordu:

"Kuşandı din kılıcın bele Osman
Ki ide İslâm'ı izhâr Osman
Açıldı fırsat İslâm kapusun

O kapunun miftâhı oldu Osman
Gazâ kim itdüler Allahü ekber
Salındı şeyf-i İslâm kâfir üzre

Uruldu nevbet Allâhü ekber
Kılıçlar gölgesinde Cennet-i hak
Resûlden bu haber Allâhü ekber

Osman Ertuğrul oğlusun
Oğuzhan, Karahan neslisin
Hakkın bir kemter kulusun
İslâmbol'u, aç gülzâr yap"

İstanbul'un Fâtihinin cihangir babası

SULTAN II. MURAD

Edirne sarayına derin bir sessizlik çökmüştü. Sultan II. Murad'ın hastalık haberi saraya yayılır yayılmaz, kederin eli, inşirah örtüsünü çekip almıştı sanki. Hiç kimse konuşmuyor, herkes gözlerini yere dikerek düşünüyordu.

Yıllardır serhad boylarında orduyu zaferden zafere koşturan, herkese bir baba şefkatiyle davranarak, milletinin huzuru için geceli gündüzlü gayret sarfeden sultanları yatağa düşmüştü.

Sultan Murad, hastalığının gittikçe arttığını ve tedavilerin hiçbir tesirinin olmadığını görünce, durumu anlamıştı. Beka âlemine göçme zamanı gelmişti. Bir haftadan beri, namazlarını oturduğu yerden kılan Sultan Murad, yanında devamlı Kur'an-ı Kerim okutuyordu. Kur'an'ı dinledikçe ruhunun ferahladığını bütün ızdıraplarının dindiğini hissediyordu.

Sultan Murad bir ara, yattığı yerden hafifçe doğruldu, kapının önünde ayakta bekleyen İshak Paşa ile Hamza Bey'e, "Bana Halil Paşa'yı çağırın!" dedi.

Çağrıldığını işiten Halil Paşa derhal Padişah'ın huzuruna geldi. Padişah'ın rengi iyice solmuştu.

"Bilir müsün Halil, bize yine sefer göründü" dedi. Halil Paşa duraklamıştı. Padişah yerinden kımıldayamayacak derecede hastaydı. Bu durumda seferden bahsediyordu. Padişahın neyi kastettiğini anlamamıştı. "Hangi cânibe Hünkârım?" dedi.

Sultan Murad:

"Dâr-ı bekâya paşa, dâr-ı bekâya! Her fâninin gidece-

ği yere. Şimdengeru son hazırlığı yapmak gerek."

Odada paşaların gözleri dolu dolu olmuştu. Varna'da Kosova'da Padişah'la omuz omuza çarpışmış olan İshak Paşa hıçkıra hıçkıra ağlamamak için kendini güç zaptediyordu.

Sultan Murad, "Oku İshak, vasiyyetimizi oku!" dedi. Bunun üzerine İshak Paşa, padişahın daha önceden yazdırmış olduğu vasiyyeti okumağa başladı. Arapça olarak kaleme alınmış vasiyyetinin giriş bölümü aynen şöyleydi:

"Tevekküli alâ Hâlikî (tevekkülüm Hâlikımadır.)

Bismillahirrahmânirrahîm (Rahman ve Rahim olan ALlah'ın adıyla.)

Görüş sahibi olanların gözlerinden gaflet perdesini kaldıran Allah'a hamdolsun.

Salat ve selam Efendimiz Muhammed Mustafa'nın (asm) ve onun iyi ve güzel ve temiz soyundan olanların üzerine olsun.

Bundan sonra; Her türlü noksandan münezzeh olan Cenab-ı Hakk; yüce sultan, büyük hakan, ümmetlerin iradesine mâlik, Arap ve Acem Meliklerinin efendisi, gazi ve mücahidlerin yardımcısı, kâfir ve müşriklerin düşmanı, azgın ve inatçıların kahredicisi, zaif, miskin ve fakir müslümanların yardımcısı, denizlerin ve karaların sultanı, fetih babası, şehid Sultan Bâyezıd oğlu, sultan Mehmed oğlu Murad Han'ı (Cenab-ı Hak mülkünü ve saltanatını dâim etsin) herkesin ölümü tadacağını ve ancak celâl ve ikram sahibi Allah'ın baki kalacağını bilmeğe ve Cenab-ı Allah'ın, 'sizleri dünya hayatı mağrur etmesin, gururlanmayın, gurur Allah'a mahsustur' sözünü mülahaza etmeğe, Peygamberimizin (asm), 'vasiyyet edecek mülkü bulunan müslümanın vasiyyeti yanında yazılı olarak bulunmadıkça iki gece yatmaya hakkı yoktur' hadis-i şeriflerini sıkı sıkıya tutmağa muvaffak etti."

Bu giriş bölümünden sonra, Saruhan vilayetinde bulunan malın üçte birini vasiyyet eden Sultan Murad, bu malın karşılığı olan on bin filorinin şu şekilde harcanma-

sını söylemişti:

"Üç bin beş yüz filori Mekke fukarasına ve diğer üç bin beş yüz filori Peygamberimiz şehri Medine fukarasına harcansın ve ondan beş yüz filori yine öyle Mekke ahâlisinden Kâbe ve Hatîm arasında toplanarak yetmiş bin kerre "Lâilâhe illallah" kelime-i tevhidini zikr edip sevabını adı geçen vasiyyet sahibine i'ta edenlere (Allah hayırlarını kabul etsin) harcansın. Ve yine o paradan beş yüz filori, Peygamberimiz şehri Medine ahalisinden Peygamberimizin mescidine toplanıp Ravza-i Mutahharaya karşı oturarak yetmiş bin kere 'Lâilâhe illallah' kelime-i tevhidini zikredip, sevabını adı geçen vasiyyet sahibine i'ta edenlere ve Kur'an-ı Kerim'i defalarca hatmedip, sevabını vasiyyet sahibine i'ta edenlere harcansın. Geri kalan iki bin filoriden bin beş yüzü Mescid-i Aksa'da Sahre kubbesinde yetmiş bin kere 'Lâilâhe İllallah' kelimesini ve defalarca Kur'an-ı Kerim'i okuyanlara harcansın."

Sultan Murad bundan sonra on bin filori daha vasiyyet etmiş ve bu paranın nerelere harcanacağını da şu şekilde belirtmişti:

"Yedi bin filorisi, vakfeden için her gün ve gece, bu filori bitene kadar tecvidle güzel Kur'an-ı Kerim okuyanlara ve sevabını vasiyyet edene i'ta edenlere harcansın. Ayrıca bin filori de yine yetmiş bin kere 'Lâilâhe illallah kelimesini zikredenlere ve savabını vasiyet edene i'ta edenlere harcansın."

Sultan Murad vasiyyetin bu bölümünde, doksan beş bin dirhem kıymetinde, kırmızı yakuttan kaşı olan yüzüğün satılarak, parasıyla gece ve gündüz ruhu için Kur'an-ı Kerim okunmasını vasiyyet etmişti.

Sultan Murad bundan sonra, üzerindeki hac farizasını iskat için, birisine bedel haccı yaptırılmasını ve onun bütün masraflarının satılan yüzüğünün parasıyla yaptırılmasını ve namazını iskat için bir kişinin doğru şekilde namaz kılmasını ve yine yüzüğün parasının bir bölümünün bu şahsa verilmesini vasiyyet etmişti.

İshak Paşa Sultan Murad'ın vasiyyetinin geri kalan bölümünü şu şekilde kaleme almıştı:

"Yine adı geçen, Bursa'da oğlu Alâaddin'in yanına, üç dört zira (yakaşık 3.5-4 metre) uzağına gömülmesini ve na'şının sünnete göre toprak üzerine konulmasını, sultanlar serdabı gibi serdab yapılmamasını vasiyyet etti. Ve mezarının avlusuna dört duvar yapılmasını, Kur'an-ı Kerim okuyanların oturması için dört taraftan üstlerine dam konulmasını ve damın ortasının da, Allah'ın rahmet eserlerinden olan yağmurun üzerine yağması için, açık bırakılmasını vasiyyet etti.

Sultan Murad vasiyyetinin bu kısmında, şayet Edirne'de vefat ederse Bursa'ya götürülmesini ve Bursa'ya vasıl olma tarihinin Perşembe gününe denk getirilerek, yer altında yatışının ilkinin Cuma gecesi olmasını vasiyyet etmişti.

Halil Paşa, Sadık Paşa ve İshak Paşa'nın şahid olarak mühürlerini bastıkları vasiyyetnâmeyi kadı efendi tastik etmişti.

Vasiyyetin okunması bitince artık odadakiler gözyaşlarını saklayamıyordu.

3 Şubat 1451 günü, İshak Paşa Hünkârı sabah namazı için uyandırdı. **"Vakit geldi mi İshak!"** diyerek uyanan Sultan Murad, birden bire halsizleşti. "Lâilâhe illallah" diyen Sultan Murad'ın ağzından başka kelime çıkmadı. Ruhu Rahmana uçmuştu.

İshak Paşa padişahın başını yavaşça yastığa bıraktı. Üzerini örttü. Derhal Çandarlı Halil Paşa'ya haber göndertti.

Devlet ricali, vafatı tam on üç gün saklı tuttu. Sultan Mehmed'in gelmesi beklendi. Genç padişah Edirne'ye gelince Sultan Murad'ın vefat ettiği ilan edildi. Bu haber üzerine bütün şehir ahâlisi gözyaşı dökmeğe başladı.

Sultan Murad'ın cenazesi vasiyyeti gereği Bursa'ya götürüldü. Sultan Mehmed babasının vasiyyetini harfî harfine tatbik etti.

Gayr-i müslim elinde oyuncak olan saltanat heveslisi

CEM SULTAN

Cem Sultan yatsı namazı için abdest aldığında oldukça kederli görünüyordu. Yüreği alevler içerisinde yanmaktaydı âdetâ. Hıristiyanların bir haçlı seferi tertip etmek için çalıştıklarını ve bu seferde de kendisini kullanmak istediklerini anlamıştı. Kendi varlığının İslâm'a taarruz için kullanılacağı hususu ruhunu azaplar içerisinde kavrandırmaktaydı.

Cem Sultan yatsı namazından sonra nafile namazı kıldı ve ellerini Dergâh- ı İlâhiyyeye çevirerek şu şekilde dua etti:

"Ya Rab! Eğer bu kâfirler beni bahâne idüp ehl-i İslâm üstüne hurûc itmek kasdın iderlerse beni ol günlere erişdirme, cânumu kabzeyle!". Gözünden süzülen yaş dizlerine damlıyordu...

Cem Sultan yatağına girdiğinde gözüne uyku girmedi. Kalktı, abdest tazeledi ve Kur'an-ı Kerim okumaya başladı. Daha sonra serencâmını düşünmeye başladı. Ağabeyi Sultan II. Bayezid'a karşı çıkarak müslümanlar arasında tefrika çıkmasına sebep olmakla büyük bir hata işlediğini anlamağa başlamıştı.

Yaptıklarını hatırladıkça kendi kendine kızıyordu...

Pederi Sultan Fatih vefat edince, tahta oturmak heve-

sine kapılmıştı. 1481'de 21 yaşında iken Bursa'da saltanatını ilan etmiş, adına hutbe okutmuştu.

20 Haziran 1481'de Ağabeyi ile kavgaya tutuşmuş, neticede mağlup olarak Kâhire'ye kaçmış ve Memlûk Sultanlığına sığınmıştı.

1482'de Hacca gittikten sonra saltanat dâvâsından vazgetmeğe karar vermişti. Ne var ki başta Memlûklüler olmak üzere bazı devletler kendisini rahat bırakmayıp, saltanat kavgasında yardımcı olacaklarını söylemişlerdi. Bunun üzerine tekrar Anadolu'ya dönmüş, fakat yine mağlup olmuştu.

Cem Sultan, Sultan Bayezid'in sözlerini hatırladıkça ağabeyinin ne kadar haklı olduğunu düşünmekteydi. Ağabeyine gönderdiği manzum mektubunda:

"Sen bister-i gülde yatasın şevk ile handan;

Ben kül döşenem külhan-ı mihnette sebep ne?"

"Sen gül yatağında şevk ile gülerek yatasın da, ben mihnet külhanında kül döşeneyim; sebep ne?" demişti.

Ağabeyi Sultan II. Bayezid'in cevabı da manzum olmuş:

"Çün Rûz-i ezel kısmet olunmuş bize devlet

Takdire rıza vermeyesin böyle sebeb ne?

Haccü'l Haremeynim deyu dâvâlar idersin

Bu saltanat-ı dünya için bunca talep ne?" hikmetli cevabını vermişti.

Cem sultan ağabeyinin sözlerinin ne kadar doğru olduğunu yeni yeni anlamaya başlamıştı ama, ne fayda? Hıristiyanların elinde oyuncak olduktan, o kadar hakaretlere maruz kaldıktan sonra...

Cem Sultan Hıristiyanların eline düştükten sonra her gününün bir cehennem azabı içinde geçtiğini düşünüyordu.

12 Temmuz 1482'de bir gemiye binerek Rodos'a gitmişti. Rodos şövalyeleri Cem Sultan'ın varlığından para kazanmanın yollarını araştırmışlardı. Cem Sultan şöyle diyordu:

"Belâyâ müptelâ olduk Rodos'un hîlesin anma

Bu derde çâre bulmaz İsevi'den bin tabib oncak"

Rodos şövalyelerinin elinden kurtulmanın imkânsız olduğunu görerek böyle demiş ve dedikleri çıkmıştı. Rodoslular Cem Sultan'ı Fransızlara satmışlardı. Rodos'tan Fransa'ya kadar çok fena şartlarda gitmişlerdi. Cem Sultan bu yolculuğu da manzum olarak şöyle tasvir ediyordu:

"Girüp kalyona gittük, fûçıdan kokmuş sular içtük

Gıdâmuz baksimet zeytûn ile kab-ul-habîb ancak."

Şiirinde de söylediği gibi Rodoslular Cem sultan'a yemek yerine şeker kamışı vermişlerdi.

Cem Sultan 6 sene 3 ay 26 günlük Fransa'daki esaret hayatı boyunca kaleden kaleye, kuleden kuleye nakledilmiş, adamları yanından alınmıştı.

Hıristiyanlar Cem Sultanı hem siyasî bir vasıta, hem de gelir kaynağı olarak görmüşler ve onu ele geçirmek için aralarında yarışmışlardı.

Rodos Şövalyeleri kendisini Fransa'dan sonra Papalık makamına satmışlardı. Bundan sonra tam beş senedir İtalya'da ağır şartlar altında yaşamaktaydı. Cem Sultan Napoli'de kendisine tahsis edilen malikânede bunları düşünüyordu.

Hıristiyan topraklarına adımı attıktan sonra, bunların ne kadar madde düşkünü, menfaat düşkünü olduğunu görmüştü. Hem bütün bu ülkeler amansız birer İslâm düşmanıydılar ve Osmanlı Devletini parçalayıp yutmağa can atıyorlardı.

Cem Sultan karşılaştığı tahammülü imkânsız tablola-

rı yeniden yaşar gibi oluyordu:

İtalya'ya gittiğinde papanın ayağını öpmesini söylemişlerdi. O anda içinden etrafında bulunanların hepsini parçalamak geçmişti. Ne demek oluyordu, cihan sultanının oğluna bir papanın ayağını öpmesini nasıl teklif edebilirlerdi?..

"Ben Allah'tan başkasından mağfiret ummam! Bu hususta Papa'ya hiç ihtiyacım yoktur! Ölmeye razı olurum, fakat bu işe aslâ!.. Çünkü dinime ihanet ve zarar erişdirecek bir iştir!"

Papa, daha sonraları kendisine kardinallık, papalık teklif etmiş, Hıristiyan olmasını istemişti. Cem Sultan:

"Kardinallık, papalık değil, bütün yeryüzünün servet ve saltanatını verseniz, ben yine dinimden dönmem!" diye gürlemişti.

Papa, artık Cem Sultanı kendi fikirlerine âlet edemeyeceğini düşünüyor ve onu ortadan kaldırmanın planını yapıyordu.

Osmanlı hazinesi, Cem Sultan'ın hıristiyanlar elindeki on üç senelik esaret hayatı boyunca; Rodos şövalyelerine senede 45 bin, daha sonra papalık makamına da senede 40 bin duka altını vermişti. Papa, Cem Sultan'ın cenazesi için bu paralardan daha fazlasını alabileceğini hesap etmişti. Böyle düşünen Papa kararını verdi ve zehirli bir ustura vasıtasıyla Cem Sultan'ı zehirletti.

Cem Sultan zehirlendiğini anlayınca, hiç telaşlanmadı. Etrafındakilere şu şekilde vasiyyet etti:

"Elbette benüm meytüm haberin intişâr idesüz! Mebâdâ ki küffâr benüm aduma Müslümanlar üzerine hurûc eyliye! Benden sonra karındaşum Hüdâvendigâr sultan Bâyezid Hazretlerine varasuz, diyesüz ki beni reddetmesün, ne vechile olursa benüm tabutumu kâfir memleketünde komasun! Ehl-i İslâm memleketüne çıkarsun ve

camî borçlarum edâ eylesün ve benüm anamı ve kızımı ve sâir teallükatumu ve benüm üstümde hizmette sâbıkası olan huddâmumu ortarmayup hallü hâlüne göre riayet eyliye!"

Cem Sultan bu sözleri söyledikten sonra kelime-i şehadet söylemeğe başladı. Şehadet kelimesini söyleye söyleye, tekbir getire getire son nefesini verdi.

Haberi işiten Sultan Bayezıt çok üzüldü. Derhal İstanbul'da ve devletin her tarafında gaaib cenaze namazı kılınmasını emretti.

Sultan Bayezid, Napoli kralına elçi göndererek, kardeşinin cenezesini istedi. Fakat Hıristiyanlık dünyası para almadan cenazeyi vermeye niyetli değildi. Cem Sultan'ın cenazesi için 50 bin dukka altını istiyorlardı.

Sultan Bayezid Hıristiyanların bu teklifine çok öfkelendi, "Tiz karundaşumun nâşını gönderesiz. Yoksa, Ordu-yu Hümayunumla gelip bütün İtalya'yı zapteylerim." diye haber gönderdi ve onlara sekiz gün mühlet verdi.

Hıristiyan idareciler Sultan Bayezid'in bu sert çıkışını duyar duymaz telaşa kapıldılar ve cenazeyi San Cataldo iskelesine naklederek, Osmanlı ricaline teslim ettiler.

Cem Sultan'ın cenazesi büyük bir merasimle Bursa'ya nakledilerek "Murâdiyye" türbesine defnedildi.

Sultan Bayezid, Cem Sultan'ın sergüzeştini onun adamlarından dinledi. Kardeşinin Hıristiyanların elinde çektiklerini dinleyince bir defa daha gözyaşı dökmeğe başladı...

İttihad-ı İslâm sevdâlısı cihangir padişah

YAVUZ SULTAN SELİM

Topkapı Sarayının bahçesinde, Hasan Can'la sohbet edip, çıkacağı yeni sefer üzerine görüşme yapan Yavuz Sultan Selim, bir ara, sözü bambaşka bir mevzuâ getirdi. "Sırtıma gûyâ bir diken batub azab virür." dedi. Hasan Can birkaç gündür, padişah'ın bir ızdırabı olduğunu sezmişti, ancak bunu sorma fırsatını bulamamıştı.

Hasan Can:

"Müsaade it de görelüm, Sultanum" dedi.

Yavuz, sırtındaki çıbanı Hasan Can'a gösterdi. Sadık nedim'i, çıbanı gördükten sonra, bir hakime göstermesini ve oraya merhem sürülmesini tavsiye etti. Yavuz verdiği acıya rağmen, çıbanı ehemmiyetsiz bir sivilce olarak görüyordu.

"Bunca küçük bir nesne içün merhem olur mu?" dedi.

Yavuz o gece sırtının ağrısından gözünü yummamıştı. Sabah namazını kılar kılmaz, doğruca sarayın hamamına gitti. Çıbanı yumuşattıktan sonra sıktırıp, cerahatı akıtmak ve rahatlamak istemişti. Düşündüğünü yaptırdı. Ne var ki acı azalacağına artmıştı.

Kararlaştırıldığı günde sefere çıkıldı (18 Temmuz 1520). İlk önce Edirne'ye gidilecek, orada hazırlıklar ikmal edildikten sonra yeni bir sefere çıkılacaktı.

Hasan Can padişahın durumunun gittikçe ağırlaştığını farkediyor, bu durumdan endişe ediyordu. Fakat, padişaha konaklama teklifinde bulunmaya da cesaret edemiyordu.

Yavuz, Çorlu yakınlarında daha önce babası Sultan II. Bayezıd'ın vefat ettiği yere gelince, at sırtında daha fazla gidemeyeceğini hissederek, ordugâhın kurulmasını emretti.

Otağ-ı Hümâyûn derhal kurulmuştu. Yavuz, Hasan Can'la birlikte içeri girdikten sonra, Hasan Can'dan sırtına bakmasını istedi. Hasan Can, padişahın sırtına bakar bakmaz, yüreğinin acı ile kavrulduğunu hisseti. Şanlı cihangirin sırtı kana boyanmıştı. Hemen bir hekim çağırdı. Gelen hekim yaraya bakınca bunun şîr-pençe adı verilen bir çıban olduğunu anladı. Tedâvisi mümkündü. Ancak çıban zedelenmiş, iltihaplanmıştı.

Hekimler yaraya ilaç sürüp sardılar. Ancak vakit geçtikçe, padişahın durumu düzeleceğine daha da ağırlaşıyordu. Günler, haftalar geçiyor, padişah bir türlü iyileşmiyordu.

Yavuz, 22 Eylü 1520 gününün ilk saatlerinde durumunun her günkünden daha da ağırlaştığını hissetti. Her zaman başucunda bulunan Hasan Can da durumu farketmişti.

Yavuz, Hasan Can'a dönerek:

"Hasan Can, ne haldür?" diye sordu.

Hasan Can, hakikatı saklamaya lüzum görmeden cevap verdi:

"Sultanum, Cenâb-ı Hakka teveccüh idüp Allah'la olacak zamandur!"

Yavuz:

"Bizi bunca zamandan berü kimün ile bilür idün?..

Cenâb-ı Hakk'a teveccühümüzde kusur mu fehm ittün?" deyince, Hasan Can şu cevabı verdi:

"Hâşa ki bir zaman zikr-i Rahmân'dan gufûl müşâhede etmiş olam. Lâkin bu zaman, gayri ezmâna benzemedüğü cihetden ihtiyâten cesâret eyledüm!"

"Bu dünya bir padişaha çok, iki padişaha azdur" diyen ve İ'la-yı kelimetullah mefkûresi ile yola çıkarak büyük zaferler kazanan, İttiha-ı İslâm'ı büyük ölçüde temine muvaffak olan Yavuz, Bekâ Âlemine göçme vaktinin geldiğini, günler öncesinden anlamıştı zaten.

Hasan Can'a:

"Sure-i Yâsin tilâvet eyle!" dedi.

Hasan Can ağır ağır okumağa başladı. Yavuz da âyet-i kerimeleri tekrar ediyordu. Yavuz, ruhunda bir ferahlık hissetti. Hasan Can'a Yasin sûresini bir daha okumasını söyledi. Bu ikinci okuyuşta da âyet-i kerimeleri söylüyordu. Tam, "Selâmün kavlen min Rabbirrahîm" âyetini okurken rûhunu Rahman'a teslim etti. Hasan Can, âyet-i kerimenin gerisini okumuş, Padişah'ın okumadığını görünce başını kaldırıp bakmış ve o anda sevgili padişahlarının ruhunun bekâ âlemine göçtüğünü anlamıştı. Hasan Can ağlamağa başladı, fakat kendini çabuk toparladı. Şehzade Süleyman gelinceye kadar durumu askerlerden saklamak gerekti.

Hasan Can, durumu sadece Hâsodabaşı Süleyman Ağaya bildirdi. Öğleye doğru padişahı ziyaret için gelen Vezir-i Âzam Pîrî Mehmed Paşa Otağ-ı Hümâyun'a girince duruma muttali oldu. Koca Vezir gözyaşlarını zaptedemiyerek ağlamaya başladı.

Pîrî Mehmed Paşa, bir yandan Şehzade Süleyman'ı payitahta dâvet için adam gönderirken, bir yandan da Divanı toplamış ve hiç bir şey olmamışçasına toplantı yaparak üyelerden askerlere bir şey sezdirmemelerini istemiş-

ti. Hekimlere de, -güyâ tedavide başarılı oldukları için- mükâfat verildi.

Mehmed Paşa, Şehzade Süleyman'ın Dersaadet'e ulaştığını öğrenince durumu askerlere bildirdi. Yeniçeriler külahlarını yere atarak ağlamağa başladı. Hepsi de, birlikte zaferden zafere koştukları Hünkârlarının bu âni ayrılışı karşısında çok mahzun olmuşlardı. Askerlerin gözyaşları İstanbul'a gelinceye kadar dinmek bilmedi.

Yavuz Sultan Selim'in cenazesinin getirildiğini öğrenen ahâli yollara dökülmüştü. Herkes ağlaşıyordu. Kanuni Sultan Süleyman babasının cenâzesini şehrin dışında karşıladı ve cenâzenin yanıbaşında yaya olarak yürüdü.

Yavuz'un cenazesi Fatih Camii'ne getirildi. Yüzbinlerce İstanbul'lunun iştirak ettiği cenaze namazını müteakip, günümüzdeki türbesinin olduğu yere defnedildi. Kanûnî, bilahare, babasının adına bir cami ile, makberinin üzerine bir türbe yaptırdı.

Pek çok zafere imza atan idareci

KANÛNÎ SULTAN SÜLEYMAN

Devletin şanına şan katmış olan padişah, hastalığına, ilerlemiş yaşına aldırış etmeden sefere çıkmağa karar vermişti. Anlaşmayı bozarak, Erdel'e göz diken Almanya'ya dersi verilmeliydi. Verilmeliydi ki fırsat kollayan diğer Avrupa ülkelerinin haris arzularına da dur denilebilsindi. Devleti her cihetten dünyanın en büyük devleti haline getirmek için gecesini gündüzüne katıp çalışmış olan Padişah böyle düşünüyordu.

Hekimler, padişahın sefere çıkma kararını öğrenince telaşlandılar. Padişahı fikrinden vazgeçirmek için hayli uğraştılarsa da kâr etmedi. Padişah, "Her şey takdir-i İlâhidir" diyor, kesin netice alınması için kendisinin de ordu ile birlikte gitmesi lazım geldiğini belirtiyordu.

Bütün hazırlıklar ikmal edilmişti. Padişah hareket edilmesini emretti. 1 Mayıs 1566'da muşteşem bir merasimle İstanbul'dan hareket edildi. Bu sefer Kanuni Sultan Süleyman'ın 13. seferi idi ve ilk defa bu seferde arabaya biniyor, ahâlinin karşısına o vaziyette çıkıyordu.

Kanunî bu seferinin son seferi olduğunu hissetmişti. Yola çıkmadan iki gün önce oğlu Şehzade II. Selim'e hitaben yazdığı vasiyetnâmesi ile iki pazubendi ve mücevherli büyük bir kutuyu sarayın ileri gelen idarecilerine teslim etmişti.

Belgrad'a gelindiğinde, Kanunî İstanbul'dan beri taşınan tahtın orada bırakılmasını emretti ve şöyle dedi:

"Belki Sultan Selim Hân'ıma müyesser olur!"

Bu sözleri işiten bazı devlet ricali gözyaşlarını tutamadı. Padişahın, bu seferin son seferi olduğunu imâ ettiğini anlamışlardı.

Ordu Zigetvar önlerine geldiğinde Kanuni'nin hastalığı iyice ilerlemiş bulunuyordu. Yıllarca orduların başında zaferden zafere koşan bu cihangir padişah, o halinde bile bir nebze olsun istirahati düşünmüyor ve muhasara hazırlıklarını bizzat kontrol ediyordu.

Ak sakallı, nuranî siması ile, atının üzerinde dimdik duran Kanunî, 5 Ağustos 1566 günü topçu birliğine ateş emrini vererek muhasarayı başlattı.

Kaleyi müdafaa eden askerlerin başında Macar asıllı Zrinyi bulunmaktaydı. Oldukça tecrübeliydi. Daha önceden kaleye lüzumlu erzak ve cephaneyi yığmıştı. Bu bakımdan kalenin alınamayacağından çok emindi.

Günler ilerledikçe Kanuni'nin durumu gittikçe ağırlaşmaya başladı. Bu arada dış kale ele geçirilmişti.

Kanuni artık namazlarını oturduğu yerde kılıyordu. Bu durum yakınları tarafından olduğu kadar kendisince de yadırganmıştı. O vakte kadar aksatmadığı namazlarını hiç bu şekilde kılmamıştı. Ne var ki, hastalık yakasına iyice yapışmıştı.

Kanunî, Sokullu Mehmed Paşa'nın askerlerin önünde bütün hücumlara iştirak ettiğini öğrenince, onu derhal yanına çağırttı. Sokullu'ya hitâben yazdığı hatt-ı hümâyunda, vefat ettiği takdirde, kendisinin ordunun başına geçmesini arzu ettiğini, bu bakımdan tehlikeli bölgelere gitmemesini tavsiye ediyor ve şöyle konuşuyordu:

"Min-bâ'd sen kendin ol asl mâ'rekeye varmayıp, umûr-i dîn ü devlet ve nizam-ı adl u intizâm-ı saltanat bâbında kaaim-u dâim olasın. Ve nûr-i dîdem Selîm Hân'ımı ve asker-i İslâm'ı ve seni Hudâ'ya ısmarladım!"

Sokullu hatt-ı hümâyunu alır almaz, Padişahın yanına koştu.

7 Eylül 1566 günü sabaha karşı, Kanuni gözlerini aç-

tı. Bir müddet top gümbürtülerini dinledi. Daha sonra yanındakilere dönerek:

"Bu ocağı yanacak dahi alunmadu mu? Bu kale benim yüreğimi yakmıştır. Dilerim kendisi de ateşlere yanar" dedi.

Baş ucunda duran Sokullu Mehmed Paşa ile Hekimbaşı Kaysûni-zâde Bedreddin Mehmed Çelebi başlarını eğerek sükût ettiler. O esnada padişahın tekbir getirdiği duyuldu. Çadırdakiler padişahın yüzüne baktılar. Yüzüne bambaşka bir nuraniyet ve letâfet hâkim olmuştu. Durumu ilk farkeden hekimbaşı oldu. "İnna lillah ve innâ ileyhi râciûn" dedi. O anda çadırdaki devlet ricali gözyaşlarını tutamayıp ağlamaya başladı.

İlk önce kendini toparlayan Sokullu Mehmed Paşa olmuştu. Oradakilere, Şehzade Selim'in tahta oturup, Ordu-yu Hümayunun başına gelinceye kadar padişahın vefatının saklanması gerektiğini söyledi. Ardından diğer vezirlere haber göndererek Otağ-ı Hümayûn'a gelmelerini söyledi.

Gelen vezirlerin de iştiraki ile, padişah, çadırında yıkandı, kefenlendi. Cenaze namazı kılındı ve geçici olarak yatağının altına defnedildi.

Sokullu, Şehzade Selim'e haber göndermişti. Kütahya'da bulunan Şehzade Selim Dersaâdete doğru derhal yola çıkmıştı.

Kanunî'nin vefatından kısa bir müddet sonra iç kale ele geçirilerek Zigetvar tamamen fethedildi.

Şehzade Selim İstanbul'a ulaşınca cülus merasimi yapıldı, akabinde yeni padişah babasının cenazesini alıp getirmek üzere yola çıktı ve pederinin cenazesini büyük bir merasimle İstanbul'a getirdi.

Kanunî'nin vefatı bütün İslâm âleminde büyük bir üzüntü meydana getirdi. İstanbul'da ahâli yollara dökülmüştü. Şehrin dışında padişahın cenazesini karşıladılar. Mahşerî bir cemaatle cenaze namazı kılındı ve şimdiki

türbesine defnedildi.

.....

Kanunî'nin defninden önce ulemâ arasında Kanunî'nin yaptığı bir vasiyyet tartışma mevzuu olmuştu.

Mevzu şuydu: Kanunî, hastalanınca Ebussuud Efendiyi çağırarak ona bir sandık vermiş ve vefat ettiği takdirde bu sandıkla gömülmesini vasiyyet etmişti.

Kanunî'nin vefatını öğrenen ulemâ, bu vasiyyetin yerine getirilemeyeceğini, çünkü İslâm'da eşya ile gömülmenin câiz olmadığını ifâde edince, Ebussuud Efendi sandığın açılmasını teklif etti ve bütün ulemânın gözü önünde sandık açıldı. Sandığın içi, Kanunî'nin vermiş olduğu bütün hükümler için aldığı fetvalarla dolu idi. Bunu gören Ebussuud Efendi gözyaşlarını tutamayıp ağlamaya başladı. Bu büyük âlim şöyle diyordu:

"Süleyman sen kendini kurtardın, biz ne yapacağız?"

Kanunî sefere çıkmadan önce yazarak bıraktığı vasiyetnamesinde de oğlu Selim'e hitaben şöyle diyordu:

"Benim, canımdan sevgili, iki gözümün nuru Selim Han'ım. Bu iki pazubendi ve bir mücevherli el sandığını vakfeylemişimdir. Fahr-i Kâinat olan Peygamber Efendimizin (asm) pâk ruhu içindir.

"Bunları satıp Cidde'ye su getiresin. Oğulluk edip, bu vasiyeti yerine getir. Saraydaki bütün ağalar ve bütün hizmetliler şahittir. Sen benim el yazımı bilirsin. Bunlar Peygamber Efendimizindir, benim değildir. Umarım ki değerine satarsınız."

"Allah bu seferi mübarek edip Resûlü hürmetine gönül hoşluğu ile geri dönmeyi müyesser etsin."

Kanunî geri dönmemiş, bu dünya misafirhânesinden ayrılmıştı. Fakat o yaptığı hizmetlerle ebediyyen hayırla yâdedilecek, hiç bir zaman unutulmayacaktı.

Geride, 14.893.000 kilometre kare toprak bırakan ve devleti ihtişamın zirvesine çıkaran bu idarecinin unutulması mümkün müydü?..

İsyancı askerlerin doğradığı padişah

SULTAN III. SELİM

Sultan III. Selim Han da, Sultan Genç Osman gibi iyi niyetlerinin kurbanı olmuştu. 25 Mayıs 1807'de patlak veren, Kabakçı Mustafa'nın ele başılığını yaptığı ihtilâlin ardından tahttan alaşağı edilmiş, yerine IV. Mustafa getirilmişti.

III. Selim Harem Dairesinde kapatıldığı loş odada başına gelenleri düşünüyordu. Bu duruma, yumuşak huyu ve anarşi çıkaranlara da müsamahalı davranması yüzünden düşmüştü.

Ruslarla yapılan muharebelerde yeniçerilerin gösterdiği gevşeklik üzerine kat'i kararını vermişti. Sultan Genç Osman'ın düşüncesini mutlaka gerçekleştirecekti. bu şekilde bozulmuş bir ordu ile hiç bir şey yapılamazdı. O mağlubiyetlerle dolu günleri dehşetle yeniden yaşıyordu. O günlerde gece gündüz; "Ya Rab, beni böyle rüsvâ-yı cihan edip kâfire mağlup ve perişan etmeden ve zaman-ı devrimde ümmet-i Muhammed'in böyle perişanlığını görmeden, İlâhî sen beni bu iki gün mukaddem helâk ve cism-i hayatımı hâk eyle!" diye dua etmiş, çoğu günler teessüründen gözyaşı dökmüştü.

Kat'i kararını verdikten sonra icraata başlamış ve devlet bütçesinden bir miktar ayırarak, "Nizam-ı Cedit" ismi verilen yeni bir ordu teşkil etmişti. Bu yeni ordu gittikçe gelişmekte iken fitne kazanı kaynatılmaya başlanmış,

sonunda bir âsinin liderliğinde isyan eden Yeniçeriler saraya yürümüşlerdi. Sultan III. Selim Nizam-ı Cedid'i kaldırdığını ilan etmesine rağmen, isyan durmamıştı. Yeniçeriler yeni kelleler istiyorlardı. İstediklerini elde edince bir yeni istekte daha bulunuyorlardı. Sonunda, padişahın bu yaptıklarını yanlarına kâr koymayacağını hesap ederek, Sultan Selim'i istemediklerini söylemiş ve bu isteklerinde dayatarak, Sultan IV. Mustafa'yı tahta oturtmuşlardı.

Sultan III. Selim, devletin âkıbetini düşünüyordu. Ne olacaktı bu işin sonu? Yeniçeriler kayıt altına alınmazlarsa devletin ve milletin âkıbeti hiç te iyi olmayacaktı. Kendisi gibi düşünen devlet idarecilerinin sayısı hayli fazla idi. Rusçuk'ta bulunan Alemdar Mustafa Paşa da böyle düşünmekte ve devletin selameti için III. Selim'in yeniden tahta geçmesi lazım geldiğine inanmakta idi. Ancak, İstanbul'a nasıl gidecekti. Askerleriyle birlikte Dersaadete yürüse III. Selim derhal öldürülürdü. Ne yamalıydı?.. Sonunda adamları bir fikir ileri sürdüler. Bunlar, ilk önce Dersaadete gidecekler ve yeni Padişah'ı âsilerin temizlenmesi gerektiği fikrine inandıracaklar ve bunun için de Mustafa Paşa'yı vazifelendirmesini temin edeceklerdi. Planlandığı gibi yapıldı, Padişah bu fikri kabul etti.

İstanbul'a gelen Alemdar Mustafa Paşa, asıl planı tatbik ederken ağır davranmıştı. Tam Topkapı Sarayına yürürken, durumu öğrenen padişah kapıları kapatmış ve emir vererek III. Selim'le II. Mahmud'un öldürülmelerini istemişti.

Emri alan yeniçerilerden bir grup III. Selim'in dairesine gitti. Kapıya vardıklarında içeriden ney sesi yükselmekteydi. Münis tabiatlı Padişah çoğu zaman olduğu gibi yine ney çalıyordu. Gözü dönmüş askerler yalınkılıç odaya doluştuklarında III. Selim hayretler içerisinde yerinde kalakaldı. Hanımı Re'fet Hanımefendi durumu anlamış ve vücudunu kocasına siper etmişti. Gözlerini kan bürümüş askerler bu fedakâr hanımı şiddetle iterek duvara vurdu-

lar. O esnada III. Selim'in hizmetçilerinden Pâkize Usta ileri atıldı ve elleriyle Üçüncü Selim'in başına inmek üzere olan kılıçlara karşı koydu. Parmakları doğranınca, baygın halde yere serildi. Cellatlar tekrar hışımla III. Selim'in üzerine çullandılar. Kalbi iyilik ve şefkat dolu sâbık padişah neyle kendisini korumaya çalıştı. Fakat âniden sağ şakağına inen bir kılıç darbesi ile yere serildi ve üst üste vücuduna inen kılıç darbeleri ile şehid düştü.

III. Selim'in şehid olduğu esnada üzerinde bulunan bir kağıtta kendisine ait olan şu mısralar yazılı idi:

"Kendi elimle yâre kesip verdiğim kalem

Fetvâ-yı hân-ı nâ-hakkımı yazdı ibtida."

Kur'an okurken öldürülen mazlum idareci

SULTAN ABDÜLAZİZ

Sultan Abülaziz, hal' edildikten sonra getirildiği Çırağan'la Ortaköy arasındaki Fer'iyye Sarayı'nda gece gündüz ibâdetle meşgul oluyordu. Nâfile namazları kılıyor, vaktinin geri kalan bölümünde Kur'an-ı Kerim okuyordu.

Zaman zaman cereyan eden hâdiseleri düşünüyor ve memleketin, şahsî menfaatlerini ön planda tutan kindar insanların eline geçmiş olmasından dolayı ızdırap çekiyordu. Dört kişi, aralarında yaptıkları planla kendisini hal' edip yerine yeğeni V. Murad'ı tahta geçirmişlerdi.

Sultan Abdülaziz'e kin besleyen Sadrazam Mütercim Rüşdü Paşa, Serasker Hüseyin Avni Paşa, Hayrullah Efendi ve Midhat Paşa uzun zaman baş başa vererek iktidar değişikliğinin palanlarını hazırlamışlardı.

Sultan Abdülaziz, en fazla, en çok sevdiği ve üzerine titrediği ordunun ihtilâle âlet edilişine üzülüyordu.

Son derece zeki, hüsnüniyet sâhibi, vatanperver olan Sultan Abdülaziz, saltanatı müddetince ordunun ve donanmanın ıslahına çalışmış, ordunun en modern silahlarla teçhizine ve tâlimine dikkat göstermişti. Avrupa ile Amerika'da yaptırdığı zırhlıların, topların ve diğer mühimmâtın yanı sıra, İstanbul'da son sistem bir tersane kurdurmuş ve bir fabrika inşâ ettirmişti. Artık İstanbul'da da zırhlı yapılmağa, top dökülmeğe başlanmıştı.

Sultan Abdülaziz bu şekilde çalışmalarıyla Osmanlı donanmasını, İngiltere'den sonra dünyanın ikinci büyük deniz kuvveti hâline getirmişti. Ayrıca yediyüz bin kişilik çok muntazam bir ordu kurulması için bütün şartları hazırlamıştı.

Askerleri ve askerliği çok seven Sultan Abdülaziz ordunun masraflarının bir kısmını kendi şahsî parasından karşılamakta ve bundan da büyük zevk almaktaydı. Oysa şimdi ne olmuştu? Kendisinin gönül verdiği askerler, tüfeklerini üzerlerine doğrultmuş; büyük gayretlerle tesis ettiği donanma, toplarını üzerine çevirmişti...

Sultan Abdülaziz kendisini hal' edenlerin kimler olduğunu ve aynı şahısların devlet idâresini ele geçirdiklerini öğrenince şöyle demişti:

"Benim ecdâdım bu gibilerin aklıyla hareket etmiş olsaydı, Konya ovasında koyun sürüleriyle haymenişîn olmaktan kurtulamazdık!"

Hal' edilişini soğukkanlı bir şekilde karşılayan ve etraflıca değerlendirmesini yapan Abdülaziz şöyle demişti:

"Böyle olacağını biliyordum. Zîrâ selâtîn-i sâlifeden benim gibi bu devletin i'lâ-yı şevket ü şânına hizmet edenler dûçar-ı felâket oldular. Amcam şehid-i mağfûrun (Üçüncü Selim'in) ahvâli ve uğradığı felâketin derecesi sehâif-i târihi al kanlara boyadı, cümleye bir esef-i ebedî yâdigâr bıraktı. Bu her-bâr gözlerimize çarpmaktadır. İşte onların gördükleri felâket benim hakkımda da zuhura geldi."

Sultan Abdülaziz, yerine geçen Sultan V. Murad'a yazdığı tezkirede onun saltanatını tebrik etmekte ve bâzı tavsiyelerde bulunmaktaydı. Sultan Abdülaziz'in ne kadar kâmil olduğunu gösteren tezkire şöyledir:

"Evvelâ Cenâb-ı Allah'a, ba'dehu atebe-i şevketlerine sığınırım. Hizmet-i millette sarf-ı mesâi etmiş isem de hoşnudî hâsıl edemediğimi beyan ve zât-ı şâ-

hânelerinin hoşnud-i milleti müstelzim olacak hayırlu işlere mavaffakiyetini temennî ile berâber kendi elimle silahlandırdığım asker beni bu hâle getirdiğini tahattur buyurmalarını tavsiyeye ibtidâr ederek mürüvvet ve insâniyet, sıkılmışlara yardım etmek meziyetini gösterdiğinden, bu tenganây-ı ıztırâbdan halâs ile bir mekân-ı mahsus için inâyet-i şehriyârilerini recâ ve saltanat-ı Âl-i Osmanı Sultan Mecid Hazretlerinin hânedânını tebrik eylerim."

Sultan Abdülaziz'in bütün vaktini ibadetle geçirip, hadiseleri sükûnetle takip etmesine mukabil, ihtilâlin elebaşıları telaşlı idiler. İstikballerini garanti altına almak için sâbık Padişahı öldürmeyi düşünüyorlardı. Sonunda bu korkunç kararı verip tatbik sahasına koydular.

4 Haziran 1876 günü idi. İyi niyetli Padişah her zamanki gibi odasında Kur'ân-ı Kerim okuyordu. İhtilalcilerin tuttukları, Cezayirli Mustafa Pehlivan, Yozgatlı Pehlivan Mustafa Çavuş ve Boyabatlı Mehmet Pehlivan odaya girdiğinde de Yûsuf sûresini okuyordu. Pehlivan Padişah toparlanmağa vakit bulamadan bu üç "tutulmuş" adam üzerine çullandı ikisi kollarından tutarken Yozgatlı Mustafa çakısı ile padişahın bileklerini kesti. Sultan Abdülaziz'in ağzından, "Allah!" diye bir feryat yükseldi. Bu son sözü idi.

Katiller kaçtıktan sonra, kendinden geçmiş halde yatan padişah, Hüseyin Avni Paşa'nın emriyle Fer'iyye karakoluna götürüldü. Burada kan kaybından can verdi.

Sultan Abdülaziz'in şehid olduğunu duyan ahâli gözyaşı dökmeğe başladı. Herkes şu türkünün mısrâlarını terennüm ediyordu:

"Seni tahttan indirdiler
Üç çifteye bindirdiler
Topkapu'ya gönderdiler
Uyan Sultan Aziz uyan
Kan ağlıyor bütün cihan"

Hayatı cihatla geçen bahadır

ŞEYH ŞAMİL

1870 yılının hac mevsiminde Mekke-i Mükekkereme'ye akın eden onbinlerce mü'min çok sevinçliydi. Hem Arafat'a çıkıldığı gün Cuma'ya denk geldiği için "Haccı Ekber" yapmış olacak, hem adını yıllardır dillerinden düşürmedikleri İslam kahramanı Şeyh Şamil'i göreceklerdi.

Kâbe-i Muazzamayı tavaf eden hacı adayları birbirine "Şeyh Şamil nerede?" diye soruyor, daha sonra ondan tarafa yöneliyorlardı. Mahşerî kalabalık izdiham meydana getirince idareciler herkesin bu şanlı mücahidi görebilmesi için onu Kâbe'nin damına çıkarmaktan başka çare bulamadı. Böylelikle on binlerce mü'min Şeyh Şamil'i gördü.

İhlasın mükâfatı

Cenab-ı Hak, İ'la-yı Kelimetullah için ihlasla çalışan kullarının sevgisini işte bu şekilde insanların kalbine yerleştiriyordu. Bu sevgi, dünyadaki muaccel mükâfattı.

Şeyh Şamil gittiği her İslam beldesinde bu şekilde muazzam bir ilgi ve sevgi ile karşılanmıştı. On yıllık esaretten sonra, Sultan Abdülaziz'in tavassutu ile Hacca gitmek üzere İstanbul'a geldiğinde de, muazzam bir kalabalık tarafından karşılanmış ve Dersaadette bulunduğu müddetçe halk onun namaz kıldığı camilere akın etmişti. Hac yolculuğu esnasında Mısır'a uğradığında da aynı şekilde sevgi seli ile karşılaşmıştı.

Hac vazifesini ifa eden Şeyh Şamil ise bu muazzam teveccühü görmüyordu bile. Onun gözü artık Medine yollarındaydı. En büyük arzusu, Habibullah'ın (a.s.m.) eşiğine yüz sürmek, Kâinatın Efendisini ziyaret etmekti.

Allah yolunda mücadele

70 müridi ile birlikte Medine yollarına düşen Şeyh Şamil'in hayatı bir film şeridi gibi gözünün önünden geçmekteydi. Son derece huzurluydu. Allah'ın seçtiği ve beğendiği din olan İslamiyeti Kafkasya'ya hâkim kılmak ve o toprakları Rus tasallutundan kurtarıp İslam bayrağını dalgalandırmak için gece gündüz demeden çalışmış, defalarca yaralanıp gazi olmuş, en yakınlarını bu uğurda şehid vermişti.

Onun hayatı destanvari bir hayattı. 1797'de Dağıstan'da doğmuştu. Yalçın dağlarla çevrili bu yiğitler diyarı yıllar yılı mahzundu. Öksüz ve yetim kalmışlardı. Rusya tarafından işgale maruz kalmışlardı. Defalarca ayaklanmışlar, ama her defasında silahsızlık ve malzemesizlik bellerini bükmüş, mağlubiyetten kurtulamamışlardı. Her başarısız ayaklanmadan sonra da Moskof zulmü artmıştı.

İşte zulmün ayyuka çıktığı bir esnada, 1826 yılında Gimri'li Gazi Muhammed isimli bir yiğit ortaya çıkmış, gönüllerdeki ümid meş'alesini tutuşturmuştu.

Gazi Muhammed, Nakşibendi tarikatına mensuptu. 1826-1829 yılları arasında gece gündüz demeden binlerce insana İslamın hakikatlerini tebliğ etmiş, cihad şuurunu aşılamıştı. Bu devrede en büyük yardımcısı Şamil'di. Birlikte köy köy, kasaba kasaba dolaşıp asker toplamış, hazırlıklarını tamamladıktan sonra da 1829'dan itibaren Rus ordularıyla savaşmaya başlamışlardı. Ne var ki, Kafkasya'nın hürriyete ve istiklale âşık yiğit insanlarının yegâne düşmanı Ruslar değildi. Gövdenin içerisindeki "kurtlar" çoğu defa Ruslardan çok zarar veriyordu. Şeyh Şamil daha sonra onlara **"Çar tabancaları"** ismini takacaktı. İşte bu Çar tabancaları 1832'de Gazi Muhammed ile Şeyh Şamil'in kaldıkları köyü Ruslar'a bildirmiş, kalabalık bir Rus müfrezesi köyün etrafını kuşatmıştı. Çıkan çatışmada Gazi Muhammed şehid oldu. Şeyh Şamil yaralandı. Göğüs göğüse yapılan çarpışmalarda göğsünden

süngülendi ve bir dipçik darbesiyle omuzu kırıldı. O halde iken bile yere yıkılmadı. Bir arkadaşının yardımıyla çemberi yararak ellerinden kurtuldu.

Ormanın içerisinde izlerini kaybettirdikten sonra ikindi namazının vaktinin geçmek üzere olduğunu gören İmam Şamil namazı îma ile kıldı.

İffet, haya ve takva timsali olan Şeyh Şamil namaz hususunda çok titizdi. Aldığı yaraların tesiriyle bayılmış, 24 saat kendisine gelememişti. Ayıldığında ilk sözü şu olmuştu: **"Öğle namazını kıldım mıydı?"**

Şeyh Şamil iyileşir iyileşmez, Gazi Muhammed'den sonra imam seçilen Hamzat'ın yanında yer almış, onunla birlikte Ruslar'a karşı savaşmıştı. Hamzat her defasında. **"Benden sonra imamlık Şamil'indir"** diyordu.

İmam Hamzat ta 1834'te şehit oldu. Onun şehadetinden sonra toplanan ulemâ heyeti Şeyh Şamil'i ittifakla imam seçtiler.

İmam Şamil'in mücadelesi

Şeyh şamil bu mühim vazifeyi kabul etmek istememiş, kendisinden daha ehil kimseler olduğunu söylemişti. Ancak âlimler ittifakla kendisini seçtiklerini, İslam'a hizmet için bu vazifeyi omuzlaması gerektiğini söylemişlerdi.

İmam Şamil, mesuliyeti çok büyük bu vazifeyi omuzladıktan sonra ilk iş olarak Dağıstan'ı karış karış gezerek İslam'ın hakikatlerini tebliğ etmeye başlamıştı. Onun en büyük hasmı İslam'a zıt fikirlerdi ve halk arasına yerleşmiş olan bid'atlardı. Her gittiği yerde doğru İslamiyeti anlatıyor Peygamber yolunu gösteriyordu. İslamın hakikatlerine samimi olarak inanmış insanlarla birlikte Rus ordularını perişan edeceğine yürekten inanıyordu. Gerçekten de öyle oldu. İmam Şamil'in etrafında toplanan mücahidlerin sayısı günden güne arttı. Şamil onlara ilk önce temel İslamî bilgileri öğretti, ardından da harp san'atını.

Daha sonra bu mücahidlerle birlikte Ruslar'ın zaptettiği kalelere hücum ederek o kaleleri birer birer ele geçirmeye başladı.

İmamlığa seçilişinden beş yıl sonra artık "İmam Şamil" adı, bütün Kafkasya'da, Dağıstan'da, Çeçenistan'da sevgi ile dillerde gezer olmuştu. Bu adam Rus Çarının ve Rus ordularının yüreğine korku salıyordu.

Oğlunu rehin verişi

Şeyh Şamil mücadelesi esnasında en yakınlarını şehid veriyordu. Şehadet mü'minler için en büyük rütbeydi. O da yakınları gibi şehadet şerbetini içmek arzusuyla mücadelesine devam ediyordu.

1839'daki Ahulgoh savaşı İmam Şamil'in mücadelesinde mühim bir yer tutar. Bu savaş esnasında Şamil'in hanımı Cevheret ile bir oğlu, bacısı Nefiset ve amcası şehit düşmüştü. Sığındıkları kalede her gün yeni şehitler veriyorlardı. Cephaneleri ve erzakları bitmek üzereydi. Rus ordusu ise devamlı takviye alıyordu. Bu durumda iken bile teslim teklifini şiddetle reddediyordu.

Ruslar İmam Şamil ve yanındaki mücahitlerin güç durumda olduğunu biliyordu. Bu durumdan istifade ederek şu şekilde sinsi bir teklifte bulundular. Şeyh Şamil'in bir oğlunu rehin aldıkları takdirde kaledekilerin serbestçe çıkıp gitmelerine izin vereceklerdi. Şamil, **"Bu teklif bir hiledir. Ruslar oğlumu almakla yetinmeyeceklerdir"** diyordu. Ancak bazı arkadaşları böyle düşünmüyordu. Onların hissiyatını farkeden Şeyh Şamil büyük bir fedakarlıkta bulundu. Sırf arkadaşlarının kalbine bir şüphe gelmesin diye o sırada 8 yaşında olan oğlu Cemaleddin'i rehin olarak verdi.

Ruslar İmam Şamil'in oğlunu rehin aldıktan sonra kalleşlik yaptılar ve daha büyük bir kuvvetle saldırıya geçtiler. Bu saldırı esnasında Şeyh Şamil ile oğlu Muhammed de yaralandı.

Kalenin bir tarafı uçurumdu. Yanında kalanlar birer birer o uçurumdan inmeye başladılar. Belli bir yerde karşıya ancak iki taraf arasına gerilen ipe tutunularak geçilmekteydi. Şeyh Şamil'in diğer hanımı Fatıma Hanım ipe tutunarak karşıya geçti. Şeyh Şamil oğlu Gazi Muhammed'i sıkıca sırtına bağladıktan sonra ipe tutunarak salimen karşıya geçti.

Bu büyük çatışmanın olduğu sene yani 1839 yılında Şeyh Şamil'in Muhammed Şafii isminde bir oğlu daha dünyaya geldi.

Şeyh Şamil yaraları iyileşir iyileşmez tekrar yollara düşüp asker toplamış ve tekrar Ruslar'ın karşısına dikilmişti. Artık çok daha tecrübeliydi. Toplar da döktürüyordu.

1839-1859 yılları arasında tam yirmi sene aralıksız Rus ordularıyla çarpışmış ve koca Rus ordularına dünyayı dar etmişti. Ne var ki Ruslar mertçe çarpışmaktan ziyade, sinsice taktikle, kalleşlikle, adam elde ederek netice almaya çalışmış ve bunda da muvaffak olmuşlardı. Şeyh Şamil'in ordusundaki bazı insanları bol para ile, mevki ve makam vaadiyle, kadınlarla elde etmiş ve onlardan mühim bilgiler elde etmeye başlamışlardı. 1857, 1858 ve 1859 yıllarındaki çarpışmalarda o hale gelinmişti ki, İmam Şamil her nereye baskın yapmaya kalkışsa Ruslar'ı önceden hazırlık yapmış halde bulmuştu. Bulundukları yerlere de ummadıkları zamanda baskınlar yapılmaya başlanmıştı. Bütün bunlar gövdenin içerisindeki kurtların marifetiydi.

Şeyh Şamil'in birlikleri 1859 yılı Ağustos'unda büyük bir Rus ordusuyla çarpışmaya girişmişti. Etrafları onbinlerce asker tarafından çevrilmişti. Mücahidler birer birer şehid düşüyordu. Mücadele uzun müddet devam etti ve Şeyh Şamil 6 Eylül 1859'da esir alındı.

Medine yolundaki İmam Şamil yakınlarına o günün hayatındaki en acı gün olduğunu söylüyordu.

Rus Çar'ı tarafından merasimle karşılanan İmam Şamil, saraylarda aziz bir misafir olarak ağırlanmıştı.

Cenab-ı Hak kendisine hakkıyla kul olanları düşmanların sarayında bile aziz ediyor ve düşmanların yüreğine korku ve ürperti yerleştiriyordu.

Rus Çar'ı bir ziyafet esnasında, "Gördünüz mü, ordularımız karşısında kimse karşı koyamaz. Siz bile" diye gururlanmaya kalkışınca İmam Şamil şu cevabı vermişti:

"Bizi sizin ordularınız mağlup etmedi. Bizi 'Çar tabancaları" mağlup etti. O hâinler olmasaydı, siz bizi yenemezdiniz."

Şeyh Şamil on sene esaret altında kaldıktan sonra; Sultan Abdülaziz'e, hac yapma arzusunu bildirmiş ve Çar nezdinde tavassutta bulunmasını istemişti. Bunun üzerine Osmanlı padişahı devreye girmiş ve böylelikle oğlu Gazi Muhammed'i Rusya'da rehin bıraktıktan sonra yola çıkabilmişti.

Medine-i Münevvere'de

Medine-i Münevvereye ulaşan Şeyh Şamil'in aylardır devam eden rahatsızlığı iyice artmış bulunuyordu. Ancak o bu acılarına aldırış etmeyerek doğruca Ravza-i Mutaharaya gitmiş, Peygamber Efendimizin makberinin karşısında ellerini kavuşturarak selam vermiş, salat u selam getirmeye başlamıştı. Hastalığın acısını duymaz olmuştu. Mutluydu. Cenab-ı Hak en büyük arzusunu gerçekleştirmeyi de nasip etmişti. Medine-i Münevvereye geldiğini işiten ahali, onu görmek üzere koşuşmaya başlamıştı.

Şeyh Şamil, bu fani dünyadaki vazifelerini ve hazırlıklarını bitiren bir yolcu edâsındaydı. Ahaliyle ve yakınlarıyla vadalaşıyor, helalleşiyordu.

O ihlasla çalışmış gayret etmişti. Yaptığı her işi Allah için, Allah'ın rızasını kazanmak için yapmıştı. Tıpkı Celaleddin Harzemşah gibi, muvaffak olup olmamayı değil, Allah yolunda cihad etmeyi düşünmüştü. Muvaffak edip etmemek Allah'ın bileceği işti. Kendisinin işi sadece ve sadece gayret göstermek, cihat etmekti.

Şeyh Şamil'in Vefatı

17 Şubat 1871 günü Şeyh Şamil'in arzusu üzere Şeyh Ahmedürrıfâi dâvet edilmişti. Odada sadece oğlu Muhammed Kâmil ile bu muhterem insan vardı. Şeyh Ahmedürrıfai "veda vaktinin" geldiğini anlamıştı. Devamlı Kelime-i Şehadet getiriyordu. Şeyh Şamil de şehadet parmağını kaldırarak şehadet kelimesini tekrarlıyordu. İşte bu şekilde akşam ezanına 15 dakika kala şehadet kelimesini söyleye söyleye ruhunu Rahmana teslim etti.

Şeyh Şamil'in cenaze namazı Mescid-i Nebevi'de, yani Peygamber Efendimizin de (a.s.m.) medfun bulunduğu mescidde muazzam bir cemaatin iştirakiyle kılındı. Kafkasların bu şanlı mücahidi, Ehl-i Beyte, yani peygamber Efendimizin ailesine mensup zevat-ı kiramın ve pek çok sahabenin bulunduğu Cennetü'l-Baki'de, Ehl-i Beyt'in hemen yakınına defnedildi.

74 yaşında Rahmet-i Rahman'a kavuşan bu İslam kahramanının mücadelesi zâyi olmadı. Onun yaktığı istiklal meşalesi yıllar sonra yeniden, bu defa söndürülemeyecek bir şekilde alevlendi. Dudayev, Basayev gibi kahramanlar çıktı. Çeçenistan'da Rus ordularıyla mücadeleye giriştiler ve sonunda zaferi kazandılar.

Şeyh Şamil'in kafkaslarda diktiği istiklâl ve hürriyet fîlizi gür bir ağaç olmuş, etrafa dal budak salmıştı. Aradan yıllar geçmiş olsa da mü'minler onu sevgiyle, muhabbetle yâdetmeye devam ediyordu.

İslâma büyük ilgi ve sevgi duyan
Batı dünyasının dâhi edibi

JOHANN WOLFGANG VON GOETHE

Yalnız Almanya'nın değil, bütün Avrupa'nın en büyük şairi ve yazarı sayılan, Batı âleminin 17 dâhisi üzerinde yapılan araştırmada zeka testinde 210 puanla birinci olan, yaklaşık 150 eseriyle Batı edebiyatına ve çeşitli dünya dillerine tercüme edilen 50 eseriyle de dünya edebiyatına tesir eden Goethe, ölüm döşeğinde iken biteviye parmaklarıyla göğsü üzerine bir harf yazıp duruyordu. Bazıları bu harfin Latin harfiyle "W" olduğunu söylüyordu. Ama sonradan ortaya çıkan ipuçları değerlendirildiğinde Goethe'nin devamlı surette İslâm harfleriyle "Allah" yazdığı anlaşılacaktı.

Goethe çok genç yaşta Kur'an-ı Kerim ve İslamiyet üzerine araştırmalar yapmaya başlamış, araştırdıkça Peygamber Efendimize (a.s.m.) karşı ilgisi ve sevgisi artmıştı.

"Hz. Muhammed'in Terennümü" adlı şiirinde Peygamber Efendimize sevgisini ve onun son peygamber olduğunu dile getirir. Şiirin bir bölümünün tercümesi şöyledir:

"... Kardeş ayırma bizi koynundan,
Bekliyor Yaratan.
Yoksa bizi çölün kumları yutacak
Güneş kanımızı kurutacak
Kardeş,
Dağın ırmaklarını, ovanın ırmaklarını

Hepimizi alıp koynuna
Eriştir bizi yüce Rabbına
Ezelî Deryâ'nın yanına.
Peki, der, dağ pınarı
Kendinde toplar bütün pınarları
Ve haşmetle kabarır göğsü, kolları
Ülkeler açılır uğradığı yerlerde
Yeni şehirler doğar ayaklarının altında...
Kulelerin alev zirvelerini
Ve haşmetli mermer saraylarını
Bırakıp arkasında
Yürür mukadder yolunda
Dalgalanır başının üstünde binlerce bayrak
İhtişamının şahitleri
Evlâtlarını Rabbine ulaştırarak
Karışır İlâhî ummana coşarak!"

Devamlı arayış içindeydi

Goethe 1749'da varlıklı bir ailenin çocuğu olarak dünyaya gelmişti. Babası İmparatorluk danışmanı avukat Kaspar Goethe, annesi Frankfurt Belediye Başkanının kızı Elisabeth idi.

Ailesi daha çok küçük yaşlarından itibaren ona mükemmel bir tahsil yaptırmaya başlamıştı. Özel öğretmenlerden ders alarak; Latince, Yunanca, İtalyanca, İngilizce, Fransızca, İbranice öğrendi. Daha sonra bu dillere Arapçayı da ilave etti ve İslam harfleriyle yazmayı da öğrenerek Kur'an-ı Kerim'den bazı sureleri yazdı.

Hukuk tahsili yapmak için 1765'te Leipzig'e giden Goethe devamlı bir arayış halindeydi. O, "Bu kâinat nereden geldi, nereye gidiyor, niçin var olmuş?" sorularının cevabını arıyordu.

Çok genç yaşlardan itibaren şiire ve edebiyata merak duymaya ve eserler kaleme almaya başlamıştı. Hiçbir beşerî sevgi onu tatmin etmiyordu. Onun kalbi, kalbi yara-

tan Allah'ı arıyordu.

1771'de hukuk tahsilini tamamlayan Goethe, uzun müddet Veimar Dükü Karl August'un yardımcılığını yaptı, devlet işleriyle uğraştı.

Yıllar geçtikçe Goethe'nin şöhreti dalga dalga bütün dünyaya yayılıyordu. Fransız İmparatoru Napoleon gibi devlet adamları onunla tanışıp konuşmaya can atıyorlardı. Napoleon Goethe ile tanışıp görüştükten sonra, "İşte büyük bir insan!" diye bağırmaktan kendini alamamıştı.

"Faust" başta olmak üzere birçok eseri muhtelif dillere tercüme edilen Goethe edebiyatta çığır açmıştı. Kendi memleketi olan Almanya'dan başka birçok ülkede seviliyordu.

İlham kaynağı

Mükemmel edebî eserler kaleme alan Goethe ise "ilham kaynağının" İslâmiyet olduğunu açıkça söylüyor ve şöyle diyordu:

"İslâm yaşıma uygun düşen bir şiir ilham ediyor bana: Allah'ın sırrına varılmaz iradesine teslimiyet, dünyanın bir karar üzere durmadan yaşayışı karşısında rindane bir tavır, iki dünya arasında yalpalayan bir sevgi, saflaşan ve bir mecazda ifadesini bulan gerçek... Bir ihtiyara yetmez mi bunlar?..."

Peygamber Efendimiz hakkında ise şöyle diyordu:

"Hiç kimse Hz. Muhammed'in prensiplerinden daha ileri bir adım atamaz. Avrupa'ya nasip olan bütün başarılara rağmen, bizim konulmuş olan bütün kanunlarımız, İslâm kültürüne göre eksiktir.

"Biz Avrupa milletleri medenî imkanlarımıza rağmen Hz. Muhammed'in son basamağına varmış olduğu merdivenin daha ilk basamağındayız. Şüphe yok ki, hiç kimse bu yarışmada onu geçemeyecektir."

Her sene Kur'an-ı Kerim'in indirilmeye başlandığı gece olan Kadir gecesini ihyâ eden, **"Ne başardımsa Kur'an'a borçluyum"** diyen, **"Bizzat kendisinin de Müslüman olduğu hususundaki şüpheyi reddetmediğini"** açıklayan Goethe; eserleriyle pek çok Batılı aydının aklına kapı açmış ve onların islamiyetle tanışmalarına vesile olmuştur. Alman Müslümanlardan biri olan Ahmed Schmiede bu hususta şöyle demektedir:

"... Biz Alman Müslümanların İslâm câmiasına ayak basarken eli boş gelmediğimizi, İslâm edebiyatına ölmez Goethe'mizin eserleriyle iftiharla girdiğimizi kaydetmeliyim."

1832 yılında 83 yaşında iken son nefesini veren Goethe'nin Weimar'da yıllarca oturduğu evle, Frankfurt'ta ilk çocukluk günlerini geçirdiği ev birer Goethe müzesi haline getirildi.

Almanya'da ve Batı dünyasında çok sevilen bu meşhur edibin ve mütefekkirin eserleri üzerinde incelemeler hâlen devam etmektedir.

Onun son ânında göğsü üzerinde yazdığı harfin ne olduğu da bu incelemeler ışığında yavaş yavaş açığa çıkmaktadır. Onun kendi el yazısıyla İslam harfleri yazdığının ortaya çıkmasını da delil olarak ileri süren Ord. Prof. Dr. Fritz Steppat gibi ilim adamları, "O mânasız W harfini değil, Allah kelimesini yazıyordu" demektedirler.

Goethe'nin imanına dair kesin delil ve kesin bir ifade olmasa da onun İslamiyete karşı büyük bir ilgi duyduğu bir vakıâdır. Aklı ölmemiş, kalbi sönmemiş her aydın onun gibi araştırdıkça İslâm gerçeğini bulacak ve kurtuluş kapısını aralıyacaklardır. Bugün Batı dünyasında binlerce aydının yaptığı gibi...

Hırsla saldırdığı dünyadan perişan vaziyette ayrıldı

NAPOLYON

Saint-Helena'daki mahkum, uzandığı kirli şiltenin üzerinde kıvranmaktaydı. Büyük acı çektiği beliydi. Boğulurcasına öksürüyor, nöbet geçince de inleyip,acı ile bağırıyordu. Bulunduğu oda oldukca loştu. İçeriye, tavana yakın bir yerde bulunan demir parmaklıklı küçücük bir hücreden belli belirsiz bir ışık sızıyordu. Odanın demir kapısının üst kısmında da demir parmaklıklı bir demir vardı.

Mahkumun inlemelerinin arttığını gören kapıdaki İngiliz askeri kapıdaki delikten içeriye bir göz attı. Kıvranıp bükülen mahkum, bir yumak olmuştu. Nöbetçi, saçı sakalına karışmış, elbiseleri yer yer yırtılmış mahkumu uzun uzun süzdü. "Ülkeleri titreten adam bu mu?" diye düşündü. Son derece hırslı, gururlu, şan, şöhret düşkünü adam ne hale gelmişti. Sağ eli yeleğinin cebinde mağrurâne duruşuyla, süslü apoletleriyle bütün Avrupa'yı, hatta dünyayı kendisiyle meşgul eden adam, şimdi iki büklüm yatıyordu. Üzerinde de ne imparator elbisesi, ne harp meydanında giydiği apoletli, altın sırmalı elbisesi vardı...

Nöbetçi, mahkumun feryatlarının arttığını görünce kapıyı açtı, gidip başını kaldırdı. Mahkumun yalvarırcasına kendisine baktığını görünce bir an durakladı. Ne yapmalıydı?.. Kucağındaki adam kendileriyle savaşmıştı, düşmanlarıydı. Kendi haline mi bırakmalı yoksa bir doktor mu çağırmalıydı?.. "En iyisi kumandana söyliyeyim" dedi kendi kendine. Mahkumun iyice küçülmüş vücudunu yatağa bıraktı.

Meşhur mahkumun son halini gören nöbetci düşünüyordu. Şimdi kendisine yalvarırcasına bakan bu adam şöhret merdivenlerinin en üstüne tırmanmış birisiydi. Teğmenlikten, generalliğe, oradan da İmparatorluğa yükselmişti. Bu hızlı tırmanış esnasında kazandığı ünvanların çoğunu da kendi kendisine vermişti, ama, o duruma gelinceye kadar da neler yapmamıştı ki?..

Fransız devrimi esnasında, Korsika'daki faaliyetleri ile ismini duyurmağa başlamış, o tarihten itibaren zaman zaman zirveye çıkıp inmişti.

Avusturya'ya karşı çarpışan İtalya ordusunun başına geçmiş, Venedik devletini ortadan kaldırmış, nerede daha hızlı yükseleceğine inanmışsa, oraya gitmekten çekinmemişti. Bu hırslı adam gözünü Osmanlı topraklarına da dikmişti. Ancak Akka'da yediği şamar bütün planlarını alt üst etmişti. Cezzar Ahmed Paşa'nın kumandası altındaki bir avuç Osmanlı askeri koca Fransız ordusunu perişan etmişti.

9 Kasım 1799'da hükümet darbesi yapmaya kalkışmış, başarılı olamamış, ardından orduyu ileri sürerek ipleri eline geçirmiş ve ülkede on beş yıl sürecek diktatörlüğünü ilan etmişti. Ülkede her şey kendisinden sorulmaktaydı. Meclisler ve hükümet birer kukla idi. İstediği kanunu, istediği zamanda çıkarttırıyordu. Artık zirveye giden yolda hiç bir engel kalmamıştı. 1804'te kendi kendini birinci konsül seçtirmiş, hemen ardından 18 Mayıs 1804'te kendini İmparator ilan etmişti.Hedefi bütün Avrupa'yı idaresi altına almaktı. Bu maksatla pek çok seferler düzenlemiş, hemen hepsinde de başarılı olmuştu.

Hırs bürümüş gözü bir türlü doymak bilmemişti. Her düşüşünde yeniden toparlanarak mücadeleye devam etmişti. Ne var ki, 1813'te Prusya ile Avusturya'nın birleşmesi ve kendisini yenmeleri sonunu hazırlamıştı. 11 Nisan 1814'te tahttan uzaklaştırılıp, Elbe adasına sürülmesi hayatında uğradığı en ağır darbe olmuş, bu darbeye tahammül edemeyerek 12 Nisan 1814'te intihara teşebbüs etmişti.

Elbe adasında sürgünde iken boş durmamış, tekrar Fransa'nın başına geçmenin planlarını yapmış, nitekim 1 Mart 1815'te Fransa'ya dönerek şahsî prestiji ile ülkenin başına geçmişti. Hedefine ulaşmak için yeniden çalışmaya koyulmuş, ordu tanzim etmiş ve sefere çıkmıştı. Ne var ki tehlikeyi gören ve bir diktatörün emri altına girmek istemeyen Avrupa ülkelerinin birleşmesi ve 18 Haziran 1815'te cereyan eden Waterlo savaşında bu birleşik Avrupa ülkelerinin savaşı kazanması sonunu hazırlamıştı.

Hezimete uğramış bir kumandan olarak döndüğü ülkede bütün kapılar yüzüne kapanmıştı. Artık makamını muhafaza edemiyeceğini görmüş ve 22 Haziran 1815'te oğlu lehine tahttan feragat etmiş, ardından ülkede kalamayacağını anlayınca Amerika'ya kaçmaya çalışmıştı. Ne var ki, kaçması mümkün değildi. Bunu görmüş ve teslim olmaktan başka çare olmadığı kanaatine vararak, 15 Temmuz 1815'te İngilizlere teslim olmuştu...

.....

İngiliz nöbetçi, bütün Avrupa'nın bildiği, tanıdığı bu hırslı adamın macerasını hatırlayınca, koridorlardan koşar adımlarla geçmeğe başladı ve bir solukta kumandanın odasına varıp durumu anlattı. Tahmin ettiği gibi, kumandan mahkumun durumu ile yakından ilgilendi ve bir doktor çağırttı.

İngiliz nöbetçi, kumandan ve doktor, mahkumun hücresine girdiklerinde onu yerde yatarken buldular. Doktor nabzına baktı, göz kapaklarını kaldırdı, sonra gözünü kumandana dikerek başını iki tarafa salladı. Yaklaşık altı senedir, Saint-Helena'da bulunan meşhur mahkum ölmüştü. Tarih 5 Mayıs 1821 idi.

Perişan bir vaziyette son nefesini veren bu mahkum, dünya tarihinde unutulmayan simalar arasında yer alacak, Napolyon ismi, hırsın, gururun sembolü alarak söylenegelecekti...

Vatanından ayrı kalmaya dayanamayan
Hakkın gür sesi şâirimiz

MEHMED ÂKİF

Mehmed Âkif'in Mısır'dan döndüğünü öğrenen dostları, mahbapları onu ziyaret için koşuşmaktaydı. Hepsi de on bir yıllık hasretle kavrulmuş; vatanı ve mukaddesatı için her türlü meşakkete göğüs germiş bu fazilet timsali insanı çok özlemişlerdi.

Âkif'in yanına giden dostları onu tanımakta güçlük çektiler. Gördükleri, bir deri bir kemik kalmış şahıs; bildikleri, tanıdıkları o pehlivan yapılı Mehmed Âkif'ten ne kadar farklıydı...

Hastalığın yanı sıra, gurbet âdeta onu eritmişti. Vatanı için canını, cânânını, bütün varını seve seve fedâya hazır olan Âkif için bu çok sevdiği beldeden yıllarca ayrı kalmak ne demekti?.. Bunu Âkif'i tanıyanlar çok iyi biliyor ve bu hale gelişin sebebini kavramakta güçlük çekmiyorlardı.

İstiklâl mücadelesi verildiği günlerde, gün olmuş, bu vatanın evlâtlarına vaaz kürsüsünden seslenmiş, gün olmuş hislerini manzum olarak terennüm etmiş, gün olmuş cepheye koşmuş ve Mehmedcik'e kuvve-i mâneviye aşılamıştı.

Onun saâdeti, vatanın hür oluşunda ve bu vatanda şühedânın ruhunu şâd ettirecek çalışmaların yapılmasındaydı. Ancak bu ideallerinin gerçekleştiğini gördüğü an seviniyor, tebessüm ediyordu.

Çanakkale zaferinin kazanıldığını öğrendiğinde ne kadar sevinmişti. Dünyalar âdeta kendisinin olmuştu. En yakın dostu Eşref Sencer Bey'e hislerini şöyle açıklıyordu:

"Artık ölebilirim Eşref... Gözüm açık gitmez."

Âkif, vatanın düşmandan tamamen temizlendiğini de görmüştü. Fakat, bu cennet beldeyi maddî ve manevî yönden terakkinin zirvesine çıkaracağına inandığı düşüncelerinin tatbikatını görememişti... O andan itibaren Âkif vatanda iken, gurbette kalmışların hâlet-i ruhiyelerine bürünmüştü. Yazmış olduğu manzume o halini tasvir etmekteydi:

"Vatan-cüdâ gibiyim ceddimin diyarında,
Na toprağında şu yurdun, ne cuybarında.
Bir âşina sesi, yahut bir âşina izi var!
Sadâma beklediğim aksi vermiyor ovalar."

Âkif, karşılaştığı bu durumu çok yadırgamaktaydı. Hislerinin ifadesini yine manzumeleri arasında bulmaktayız:

"Vatan-cüâ olayım sînesinde İslâm'ın,
Bu âkıbet ne elim intikamı eyyamın?"

İstiklâl Marşının şâiri, şiirlerinde hâlet-i ruhiyesini de tasvir etmiş, kalbinden kopup gelenleri şöylece kaleme almıştı:

"Görünmez âşinâ bir çehre olsun rehgüzârında
Ne gurbettir çöken İslâm'a, İslâm'ın diyarında?
Umar mıydın ki; mâbetler, ibâdetler yetim olsun?
Ezanlar arkasından ağlasın bir nesl-i me'yusun?"

O günlerde zihnini, o vakte kadar hatırından bile geçirmediği bir düşünce meşgul etmekteydi: Bir müddet uzak diyarlara gitmek, sâkin sâkin düşünmek...

"Bana dünyada emin ol, ne yer kaldı, ne de yâr;
Ararım göçmek için başka zemin, başka diyâr.
Bunalan ruhuma ister bir uzun boylu sefer;
Yaşamaktan ne çıkar, günlerim oldukça heder?"
diyordu.

Âkif 1920'de Mısır'a gitti. Bu tarihten itibaren artık her yıl kışı Mısır'da, yazı İstanbul'da geçirmeğe başlamıştı. 1926'dan itibaren Mısır Üniversitesi Edebiyat Fakültesinde Türkçe hocalığına başlamıştı. Bu tarihten itibaren de ilk defa uzun müddet vatandan ayrı kalmıştı.

1936 yılının ortalarına doğru vatan hasreti Âkif'in yüreğini kavurmağa başlamıştı. Üstelik hastalığa da yakalanmıştı. Sonunda son nefesini vatanında vermek üzere yola çıkmıştı. Bunu yakınlarına açıkça söylüyordu.

Âkif ziyaretçilerle, ömrünün bu son yıllarında yaşadığı hadiseleri konuşuyor, onlara hâtıralarını anlatıyordu. Bir dostu, "özledin mi bizi?" dedi. Âkif yatağından doğruldu, sanki kendisine kısa cümlelik bir soru sorulmamış da, yüreğindeki yarasına dokunulmuşçasına ıztırap dolu bir yüz ifadesine bürünerek şöyle demişti:

"Özlemek mi oğlum? Özlemek mi?.. Mısır'dan üç gecede geldim. Bu üç gece, otuz asır kadar uzun sürdü... Orada On bir yıl kaldım... Fakat bir an oldu ki, on bir gün kalsaydım çıldırırdım..."

Âkif, sözlerini şöyle tamamlamıştı:

"Cenab-ı Hakka şükürler olsun... Artık Cennet gibi yurdumdayım ya..."

Mehmed Âkif ziyaretine gelenlerle sohbet ediyor, onlara düşüncelerini söylüyor, mühim meseleler üzerine mütâleada bulunuyordu.

Doktorlar kendisine ihtimamla bakıyorlardı. Bir müddet hastahanede yatmış, daha sonra, yakınlarına ve dostlarına âit havadar yerde kalmıştı. Ne var ki, artık ömür defteri kapanmak üzereydi ve bu hakikati Âkif büyük bir tevekkül ve metanetle karşılıyordu.

26 Aralık 1936 gününün akşamı ruhu Rahman'a kavuştu. Âkif büyük bir tevazu ile şöyle demişti:

"Toprakda gezen gölgeme toprak çekilince,
Günler şu heyûlayı er geç silecektir.
Rahmetle anılmak, ebediyyet budur, amma
Sessiz yaşadım, kim beni nerden bilecektir?"

Oysa onu bütün genç nesil çok iyi biliyordu. Nitekim, Âkif'in vefatını duyan gençlik akın akın cenaze merasimine koşmuştu.

İstiklâl Marşı şâiri, gençliğin omuzları üzerinde Edirnekapı Şehidliğine götürülerek oraya defnedildi.

Yeni nesil, Âkif'i hiçbir zaman unutmadı. Dilinden düşürmediği İstiklâl Marşını her söyleyişinde hatırladı ve Âkif'in duâ mahiyetinde söylediği İstiklâl Marşının şu mısralarının her satırına yürekten iştirak ederek tekrarladı:

"Ruhumun senden İlâhi şudur ancak emeli:
Değmesin mâbedimin göğsüne nâ-mahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehâdetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder-varsa taşım.
Her cerihamdan, ilâhî boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır, rûh-u mücerred gibi yerden na'şım!
O zaman yükselerek Arşa değer, belki başım!"

İktidardakilerin öfkesi

Gençliğin bu şekilde Mehmet Âkif'e sahip çıkması o sırada iktidarı ellerinde bulunduran idarecileri çok kızdırmıştı. Cumhuriyet gazetesi yazarı Mustafa Ekmekçi, 23 Ekim 1985 tarihli yazısında, M. Âkif vefat ettiği sırada, hem Cumhurbaşkanı, hem de CHP Genel Başkanı olan M.Kemal'in tavrını şu şekilde nakletmektedir:

"... Cumartesi günkü 'Arnavut Elçiliğinde...' başlıklı

'Ankara Notları'nda Mehmed Akif'e de değinmiş, Atatürk'ün onun cenazesiyle ilgilenmemesine karşılık, ondan bir süre sonra ölen Abdülhak Hamit için yaveriyle birlikte çiçek gönderdiğini yazmıştım. Bu konuyu kurcalamayı sürdürdüm, ilginç şeyler çıktı. 29 Aralık 1936 günkü Ulus gazetesi, ikinci sayfasında Âkif'in cenazesinin kaldırılışını şöyle bir haberle veriyordu:

"İstanbul 28 - Şair Mehmed Âkif bugün Edirnekapı mezarlığına ve Süleyman Nazif'in yanına gömüldü. Cenaze töreninde profesörleriyle beraber Edebiyat Fakültesi ve üniversite talebeleri bulundular...

Cenaze Beyazıt'tan Edirnekapı'ya kadar el üstünde taşındı. Mezarının başında heyecanlı nutuklar söylendi. Üniversiteliler, Çanakkale şiirini okudular ve İstiklâl Marşı'nı söylediler. Üniversiteliler şairin mezarını yaptıracaklardır'

"Aynı günlü Cumhuriyet'te, daha ayrıntılı bilgi var. Başlığa, 'Mehmed Âkif'in cenazesi merasimle kaldırıldı'dan başka, 'Gençlik, büyük şairin tabutunu eller üstünde taşıdı.' 'Her sene Âkif için ihtifal yapılacak.' 'Mezarı gençlik tarafından yaptırılacak' gibi başlıklar konmuş. Bir de resim var. Haber şöyle:

"Evvelki gün vefat ettiğini teessürle yazdığımız büyük şair Mehmed Âkif'in cenazesi dün Beyoğlu'nda Mısır apartmanından kaldırılarak Beyazıt Camisi'ne getirilmiş ve cenaze namazı burada kılındıktan sonra Edirnekapı'da şehitlik karşısındaki kabristanda hazırlanan hususi makberesine defnedilmiştir.

"Cenazeye merhumun birçok dostlarından başka üniversite talebesinin büyük bir kısmı da iştirak etmiştir. Beyazıt Camisi'nde cenaze namazı kılındıktan sonra tabut cenaze otomobiline konacak iken, talebe bunu istememiş ve yüzlerce genç Beyazıt'tan Edirnekapı'ya kadar büyük şairin tabutunu elleri üzerinde taşımışlardır..."

"Haber, Edirnekapı Mezarlığı'nda yapılan töreni anlatarak sürüyor. Burada öğrenciler, dinî törenden sonra İstiklâl Marşı'nı söylerler. Öğrencilerden Abdülkadir (Karahan), Âkif'in yaşam öyküsünü anlatıyor...Öğrenciler şiirler okurlar.

"Mezarı başında yontucu Ratip Aşir, Âkif'in alçı ile kalıbını alır.

"Gazetede de yok, ama törene katılanlar arasında, Şemsettin Günaltay, Fahrettin Kerim Gökay'ın da bulunduğunu, kurcalarken öğreniyorum. Birçok ozan, belki Orhan Veli de var. Abdülkadir Karahan'ın bana anlattığına göre, Orhan Veli, cenazenin kaldırılacağı gün, Abdülkadir Karahan'a:

"Âkif'in cenazesini dört hamal getirmiş. Emin Efendi lokantasının önüne bırakmışlar. Bu nasıl olur?" diye haber verir.

"Abdülkadir Karahan kolları sıvar. Gidip Âkif'in cenazesini Türk bayrağına sararlar. Bir yandan da öğrencileri toplamağa girişirler. 300-400 öğrenci toplaşır. Tıp Fakültesi'nde öğrenci olan Fethi Tevetoğlu'nun da tıplı öğrencileri topladığını öğrenmiştim. Mezarı başında konuşan öğrencilerden biri de Fethi Tevetoğlu muydu?

"Öğrencilerin, 'İstiklal Marşı' ozanı Âkif'in cenaze törenini böyle görkemli bir biçimde kaldırmaları bir açıdan kimine göre doğal karşılanabilir. Ancak yıllar, özellikle 1950'den sonra, Âkif'in adı gericilerin, sağcıların bayrak olarak kullanmak isteyecekleri bir ad olacak! Her fırsatta Mehmed Âkif adı, bu açıdan yinelenecektir.

"30 Aralık 1936'da Peyami Safa, Cumhuriyet'te 'Mehmed Âkif' başlıklı bir yazı yazar. Ürkek bir kalemle yazılmış olduğu bellidir. Âkif'i, Fikret'le, Namık Kemal'le birlikte över. ulus'un 1 Ocak 1937 günlü sayısında. N.A. imzası ile yazan Nurettin Artam, Mehmed Âkif'i satır arasında eleştirir: "...Osmanlı edebiyatının son mertebelerinden bi-

risi, Âkif'in sözleri ile birlikte kapanmıştır...' der.

"Cenazenin böyle kaldırılışına Mustafa Kemal çok üzülecek. Törenden sonra İstanbul'a geldiği bir gün Pera-Palas'ta, Yüksek Ticaret Okulu'nun yıllık balosunda, kendisine gösteri yapan, 'Yaşa Gazi' diye bağıran gençlere:

"Ben size devrimleri emanet ettim. Siz ise, benim devrimlerime karşı olan Mehmed Âkif'in cenazesini büyük törenle kaldırdınız" diye sitemde bulunur. Ağır konuşur!

"Atatürk'ün yanında bulunan İsmail Müştak (Mayakon), Abdülkadir'in (Karahan) mezarı başında konuşma yaptığını söyleyince, Atatürk **'Getirin onu buraya'** der. Abdülkadir Karahan, bir arkadaşının haber vermesi üzerine kaçar. Savcı yardımcılarından Karaşıhlı Ahmet Bey'in evinde saklanır. Sonra, emniyette Karahan'a, 'Senin nene lazım Âkif'in mezarında konuşmak?' diye çıkışırlar..."

Mustafa Ekmekçi'nin bu yazısını okuduktan sonra, Fakülteden hocam olan muhterem Abdülkadir Karahan'la görüşmüş, olup bitenleri bir kere de birinci ağızdan dinlemiştim. Karahan, Ekmekçi'nin yazdıklarını tasdik etti. "Aynen vâki" olduğunu söyledi.

Karnından 12 litre su alınmasına rağmen ızdırabı dinmiyordu

MUSTAFA KEMAL

rof. Dr. Fissinger, Prof. Marcchionini, Ord. Prof. Dr. Erich Frank, Prof. Bergmann, Dr. Eppinger, Dr. Chabrol, Dr. Chiray gibi dünya çapındaki doktorların ve Türkiye'deki en meşhur mütehassısların bütün ihtimamlarına, çırpınmalarına, didinmelerine rağmen M. Kemal'in hastalığı bir türlü iyileşmemiş, aksine gittikçe daha da ağırlaşmaya başlamıştı. Bilhassa 1937 ve 1938 yıllarında hastalığı daha da şiddetlenmişti.

M. Kemal 20 yaşlarında iken "Belsoğukluğu" hastalığına yakalanmış, bu hastalık sonraki yıllarda zaman zaman nüksetmişti. Derne'de iken de şiddetli bir göz iltihabı geçirmiş, bu hastalık nedeniyle bir gözünde şaşılık kalmıştı. (Prof Dr. Bedii Şehsuvaroğlu. Atatürk'ün Sağlık Hayatı. Hürriyet Yayınları. İstanbul: 1981, s. 8). Daha sonraki yıllarda da böbrek ve kalb rahatsızlığı geçirmişti, ama bu defaki hastalık hiçbirisine benzemiyordu. Doktorlar ne yapsa ızdırabı dinmiyor, bilakis günden güne artıyordu.

Hastalığın Seyri

M. Kemal'in "son anları"na dâir zengin bilgi kaynakları ne yazıkki "sansüre" tâbi tutulmuştur. Prof. Şehsuvaroğlu, 1923'ten son dakikasına kadar kendisine özel hekimlik eden Ord. Prof. Dr. Neş'et Ömer İrdelp'in hatıra bırakabileceği ihtimalinin tek parti devrinin idarecilerini telaşlandırdığını yazmaktadır. Prof. İrdelp bir defasında yurt dışına çıkarken Cumhurbaşkanı İsmet İnönü kendi-

sine şöyle demiştir:

"Güle güle git! Fakat senden bir ricam var, katiyyen hatıranı yazma!"

Bunun üzerine Neş'et Ömer Bey, "Hiç niyetim yok" cevabını vermiştir, ama o devirde iktidarı ellerinde bulunduranlar bu cevaptan tatmin olmamış olacaklar ki 1949-50 senelerinde bir hırsızlık süsü verilerek M. Kemal'in özel doktorunun evleri aranmış ve böyle bir hatırat olup olmadığı araştırılmıştır. (a.g.e., s. 6)

M. Kemal'in son anlarında konsultan hekimlerinden Dr. Mehmet Kâmil Berk'in tuttuğu hatıralar da Prof. Neşet Ömer tarafından elinden alınmış, daha sonra bu defter de sırra kadem basmıştır. (a.g.e., s. 6)

İşte bu bakımdandır ki M. Kemal'in son demleriyle ilgili bilgi kaynakları sınırlıdır. Biz bu kaynakların en sağlıklısı olan Prof. Dr. Bedii Şehsuvaroğlu'nun eserinden faydalanarak bu mühim devreye ışık tutmaya çalışacağız.

Yukarıda da kaynak olarak verdiğimiz "Atatürk'ün Sağlık Hayatı" isimli kitabın mevzuumuzu ilgilendiren kısımlarına göz gezdirelim:

1937 senesinde M. Kemal'in en çok şikayetçi olduğu rahatsızlık, vücudunun muhtelif yerlerindeki, bilhassa ayaklarındaki kaşıntıdır. 1937 Ekim'inde bu kaşıntıların müsebbibinin Çankaya köşkündeki "et yiyen cinsinden kırmızı karıncalar" olduğu söylenince, bu defa âdeta bir seferberlik ilan edildi. Genelkurmay zehirli gaz uzmanı Nuri Refet Korur'un tavsiyesi ile köşkün "Cyclon B" denen siyanidrik asit gaziyle dezenfekte edilmesi kararlaştırıldı. Bu zehirli gaz gemilerde farelere karşı da kullanılmaktaydı. Bu bakımdan Yavuz gemisinden uzman bir ekip getirtildi. 7 Şubat 1938 günü işe girişilerek, köşkün bütün pencere ve kapıları zamklı bez ve kağıtlarla kapatılarak gaz geçirmez bir hale getirildi. 48 saat müddetle köşk yoğun bir gaz altında tutuldu. (a.g.e., s. 68)

Bütün bu faaliyetlerden sonra köşk kırmızı karınca-

lardan temizlendi ama M. Kemal'in kaşıntıları yine geçmedi. Bunun üzerine yurt dışından doktorlar getirtildi. O sırada M. Kemal'in karnı da çok miktarda su toplamaya ve bu su şiddetli rahatsızlık vermeye başlamıştı. Doktorlar yaptıkları muayene neticesinde hastalığa teşhis koymuşlardı. Bütün belirtiler, hastalığın "Siroz" olduğunu ortaya koyuyordu. M. Kemal o zamana kadar her gece yaklaşık bir litre rakı içmekteydi. Dotorlara göre hastalığın âmili bu alışkanlıktı.

Doktorlar hastanın karaciğerinin artık vazifesini yapmadığını, zehirlenmenin başladığını, vücuttaki yağların tamâmen eridiğini, şimdi de etlerin erimekte olduğunu söylüyordu.

12 Litre su

Ağustos 1938'de hastalık iyice artmış, karında çok miktarda su toplanmıştı. Bu yüzden M. Kemal ızdırap içerisindeydi. Sonunda bu suyun alınmasına karar verildi. Prof. Mim Kemal Öke, 7 Eylül 1938'de M. Kemal'in karnında toplanan suyu şırınga ile aldı. Karından 12 litre su çıkmıştı. (s. 38)

Ne var ki bu müdahaleden birkaç gün sonra karında tekrar su toplandı. Bunun üzerine 22 Eylül 1938'de yine Prof. Öke karındaki suyu aldı. Bu defa da yaklaşık 12 litre kadar mayi çıktı. (a.g.e., s. 6)

Bu gibi çalışmalarla, bütün bakım, tedavi ve ihtimamlara rağmen rahatsızlık günden güne şiddetleniyor, karında yine su birikiyordu.

Ekim başlarından itibarenki gelişmeleri Prof. Şehsuvaroğlu'nun kaleminden takip edelim:

"(13 Ekim '38'de yine karından su alındı.) Çekilen su şişelere boşaldıkça M. Kemal:

"Bu kadar su aşağı yukarı bir gaz tenekesini doldurur. Karın içinde taşınabilir mi?" diye sordu.

"On buçuk litre dolayında su boşaltılmıştı. Su alın-

ması sona erince M. Kemal:

"Oh... Çok rahat ettim. Şimdi bana bir sigara ile bir kahve verin dedi." (a.g.e., s. 6)

"16 Ekim 1938 Pazar: Dr. Neş'et Ömer İrdelp M. Kemal'in geçen geceden beri bozulduğunu ve yine bundan evvel olduğu gibi tenebbüh (üstün uyarlılık) arazı, fikirlerde confusion (karışıklık) ve hareketlerinde gayri tabiilik husule geldiğini anlattı. Gece sıkıntılı ve uykusuz geçmiş. Bazen hiddet ve şiddet göstermiş. Sabah yatağından def'i hacet (büyük abdest) için bidet (bide-alafranga oturak)ye binmiş. Arkaya doğru yatak tarafına düşmüş. Lâkin kendini bilmiyormuş. Günü agitation (ajitasyon, çırpınma) ile geçirmiş. Yatakta çırpınıyormuş; bağırmış, hiddet etmiş. Birkaç defa kusmuş. Nihayet saat 18.50'de kendisinden tamamıyle geçmiş.

"Bir gün evvel 40 dakika kadar bayanlarla görüşmüş ve diğer bazı zevatı kabul etmiş. Şüphesiz yorulmuştur. Odasına girdik. Yatakta yatıyor, kendini hiç bilmiyordu. Mütemadiyen bilhassa sağ bacağını çekiyor. Kollarını oynatıyor, başının vaziyetini değiştiriyordu. Gözleri açık, bakış mânâsız idi, bazen: 'Off!...' diyordu." (a.g.e., s. 6)

"Aman dil"

"Bu günler için Dr. İ. A. Özkaya şöyle diyor:

"16 Ekim pazar günü saat: 14.30'u gösterirken Dr. Neş'et Ömer İrdelp ile Prof. Dr. M. Kemal Öke, M. Kemal'in yattığı odanın koridorunda bazı ilaçları hazırlamaktaydılar. M. Kemal yatağında oturmuş devamlı olarak öğürüyordu. Bir taraftan da:

"Bırak,bırak..." diye bağırıyordu.

"Etrafındakiler kendisini yatırmak istedilerse de o buna karşı geldi. Bu yüzden gerekli görülen ilaçların enjeksiyonu otururken yapıldı. 'Bırak, bırak... Çabuk...' gibi kelimeleri ardı sıra tekrarlıyordu. Bir ara ağzından az miktarda sarı renkte sıvı geldi. Küçük buz parçaları yutturuldu. Aradan bir müddet geçince öğürtü kesildi. Bun-

dan sonra M. Kemal:

"Beni kaldırınız" dedi.

"Oysa yatırınız" demek istemişti. Böyle olduğu anlaşılınca yatırıldı.

Bu sırada baş ucuna yaklaşan Hasan Rıza Soyak'ın:

"Buz iyi geldi mi efendim?" sorusuna:

"Evet" cevabını verdikten sonra kendisini kaybetti. Komaya girmişti. Sık sık başını iki tarafa çeviriyordu. Bir yandan da 'aman' kelimesini uzatarak:

"Aman dil, aman' diye söylenmeye başladı" (a.g.e.,s. 6)

"18 Ekim Salı sabah saat 10.30'dan başlamak üzere sık olarak 'Aman dil, aman dil, bu geceden efendim' sözlerini tekrarladı. 17.30'dan itibaren 65 dakika süre ile uyudu. 17.37'de bol idrar dolayısı ile yatağı değiştirildi. 19.45'te aynı hal tekrarlandı.

"19 Ekim: Çamaşırları, bu arada yatmakta olduğu büyük karyola çarşafları ile birlikte küçük bir karyolayla değiştirildi. Saat 15.30'da kendisinden istenilen hareketleri yapabildiği dikkatleri çekti. Örneğin söylendiğinde dilini gösterdi. Vakit vakit uyukluyor ve etrafı ile ilgileniyordu. Saat 17.00'de kendiliğinden şişeyi isteyerek idrarını yaptı."

"21 Ekim: M. Kemal gözlerini açtı ve karşısında o anda yanında olan Başsofracısı İbrahim Ergüven'i gördü ve ona:

"İbrahim, sen burada mısın? Bu yatağı ne zaman değiştirdiniz? diye sordu."

"İbrahim Ergüven, bazı durumlardan dolayı yatağı sık sık değiştirdiklerini, bir defasında da dört kişinin yardımı ile kendisinin bir battaniyenin üzerinde başka bir yatağa alındığını, bu sırada üzerine çıkılan karyolanın kırıldığını ve şimdiki ile değiştirildiğini anlattı." (a.g.e., s. 6)

"7 Kasım 1938 Pazartesi: Bu günün ilk dakikalarında Atatürk arka üstü yatarken, bir ara tükürdü ve tükürü-

günde kan dikati çekti. Çok sıkıntı içindeydi. Arada bir öksürüyordu. Gece, aralıklı olarak bir saat uyudu. El ve ayaklarında farkına varılan soğukluk oğuşturularak giderilmeye çalışıldı.

"Aynı günün sabahı saat 10.30'da doktorlar yanına geldiler. Karnında toplanan sudan o kadar rahatsız olmaktaydı ki bunun mutlaka alınmasını istedi.

"M. Kemal o gün öğleden evvel Dr. Nihat Reşat Belger'i çağırdı ve ona:

"Doktor, karnımdaki bu suyu çekmek zamanı geldi. Çünkü, bu mayi benim nefesime dokunuyor. Soluk almamı güçleştiriyor. Bunu çekip alın' dedi.

"Dr. Nihat Reşat Belger'in:

"Emr-i devletinizi yarın ifa ederiz. Çünkü malum-u devletiniz üzere su çekilmeden önce kalbi takviye edecek tedbirler almak zarureti vardır," demesi üzerine M. Kemal:

"Emrediyorum. Bunu bugün çekin' diye çıkıştı.

"Vakit öğleye yaklaşmıştı. M. Kemal başta özel doktoru Prof. Dr. Neş'et Ömer İrdelp'le diğer doktorları yanına çağırttı ve:

"Ben çok muzdaribim, hemen suyu alın! diyerek isteğini tekrarladı.

"Prof. Dr. Neş'et Ömer İrdelp:

"Efendimiz, yarın yapılacak, herşey hazırlanıyor' diye cevap verdi.

"Atatürk:

"Bugünle yarın arasında ne fark var? Hemen yapınız' diye direndi.

"İlk ponksiyonu yapmış olan Prof. Dr. M. Kemal Öke'nin halen Gülhane'de (Askeri Tıp Akademisi) ders vermesi dolayısı ile sarayda bulunmadığı, ertesi güne ertelenmesi gerektiği anlatıldı ise de o:

"İşte Dr. Kâmil (Berk) Bey var, zaten bu işi en iyi beceren de o imiş, o yapsın dedi.

"Bu direniş karşısında doktorlar yanından ayrıldılar. Doktorların dışarı çıkmalarıyla beraber M. Kemal'in kaşları çatıldı ve sesi de hiddetlendi:

"Niçin tereddüt ediyorlar? Olacak olur' dedikten sonra karnını göstererek, 'Bu insupportable (dayanılmaz)dır' diye ekledi.

"Hazırlığını tamamlayan Dr. Kâmil Berk saat 12.00'de ponksiyona başladı. M. Kemal karnındaki bütün suyun alınmasını istedi ve boşaldıkça ne kadar su çıktığını soruyordu. Çekilen su miktarı litre hesabı olarak Dr. Nihat Reşat Belger tarafından izlenmekteydi. Gerçekte altı litre su alındığı halde Atatürk'e bunun iki katı söylendi.

"Bu ikinci su alınmasından sonra M. Kemal epeyce rahatladı ve canı enginar yemeği istedi. Fakat sebze o zaman İstanbul'da bulunmadığından Hatay'a ısmarlandı. Enginar geldiğinde durumu ağırlaşmıştı ve yemesi kısmet olmadı." (a.g.e., s. 6)

"8 Kasım 1938: Gece fena geçti, derin confusion mentale (düşüncede, aklî çalışmalarda karışıklık)var. Bu sabah daha açıktır. Saat: 18.00'de iki defa kay etti. Akşama doğru yine dimağî teşevvüşler oldu ve geceye doğru fazlalaştı.

"Saat 24'e kadar sakin. Saat 24'te etrafındakileri tanımıyor. 2.10'da uyanıyor. Bay Rıdvan'ı çağırıyor, uyuyamadığından şikayet ediyor:

"Hayret Monşer!" diyor. Bir sigara istiyor, içiyor. Bu daha bitmeden ikinci bir sigara daha istiyor. Onun da yarısın içiyor. Evvelâ:

"Beni gezdir" diyor, sonra:

"Ben sağ tarafıma yatır' diyor. 'Örtt, örtt!' diye emrediyor. Bay Rıdvan çıkmak istiyor.

"Nereye gidiyorsun? Of beni kaldır, belki birşey olur' diyor. Yatırılıyor, uykuya dalıyor. 6.00'da uyanıyor. Süt veriliyor.

"Denizde bir motor sesi var. Bu nedir?' diye soruyor ve tekrar uyuyor.

"7.40'da:

"Rıdvan!' diye çağırıyor. Bir şey ister gibi bir jest yapıyor. Lâkin istediğini ifade edemiyor. Nihayet çay istiyor. Ördek getiriliyor. İdrar ediyor. O esnada:

"Beni kaldır' diye ısrar ediyor.

"Ördek var' deniliyor.

"Of! Of! diyor. Bir şey söylemek istiyor. Lâkin kelimeleri bulamıyor."

"9 Kasım 1938: Gece, M. Kemal tekrar komaya girdi. Adalî secousse (sekus)lar (sıçramalar) var. Akşama doğru traşe (nefes borusu) ralleri (dolgunluk sesleri) başladı. Serum şırıngaları. Agoni (can çekişme). İdrar 560 cm^3).

"10 Kasım 1938: Ehval-i umumiye fenadır. Koma devam ediyor. Agoni ralleri var. Saat 0.05'te sonda ile 140 cc.lük idrar boşaltıldı. Saat 2.00'de yarım balon oksijen verildi.

"Saat 8.00'i geçerken M. Kemal'in yüzü daha da soldu; sapsarı oldu ve birden gırtlağından 'Hi... Hi... Hi...' diye sesler çıkmaya başladı. Bu sırada oradaki doktorlardan Kâmil Berk gözleri yaşlı ve bir eli karyolaya dayalı olarak, diğer elindeki ıslatılmış pamukla M. Kemal'in ağzına su verme çabasında... üzüntüleri solgun yüzlerinden okunan Prof. Dr. Süreyya Hidayet Serter ile Dr. Abravaya Marmaralı, tabanla ilgili refleksleri kontrol etmekteler.

"Saat 9.05 M. Kemal birden gözlerini açtı, başını sert bir hareketle sağ tarafa çevirdikten sonra önceki durumuna getirdi... Ve son nefesini verdi." (a.g.e., s. 95)

"M. Kemal'in Sağlık Hayatı" isimli kitapta M. Kemal'in son anları bu şekilde nakledilîyor. Prof. Bedii Şehsuvaroğlu'nun bu eseri bir araştırma ürünüdür. Şüphesiz M. Kemal'in yakınında bulunan doktorlar ve şahıslar hatıralarını nakletselerdi, yahut yazılmış hatıralar neşrolsaydı bu hususta daha geniş ve daha teferruatlı bilgi edinilecekti.

Öldüğü gece başını duvarlara çarpmıştı

ZİYA GÖKALP

Ziya Gökalp Fransız hastahanesine yatırıldığında bitkin bir vaziyetteydi. Yataktan kımıldayamıyordu. Gökalp'ın hastalığı ağırlaştıkça asabiliği de artıyordu. En ufak bir hadiseye öfkeleniyor, bağırıp çağırıyordu. Öldüğü gece de başını duvardan duvara çarpmıştı.

Ziya Gökalp'in öldüğü geceyi, Necip Fazıl şu şekilde naklediyor:

"Ziya Gökalp'in Allah'a karşı tavrına ait bir müşahade... Tarihin ve kimsenin bilmediği bir hadise... Benim 40 yıllık bir hatıram:

"Bundan 40 küsur yıl önce, Abdülhak Hamid'in evinde bir hanımefendiyle tanıştım. Bu hanımefendi, ömrü Avrupa'da geçmiş, ne Ziya Gökalp'i tanıyan, ne Türkiye'yi, Türk Edebiyatını bilen, züppe, Avrupalılaşmış bir kimse... Kimsenin, kastla, ne lehinde olabilir, ne aleyhinde..."

"Ben Abdülhak Hamid'e, Ziya Gökalp'in dinsizliğinden bahsederken birden doğruldu ve aynen şunları söyledi:

"İstanbul'a gelişlerimden birinde hastalandım ve Fransız hastahanesinde yattım. Bitişiğimdeki odadan garip sesler geliyordu. Kim olduğunu, bu sesleri çıkaran hastanın kim ve ne olduğunu sordum. Meşhur Ziya Gökalp, dediler. Mebusmuş,profesörmüş... İsmini bile yeni duyuyordum. Öldüğü, gece, başını duvarlara çarparak, sabaha kadar, Allah'a en

galiz kelimelerle sövdü. O kadar fena oldum ki, bu hal karşısında, odamdan çıkıp başka bir yere sığındım. Öğrendiğime göre Allah'a inanmazmış...'

"Hem Allah'a inanma, hem ona söv!' Duyulmamış, görülmemiş şey..." (Necip Fazıl. Sahte Kahramanlar, s. 74-75)

Daha önceleri de muhtelif defalar ruhî bunalım geçiren Ziya Gökalp bir defasında intihara teşebbüs etmiş, şakağına tabancayı dayayarak tetiği çekmişti. Kurşun kafasını delip içerde kalmasına rağmen ölmemişti. Öldüğü gece yine böyle bir krizin tutmuş olduğu anlaşılmaktadır.

Fransız hastahanesinde hayata gözlerini yuman Gökalp aynı hastahanenin ölülerin bekletildiği odasına kaldırılmıştı. Gölap'in başucuna bir haç konulmuştu. İttihat ve Terakki dönemi ile Cumhuriyet döneminin mütefekkiri olarak bilinen Gökalp'e hıristiyan muamelesi yapılmaktaydı.

Enver Behnan Şapolyo, Gökalp'in bu son anlarını şu şekilde anlatmaktadır:

"Ziya Gökalp'ı son defa görmek istediğimi söyledim. Doktorlardan biri, 'lütfen benimle birlikte geliniz' dedi. Doktor ve ben... Dar ve temiz bir koridordan geçtik. Çakıl taşlı bir bahçeden ilerledikten sonra doktor, beyaz önlüğünün cebinden çıkardığı bir anahtarla önünde durduğumuz kapıyı açtı.

"Burası, tavan pencerelerinden donuk ışık sızan kubbeli bir odaydı. Ölüler, buraya konuyordu. Her yer mermer döşeli ve bembeyazdı. İlahi bir sessizlik ve ortada yüksekçe bir yere oturtulmuş tabut biçiminde mermerden bir mezar üstü vardı.

"Başucunda bir haç, haçın altında Meryem ana kandili... Kandil, donuk ışığıyla hafif hafif titreşiyordu. Kandilin gölgesinde de yatan Ziya Gökalp'ti beyaz kefenlere bürünmüştü.

"Doktor, eliyle Ziya Gökalp'in kendini öldürmek istediği zamandan kalma alnındaki ize parmağıyla dokunarak: 'İşte kurşun buradan girmişti' diyordu. Alnından giren kurşunun

bıraktığı dörtlü işaret, sanki baş ucunda duran haçın gölgesiydi. Birlikte bu ize dokunduk, sonra da ellerimizi kavuşturup büyük Türk düşünürünün önünde gözyaşı döktük. Bizi kendimize getiren, hastahanenin Fransız bekçisi oldu. Bekçi, Fransız Büyükelçisinin gönderdiği çelengi getirdi. Gökalp'in ayak ucuna konulmak istenen bu çelengi, baş ucuna bıraktırdım. Sonra da başının üstünde duran ıstavrozun üstüne çelengi sararak, bu kutsal dörtlüyü kapattım.

"Cenazesinin yanından ayrılırken de yanan mumu söndürmekten kendimi alamadım. Bu, Hıristiyan gelenekleriyle yatırılan bir Müslüman cenazesine karşı, yerine getirilmesi gerekli, kaçınılmaz bir vazifeydi." (Enver Behnan Şapolyo, Ziya Gökalp: İttihad-ı Terakki ve Meşrutiyet Tarihi s. 231-232)

İşgalci İngiliz ordularına karşı
"pasif direniş silahı"nı kullandı

MAHATMA GANDİ

Açlık grevleri yüzünden bir deri bir kemik kalmıştı. Fakat o yine İngilizlere karşı açlık grevini devam ettiriyordu. Koskoca devlete kafa tutan bu adam Mahatma Gandi idi.

Gandi Hindistan'da doğmuştu. Yüksek tahsilini İngiltere'de tamamlamış ve avukat olmuştu. İngiltere'de bulunduğu esnada İngilizleri yakından tanımış ve onların politikalarını iyice öğrenmişti. Gandi, İngiltere'nin yıllardır Hindistan'ın bütün zenginliklerini sömürdüğünü bilmekteydi. İngilizlerin milyonlarca insanı köle gibi kullanmasını hazmedemiyordu. Daha Londra'da iken kararını vermişti. İngiltere'ye karşı mücadele edecek ve halkını İngilizlerin boyunduruğundan kurtarmak için yılmadan çalışacaktı.

Hindistan'a döndükten bir müddet sonra henüz 24 yaşlarında iken Afrika'nın Pretoria şehrine mühim bir dâvâ için çağrılmıştı. Bir dâvâ için gittiği Afrika'da tam 21 sene kaldı. Çünkü oradaki 150 bin hemşehrisinin esaret hayatı yaşadığını görmüş ve onları bu hayattan kurtarmak için mücadele vermişti. Bütün Hintlileri bir araya toplaması ve pek çok haklar ede etmelerini temin etmesi Gandi'ye cesaret vermişti. Şimdi sıra Hindistan'da idi.

Hindistan'a dönen Gandi ilk önce gazete çıkartarak halkı aydınlatmaya çalıştı. İngilizlerin baskısının gittikçe

artması üzerine açıkça mücadele etmeğe karar verdi ve herkesi İngilizlere karşı pasif mukavemete çağırdı. Gandi'nin protesto hareketi 1919'dan başlayarak bütün Hindistan'a yayılmağa başladı. Buna göre, İngiliz mahkemelerine karşı grev yapılacak, çocuklar İngiliz okullarına gönderilmeyecek, İngiliz postasına karşı cephe alınacaktı. Ayrıca her yerde istiklaliyet için yürüyüşler yapılacaktı.

Gandi İngilizleri kovmak için ilk başlarda Müslümanlarla da işbirliği yapmıştı. Muhammed Ali Cinnah ve İkbal ile temaslar kurmuş, her hususta onların fikrini almaya çalışmıştı.

1922'de İngilizler tarafından tevkif edilen Gandi'yi artık herkes tanımaktaydı.

Görünüş itibariyle zayıf, çelimsiz bir yapıya sahipti. Fakat dâvâsına candan inandığı için İngiltere'nin orduları, zırhlıları, topları yanında güçsüz kalıyordu.

Gandi açlık grevleriyle ismini dünyaya duyurdu. Silahlı İngiliz işgal kuvvetlerine karşı değişik bir tarzda mücadele ediyordu.

İngilizler 1930'da Gandi'yi tevkif ettiler, ancak diğer devletlerin tepkisi üzerine serbest bırakmak mecburiyetinde kaldılar.

1932-1933'te yine açlık grevi yaptı ve üç defa tevkif edildi. Bilahere iki sene de hapis yatmıştı.

Gandi İngilizlerden o kadar nefret ediyordu ki, İkinci Dünya Savaşı esnasında, Hindistan'ın Japonya'ya yardım etmesi fikrini ileri sürmekten çekinmiyordu.

Sürgünler, hapisler, baskılar Gandi'yi yıldırmamıştı. Onun bu tavrı İngiltere'nin gerçekleri kabul etmesini temin etti. Çünkü artık Gandi yalnız değildi. Milyonlarca insan uyanmıştı ve artık bu insanlar İngilizlerin hakimiyeti altında yaşamak istemiyorlardı.

1944'ten itibaren İngiltere ile yapılan bağımsızlık görüşmelerine Gandi de katıldı. Uzun görüşmelerden sonra nihayet İngiltere Hindistan'a bağımsızlığını vermeyi kabul etti ve 15 Ağustos 1947'de müstakil bir devlet oldu.

Üzerinde basit bir "örtü", elinde bir asa bulunan, çok zayıf bir adam, çalışmaların ve dâvâda sebat etmenin muvaffakiyet yolunu açacağını isbatlamıştı.

Mahatma Gandi artık Hindistan'ın lideriydi. Bir sözü üzerine milyonlarca insanı harekete geçirebiliyordu.

Gandi hayat mücadelesini bu şekilde gözünün önüne getirdiği bir gün, bir Brahman'ın kendisine yaklaştığını gördü. Onun geliş niyetini anladığında ise iş işten geçmişti.

30 Ocak 1948'de suikaste uğrayan Gandinin ölümüne en fazla İngilizler sevinmişlerdi.

Günlerce ayağından asılı kaldı

MUSSOLİNİ

Bir zamanların astığı astık kestiği kestik idarecisi Benato Mussolini, metresi Clara Pettaci ile birlikte Almanya'ya doğru kaçıyordu. İkisi de Alman üniformaları giymişlerdi.

Mussolini artık eski haşmetli günlerin hayal olduğunu biliyordu. Bundan böyle milyonlara hükmeden birisi olmayacaktı. Bunu düşünmüş ve bundan sonra lüks içerisinde yaşamak için tedbirini almıştı. Metresi ile birlikte Almanya'ya iki yüz kilo altın ile çantalar dolusu yabancı döviz götürüyorlardı. Bunlar kendilerine ömür boyu yeter de artardı...

Yol boyu giderken yaşadığı hızlı günler ve ikbal merdivenlerini süratle tırmanışı gözlerinin önünde canlandı.

Demirci olan babası koyu bir sosyalistti. Babası kendisini de koyu bir sosyalist olarak yetiştirmişti.

Bir müddet öğretmenlik yapan Mussolini, askerlik yapmamak için İsviçre'ye kaçmıştı. (1902)

İlerlemenin askerlik yoluyla mümkün olduğunu görünce 1915'te İtalya saflarında cepheye gitmiş ve yaralanmıştı.

Cepheden döndükten sonra gazete çıkarmış ve gururları okşadığı için devamlı surette Milliyetçilik fikrini işlemişti.

Mussolini'nin yıldızı gittikçe parlıyordu. 1921'de Duçe (Faşist Partisi) şefi olmuştu. 29 Ekim 1922'de Başbakanlığa getirildikten sonra bütün ipleri eline almak için hızlı bir

çalışmaya koyulmuştu.

25 Kasım 1922'de meclisten tam yetki alınca dilediğince hareket etmeğe, 1924'te partisinin mecliste ekseriyeti elde etmesinden sonra diktatörlüğe doğru uzun adımlarla ilerlemeye başlamıştı.

Seçimleri hile ve zorbalıkla kazanmıştı. Milletvekili Matteoti hilelerini açığa çıkarmağa uğraşınca onu öldürtmüştü.

Kendisine karşı tertiplenen suikast teşebbüsünü büyük bir koz olarak kullanmasını bilmiş ve 2 Ocak 1925'te diktatörlüğünü ilan etmişti.

Mussolini yanındaki Alman subayının, "Asiler geliyormuş Duçe. Daha hızlı gitmeliyiz." demesi üzerine kendisine geldi. Demek geliyorlardı. Bütün Alman Ordusu bozguna uğramış kaçışıyordu. Bu durumda kiminle mukavemet edebilirdi? Kendi milleti kendisine karşı ayaklanmış ve ele geçirmek için köşe bucak kendisini aramaya çıkmıştı. Bir ellerine geçerse, kendisine kimbilir neler yaparlardı? Bunu düşünmesiyle birlikte, şoföre, "Daha hızlı sür, daha hızlı!" diye bağırdı. Araba homurdanarak giderken, "yok yok, yakalayamazlar, bizi ele geçiremezler!" diyordu.

Mussolini yine geçmişi düşünmeye dalmıştı.

Ülkenin yegâne hakimi olmak için çok kurnazca davranmıştı. Sosyalist proğramla ortaya çıkmış, fakat zenginlerin desteğini alarak iktidara gelmişti. Allah'a inanmadığını söylerken kilisenin desteğini almaya uğaşmıştı. Bütün bu çalışmalar sonunda İtalya'nın en büyük lideri olmuştu. Artık milyonlar tek bir emriyle ileri atılmaya hazır hale gelmişti.

22 Mayıs 1939'da Hitler'le anlaşınca gücüne güç kattığını zannetmişti. Artık diğer ülkelerin iç işlerine de müdahale ediyordu. Sırf bir prestij meselesi yüzünden Arnavutluk Kralı Zogo'yu tahtından düşürmüştü (1939)

Habeşistan seferi esnasında binlerce silahsız masum Habeşliyi öldürtmüştü. Bir çırpıda 24 bin masum insanı

kurşuna dizdirmesi hâlâ dehşetle hatırlanmaktaydı. Temizleme kampına toplattığı 35 bin kişiden 18 binini katletmişti.

Hitler'le birlikte girdiği ikinci dünya savaşında ilk öncelerde kârlı çıkacağını ummuş ve Hitler'in sözlerine inanmıştı. Fakat işler bir türlü umduğu gibi gitmemişti. 1940'larda İtalya Almanya'nın bir sömürgesi durumuna düşmüştü.

240 bin İtalyan askeri Rus cephesine gönderilmiş, yüzbinlerce İtalyan da Almanya'da işçi olarak çalıştırılmak üzere götürülmüştü. Bu durum italya'da büyük bir hoşnutsuzluğun doğmasına yol açmıştı. Artık halk Mussoli'nin her sözünün altında bir hikmet olduğuna inanmıyordu. Üstelik Alman ordusu üst üste bozguna uğramaya başlamıştı. Alman askeriyle birlikte İtalyan askerleri de telef oluyordu. 1943 Temmuz'unda müttefiklerin Sicilya'ya çıkartma yapması Mussolini'nin de sonunu hazırlamıştı.

İtalya Kralı Vittorio Emanuele Mussolini'yi tevkif ettirmişti. Bu, Duçe'nin aklından hayalinden geçirmediği bir durumdu. İtalya'yı dilediğince idare eden kendisi işte apar topar yakalanmış ve Abruzzi'de bir otelde göz altına alınmıştı. Yedi hafta esaret altında kalan Mussolini Alman paraşütçüleri tarafından kurtarılınca, herşeye yeniden başlamıştı.

Garda Gölü yakınındaki Salo'da, Hitler'in de yardımıyla Sosyal İtalyan Cumhuriyeti'ni kurmuş ve kendisine bağlı olanları teşkilatlandırmıştı. "Kara Gömlekliler" denilen adamlarının temel hedefi, intikam almaktı.

Mussolini ilk olarak 12 Ocak 1944'te kendisini devirenlerin arasında yer alan damadı Ciano'yu idam ettirmiş, daha sonra, bütün liderleri öldürtmüştü. Yeniden İtalya'nın yegâne idarecisi olmak üzereyken, Alman ordusu üst üste bozguna uğramaya başlamıştı. Durumun kötü olduğunu düşünen Mussolini de bir Alman birliği ile İsviçre'ye kaçmaya başlamıştı. Günlerce durmaksızın devam eden kaçışın sonu gelmişti. Artık dayanamayacağına inanmaya başlamıştı. Düşüncesinin tam burasında silah sesleriyle kendine geldi.

Dört bir taraflarından yağmur gibi mermi boşanıyordu. Alman birliği dört bir yana kaçışmaya başlamıştı. Kısa bir müddet sonra geri kalanlar da teslim oldu.

İtalyan mukavemet güçleri Mussolini'nin de bu Alman birliği arasında olduğundan haberdardı. Ne kadar kılık değiştirmiş olursa olsun, onu derhal tanımışlardı. Mussolini kendisini yakalayanlara yalvarıyor ve serbest bırakılmasına mukabil bütün altın ve parasını onlara vereceğini söylüyordu. Mukavemet lideri, "Onlar zaten bizim, halkımızın!" diye onu tersledi.

Mussolini 27 Nisan 1945'te yakalanmıştı. O gün gözleri önünde kendisiyle birlikte kaçan bütün bakanları ve adamları kurşuna dizildi.

Mussolini ve metresi ise 28 Nisan 1945'te kurşuna dizildi. Üzerine sayısız kurşun sıkılmıştı. Her ikisinin de cesedi Milano yakınındaki bir benzin istasyonunda ayaklarından baş aşağı asıldı.

İtalya'ya yıllarca tek başına hükmeden Mussolini'nin cesedi, günlerce o şekilde baş aşağı asılı kaldı. Cesetler kokmaya başlayıp etrafı rahatsız etmeye başlayınca indirildi ve sessizce gömüldü.

Dünyayı zaptetmek istiyordu,
sonunda bir sığınakta intihar etti

ADOLF HİTLER

itler, 20 Temmuz 1944'te maruz kaldığı suikastın ardından sinir hastası olmuştu. Artık, herkesten şüphe ediyordu.

Genel karargahına yerleştirilen bombanın infilak etmesi üzerine, bina yerle bir olmuş, fakat kendisi bu hadiseyi birkaç hafif sıyrıkla atlatmıştı.

Hitler suikastın ardından öldüğünü duyurtmuş, bunun üzerine kendisini öldürmek isteyenler serbestçe ortalıkta dolaşmaya başlayınca hepsini öldürtmüştü. Yine suikastçılardan olan ve Almanya'da büyük nüfuz sahibi, Kluge ile Rommel intihar etmiş, Mareşal Von Witzleben, general Von Stulpnagel ile amiral Canaris ise idam edilmişti. Hitler bir defa daha bütün rakiplerini temizlemişti. Şimdi artık dilediğini yapabilirdi.

Üst üste gelen bozgunlar Hitler'i gittikçe yıkmaktaydı. Kazanmak için her yola başvurmayı aklına koymuştu. V_1 V_2 atom bombalarının süratle hazırlanmasını emretti. Akabinde de son Alman taarruzunu hazırladı.

1944 sonu ile 1945 başlarında bütün taarruzlarda bozguna uğranılması üzerine artık savaşı kaybettiklerini anladı. Almanya ikiye bölünecekti. Bu durum karşısında bütün hayalleri yıkılan Hitler, 20 Nisan 1945'te yüksek kumandayı

amiral Dönitz ile Görüng'e verdi.

Yakınlarının bütün teselli konuşmaları tesir etmiyordu. Hitler artık tek kelime konuşmuyor, gözleri sabit bir noktaya takılı olarak devamlı düşünüyordu. Doğru dürüst ne yeyip içiyor, ne de uyuyordu. Nereden nereye gelmişti? Badanacılıktan ikbal basamağının en uç noktasına çıkmıştı. Fakat işte düşüşü de tırmanışı kadar hızlı oluyordu...

Yakınları da bir zamanlar, milyonları ayağa kaldıran, tek bir işaretiyle milyonları ölüme dahi gönderebilen Hitler'in düştüğü durumu görüyor ve çok üzülüyordu.

Nereden nereye?

Küçük yaşta öksüz kalınca, kimsesiz ve perişan bir vaziyette yaşamaya başlamıştı. Ne iş bulursa yapmış, fakat yine de çoğu zaman işsiz kalmıştı.

Hitler'in yıldızı 1914'te onbaşı rütbesiyle Bavyera ordusuna girdikten sonra parlamağa başladı.

1919'da siyasete atılarak İşçi Partisinin yönetim kuruluna girmiş, daha o yıllarda hedefini tesbit etmişti. Hitler'e göre Alman ırkı yüksek bir ırktı ve bütün Avrupa'nın hakiki efendisiydi. Bu bakımdan bütün Avrupa Almanya'nın idaresi altında toplanmalıydı.

Hitler Nazi Partisi saflarında hızlı çıkışlarıyla sesini duyurmaya başlamış, 1932'de Başkanlık seçimine adaylığını koyarak büyük bir çıkış yapmıştı. Seçimi kazanamamıştı, fakat istediğini elde etmiş, sesini bütün ülkede duyurmuştu.

1934'te Başkanlığa seçilmesi ve hemen akabinde şansölyelik selahiyetini de üzerinde toplaması üzerine Almanya'da tek adam durumuna yükseldi.

Hitler'e göre, yalnızca kendi düşünceleri Almanya'yı kurtaracaktı ve bu düşüncelerini gerçekleştirmek için hiçbir engel tanımayacaktı.

Nasyonal Sosyalizmi savunan Hitler, kopkoyu bir milliyetçilik tezini ortaya atmıştı. Son derece gururlu ve ihtiraslıydı.

Durmadan yaptığı propaganda ile, bütün Almanların "şefin hazırladığı geleceğe" güvenmelerini temin etti. Yapılanlar, bir nevi beyin yıkama idi. Artık halkın gözünde de Hitler, "tek adam" olmuştu.

30 Haziran 1934 tarihi Hitler'in hayatında mühim bir yer tutar. Çünkü o günün gecesi Hitler, bütün rakiplerini ortadan kaldırmıştır. "Uzun bıçaklar gecesi" diye bilinen bu gecenin sonunda artık Hitler'e karşı çıkacak kimse kalmamıştı...

Hitler Almanya'da söz sahibi olduğu andan itibaren savaş sanayiine büyük ehemmiyet verdi. Hitlerin hazırlıkları boşuna değildi. Avusturya'yı işgal etti. Çekoslovakya'nın dörtte birine el koydu. 1939'da Polonya'yı işgal ederek bile bile İkinci Dünya Savaşını başlattı. İlk başlarda aldığı zaferler Hitlerin hırsını arttırmıştı. Fakat 1943'ten sonra işler istediği gibi gitmemeğe başladı. Rusya'ya saldırmıştı, fakat, Amerika'nın desteklediği müttefiklerin kendisine saldırması üzerine bocalamaya başlamıştı. Normandiya cephesinin açılmasından sonra bozgunlar peş peşe gelmeye başlamıştı. Artık Almanya'da tek ses çıkmıyordu.

Bozgunların ardından Almanya'da iç muhalefet baş göstermeğe başlamıştı. Muhalifler, Almanya toptan yok olmadan Hitler'i durdurmanın hüzumuna inanmışlardı. Bunun için de Hitler'i ortadan kaldırmaktan başka çıkar yol göremiyorlardı. Ustaca bir plan hazırlamışlar, Hitler'in karargahına bomba yerleştirmişlerdi. Hitler, içerideyken bombayı ateşliyeceklerdi. Nitekim dediklerini yapmışlar, fakat Hitler'i öldürememişlerdi.

Berlin'de ölmek istedi.

Almanya'nın düşmesinin an meselesi olduğunu gören Hitler, müthiş bir sıkıntı içine düşmüştü. Nisan sonlarına doğru aldığı bir haberle bütün ümitleri kayboldu:

"Düşman orduları Berlin'e yaklaşıyor!" deniliyordu.

Adamları Hitler'i Bavyera'daki karargâhına götürmek için çok uğraştı. Fakat o, "Berlin'den ayrılmayacağım!" diyor, başka birşey demiyordu. Uykusuzluktan şişmiş gözlerini kurmay subaylarının üzerine çevirmiş, "Hitler'i ele geçiremeyecekler!" diye bağırmıştı. Subaylar hâlâ, "Fakat Führer, burada kalırsanız, sizi mutlaka bulurlar" diyor, onu ikna etmeğe uğraşıyorlardı. Ne söylendiyse kâr etmedi. Hitler Berlin'de kalmağa kararlıydı.

Hitler kararını çoktan vermişti. Ülkesinin bütünüyle işgal edildiğini görmek istemiyordu. Ölecekti. Daha doğrusu intihar edecekti. Bunun için yer olarak, Berlin'i seçmişti.

30 Nisan 1945. Hitler'in metresi Eva Braun ile birlikte kaldığı daireden iki el silah sesi duyulunca hizmetçiler telaşla koştular. Odaya girdiklerinde Hitler ile metresini cansız yerde yatarken bulurlar. Şakaklarından sızan kanlar halıda göllenmiştir. Hitler ilk önce metresine ateş etmiş, onu öldürdükten sonra, tabancayı beynine dayayarak tetiği çekmiştir. Dinmek bilmeyen bir hırsa sahip Hitler'in sonunu noktalayan tabanca hemen yanıbaşında durmaktadır... Vasiyeti gereğince Hitler'in ve metresinin cesetleri yakılmıştır. Kemikleri bile kalmamıştır.

Darağacında Can Veren Üç mazlûm

MENDERES, ZORLU, POLATKAN

Yassıada'da dünya tarihinde birçok örneği görülen "Zulüm Mahkemeleri"nden birisi kurulmuştu. Tıpkı Engizisyon mahkemeleri, Çin'deki Halk Mahkemeleri, Fransa ihtilalindeki "Devrim Mahkemeleri", Demirperde ülkelerindeki mahkemeler gibi bir mahkeme 27 Mayıs ihtilalinden sonra maznunları "sözde" muhakeme ediyordu.

Mahkeme savcısının **"Sizi buraya tıkan kuvvet böyle istiyor"** dediği, bir sanık avukatının **"kararlar sümen altında"** diye tavsif ettiği bu mahkemede herşey "tuhaf"tı. Muhakemeden önce maznunların fiziken ve ruhen çökertilmesi için "ilmî metodlarla" çalışmalar yapılıyordu. Başbakan, bakan ve milletvekili sıfatlarını taşıyanlar küfürlere, ağır hakaretlere, tahkir edici davranışlara maruz bırakılıyorlardı.

Mahkemeden bir safha

Türkiye'de 1960 yılında bir ihtilal olmuştu. Halk adına, halkın verdiği silahları taşıyan bazı kişiler, o silahları halkın temsilcilerine çevirmişler, "Bu ülkeyi biz irade edeceğiz!" demişlerdi. Yapılan, silah zoruyla ülke idaresini ele geçirmekti. Kanunlara göre "idamlık suç"tu. Nitekim daha

sonraki tarihte "başarısız ihtilalciler" idam edileceklerdi. Ne var ki ihtilalciler, karşılarında o tarihte sivil bir güç bulmamış ve halkın seçtiklerini zorla alaşağı etmişlerdi. Hedefleri parlamentodaki bir partinin mensuplarıydı. Muhalefetteki partinin mensuplarını ise el üstünde tutacak, onlara Kurucu Meclis'te yer verecek, iktidarı onlara teslim etmek için çalışacaklardı.

İşte böylesine bir ihtilalden sonra Marmara denizinin ortasında, yani "gözden ırak" bir mekanda, izleyicilerin sıkı bir incelemeden sonra alındığı bir mahkeme kurulmuştu. Mahkemenin üyeleri bizzat ihtilalciler tarafından "seçilmiş"ti. Böylesine bir mahkemenin nasıl bir muhakeme yaptığına bir misal verelim.

Bir duruşma günü, duruşmanın bitmesine tam on dakika kala, Başkan Salim Başol'un sesi duyulmuştu:

"Polatkan, sen gel!" diyordu.

Polatkan yerinde kalkınca, yine Başol'un sesi duyuldu:

"Müdafaan kaç sahife?"

Polatkan şu cevabı verdi:

"Sahife adedini maalesef söylemeyeceğim. Müsvedde halindedir. Fakat mahkememizin tatiline 10 dakika var. Bu müddet zarfında bitmez zannederim."

Başol, **"Öyle şey olmaz, kısa kes. Sen zaten diğer davalarda da uzun müdafaa yaptın!"** dedi.

Polatkan; "Hayatımın mevzubahis olduğu bir meselede son sözlerimi söylememe müsaade edin efendim!" diye cevap verince, Başol;

"Olman, kısa kes, az konuş!" dedi.

Bu sözler karşısında Polatkan, "Öyle ise müdafaa yapmayayım mı?" diye sordu. Başol'un cevabı şöyle oldu:

"Yapma!"

Halbuki bu duruşma "hayati" bir duruşma idi. Artık karar verilecekti. Bu durumda maznunların "son müdafaalarını" yapmalarına dahi izin verilmiyordu.

İdamı istenen maznunlardan Adnan Menderes'in müdafaası esnasında da aynı tavır sergilenmişti. Menderes konuşurken Salim Başol lafını ağzına tıkamış ve "Kes!" diye bağırmıştı. Menderes konuşmasına devam edince Başol şöyle demişti:

"Ben kes dediğim zaman keseceksiniz. Eğer kesmezseniz, ben kestirmesini bilirim." (1 kasım 1960, Milliyet)

İdamla yargılanan maznunların beş on dakika konuşmasına dahi tahammül edemeyen mahkeme üyeleri ise saatlerce konuşuyordu. Mesela Başsavcı Ömer Altay Egesel 4 günde tam 21 saat konuşmuş ve 107 kişinin idamını istemişti. (15 Temmuz 1961, Milliyet)

İdam cezaları

Henüz mahkeme devam ederken ihtilalcilerle ihtilal fetvacıları, **"idamlar 50'den aşağı olursa üstünü biz tamamlarız"** diyorlardı.

27 Mayıs darbesinden sonra kurulan "Düzmece Mahkeme"de görülen dâvâlar 9 ay 25 günde yapılan 202 duruşma neticesinde tamamlanmıştı. 1961 yılının Ağustos ayının ortasında neticelenen mahkemede toplan 7701 sanık yargılanmıştı.

Sonunda "sümen altındaki" kararlar açıklanmıştı. 15 kişiye idam 449 kişiye de muhtelif miktarlarda hapis cezası verilmişti. MBK bu 15 idamdan 12'sini "Müebbet hapse" çevirmiş, Adnan Menderes, Hasan Polatkan ve Fatin Rüştü Zorlu hakkında verilen idam cezasını ise tasdik etmişti.

Üç mazlumun idamı

Haklarında idam kararı verilen üç mazlumun infazı geciktirilmeden gerçekleştirilmişti. Şimdi bu üç mağdurun son anlarına bakalım.

Darağacına ilkönce Demokrat Parti iktidarının faal Dışişleri Bakanı Fatin Rüştü Zorlu çıkartılacaktı. Zorlu'nun yaptığı mühim hizmetlerden birisi "Londra Antlaşması" ile Kıbrıs'ta Türkiye'nin "Garantör Devlet" olmasını temin etmesiydi. Bu anlaşmaya dayanılarak 1974'te Kıbrıs'a müdahele edilecek ve dehşetli bir katliâm engellenecekti.

İdamın infaz edileceği Zorlu'ya bildirildiğinde işte bu anlaşmayı hatırlatmış ve şöyle demişti:

"Beni asabilirsiniz, ama şu anda Kıbrıs'ta Türk bayrağı var, Mehmedçik var; bunu tarihten silemezsiniz."

Zorlu'nun son anları

Zorlu son derece metindi. "Vakit geldi haydi!" denildiğinde, hiç telaş etmeden kapatıldığı hücreden çıktı ve vakur bir şekilde darağacının olduğu yere doğru yürümeye başladı.

Sehpanın yanına gelindiğinde Zorlu, Başsavcıya dönerek: **"Ben mason değilim! Allah da biliyor ki dinime çoğ bağlıyım. Bırakın iki rek'at namaz kılayım"** dedi. Bu son arzusu idi.

Müsaade edilince abdest aldı, iki rekat namaz kıldı. Namazda bütün kalbiyle kendisini Yaratana yöneltmişti. Huşû içerisinde namazı eda ettikten sonra duâ etti ve daha sonra, "Evet beyler, buyrun!" dedi.

Orada bulunan Hoca efendinin yaptığı telkini aynen tekrarladı ve yapılan telkinin sonunda, **"Eşhedü en lâ ilâhe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühü ve Resulühü"** dedi.

Elleri arkadan bağlanmak istenince, önden bağlanmasını talep etti. Fakat, bu isteği reddedildi.

Başsavcı, Zorlu'ya, "Bir diyeceğin var mı?" diye sordu. Zorlu acı acı tebessüm ederek:

"Ne diyeceğim olacak? Muradınıza erdiniz! Bu gece rahat uyuyabilirsiniz!" dedi.

Daha sonra pehlivan yapısından umulmayacak bir çeviklikle masanın üzerine, akabinde de masanın üzerine konulmuş olan sandalyeye çıktı. Zorlu'nun gayet sakin oluşuna mukabil, cellat heyecandan tir tir titriyordu. Zorlu cellada dönerek:

"Oğlum, ne titreyip duruyorsun? İlmik senin değil, benim boynuma geçecek!" dedi.

Zorlu daha sonra, "Allah memleketi korusun, millete zeval vermesin, haydi Allahaısmarladık" dedikten sonra ayağının altındaki sandalyeye bir tekme vurdu. Sandalye masanın üzerinden yere yuvarlandı. Oradakiler bu manzarayı dehşetle seyrediyordu. Zorlu'nun boyu uzun olduğu için ayakları masanın üstüne değmekte idi. Cellat yine elleri titreye titreye masayı Zorlu'nun ayağının altından çekti.

Tarih 16 Eylül 1961 idi. Vakit ise sabaha karşı saat 5 suları... İmralı'da sert bir rüzgar esmeye başlamıştı. Ağaçların dalları kırılırcasına eğiliyordu.

Polatkan'ın idamı

Zorlu'nun idamından 15 dakika sonra da darağacına Hasan Polatkan çıkartılacaktı.

Polatkan o sırada henüz 46 yaşındaydı. Genç yaşta Eskişehir'den Demokrat Parti milletvekili seçilmiş, Menderes Kabinelerinde önce Çalışma, sonra Maliye Bakanı olarak vazife yapmıştı. DP iktidarı zamanındaki halkın menfaatine olan kalkınma hamlelerinde onun mühim

katkısı vardı. Fabrika, baraj, yol yapımında kaynak bulmak için büyük gayret sarfetmişti.

Kendisini sehpaya çıkarmak için hücreye gelindiğinde gayet sakindi. Gitmeden önce abdest aldı, dua etti, daha sonra sakin adımlarla yola koyuldu. Bütün hayatı bir filim şeridi gibi gözlerinin önünden geçti. Darağacına çıkmadan önce, kelime-i şehadet getirdi. Orada bulunanlara; "Suçsuzluğum konusunda vicdanen müsterihim" dedi.

Cellet kendisine verilen emri yerine getirdi.

Sıra Menderes'te

Zorlu ve Polatkan'ın idamından sonra sıra Adnan Menderes'e gelmişti. İmralı adasındaki mahkumlar 17 Eylül 1961 günü fevkalâde gelişmeler olduğunu hissetmişlerdi. Adadaki vazifeliler telaşla sağa sola koşturuyor, telsizlerden, **"Ameliyat hazır mı?" "Ameliyat hazır... Ameliyat hazır..."** cümleleri dökülüyordu.

Müebbet hapse mahkum olanlara, pencereden dışarıya bakmamaları ihtar edilmişti. Tecrübeli politikacılar, çok sevdikleri başvekillerinden bu dünyada ayrılacakları zamanın geldiğini anlamışlardı. İçlerinden bazıları bir köşeye çekilmiş sessizce gözyaşı dökerken, bazıları da Kur'an-ı Kerim'i açmışlar bekâ âlemine göçecek yolcuya rahmet vesilesi olması için okumaktaydılar.

Saat 13'e doğru telsizlerden "Ameliyat doktorları geldi" sözcükleri döküldü. Bunun ne mânâya geldiğini mahkumlar gayet iyi anlamışlardı. Hiç kimsenin ağzını bıçak açmıyordu.

Adnan Menderes ise gayet sakindi. O sabah erkenden kalkmış abdest almış, ebedî âleme doğru çıkılacak sefere hazırlanmıştı. 27 Mayıs 1960'tan sonra öylesine günler yaşamıştı ki, o günlerdeki hâdiseler esnasında ölümü bin kere o yaşadığı hayata tercih etmişti. Hakaretler, küfürler, işkenceler, zehirlemeler, ruhen çökertme taktikleri... Zin-

dan içerisinde zindan, zulüm içerisinde zulüm olan bir hayat...

Menderes'in idamı

Vazifeliler koğuştan içeriye girdiklerinde Adnan Menderes başını elleri arasına almış hâlâ düşünüyordu. Bir vazifeli, "vakit geldi!" dedi. Menderes ağır ağır yerinden kalktı. Oğlu Yüksel Menderes'e verilmek üzere yazdığı vasiyyetini teslim etti. Daha sonra, "Ben hazırım, gidelim!" dedi ve vakur adımlarla yürümeğe başladı.

Bu gidişin bir yokoluş, bir kayboluş olmadığına inanmaktaydı. Birazdan çıkacağı darağacı ebedî âleme açılan bir kapıydı. Âdeta bir terhis tezkeresi idi. Zâlimlerin zulmünden kurtulup Âdil-i Mutlak'ın huzuruna çıkıştı.

Hava pırıl pırıldı. Yapraklar kımıldamıyor, kuşlar ötmüyordu. Etrafa derin bir sessizlik çökmüştü.

Menderes vakur adımlarla darağacına çıktı. Kelime-i şehadeti söyledi. Tam ilmik boğazına geçirildiği anda **"Allah!"** diye haykırdı. İşte tam o anda oradakileri dehşet içerisinde bırakan bir hâdise cereyan etti. Masmavi sema bir anda kararıverdi. Az önce etrafa ışık saçan güneş, bulut kümeleriyle örtülüverdi. Akabinde de bir fırtına ile birlikte dolu ile karışık çok şiddetli bir yağmur başladı. Garip olan, yağmurun sadece idamın infaz edildiği sahaya yağması,diğer taraflara yağmaması idi.

Saat 14.30 civarında artık ruhu bekâ âlemine göçen Menderes'in nâşı defnedilmek üzere darağacından indirildi. Yağmur yine devam ediyordu. Ambülans mezarın bulunduğu yere gelinceye kadar yağmur bulutları üzerinden ayrılmamıştı. Yağmur yine, sadece mezarın bulunduğu yere yağıyor, diğer taraflara yağmıyordu...

Zalimler unutuldu,
mazlumlar unutulmadı

Bu üç idam, ihtilâlcileri tatmin etmemişti. Onlar 33 idam beklemekteydi. Bunun için isim hanesi boş bırakılarak 66 hüküm özeti hazırlamışlardı. Bu hüküm özetinin bir tanesi mahkumun boynuna asılırken diğeri ikametgahlarına asılacaktı.

İhtilalciler o kadar kararlıydı ki, İmralı'daki Martıtepe'ye 33 mezar çukuru kazdırmış, 33 tabut yaptırmış, toplarla kefenlik kaput bezi tedarik etmişlerdi. (25 Eylül 1961, Akis)

İhtilal yapmaya, Demokrat Parti'nin 14 Mayıs 1950'de iktidara gelişlerinden hemen sonra Ezan-ı Muhammedi'yi asli şekliyle okutmaya başladıkları gün karar verdiklerini söyleyen, tesettüre savaş açan, büyük İslam âlimi Bediüzzaman Said Nursi'nin Urfa'daki mezarını balyozlarla kırdırıp naaşını meçhul bir yere taşıyan, yüzlerce insana düzmece bir mahkeme ile hapis cezası verdiren, üç politikacıyı idam ettiren 38 ihtilalci ile onların yardımcıları sonraki yıllarda unutulup gitti. Adları sanları duyulmadı. Sadece yaptıkları nefretle hatırlandı. Onlar kamuoyu vicdanında toptan mahkum oldular.

Darağacında can veren üç mazlum ise her zaman sevgiyle yâdedildi. Aradan uzun yıllar geçtikten sonra İmralı'daki cenazeleri "Devlet Merasimi" ile İstanbul'da Topkapı'da yaptırılan "Anıt Mezar'a nakledildi.

Kur'an hizmetkârı son anlarında da yine hizmetini düşünüyordu

BEDİÜZZAMAN

18 Mart 1960 Cuma günüydü. Bediüzzaman hasta yatağından doğrularak talebelerine şöyle dedi: "Kardaşlarım! Risale-i Nur bu vatana hâkimdir. Mason ve komünistlerin belini kırmıştır. Biraz sıkıntı çekeceksiniz. Fakat sonunda çok iyi olacak."

Ertesi sabah sanki hastalıktan emâre kalmamışçasına doğruldu. Sabah namazını kıldı. Talebeleriyle kucaklaşıp helâlleşti. "Allah'a ısmarladık! Ben gidiyorum." derken gözleri yaşlıydı.

Emirdağ'daki dostlarıyla ve talebeleriyle teker teker vedalaştıktan sonra Isparta'ya hareket etti.

O hasta haliyle de yatsı namazlarında kendisi imamlık yapmakta, teravihi ise talebesi Tahiri Mutlu kıldırmaktaydı. 20 Mart 1960 Pazar günü talebelerini yanına çağırarak şöyle dedi:

"Evlâdlarım çok rahatsızım. Fakat hiç merak etmeyin. Risale-i Nur on misli fazlasıyla benim vazifemi yapıyor. Bana hiç ihtiyaç bırakmıyor.

Bu sözleriyle artık bekâ âlemine gideceğini de belirtiyor, talebelerine teselli veriyordu.

O gece bir ara hasta yatağından doğrularak talebelerine,

"Urfa'ya gideceğiz, hazırlanın!" dedi.

Sabahleyin araba hazırlanmıştı. Bediüzzaman yanında talebeleri Hüsnü Bayram, Zübeyir Gündüzalp ve Bayram Yüksel'le birlikte yola çıktı. Hedef, Peygamberler diyarıydı. Talebeleri yola çıkmadan önce gerekli "tedbiri" almış, arabanın plakasını çamurla kaplamışlardı. Zira değişen iktidarlara rağmen değişmeyen rejimin nefesi devamlı enselerindeydi ve Bediüzzaman'ın bulunduğu yerden ayrılması mümkün değildi. Nitekim Bediüzzaman'ın Isparta'da olmadığı anlaşılınca bütün emniyet teşkilâtı ayağa kalktı. Bediüzzaman neredeyse bulunmalı, derdest edilmeli ve tekrar Isparta'ya getirilmeliydi.

Emniyet teşkilatı dört dönedursun, Urfa yolcuları namaz molaları dışında hiç durmaksızın yol alıyorlardı.

Bu gidiş bir "kaçış" değil, terhis teskeresine doğru iştiyakla koşuş idi.

İnsanlık ve İslâm tarihinde çok mühim bir yer işgal eden yirminci asra mührünü vuranlardan olan Bediüzzaman'ın yanında bulunan talebeleri yol boyunca onun hayat safhalarını düşünüyor, bir kısmını birlikte yaşadıkları bu safhaları, bir film şeridi gibi gözlerinin önünde yeniden canlandırıyorlardı.

İslâm Deccalı olan Süfyan'ın çıktığı dehşetli bir asırda, çileli, zahmetli, meşakkatli bir hizmeti omuzlayan Bediüzzaman, dâvâsının zafere erdiğini müşâhede eden bahtiyarlardandı.

Kafkas Cehpesinde Gönüllü Alay kumandanı olarak Ruslara karşı savaşırken bile Kur'an-ı Kerim'in mühim bir tefsiri olan "İşaratül-İ'cazı" telif eden Bediüzzaman, daha sonraki hayatında da hep Kur'an'la hadislerle haşir neşir olmuştu.

Ezan-ı Muhammedi'nin, Kur'an-ı Kerim okumanın ve okutmanın yasaklandığı, ders kitaplarında Tevhid akidesini

inkar eden yığınla bahislerin bulunduğu dehşetli bir devirde Anadolu'nun ücrâ bir köşesine sürgüne gönderilmiş olan Bediüzzaman, yanında Kur'ân-ı Kerim'den başka kitap bulunmadığı halde, "doğrudan doğruya Kur'an'dan ilham alarak, Kur'an'ı asrın idrakına söyletmiş", imanın ve İslâm'ın esaslarını, ilme fenne, akla, mantığa dayanarak anlatmıştı.

Kur'an-ı Kerim tefsiri olan Risale-i Nur külliyatı, âşikâre ve münâfıkâne her türlü dinsizlik cereyanının karşısına dikilmiş, Allah'ın izniyle bu cereyanları ve bütün ifsat komitelerini hezimete uğratmıştı.

"Din ve namus telakkisini ortadan kaldırmadıkça devrimlerimizi yerleştiremeyiz. Hocaları da toptan ortadan kaldırmalıyız" diyenler elbette ki bundan şiddetli rahatsızlık duymuşlardı. İşte onun içindir ki tıpkı Mekke müşriklerinin yaptığı gibi, fikirle Mücâdele edemeyince bu defa kaba kuvvete başvurmuş, Bediüzzaman'ın vücudunu ortadan kaldırmak için her yolu denemişlerdi.

Bediüzzaman, hürriyetin, insan haklarının jakoben kadronun iki dudağının arasında bulunduğu o dehşetli devirde defalarca zehirlenmiş, göz hapsinde tutulmuş, sürgüne gönderilmiş, hapsedilmiş, tenhâ yerlere gidince arkasından kurşun sıkılmış, ama Cenab-ı Hakk'ın inayetiyle bütün bu baskı ve zulümlerden yalnızca hastalık ve geçici sıkıntılarla kurtulmuştu.

Bediüzzaman bütün bu baskı ve zulümlere beş para ehemmiyet vermemişti. Zulüm silahını kullananlara şöyle sesleniyordu:

"...Madem sizlerle, itikadınızca ve bana edilen muameleye nazaran, küllî bir muhalefetimiz var. Siz dininizi ve âhiretinizi dünyânız uğrunda fedâ ediyorsunuz. Elbette, mâbeynimizde (aramızda) -tahmininizce- bulunan muhalefet sırrıyla, biz dahi hilâfınıza olarak, dünyamızı, dinimiz uğrunda ve âhiretimize her vakif fedâ etmeye hazırız. Sizin zâlimâne ve vahşiyâne hükmünüz altında bir iki sene zelîlâne geçecek

hayatımızı, kudsî bir şehâdeti kazanmak için fedâ etmek; bize âb-ı kevser hükmüne geçer. Fakat Kur'an-ı Hakîm'in feyzine ve işârâtına istinaden, sizi titretmek için, size kat'î haber veriyorum ki:

"Beni öldürdükten sonra yaşayamıyacaksınız! Kahhar bir el ile, Cennetiniz ve mahbubunuz olan dünyâdan tardedilip ebedî zulümata çabuk atılacaksınız! Arkamdan, pek çabuk sizin Nemrudlaşmış reisleriniz gebertilecek, yanıma gönderilecek. Ben de huzur-u ilâhîde yakalarını tutacağım. Adâlet-i İlâhiyye, onları esfel-i sâfilîne atmakla intikamımı alacağım!..

"Ey, din ve âhiretini dünyaya satan bedbahtlar! Yaşamanızı isterseniz, bana ilişmeyiniz! İlişseniz, intikamımın muzâaf bir surette sizden alınacağını biliniz, titreyiniz!.. Ben rahmet-i İlâhîden ümid ederim ki: mevtim, hayatımdan ziyade dine hizmet edecek ve ölümüm başınızda bomba gibi patlayıp başınızı dağıtacak! Cesaretiniz varsa ilişiniz! Yapacağınız varsa, göreceğiniz de var!.. Ben bütün tehdidatınıza karşı, bütün kuvvetimle bu âyeti okuyorum:

"Elleziyne, kâle lehümü'nnâse kad cemâû leküm fahşevhüm fezâdehüm iymânen. Hasbunallahu ve ni'me'l vekîl." (Mektubat, s. 455)

Kuvvete dayanan ve hakkı kuvvette bilen gürûhun yüzünde şamar gibi şaklayan bu ifadelerin pek çok benzeri gelecekti. Bediüzzaman aynı zamanda haliyle de hakîki imanı elde edenin, değil bir avuç zorbaya, kâinata da meydan okuyacağını göstermişti.

Urfa yolundaki Bediüzzaman son derece huzurluydu. Zira bütün engellemelere rağmen Risale-i Nur Külliyatı ilk önce beş yüz bin nüsha elle çoğaltılarak Anadolu'nun dört bir yanına dağılmış, bilahare matbaalarda yüzbinlerce basılmıştı. Kur'an hakikatinin pırıltıları olan bu eserler artık ellerde, dillerde gönüllerdeydi. Bu bakımdan bekâ âlemine gülerek, âdeta uçarak gidiyordu.

Bediüzzaman ve talebeleri 21 Mart 1960 Pazartesi günü öğle saatlerinde Urfa'ya vasıl oldu ve on yıldır Urfa'da bulunan Abdullah Yeğin'in tavsiyesi üzerine İpek Palas oteline yerleşti.

Bediüzzaman'ın geldiğini öğrenen binlerce Urfalı otele akın etti. Yıllarca insanlarla görüşmekten uzak duran Bediüzzaman bu defa her gelen ziyaretçiyi kabul ediyordu. Talebeleri de anlamıştı. Artık bu bir "vedalaşma merasimi" idi. Karşılıklı helallik isteniliyor, duâlar ediliyordu. Bu merâsim, birliğinden terhis olan askerin, arkadaşlarıyla vedalaşıp, daha çok ahbabının bulunduğu asli memleketine doğru yola çıkışını hatırlatıyordu.

Gizli el devrede

Bediüzzaman'ın Urfa'ya geldiğini öğrenenler sadece halk değildi. Polisler de öğrenmiş ve derhal otelin etrafını çembere almışlardı. Kalabalıkça bir kısmı Bediüzzaman'ın odasına girerek şöyle demişti:

"İçişleri Bakanı Namık Gedik'in emri var. Derhal Isparta'ya dönmeniz lâzım."

Bediüzzaman onlara şu cevabı verdi.

"Acayip... Ben buraya gitmeye gelmedim. Ben belki de öleceğim. Siz benim halimi görüyorsunuz. Siz beni müdafaa edin."

Ne var ki polisler aldıkları emri yerine getirmekte kararlı görünüyorlardı. İktidar kim olursa olsun "değişmeyen iktidar" sahnedeydi. Bediüzzaman'ın Kur'an hizmeti dâvâsından rahatsızlık duyan "gizli el" hedef göstermişti. Bediüzzaman derhal Urfa'yı terkedip Isparta'ya dönecekti.

Durumu öğrenen Urfalılar galeyana gelmişti. Binlercesi otelin önünde toplanmışlardı. Hepsinin de kararlığı yüzlerinden okunuyordu. Ne pahasına olursa olsun Bediüzzaman'ı göndermeyeceklerdi.

Emniyet mensupları "Emir kuluyuz" diyorlardı" Emir kullarından biri olan Emniyet âmiri bizzat otele gelerek arabanın anahtarını almış ve Bediüzzaman'a "emrin kat'i olduğunu, derhal Isparta'ya dönmesi icap ettiğini" söylemişti. Bunun üzerine Bediüzzaman şöyle dedi:

"Ben şimdi hayatımın son dakikasını geçiriyorum. Ben gidemeyeceğim. Belki de, burada öleceğim. Siz benim suyumu hazırlamakla mükellefsiniz. Âmirinize bildiriniz."

22 Mart günü de bu şekilde âdeta "psikolojik savaş"la geçti. Daha doğrusu bu tek taraflı savaştı. Zirâ Bediüzzaman bu nevi baskılara hiç ehemmiyet vermiyordu. O artık yönünü ebedî âleme çevirmişti. Gün boyunca namazlarını edâ edip tesbihatını ve duâsını yaptıktan sonra Urfalıları kabul ediyor, akın akın gelen ahâliyle helalleşiyordu.

23 Mart 1960 Çarşamba gününün ilk saatlerinde Bediüzzaman'ın başucundaki Bayram Yüksel, üstadının elleri göğsünde huzurlu bir çehreyle yattığını görünce kendi kendine "Üstad biraz iyileşti, uykuya daldı" demişti.

Sahur vakti Bediüzzaman'ın diğer talebeleri de gelmiş, ancak Bediüzzaman uyanmamıştı. Sabah ezanı okununca, namazı tam vaktinde kılan, bir dakika bile geciktirmeyen Bediüzzaman'ın kalkmadığını gören talebeleri vâiz Ömer efendiyi çağırmıştı. Zira onlara göre Bediüzzaman nurlu çehresiyle uykudaydı. Ömer Efendi gelip Bediüzzaman'a bakmış ve "İnna lillah ve inna ileyhi raciûn" diyerek ilâhî hükmün vukû bulduğunu belirtmişti.

Mezar soygunculuğu

Hayatı boyunca Bediüzzaman'ın yakasını bırakmayan "gizli el" vefatından sonra da onu rahat bırakmayacaktı. 12 Temmuz 1960 günü insanlık tarihinde eşine ender rastlanan bir hunharlık tablosu sergilendi. Silah zoruyla iktidarı ele geçirenler, Bediüzzaman'ın Urfa'daki kabrini balyozlarla parçalattı. Emri yerine getiren askerler, hiç bozulmamış naaşa ba-

karak, "Bu zat şehitmiş. Bunun mezarını açmak günahtır" deyip daha fazla ileri gitmek istememişlerse de başlarındaki mezar soyguncusu başların emrini yerine getirmek mecburiyetinde kalmışlardı.

Sağlığında Bediüzzaman'a rahat ve huzur yüzü göstermeyen zihniyet şimdi de naaşıyla uğraşıyordu.

Bediüzzaman'ın naaşı uçağa kondu. Uçak Afyon'a indi ve askerî bir vasıtayla Isparta'ya götürülerek orada bir yere defnedildi.

Asıl mekanına gitti

Bu hâdiseden sonra aradan yıllar geçmişti. Risale-i Nur talebelerinden birisinin çocuğu vefat etti. Mezar yeri kazılırken toprak kaydı ve bitişikteki mezardaki bir tabut ortaya çıktı. Bayram Yüksel'in ifadesine göre, tabut ters konulmuştu. Öte yandan tabutla defnedilen naaş da meraklarını celbetmişti. Tabutu açtıklarında Bediüzzaman'ın hiç bozulmadan duran naaşıyla karşılaşmışlardı.

Vefat eden çocuk Bediüzzaman'ın defnedildiği yere gömüldü. Bediüzzaman'ın naaşı da "vasiyyeti" gereği ancak birkaç kişinin bildiği bir yere defnedildi. Böylelikle bir büyük İslâm âliminin yıllar önce talebelerine yaptığı vasiyyet yerini bulmuş oldu.

Vefatından yaklaşık dört sene önce, "Benim kabrimi gayet gizli bir yerde... bir-iki talebemden başka hiç kimsenin bilmemesi lâzım geliyor. Bunu vasiyyet ediyorum." diyen Bediüzzaman, "Kabri ziyarete gelenler, fatiha okur, hayır kazanır. Acaba siz ne hikmete binaen kabrinizi ziyaret etmeyi men ediyorsunuz?" diye soran talebelerine şu cevabı vermişti:

"Bu dehşetli zamanda eski zamandaki firavunların dünyevî şan ve şeref arzusiyle heykeller ve resimler mumyalarla nazar-ı beşeri kendilerine çevirmeleri gibi enaniyet ve benlik verdiği gafletle, heykelle ve resimler ve gazetelerle nazarları, mânâ-yı harfîden mânâ-yı ismiyle tamamen kendilerine

çevirmeleri ve uhrevî istikbalden ziyade dünyevî istikbali hayal edinmiş olmaları ile, eski zamandaki lillah için ziyarete mukabil, ehl-i dünya kısmen bu hakikata muhalif olarak mevtânın dünyevî şan ve şerefine ziyade ehemmiyet verir. Öyle ziyaret ediyorlar. Ben de Risale-i Nur'daki âzâmî ihlası kırmamak için o ihlâsın sırriyle kabrimi bildirmemeyi vasiyyet ediyorum. Hem Şark'ta, hem Garb'da, her kim olursa olsun, okudukları fatihalar o ruha gider.

"Dünyada sohbetten beni meneden bir hakikat cihetiyle vefatımdan sonra da o hakikat bu surette beni sevap cihetiyle değil, dünya cihetiyle menetmeye, mecbur edecek." (Emirdağ Lahikası, c. 2, s. 173)

Bediüzzaman yine talebelerine sıkı sıkıya şunu vasiyyet eder:

"Hazret-i Ali'nin kabri nasıl, gizli ise, benim de kabrimi kimsenin bilmediği bir yere defnedersiniz. Size bunu vasiyyet ediyorum."

Çağdaşlarından bazıları için Firavunlara taş çıkartacak mezar yaptırılıp, o mezarlar puthâneye çevrilirken, Bediüzzaman mezar yerinin bilinmesini istemiyordu.

Yine çağdaşlarından bâzı mühim sîmalar dünyadan göçerken arkalarında çiftlikler, köşkler, on binlerce dönüm araziler, Kârun'a taş çıkartacak paralar bırakırken, Bediüzzaman geride maddî varlık olarak sadece şunları bırakmıştı:

Bir cüppe, bir sarık, bir cep saati ve sadece yirmi lira para...

Bolşevik devriminin beyniydi beynine inen çekiçle son nefesini verdi

TROÇKİ

On iki seneden beri, her gün öldürülme korkusu ile yaşamak Troçki'yi iyiden iyiye yıpratmıştı. Her nereye gitse Stalin'in pençesini ensesinde hissediyordu.

Meksika'da kaldığı villaya hiç kimse yaklaştırılmıyordu. Üstelik akla gelebilen her tertibat alınmıştı. Evin kapısı demir kolla takviye edilmiş, demir parmaklıklara alarm sistemi konulmuş, bahçe betondan bir duvarla çevrilmişti. Bunların yanı sıra, silahlı nöbetçiler gece gündüz nöbet beklemekteydi.

Rusya'daki komünist ihtilalinin babası olarak bilinen Troçki yine de tedirgindi. Hele 23 Mayıs'ı 24 Mayıs'a bağlayan gece (1940) silahlı yirmi kişinin villaya hücum etmelerinden sonra artık gözüne uyku girmez olmuştu. Emindi, o silahlı adamlar mutlaka, Stalin'in talimatı üzerine harekete geçmişlerdi...

Troçki, nereden nereye geldiğini düşünüyordu. Çara karşı başlatılan harekatın elebaşılarından birisi olmuş, iki defa yakalanmış, her defasında kaçmasını bilmiş, sonunda 1917'de yeniden Rusya'ya dönerek ihtilalin gerçekleşmesinde faal rol oynamıştı.

Lenin'le birlikte yan yana ilk komünist hükümette yer almıştı. Lenin Başbakan, kendisi dışişleri bakanı idi. Kızılor-

duyu kurduktan, hele hele rejim aleyhtarı ilan ettirdiği binlerce masum insanı öldürttükten sonra ülkenin en söz sahibi kişilerinden olmuştu. Ne var ki bu durum ancak yedi sene devam edebilmiş, 1924'te Lenin'in ölümü ve yerine Stalin'in geçmesi üzerine yıldızı sönmeğe başlamıştı.

İdareyi tek başına ele geçirmek isteyen Stalin, öteden beri diş bilediği Troçki'nin bütün yakınlarını temizletmeğe başlamıştı. Sadece Troçki'nin değil, Lenin'in de yakınlarını öldürtüyordu.

Akıbetini gören Troçki, Stalin'e karşı bir ihtilal yapmağa çalışmış, fakat başaramamıştı. 1927 senesinde yaptığı bu teşebbüs ile kendi sonunu hazırlamıştı.

Stalin, Troçki taraftarlarının tam olarak temizlenmediğini hesab ederek bu rakibini sürgüne göndermiş, orada öldürtmeyi planlamıştı... Bunu anlayan Troçki, yıllardır düşmanlık beslediği ülkelere kaçmaktan başka çare görememişti. Her gittiği yerde ölüm korkusu ile yaşamıştı.

1937'de geldiği Meksika'da üç sene boyunca dört duvar arasında bir zindan hayatı yaşamıştı. Dışarı çıkmağa bir türlü cesaret edememişti. İşte sonunda izini bulmuşlardı.

Troçki, resmî vazifelilerin dışında ancak birkaç kişi ile görüşmekteydi. Bunlardan ikisi Sylvia Agellof ile nişanlısı Jackson Mercader idi. Jackson ile tanışalı çok olmamıştı, fakat ona güvenmişti. Daha doğrusu Mercader Troçki'ye yaklaşmasını bilmişti.

Jacson, İspanyoldu ve komünistti. Fakat, Troçki'nin değil Stalin'in görüşlerini kabul etmekte ve kızıl ihtilalin başarısı için Troçki'nin ortadan kaldırılması gerektiğine inanmaktaydı. Bu yüzdendir ki, Troçki'yi ortadan kaldırmak için seçilmişti.

20 Ağustos 1940 günü Jackson yine her zaman olduğu gibi elini kolunu sallayarak, serbestçe villaya geldi. Bir müddet Troçki ile konuştu. Onun bir ara sırtını dönmesini fırsat

bilerek, ceketinin altında sakladığı çekici çıkardı. İki eliyle sım sıkı kavradıktan sonra hızla indirdi. Troçki'nin kafasından fışkıran kan yüzüne gözüne sıçramıştı.

Kızıl ihtilalin hazırlayıcısının ağzından boğuk bir feryat çıktı. Bu sesi işiten nöbetçiler içeriye daldılar ve Jackson'u kıskıvrak yakaladılar.

Troçki, "Bu sefer başardılar!" der demez kendinden geçti. Bir daha ayılmayacaktı. Hastahaneye kaldırılmış, fakat bir şey yapılamamıştı. Kafatası kemiği ile birlikte beynin de darmadağın olduğunu gören doktorlar çaresiz kalmışlardı...

İki acımasız diktatörden biri, elini daha çabuk tutarak rakibini ortadan kaldırmıştı.

38 kişiyle darbe yaparak başa geçmişti
38 doktorun raporuyla baştan gitti

CEMAL GÜRSEL

Bir zamanlar ağzından çıkan her söz kanun olan, ihtilâlin perde önündeki lideri her gün ızdırap içerisinde kıvranmaktaydı.

27 Mayıs ihtilâlinin lideri Cemal Gürsel'in hastalığı 1966 yılı başında ilerlemişti. Doktorlar hastalığına çâre bulamıyorlardı. Amerika da hastalığını çok yakından takip etmekteydi. ABD idaresi, onun tedavisi için bütün imkânlarını seferber etmişti. Gürsel, 2 Şubat 1966'da ABD Başkanı Johnson'un gönderdiği uçakla Amerika'ya götürüldü. Orada en meşhur hastaneye yatırıldı. Ülkenin bütün meşhur doktorları seferber edildi. Ancak nâfileydi. Gürsel yataktan kalkamıyordu. Üstelik müthiş acılar içerisinde kıvranıyordu. Doktorların yaptığı, yapabileceği tek şey, vücuda uyuşturucu zerkederek acıları mümkün mertebe hafifletmekti.

Nereden Nereye...

O günleri çok iyi bilenler ve onun yaptığına şâhit olanlar, **"Nereden nereye..."** demekten kendilerini alamıyorlardı. Gerçekten de nereden nereye gelmişti.

Önceleri ihtilâlin içerisinde değildi. Niyeti emekliliğin tadını çıkartmaktı. 26/27 Mayıs gecesi evinin kapısı çalınıp ta karşısında askerleri görünce ilk önce korkudan titremişti. Ancak korktuğu başına gelmeyecekti. Evine gelen

genç subaylardan üsteğmen rütbeli olanı şöyle diyordu:

"Paşam, ihtilâl oldu, Demokrat Parti iktidarı devrildi, Silahlı Kuvvetler idareyi ele aldı. Ben, İstanbul Komitesi'nden Muzaffer Özdağ, arkadaşlar sizi Ankara'da bekliyorlar, uçak hazır."

Acaba söylenilenler doğru muydu? Daha sonra durumu öğrenecekti.

Kaç kişi oldukları tartışmalı olan, "Ben de ihtilalcilik oyununa katılacağım" diyenler yüzünden sayıları devamlı değişen, ancak en sonunda 37 kişide karar kılınan bir subaylar grubu darbe yapmıştı. Ne var ki bu subayların çoğu Üstteğmen, yüzbaşı, binbaşı, yarbay, albay rütbesindeydi. Aralarında paşa, hele hele bir orgeneral yoktu. Başta bir paşa olması darbeyi daha "ciddi" hale getirecekti. İhtilalciler ilk saatlerde harıl harıl paşa aramış, sonunda kendilerinin dediğini yapacağından emin oldukları Gürsel isminde karar kılmışlardı.

Pijamasını giyerek emekliliğin tadını çıkarmaya çalışan Gürsel paşa sonraları bu **"ihtilâlcilik oyunu"**nu çok sevecek ve işin havasına kendisini kaptıracaktı.

İlk başlarda ihtilâlin lideriydi. Ama bu hep bu sıfatla devam edip gidemezdi. "Ele güne rezil olmadan" kendisine yeni ve daha münasip bir sıfat bulmalıydı.

1961'de yapılan genel seçimde evdeki hesap çarşıya, daha doğrusu Çankaya'da yapılan hesap sandığa uymamıştı. İhtilalcilerin istediği olmamıştı. Üstelik muhalif parti Ord.Prof. Ali Fuat Başgil'i Cumhurbaşkanlığına aday göstermişti. Kendisi memlekette sevilen bir isimdi. Yapılan seçimde İstanbul'dan senatör seçilerek parlamentoya girmişti.

İhtilâlcilik oyunu oynayanlar, senaryosunu kendilerinin hazırladığı oyunda çabucak değişiklik yapmakta gecikmediler. 24 Ekim 1961 günü bütün parti liderlerini Çankaya'da topladılar. Onlara "nâzik bir biçimde" Cemal Gürsel'in Cumhurbaşkanı seçilememesi durumunda par-

lamentonun açılamayacağını söylediler. Peki ne yapılacaktı? Partiler aday göstermeyecek, gösterilen adaylar geri çekilecek ve herkes seçimde ortada kalan bir adaya, yani Gürsel paşaya rey vereceklerdi. Bütün bu hususlar yazılı hale getirildi. Liderlere imzalattırıldı. "Çankaya protokolü" diye meşhur olacak olan bu metin, yakın tarihimizde kara bir leke olarak yerini alacaktı.

Bu protokolden sonra planın diğer safhaları uygulamaya konuldu. Senatör Ali Fuat Başgil Başbakanlığa çağrıldı. Ona Cumhurbaşkanlığı adaylığından ve senatörlükten istifa etmediği takdirde, "hayatının tehlikede olduğu ve bir kazaya kurban gidebileceği" söylendi. Daha sonra subaylar refakatinde İstanbul'a götürüldü ve "ne olur ne olmaz" denilerek Cumhurbaşkanlığı seçimi neticelenince-ye kadar İstanbul'da göz hapsinde tutuldu.

Bu gibi "tedbirlerden" ve operasyonlardan sonra, 26 Ekim 1961'de parlamentoda oylama yapıldı ve Cemal Gürsel Cumhurbaşkanı seçildi. Böylesine bir seçimde, "seçildi" kelimesi çok komik kalmaktaydı.

"Yobazları bir adaya tıkacağım!"

"Zoraki lider" Gürsel, sonraları kendisini oyunun gidişatına kaptıracak ve git gide rolünü mükemmel oynayacaktı. öyle ki, bir gün, **"Bütün yobazları bir adaya tıkacağım! Bana bir ada bulun!"** diye gürlemiş, bu çıkışıyla hızlı ihtilâlcileri bile şaşırtmıştı. İhtilâlcilerden Orhan Erkanlı Gürsel'in bu gürleyişini şu şekilde naklediyor:

"Başkan (Gürsel Paşa) yaz tatili için Florya Köşkü-ne gelmişti. Büyükada'daki Anadolu kulübü, Paşa'yı Ada'ya davet etti, yolda birden bire:

"Çocuklar bana bir ada bulun. Bütün yobazları bu adaya toplayacağım. Siyaset yobazlarını Yassıadaya topladık, medeniyet yobazlarını da başka bir adaya tıkmazsak başarılı olamayız. Her yerde aleyhimize çalışıyorlar. Bu herifleri toplamak lazım. Erkanlı, sen bu işi plânla, kimseye bir şey söylemeyin," dedi.

" (Rifat) Baykal ile birbirimize baktık ve sevindik. Başkanın ihtilâlciliği tutmuştu. O günlerde Yalova ve Şarkta bir kaç olay olmuş ve yobazlar kıpırdamışlardı."

"Paşa medenî ve ilerici bir adamdı. Onun devrinde yetişmiş hiç bir generalde bulunmayacak toleransa sahipti. Bu sözleri söylerken samimî ve ciddî idi. Bazen geleceğe âit hesaplardan, endişelerden kendisini sıyırıyordu. Yine öyle anlardan birisiyle karşılaşmıştık." (Askerî Demokrasi / 268)

İşte bu şekilde, "yobaz" dediği dindarları bir adaya tıkmaktan dem vuran, hakiki bir ihtilal lideri gibi düşünen ve konuşan Gürsel, Amerika'da yattığı hastanede "sade bir insan gibi" bile düşünemiyor ve konuşamıyordu. Komaya girmişti. Vücut artık tedaviye cevap vermiyordu. Amerika'da 46 gün kalan Gürsel komadan çıkamayınca 25 Mart 1966'da Ankara'ya getirildi. İhtilâlin meşhur generali şimdi "canlı cenaze" gibiydi.

Konuşamayan, hareket edemeyen Gürsel hâlâ Cumhurbaşkanıydı. 26 Mart 1966'da Gülhane Askerî Tıp Akademisi'nde **"Müşterek Sıhhî Kurul"** toplanarak bir rapor tanzim etti. Raporda **"Gürsel görevine devam edemez. Vücut ölmüştür"** deniliyordu. Acâip bir tevafuk eseri, rapora imza atan doktorlar 38 kişiydi. Gürsel 38 kişilik ihtilal komitesinin başı olmuş, ülkenin başına geçmiş, 38 kişinin raporuyla baştan gitmişti.

Gürsel artık "dünyadan ve kendinden habersiz" yatıyordu. Doktorların raporundan iki gün sonra 28 Mart 1966'da Cumhurbaşkanlığı seçimi yapıldı ve Cevdet Sunay Cumhurbaşkanı oldu.

Cemal Gürsel ise 219 gün komada kaldıktan sonra 14 Eylül 1966'da son nefesini verdi.

Ölür ölmez "Kızıl Kitap"ı ve resimleri
çöplüğe atıldı

MAO ÇE-TUNG

Mao hasta yatağında yatarken, işlerin artık istediği tarzda yürümediğini görüyordu. Gerçi, bunamıştı, zaman zaman ne dediğini bilmiyordu, fakat yine de krizin geçtiği anlarda düşünebiliyordu.

Milyarlık Çin'i titreten adam yatakta inliyordu. Beynini besleyen damarlardaki kanın pıhtılaşması neticesinde felç olmuştu. Kımıldayamıyordu. Yatağına çivilenmiş gibiydi. Bu yüzdendir ki hemşireler sık sık onun pisliklerini temizlemek mecburiyetinde kalıyorlardı.

Mao yavaş yavaş, çökmekte, tükenmekteydi. Hastalığı ilerledikçe ızdırabı da artıyordu. Mao'nun bu dehşetli ızdırabı tam dört yıl devam etmişti.

1949'da komünist ihtilali gerçekleştirerek Çin'de idareyi ele alan Mao, korkunç bir terörle ahâliyi sindirmişti. Komünizme karşı çıktıkları için onbinlerce Çinli'yi öldürmekten çekinmemişti. Bütün dinî inançlara savaş açmış ve ülkedeki dinî eserleri imha ettirmişti. Bilhassa Doğu Türkistanlı Müslüman Türklere çok baskı yapmış, buradaki yüzlerce cami ve mescidi tahrip ettirmiş, Kur'an-ı Kerim'leri toplattırarak yaktırmıştı.

Kültür Devrimini başlatan Mao, ahâliye kendi yazmış olduğu Kızıl Kitab'ı zorla ezberletmişti.

1959'da partideki rakiplerinin kim olduğunu öğrenmek için Cumhurbaşkanlığından çekilmiş, muhaliflerinin kendilerini belli etmesinden sonra, müthiş bir temizlik harekatı başlatarak hepsini yoketmişti. İşte bu şekilde milyonlarca insanı pençesi altına alan, zulmüyle inleten adam, yavaş yavaş çöküyordu.

Mao'nun hastalığı ilerledikçe, beyin dokularında bozulmalar olmaktaydı. Bunun tesiriyle davranışları ve hareketleri gittikçe bozulmaya başlamıştı. Bu bakımdan Mao, yabancı ülkeden gelen devlet adamlarıyla görüştürülmüyordu. Öbür taraftan daha ölmeden Komünist Partisinde iktidar kavgası başlamıştı.

Mao'nun hareketleri, hayatının sonlarına doğru tamamen anormalleşmeye başlamıştı. Ülkenin bütün meşhur doktorları başbaşa vermişler Çin'in bu rakipsiz diktatörünün derdine çare araştırıyorlardı. Ne var ki, ellerinden hiçbir şey gelmiyordu. Çaresiz kalmışlardı. Mao'nun her gün yeni yeni hücreleri ölüyor, yavaş yavaş tükeniyor, sonu yaklaştıkça da müthiş acı çekiyordu.

Mao yıllardır çektiği hastalığın sonunda 9 Eylül 1976'da öldü. Ölümüyle birlikte "Mao Devri" de bitti. Çünkü yerine gelenler, ilk başta eşi Chiang Cihing olmak üzere bütün adamlarını tevkif ettirmişlerdi. Mao'nun eşi ve adamları ilk önce idama çarptırılacak, daha sonra cezaları müebbed hapse çevrilecekti.

Çin'de devir çok çabuk değişmişti. Bir zamanlar bütün ülkenin merkezi yerini, cadde ve sokaklarını süsleyen Mao'nun portreleri çöplüklere atılmıştı. İşin garibi, hiçbir ilgili bu duruma müdahale etmiyordu...

Onun devrinde "Geldi İsmet kesildi kısmet" sözü darb-ı mesel oldu

İSMET İNÖNÜ

Doktorlar, İsmet İnönü'ye kat'î istirahat tavsiye etmişlerdi. Yüzüne karşı söylememişlerdi, ama İnönü bu defa durumun oldukça ciddî olduğunu hissetmişti. Son otuz yılda altı kalb krizi geçirmişti, fakat bu defaki hiç birine benzememekteydi.

Doktorlar, İnönü'nün yakınlarına durumu hakkında geniş mâlûmat verip, durumun ciddiyetini açıkça anlattılar. Doktorların bu sözleri "Pembe Köşk"te değişik bir atmosfer meydana getirdi...

İkinci Cumhurbaşkanı İnönü, bir seneden beri bambaşka bir hâlet-i rûhiyeye bürünmüştü. Son hâdiseler onu oldukça değiştirmişti. Değiştirmemesi de mümkün müydü?.. Kurduğu ve yıllarca başında bulunduğu partisinden istifa etmek durumunda kalmıştı. Ne kendisinin, ne de yakınlarının aklından hayâlinden geçirmediği bu durum, partinin olağanüstü genel kurultayında seçimi kaybetmesi üzerine meydana gelmişti.

7 Mayıs 1972 günü yapılan CHP olağanüstü kurultayında, kendisinin yetiştirdiği bir partili kendisine rakip olarak çıkmış ve neticede o kazanmıştı. Artık partinin başında Bülent Ecevit ve ekibi vardı. İnönü, milletvekili genel seçimlerinden sonra, ilk defa kendi partisi içerisinde ağır bir mağlubiyete uğramıştı.

İnönü, seçim neticesinin gerektirdiğini yapmış ve 8 Mayıs 1972'de parti başkanlığından istifa etmişti. Tam otuz dört sene başında bulunduğu partinin ideresini bırakmanın üzerindeki tesiri büyük olmuştu.

İnönü, Partisinin Genel Başkanlığından istifâ ettikten sonra milletvekilliğinden de istifa etmiş ve ardından, 6 Kasım 1972'de, "Parti politikası memleket için sakıncalı istikamet aldığından CHP'den ayrılıyorum" diyerek, yıllarını verdiği partiden de istifâ etmişti.

İnönü istifa etmekle TBMM'den ayrılmış, fakat konunun verdiği salahiyetle bu defa "Tabiî Senatör" olarak senatoya girmişti. Siyâsî hayatı artık senatodan takip etmeğe başlamıştı. İnönü'yü, Cumhuriyet Senatosu sıralarında, "tabiî üye" olarak görenler, aktif politikaya alışmış bir kimsenin bu yeni halini yadırgamışlardı.

İnönü'nün rahatsızlığı, sadece Pembe Köşkün duvarları arasında konuşulmamaktaydı. Herkes onun durumu ile yakından ilgilenmekte ve merakla takip etmekte idi. Çünkü, o herkesin tanıdığı şahsiyetlerdendi. Birinci Dünya Savaşında aktif olarak bulunmuş kişilerin yanı sıra, "Cumhuriyet nesli" denilen kimseler ve daha genç kuşak... Hepsi, hepsi İnönü'yü çok iyi tanıyorlardı. Bunlardan bir kısmı onun idarecilik devrinin her safhasını bütün teferruatiyle bilmekteydi.

1938-1950 devresi arasında Cumhurbaşkanlığı yapan İnönü, üç defa da Başbakanlık vazifesinde bulunmuştu. (1923-1924, 1925-1937, 1961-1965)

İnönü'nün Cumhurbaşkanlığı yıllarının tamamına yakını ve Başbakanlık yıllarının büyük bir kısmı "tek partili" devrede geçmişti.

İnönü"nün yıldızının en parlak olduğu zaman, Cumhurbaşkanlığı yaptığı zaman olmuştu. O yıllırda paraların bile üzerine kendi resmi basılmış, her yere heykellerinin dikilmesi için hazırlıklar yapılmış, resmî daireler fotoğraflarıyla donatılmıştı. Yakınları tarafından kendisine, "millî şef" sıfatı o yıllarda verilmişti.

Kendi partisinden başka partinin bulunmadığı, yâni "muhalefeti" temsil eden bir siyasî teşekkülün bulunmadığı devirlerde, idareden en mühim söz sahibi olarak tarihlere geçmişti. Salahiyet ve icrada bulunma bakımından oldukça güçlü durumda olmasına rağmen, içtimâî ve iktisadî bakımdan ülke oldukça çalkantılı günler geçirmişti. Ne İnönü'nün, ne de o devre şahit olanların o yılları unutabilmesi mümkündü... O yıllarda ekmekler karneye bağlanmıştı. Yeni yeni vergiler konmuştu. Bunlar arasında "yol vergisi" de vardı. Vatandaşların çoğu yol yapımında çalışmışlardı. Ülkede giyecek ve yiyecek sıkıntısı başgöstermişti. "Çarık devri" tabiri o yıllar için kullanılmıştı. Çünkü, vatandaşların çoğu giyecek ayakkabı bulamadığından altı lâstikli çarıklar giymişti...

Tek parti devri diye bilinen ve İnönü'nün idarede ön planda bulunduğu devirlerde pek çok hürriyetin varlığı da tartışma mevzuu olmuştu. Din ve Vicdan hürriyeti bunların arasında gelmekteydi. O yıllarda Kur'ân-ı Kerim okuyanların bile tâkibata uğraması, Ezan-ı Muhammedî'nin aslî şeklinden değişik bir şekilde okunmaya mecbur tutulması gibi icraatlar yapılmıştı. O yıllarda basın ve fikri açıklama hürriyeti de oldukça tahdit edilmişti. Resmî ilgililerin emri ile, gazetelerde "Allah" lâfzının yer alması ve "memlekette dinî hissiyatı uyandıracak bir şekilde yayın yapılması" yasaklanmıştı.

İnönü'nün genel başkanı bulunduğu parti de o zamana kadar hiç kimsenin aklından, hayâlinden geçirmediği yep yeni fikirler ortaya atmıştı. CHP'nin 1945 yılında yapmış olduğu kurultayda alınan kararlar arasında; Kur'ân-ı Kerim'in Türkçe okunması, ibâdet usûl ve zamanının yeniden tanzim edilmesi ve camilerin halkevlerine benzer bir şekle konulması, yeni camilere de halkevlerinde olduğu gibi sıralar konulması da vardı. Aynı kurultayda buna benzer "çok yeni" ve "çok değişik" daha birçok kararlar alınmıştı.

"Cumhuriyet nesli" denilen "orta kuşak" İnönü'nün, ülkede parlamenter demokratik sisteme geçişte oynadığı rolü çok iyi hatırlamaktaydı.

Cumhurbaşkanı ve ülkedeki yegâne parti olan CHP'nin Genel Başkanı İnönü, sıkı temasta bulunmak istediği ülkelerin siyasi yapısının oldukça değişik olduğunu görmüştü. Bu Avrupa ülkelerinde idare sistemi, demokrasi idi. Bu sistemin teorik esaslarına göre; ülkeyi idare edecek şahısları, "birden fazla" partinin iştirak ettiği seçimlerde millet seçiyordu. Bu seçimlerde birden fazla partinin bulunması esastı ve söz milletindi. Seçilenleri ancak millet değiştirirdi. Hükümetler ancak, millet ekseriyetinin güvenoyu vermemesi halinde değişirdi. Bu da seçimlerde ortaya çıkardı. Dünyadaki siyasi gelişmeleri yakından takip eden İnönü, Türkiye ile diğer Avrupa ülkelerinin durumunu etraflıca gözden geçirdikten sonra 19 Mayıs 1945'te çok partili demokratik hayatın başlayacağını müjdelemişti. 1 Kasım 1945'te ilk defa ülkede "muhalefet partisi eksikliğinden" bahsetmişti.

Gerçi daha önceden çok partili hayat devresi geçirilmişti, fakat CHP'den başka partilerin ömrü fazla uzun olmamış, kısa bir müddet yaşadıktan sonra kapatılmışlardı.

1945'e gelindiğinde, ülkede tek parti diktatörlüğüne tepki gözle görülür şekilde hissedilmeye başlanmıştı. Dünyada demokrasi ile idare edilen ülkeler de Türkiye'nin demokrasiyi kabul etmesini ısrarla istiyor ve beynelmilel mahfillerde bu mevzuu konuşuyorlardı. Dünyada olduğu gibi ülkedeki gelişmeleri de adım adım takip eden İnönü bunun farkında olmuş ve sonunda kabul etmek mecburiyetinde kalmıştı.

1946'da yapılan seçimde Demokrat Parti İnönü'nün tahmininin aksine bir netice elde etmiş ve parlamentoya girmeye mavaffak olmuştu. Hele 1950'de yapılan seçim İnönü'nün bütün tahminlerini alt üst etmişti. Bu seçim sonunda CHP muhalefete düşmüş, kendisinin de Cumhurbaşkanlığı sona ermişti.

"Orta kuşak", muhalefetteki İnönü'yü çok yakından takip etmişti. 1961'e kadar muhalefette kalan İnönü, 27 Mayıs 1960 ihtilâlinin ardından 1961'e kadar bu vazifede kalmıştı.

İnönü'nün 1965'ten sonra verdiği siyasi mücadele de

çok iyi hatırlanmaktaydı. 1950'den sonra yaptığı, "seçimle iktidara gelme" mücadelesinde hep yenik çıkmış, fakat bir türlü yılmamıştı. 1965 seçimlerinin ardından 1969'da da mağlûbiyeti tatmış, fakat pes etmemişti. İşte bu inatçı vasfıdır ki, onu her zaman hatırlattıracak ve tarihlere bu yönü ile geçecekti.

Mücadele etmeyi seven, yılmayan, en ağır mağlûbiyetlerde bile kendisini toparlamasını bilen İnönü'nün, 1972'deki davranışı yüzündendir ki herkesi çok şaşırtmıştı. Nasıl olmuş da, partiden istifa etmiş, üstelik milletvekilliğinden ayrılmıştı... Bütün hayatı gözler önünde olan İnönü bunu nasıl yapardı?.. Bir türlü anlaşılamamıştı... Sürpriz çıkışlarıyla tanınan İnönü, siyasî hayatta en son sürprizli çıkışını yapmıştı...

İnönü hasta yatağında yatarken, bütün yurtta onun bu hayat safhaları konuşuluyordu.

.....

Yakınları bir ara İnönü'nün durumunun düzelir gibi olduğunu görerek sevindiler. İnönü kendileriyle konuşuyordu. Onlara Ermeni alfabesinde kaç harf olduğunu sormuş, doğru cevap alamayınca da bütün harfleri teker teker saymıştı. Onun bu şekilde konuşması doktorları da ümitlendirmişti.

25 Aralık 1973 günü öğleden sonra doktorlar telâşla İnönü'nün başına eğilince yakınları endişelendiler. İnönü kalb krizi geçirmekteydi. Sahalarında mütehassıs olan doktorlar gerekli müdâhaleyi yaptılar, bütün tıbbî tedbirleri aldılar, ancak bu tedbirlerin hiç biri kâr etmedi. Saat tam 16.10'da İnönü bu dünyadan göçtü.

Başlıbaşına bir tarih olan kişi ölmüştü. "Millî Şef" olarak anılmış, bir müddet ülkenin en selahiyetli idarecisi olmuş, Lozan andlaşması gibi ülke sınırlarını tayin eden mühim bir anlaşmayı yapan heyete başkanlık etmiş, ülkenin siyasî hayatında uzun yıllar söz sahibi olmuş, sonunda "tabiî senatör" ünvanını hâizken ölmüştü...

Bir zamanlar debdebe ile geçirilen hayat,
sürgünde ve hor bir şekilde sona erdi

ŞAH RIZA PEHLEVİ

Tahran sokakları "Şah'a ölüm!" sesleriyle çınlamaktaydı. On binlerce insan sokağa dökülmüştü. Ne asker, ne tank onları durduramıyordu. Sesler, sarayda da yankılanmağa başlamıştı. Şah Muhammed Rıza Pehlevi hangi odaya giderse gitsin, sesler peşini bırakmıyordu.

İran'da karışıklıkların başladığı ilk zamanlarda hiç ehemmiyet vermemişti. Ordunun kendisine karşı çıkanları bir anda ezip yok edeceğini düşünmekteydi. Fakat işte bu defa hesapları tutmamıştı, tahtı sallanmağa başlamıştı.

Yıllarca debdebe içerisinde yaşamıştı. 1967'de su gibi para harcayarak yapılan ihtişamlı bir merasimle taç giymişti. Ahâli karnını zor doyururken kendisi uçağının tuvaletini altından yaptırarak ihtişamını göstermek istemişti.

Ahâlinin maddi ihtiyaçlarının yanı sıra inançlarını da nazar-ı dikkate almamış ve ahâlinin inancına uymayan bir tavır sergilemişti. Elindeki petrolüne güvenerek hayaller kurmakta, Dünya'nın en büyük ordusunu kuracağını söylemekteydi. Fakat işte, bu büyük hırsın, gururun, şan şöhret düşkünlüğünün, ihtişam peşinde koşmanın âkıbetini görmekteydi. Halk kendisini istemiyordu.

Şah, ilk önce bu hadiselerin neticesinin 1953'teki gibi olacağını düşündü. O yıllarda da ahâlinin ayaklandığını,

hatta bu ayaklanma neticesinde ülkeden kaçmak mecburiyetinde kaldığını hatırladı. O zaman, Başvezir Musaddık ipleri tamamen eline alınca kendisi açıkta kalmıştı Fakat General Zadi'nin bir darbe ile Musaddık'ı devirmesi üzerine 19 Ağustos 1953'te muzaffer bir kumandan gibi İran'a geri dönmüştü. Bütün bu hadiseleri hatırlayan Şah, yanıldığını anladığında iş işten geçmişti.

16 Ocak 1979 tarihi Şah'ın hayatında dönüm noktası teşkil edecekti. Rıza Pehlevi o gün ülkesini terketmeğe karar vermişti. Bu terkediş, aslında bir kaçıştı.

Saraydan ayrılmadan önce bu ihtişamlı binaya uzun uzun baktı. Ne eğlence ve sefahet dolu günler geçirmişti bu binada. Oysa şimdi bir suçlu gibi gizlice terkediyordu.

Ailesi ile birlikte bindiği uçak havalandığında, sanki uçak değil de kendisi boşlukta yüzüyormuşçasına bir hisse kapıldı. Ne yapmalı, nerelere gitmeliydi? Kafasının içi bomboştu. Sanki bütün hisleri uyuşmuş, kaybolmuştu. Düşünmek istiyor, düşünemiyordu. İstenmediği bir yere bir daha nasıl dönecekti? Dile kolay tam 38 sene yegâne söz sahibi olarak idare ettiği ülkeden, şimdi kaçıyordu.

Ne kendisinin, ne de eşinin ağzını bıçak açmıyordu. Gözleri sabit bir noktaya takılı, donmuş bir halde duruyorlardı. Uçakları Mısır'a ulaşıp havaalanına indiğinde, tekerleklerin yere değmesiyle meydana gelen sarsıntı da onları daldıkları derin düşüncelerden uyarmağa yetmedi.

Mısır'da Şah gibi değil de, ülkesinden kaçmış birisi gibi karşılandı. Bu, hiç alışmadıkları bir muamele idi. Yine sessizce Asuan şehrine götürülmüşlerdi.

Ne kadar sessiz götürülürse götürülsün Şah'ın geldiği bir anda ülkenin her yanında duyulmuştu. Mısır'lı talebelerin başlattığı Şah aleyhtarı gösterilerin sınırları gittikçe yayılmaya başladı. Rıza Pehlevi ve ailesi Mısır'da ancak 6 gün kalabildi ve 22 Ocak 1979'da Fas'a gitmek mecburiyetinde kaldılar.

Daha Fas'a ayak basar basmaz aleyhinde tertiplenen yürüyüşler başladı. Ahali sokaklarda gösteri yaparak Şah'ı istemediklerini söylüyorlardı.

Devrik Şah, Amerika'ya müracaat ederek kendilerini kabul etmelerini istedi. Ancak, red cevabı aldı. Yıllarca su gibi para harcayarak silah sanayiini beslediği ülke kendisini kabul etmiyordu.

Fas'ta daha fazla kalamayacağını anlayan Rıza Pehlevi 31 Mart'ta Bahama adalarına gitti ve orada bir villaya yerleşti. Bu lüks villa sâbık Şah'a zindan gibi geliyordu. Sanki diken üstünde durur gibiydi. Her anı azab içerisinde geçiyordu. Sinirleri harab olmuştu.

İran'da idareyi ele alanların baskısı üzerine, Bahama adaları idarecileri Şah'ı istemediklerini bildirdiler. Bu, açıkça kovulma idi.

10 Haziran'da Meksika'ya giden Şah'ın sıhhati artık bozulmuştu. Her gün vücudunun bir başka yeri ağrıyordu. Tedavi olmak üzere Amerika'ya gitmek istiyordu. Bunun için yeniden müracaat etti. Bu defa müracaatı kabul edildi ve 22 Ekim'de New York'a giderek hastahaneye yattı. Doktorlar safra kesesinin alınması gerektiğini söylüyorlardı. Başka çare yoktu. Ve safre kesesi vücudundan sökülüp alındı. Bu esnada İran'da talebeler Amerika Büyükelçiliğini basarak diplomatları rehin almışlardı. Karşılığında Şah'ı istiyorlardı.

Amerikalı idareciler Rıza Pehlevi'yi gözden ırak bir yere nakletmeyi münasip görerek 2 Aralık 1979'da San Antonio'ya gönderdiler. Fakat her halleriyle Şah'ı istemediklerini belli ediyorlardı.

Son yılların en meşhur sürgünü 15 Aralık'ta Panama'ya gitti. Artık canlı cenaze gibiydi. Hastalığı adım adım ilerliyordu. 23 Mart 1980'e kadar Panama'da kaldıktan sonra Mısır'ın kendisini kabul edeceğini bildirmesi üzerine ailesiyle birlikte Mısır'a gitti. Gider gitmez de Kahire'deki hastahaneye yatırıldı. Kansere yakalanmış, üstelik kanser hayli ilerle-

mişti. Kanserli dalağı almaktan başka çare göremeyen doktorlar, bu ameliyatı yaptılar. Şah, safra kesesinden sonra dalağını da kaybetmişti. Uzuvları parça parça vücudunu terkediyordu.

Bir ara iyileşir gibi olmuş taburcu edilmiş, ancak yine ağırlaşınca 27 Haziran 1980'de tekrar hastahaneye kaldırılmıştı.

Doktorlar, pankreasta meydana gelen apsenin ciğerin altında su toplamasına sebep olduğunu tesbit etmişler ve yaptıkları bir operasyonla toplanan suyu boşaltmışlardı. Ne var ki Şah'ın sıhhati bir türlü düzelme bilmiyordu. Bu defa da kanser, karaciğerine sıçramıştı. Ateşi de bir türlü düşme bilmiyordu. Üstelik tifoya yakalanmıştı. Ardından sarılığa da yakalanınca artık doktorlar da ümidi kesmişlerdi.

27 Temuz 1980 günü doktorlar Şah'ın pankreasındaki apsenin kanamasını durdurmaya çalışırlarken ateşin 40 dereceye çıktığını ve komaya girdiğini gördüler. Bundan sonra yapılan müdahaleler neticesiz kalacaktı. Şah o gün bu dünyadan Şah'la gedânın bir olduğu dünyaya göçtü...

O da diğer zâlimler gibi
bağıra bağıra can verdi

LENİN

Sovyetler Birliğinin bir numaralı isminin yaşadığı evden yükselen çığlıklar, o civarda yaşayanların tüylerini ürpertiyordu. Moskova'nın 60 kilometre güneyinde bulunan dinlenme evinde bulunan Lenin hayatının son günlerini yaşıyordu ve hemen hemen 24 saat boyunca tiz çığlıklar atıyor, ızdırap içerisinde feryad ediyordu.

Onun yakınında bulunanlar, nâdir kişinin görebileceği "ibret tablosunu" ürpererek seyrediyorlardı.

1917'de gerçekleşen "Bolşevik Devrimi"nin lideri, 7 sene ülkenin bütün iplerini elinde bulunduran, astığı astık, kestiği kestik olan, on binlerce "muhalif"i türlü yollarla ortadan kaldıran Lenin, şimdi ne hallere düşmüştü. Türlü hastalıklardan ayrı olarak aklını da yitirmişti. Bazan normal "deli" olurken, bazan "zır deli" olup çıkıyor, gözleri yuvalarından fırlıyor, cinnet geçiriyor, bağırıp çağırıyordu. Felçli olmamış, diğer hastalıklardan dolayı ızdırap içerisinde kıvranmamış olsaydı, etrafı kırıp geçireceği muhakkaktı.

Hastalıklar pençesinde...

Ateist ve materyalist bir dünya görüşünü benimseyen, Kâinatın sahibi olan Allahu Teâlayı inkar eden ve bu inkarını "resmî ideoloji" haline getiren, iktidarın gücüne

güvenerek firavunlaşan Lenin, gözle görünmeyen mikropların "esiri" olmuştu. Kıvranıp duruyordu. Zaten hayatının son yıllarında hep acılar içerisinde kıvranmıştı.

Lenin, ömrünün sonlarında iyice azan frengi hastalığını 1902'de Paris'te sürgündeyken kapmıştı. 1918'de karşı-devrimci Fanny Kaplan'ın tabancasından çıkan kurşunlara hedef olmuş, o kurşunlardan sonuncusu ancak 1922 yılında çıkartılabilmişti.

Lenin 1922'de beyin kanaması geçirmişti. Onun "devlet sırrı" olarak gizlenen diğer hastalıkları şunlardı:

1922'deki beyin kanamasından sonra Lenin'e sık sık felç inmeye başlamıştı. Daha sonra sara hastalığına tutulmuş, ardından damar sertliği ve migrene yakalanmıştı.

Bu patalojik rahatsızlıklarının yanı sıra Lenin yavaş yavaş delirmeye başlamıştı. Sık sık şuurunu kaybediyor, cinnet geçiriyordu. 16 Aralık 1922'deki krizden sonra sekreterlerinden siyanür istemiş, ancak bunun sır olarak kalmasını tembihlemişti.

1923 Mart'ındaki felçten sonra Lenin tamamen delirmişti. Artık devamlı sayıklamaktaydı. Anlaşılabilen son sözleri şunlardı:

"...İnsanlar... bana yardım edin... inkılap... şeytan... burada burada"

Lenin'in son günleriyle ilgili bilgileri yayınlayan Le Figaro dergisinde yer alan yazıda, Lenin'in son günlerinde uzun uzun uluduğu belirtilmekteydi. Fransa'da yayınlanan dergideki bu bilgileri haber yapan Zaman gazetesi şu başlığı kullanmıştı:

"Lenin de diğer zalimler gibi bağıra bağıra ölmüş"

"Canavarca yaşa, uluyarak öl!"

Komünist liderin çığlıkları o civarda yaşayan insanların kalplerini dondurmaktaydı.

Lenin bu şekilde çığlık ata ata, Fransız dergisinin tâbiriyle "uluya uluya" ve tamamen delirmiş vaziyette 24 Ocak 1924 tarihinde ölmüştü.

Öldüğünde suratı korkunç bir hal almıştı. Onun bu halinin bilinmesini istemeyen Stalin, doktorlara emir vererek, cesedin "güzelleştirilmesini" istemiştir. Doktorlar da bir nevi "estetik cerrahi" tekniğiyle ve ilaçlarla onun yüz şeklini "normal hale" getirmiş, daha sonra mumyalamışlardı.

Lenin'in mumyalı vücudu bir "cam fanusa" yerleştirilmiş, onun da üzerine bir "anıt" mezar yapılmış ve ziyarete açılmıştı.

Putların yıkılışı

Son anlarında derin acılar içerisinde bağıra bağıra ve delirmiş vaziyette ölüp giden Lenin'in düzinelerle heykeli yapılacak, bu heykeller SSCB başta olmak üzere Kızıl diktatörlükle idare edilen ülkelerde pek çok şehrin en merkezî yerlerine "zulmün taşlaşmış ve tunçlaşmış sembolü olarak" dikilecekti. Ta ki, 1990 yılına kadar.

Kızıl imparatorluğun çatırdaması, ardından büyük gürültüyle yıkılması üzerine, hürriyete susamış olan insanlar, bütün diktatörlerin heykelleriyle birlikte, Lenin'in, milyonlarca insanın katili Stalin'in ve diğer komünist meşhurların heykellerini yıkacak, ya çöplüğe atacak, ya da satacaktı.

Çekoslovakya'nın **Zabreh** kasabasının ilgilileri, kasaba hastahanesine gelir sağlamak maksatıyla Stalin'in dev heykelini satışa çıkarmış ve heykel için biçtikleri fiyatı ise 50 bin dolar olarak açıklamışlardı.

Kamarov (Çekoslovakya) kasabası halkı da aynı şekilde Stalin heykelinin dövizle satılmasını kararlaştırmıştı.

Kamarov halkı şöyle diyordu:

"Artık Stalin'in bize kazandıracağı bir şey kalmadı. Hiç olmazsa şehrin merkezinde bulunan heykelini satıp para kazanalım."

Polonyalılar'ın düşüncesi ise daha değişikti. Onlar Kızıl diktatörlerin heykelini bir an evvel ortadan kaldırmak istiyorlardı. Gdansk'ta toplanan on binlerce halk, dev Lenin heykeline saldırmış, binlerce molotof kokteyli ile Lenin'in heykelini polisin gözü önünde cayır cayır yakmışlardı.

Polonya'nın güneyindeki Nowa Huta şehrindeki 10 metre yüksekliğindeki dev Lenin heykeli ise, şehir ahalisinin iki hafta devam eden aleyhte gösterilerinden sonra, şehir meclisinin aldığı **"huzuru bozuyor"** gerekçeli kararından sonra kaidesinden sökülerek götürülüp şehir çöplüğüne atılmıştı.

Bu şekilde, Demirperde ülkelerindeki bütün heykeller, bu arada komünizmin sembol ismi Lenin'in heykelleri kaldırılıp atılmıştı.

"Putlar hurdaya çıktı"

Diktatörlerin heykellerinin düştüğü durumu haber yapan Bugün gazetesi 21 Şubat 1992 tarihli nüshasında, **"Putlar hurdaya çıktı"** başlığını kullanmıştı. Haberde, eski komünist ülkelerin hurdalıklarının Marks, Lenin ve Stalin heykelleri ile dolu olduğu belirtiliyordu. Haberde enteresan fotoğraflar da kullanılmıştı. Büyükçe bir fotoğrafta yere devrilmiş Lenin heykelinin halk tarafından tekmelendiği görülmekteydi. Resimaltı şöyleydi:

"HEY GİBİ KOCA LENİN... Lenin, kendi vatanından kovulur da başka yerlerde durabilir mi?.. Etiyopya'da önce diktatör Mengistu, sonra da Lenin heykelleri alaşağı edilip, tekme tokat memleketten kovuldu. İşçi sınıfının siyasi iktidarı ve üretim araçlarını ihtilal yoluyla ele geçirmesini öngören Lenin işçiler tarafın-

dan tekmelenirken görülüyor."

Diğer karelerde boynunda urganla sırt üstü yere uzanmış Stalin heykeli, soytarıya çevrilmiş Marks heykeli ve ağaca asılmış Çavuşesku büstü görülmekteydi. Müşterek resimaltında şunlar yazılmıştı:

"İlahların hazin sonu: Stalin yerlerde, Marks soytarıya çevrilmiş, Çavuşesku ağaca asılı...

"Komünist ilahların en kanlısı Stalin'in heykelleri, diğer ilahların heykelleri gibi fırınlarda eritilerek maden haline getirilmeyi bekliyor. onları önce putlaştırıp, sonra alaşağı eden insanların, bu madenlerden yeni yeni putlar yapıp yapmayacağını kimse bilemez. Tıpkı Romanya diktatörü Çavuşesku'nun günün birinde heykellerinin ağaçlara soldaki resimde görüldüğü gibi asılacağını kimselerin tahmin edemeyeceği gibi... Ya komünizmin babası Karl Marks... 3 yıl önce kafasına böyle karton kutu takıp soytarıya çevirmek kimin haddiydi ki..."

Bu dünya böyleydi. Hiç kimseye kalmıyordu. Zulm ile âbâd olanlar er geç kahr ile berbâd oluyorlardı. İlâhî kanun işlemeye devam ediyordu. İmtihan gereği, küfür devam etmekte, ama zulüm devam etmemekteydi...

Kızıl diktatörlüğün korkunç
çehresini görmesi hayatına mal oldu

MAKSİM GORKİ

Uhta ve Solovetsk toplama kampındaki "aşırı düzenlilik ve tertiplilik" ismi bütün dünyada duyulan meşhur romancı Maksim Gorki'nin dikkatini çekmişti. Burası için tüyler ürpertici şayialar yayılmış, buradan kaçan Malsagov isimli bir rejim muhalifinin yazdığı "Cehennem Adaları" isimli kitap bütün dünyada ses getirmişti.

Yazılanlara ve söylenilenlere göre binlerce insan bu toplama kamplarında can veriyordu. Komünist idareye muhalif olanların toplandığı bu kamplarda yüzlerce çeşit işkence uygulanıyordu. ÇEKA ve GPU (Devlet Politik Diktatörlüğü) elemanları, tutukluların üzerlerine benzin dökerek diri diri yakıyor, bazan da taş ocaklarında kayaların içerisine dinamit koydurarak "karşı devrimciler" kategorisine dahil edilen esirleri o kayaların üzerine çıkartıyor, sonra da dinamitleri patlatıyor ve esirlerin parçalanışını zevkle seyrediyorlardı.

Aleksandr Soljenitsin "Gulag Takım Adaları" isimli eserinde bu kamplardaki vahşeti misalleriyle gözler önüne serecekti.

Çilelerle Yoğrulan Hayat

Dehşet verici zulümler ve Stalin Rusyasındaki katliamlar Demirperdeyi aşıp hür dünyada duyulmaya başladıkça Kızıl diktatörlük büyük darbeler alıyor, dış dünyaya karşı itibarını kaybediyordu.

Lenin de yüzbinlerce insanı öldürtmüştü, ancak bu kızıl diktatörün 1924 yılında felç geçirerek ve aklını yitirerek korkunç bir şekilde ölümünden sonra türlü dalaverelerle iktidarı ele geçiren Stalin'in yaptıkları, yazıyla ve sözle ifade edilemeyecek derecede korkunçtu.Profesör Kuganov'un 14 Nisan 1964 tarihli "Novie Rousskoi Slov" dergisinde yer alan resmî Sovyet istatistiklerine dayanarak yaptığı demografik çalışmaya göre, 1917 ile 1950 tarihleri arasında, büyük ölçüde Stalin'in olan toplam kurban sayısı 66 milyon civarındaydı.

Hür dünyada bu cinayetlerle ilgili haberler ve kitaplar yayınlandıkça Stalin ve ekibi çok zor durumda kalıyordu. Karşı atağa geçmeliydiler. Bunun için de ismi bütün dünyada duyulan ve Komünizmin "fikir babalarından" olan Maksim Gorki'yi kullanacaklardı. Onun için onu işkenceleriyle meşhur toplama kamplarına göndermişlerdi. Ama daha önceden tedbirlerini alarak... Kampta ızdırap içerisinde inleyen hasta mahkumları uzak yerlere göndermiş, Sağlık servislerindeki hastaları taburcu etmiş, mahkumlara yeni elbiseler giydirilmiş, hatta kampa giden yol kenarlarına kökten yoksun çam dalları dikilerek birkaç bulvar meydana getirilmişti.

Ama bütün bunlar Gorki'nin şüphesini arttırmaktan başka bir işe yaramamıştı.

Hayatı acılar içerisinde geçen Gorki, "fildişi kulede" oturup yazı yazanlardan değildi. Onun hayatı "roman"dı. Asıl adı Aleksey Moksimoviç Peşkov olan Maksim Gorki, yazılarında Rusça'da "aç" mânâsına gelen "Gorkiy" adını kullanmıştı.

Gorki beş yaşındayken babasını kaybetmiş, annesi ikinci defa evlenince bir müddet büyükbabasının yanında kalmış, dokuz yaşından itibaren de hayata atılarak pek çok işte çalışmıştı. Okula gitmediği için okumayı ve yazmayı çalıştığı sırada öğrenmiş ve kendisi büyük gayret göstererek okumasını ve yazmasını ilerletmişti. Tiflis'te

gazeteciliğe başladıktan sonra da artık kendini tamamen "yazı dünyası"nın içinde bulmuş ve 1895'te ilk hikayesi yayınlanmıştı.

1899'da sosyal demokratlarla temasa geçen Gorkiy, yazılarında gelir dağılımındaki korkunç dengesizliği, fakir halkın dramını işlemekteydi. Bu bakımdan Çarlık idaresince yakın takibe alınmıştı. 1905'te "ihtilâl hazırlığı yaptığı" gerekçesiyle yurt dışına sürülmesi onun Çarlık idaresine karşı tepkisini arttırmıştı. 1907'de Capri'ye yerleşmiş, Lenin'le arkadaş olmuştu. 1913'te Rusya'ya dönünce, ismi artık dünyada duyulan ve eserleri Batı dillerine tercüme edilen Gorkiy'e Lenin ve arkadaşları sahip çıkmışlardı. Lenin onun halk nezdindeki itibarından yararlanmak istiyor, çıktığı seyahatlara onu da yanında götürüyor, halkın karşısına birlikte çıkmaya dikkat ediyordu.

Şiddete Karşı

Bolşevik devriminden kısa bir müddet sonra Gorki ile Lenin'in yolları ayrılmaya başlamıştı. Lenin'in artık Gorki'ye ihtiyacı kalmamıştı. Onun tenkitlerinden de fazlaca rahatsız olmaktaydı.

Gorkiy, şiddete, baskıya, zorlamaya ve zorbalığa karşıydı. Oysa Lenin ve yoldaşları işbaşına geçtikten sonra ülkede terör estirmeye başlamışlardı. Gorki Lenin'e mektup yazarak bu şiddetten vazgeçilmesini isteyince, Lenin'den hiç ummadığı bir üslupta karşılık almıştı.

Lenin Gorki'ye gönderdiği mektuplarında şöyle diyordu:

"... Aslına bakarsak Rus aydını bizim beynimiz değil, bizim bo.....zdur. Eğer fazla cana kıyıyorsak, bu Rus aydınının kabahatidir. Neden bizimle beraber yürümüyorlar?"

"Nerede hürriyet varsa orada devlet yoktur. Halk hürriyet istemiyor; o, bunun mânâsını da anlamıyor. Halkın istediği kuvvettir. Halk neticenin kuvvetle, dehşetle, kan-

la alınmasını istiyor. Diktatörlüğün kılıcı olan ÇEKA, devrimin uyanık sert gözüdür.

"Rus demokrasisi tehlikeye girmiş, canı cehenneme... Bu sadece dünya ihtilâli yolunda geçmemiz lâzım gelen bir aşamadan ibarettir." (Aleksandr Soljenitsin. Gulag Takım Adaları. 1/279)

Gorki Lenin'in bu fikirlerine katılmadığını ortaya koymaya başlamıştı.

Lenin uzun müddet Gorki'den nasıl kurtulacağını düşünmüştü. Onu öldürtse, yahut toplama kamplarına göndertse, göz hapsine aldırtsa hep dünya kamuoyunda tenkide uğrardı. Ondan kurtulmanın en akıllıca yolu onu sürgüne göndermekti. Bunun için de hastalık kılıfı bulundu ve 1922'de Almanya'ya gönderildi. Artık 1928'e kadar yurt dışında kalacaktı.

Gorki'nin Rusya'ya dönüşünü Stalin istemişti. Zira, dünyadaki ağır baskılara ve tenkitlere karşı onun gibi güçlü bir kaleme ve fikir adamına ihtiyacı vardı. İşte bunun için en güvendiği elemanları ona göndererek Rusya'ya dönüşünü sağlamıştı.

Uhta ve Solovetsk toplama kampına ziyaret fikri de Stalin'e aitti. Gorki şimdi bu kampları geziyor, ama her gördüğü manzaranın sun'iliğini farkediyordu.

"Beni Dinle Baba Gorki"

Gorki sağlı sollu dizilmiş tutukluların arasından geçerken, on dört yaşındaki bir genç ok gibi fırlayarak ileri çıkmış, Gorki'nin ayaklarına kapanarak feryat etmeye başlamıştı. Genç şöyle diyordu:

"Ne olursun bir dakika beni dinle Baba Gorki! Burada gördüklerinin hepsi yalan, sana gerçekleri anlatacağım. Ne olursun beni dinleyin, yalvarıyorum, günlerdir senin yolunu bekliyoruz."

ÇEKA görevlileri de ne yapacağını şaşırmıştı. Genci oradan uzaklaştırmak istediler, ama Gorki izin vermedi.

Genci hususi bir odaya aldı ve saatlerce onun anlattıklarını dinledi. Genç ağlayarak başından geçenleri şu şekilde anlatmıştı:

"Biz Kiev'de oturuyorduk. Çevrede çok güzel olarak tanınan benden büyük kız kardeşime, bir polis görevlisi zorla sahip olmak isteyince kendisine hep birlikte karşı koyduk. Bizim kolay lokma olmadığımızı anlayınca tabancasını ateşleyerek, abimi, annemi ve kız kardeşimi oracıkta öldürdü. Ben bacağımdan, babam ise başından yaralanmıştı. Bu faciaya rağmen kimse yardıma gelmedi. Halimiz nedir diye soran olmadı. Müracaat ettiğim her kapı yüzüme çarpıldı ve hepsinden de bir daha rahatsız etmemem hususunda tehdit dolu ikazlar almıştım. Çok geçmedi babamı da kaybettim. Yapayalnız kalmıştım ortada...Polis elimdeki ekmek karnesini de almıştı. Bana acıyan komşular gizlice bir parça ekmek gönderirlerdi, onunla idare ederdim.

"Bir gece ev tekrar basıldı. Ellerime kelepçeler vuruldu ve buraya getirildim. Suçum ise anne, baba, abi ve bacı katili olmakmış. Yani onlar komünizm sempatizanıymış, ben de anti-komünist olduğum için onları hunharca öldürmüşüm. Baba Gorki, şu işe bakın, şu mantığa bakın... Bu faciânın hesabını polis vermediği gibi, suçu da benim üzerime yıkıyor, cezasını ben çekiyorum, bunun adı da komünizm ahlakı öyle mi?

"Hele burada çektiklerimiz!..."

Genç daha sonra, Ada idaresinin mahkumlar üzerinde uyguladığı dayanılmaz baskı ve katliâmları birer birer anlatmaya başlamıştı. İnsanların aç köpeklere nasıl parçalatıldığını ve buz üstünde nasıl can verdiklerini anlattıkça Gorki ürperiyordu. İnsanlık tarihinde eşine ender rastlanan bu zulüm tabloları karşısında Gorki şoke olmuştu. Gencin anlattıklarını hıçkıra hıçkıra ağlayarak dinliyordu. (N. Halid Ertuğrul, Yıkılan Hayal/40)

Gorki iki gün sonra, kampın iç yüzünü anlatan o gen-

cin öldürüldüğünü duyunca dehşete düşmüştü. Komünizme karşı zihninde beliren soru işaretleri gittikçe çoğalıyor ve büyüyordu. Daha dikkatli bir şekilde araştırıyor, araştırdıkça kızıl diktatörlüğün korkunç çehresini daha yakından görüyordu. Artık komünizmden nefret etmeye başlamıştı.

Suskun Dev

"Ana", "Çocukluğum", "Dünyada", "Üniversitelerim", "Yaz Misafirleri", "Artamonovlar" gibi bütün dünyada bilinen ve okunan eserlerin yazarı Maksim Gorki, bu dehşetli zulümleri protesto için kendince şöyle bir yol bulmuştu: SUSMAK... Yıllar yılı yazan ve konuşan edebiyat dünyasının bu dev isminin suskunluğu, yazmaktan ve konuşmaktan da tesirli olmuştu.

Onun suskunluğu dünyanın ve Rus halkının dikkatini çekmişti. Gorki artık niçin hiçbir yerde yazmıyor, hiçbir yerde konuşmuyor, hiçbir yerde gözükmüyordu?..

Politbüro nazarında Gorki gibi birisinin susması da suçtu. Hem de büyük suç. Onun bu suskunluğu "rejime muhalefet" olarak telakki ediliyordu. Gorki ya Sovyet rejimini övmeli, ya da ebediyyen susmalıydı.

Stalin, Gorki'yle "ilgilenme" işini Gizli Polis Şefi Yagoda'ya havale etti. O bu işlerin uzmanıydı.

Genrik Yagoda, Stalin'in vurucu gücü, tetikçisi idi. Yüzbinlerce insanı ya öldürtmüş, ya sürgüne göndermiş, ya hapishanelerde işkencelerle sorgularken öldürüvermişti.

Yagoda "cinayet, suikast ve işkence uzmanı" idi. Kimi hangi işkenceyle konuşturacağını, kimi hangi metodlarla ortadan kaldıracağını çok iyi biliyordu.

Stalin Gorki'yi Öldürtüyor

Yagoda ilk önce Gorki'ye adamlarını göndererek ona komünizm lehine yazmaya ve konuşmaya devam etmesi-

ni telkin etti. Gorki bu teklifi reddettiği gibi, kanlı terörü şiddetle kınadığını belirtti. Bu tepki üzerine Gorki evinde göz hapsine alındı. Dostları onunla görüştürülmedi.

Yagoda'nın hedefi Gorki ile onun bütün sırlarını bilen Gorki'nin oğlu Maksim Peşkov'du.

Rejim ilk önce baba ile oğulun "hasta" olduğunu ilan etti. Devlet onların tedavileri ile çok yakından "ilgileniyor"du. Yagoda "temizleme işini" dört doktora havale etmişti. Onlar da daha sonra mahkemede açıklayacakları gibi Gorki ile oğlunu şu şekilde öldürmüşlerdi:

Maksim Gorki hava cereyanına bırakılarak zatürre olması sağlanmış, oğlu Peşkov da sarhoş ettirildikten sonra karlar üstüne yatırılmıştı. Böylece silah, neşter, zehir kullanılmadan, her iki "muhalif"in öldürücü hastalığa yakalanmaları sağlanmıştı.

Moskova radyosu normal yayınını keserek Maksim Gorki'nin öldüğünü şu şekilde duyurmuştu:

"Sovyet hükümeti ve Polit Büro üyeleri, bu büyük Sovyet evlâdının ve Lenin-Stalin partisinin bu amansız mücahidinin cesedi önünde saygıyla eğiliyorlar."

Ertesi günü ise Kızıl rejimin yayın organı olan Pravda gazetesi kenarları siyah çıkarak Gorki'nin ölümünü manşetten duyuruyordu. Ölüm nedeni ise şu şekilde açıklanmıştı:

"Maksim Gorki bir kalp krizinden öldü."

Pravda'nın bu haberi de, Kızıl diktatörlüğün sayısız yalanlarından birisiydi. Yalan üzerine kurulu rejim, yalanlarla ancak yetmiş yıl devam etmiş ve yalan mumu ancak 1990 yılına kadar yanabilmişti...

Çile ve mücâdele ile dolu bir ömür yaşayan dâvâ adamı

NECİP FAZIL KISAKÜREK

Necip Fazıl evine çekilmiş, yarım kalan işlerini bitirmek ve elini çabuk tutup "yolculuğa çıkmadan önce" bütün işlerini tamamlamak isteyen bir "seferî" havasında harıl harıl çalışıyordu. O sıralarda bir haber geldi. "Vatan Hâini Değil, Büyük Vatan Dostu Vahidüddin" isimli eseri toplatılmış ve bu eserden dolayı, "Atatürk'e hakaretten" dâvâ açılmıştı.

Eserde, "M. Kemal'i Anadolu'ya Sultan Vahidüddin gönderdi" deyişi "hakâret" telakki edilmişti. Hakkında açılan dâvâ süratle neticelenmiş ve iki sene hapse mahkûm olmuştu. Yıl 1982 idi. "Çiçeği burnunda" ihtilâl bütün şiddetiyle devam ediyordu. Necip Fazıl o ilerlemiş yaşına bakılmaksızın hapse konulacaktı. Ama rahatsızdı. Hastalığı sebebiyle cezası ertelendi. Hatırlı kişiler devreye girdi. İhtilâlin lideri olan ve Anayasa oylamasıyla birlikte otomatik olarak Cumhurbaşkanı sıfatını kazanan Kenan Evren'e müracaat ettiler. Cumhurbaşkanlarının hasta mahkûmları affetme selâhiyeti vardı. Ancak ihtilalin lideri af teklifini hiddetle ve şiddetle geri çevirmişti. Bu teşebbüslerden Necip Fazıl'ın haberi olsaydı, ondan daha büyük bir şiddetle ve hiddetle "af için müracaat edilmesini reddederdi. Nitekim teşebbüsleri öğrenince öfkelendi de.

Necip Fazıl için hapis mühim miydi?.. O dâvâsı uğruna her türlü çileyi göze almış ve bu uğurda defalarca hapis yatmış, türlü eziyetlere mâruz kalmıştı. 1943, 1947, 1950, 1951, 1952, 1957 ve 1960 seneleri onun "Medrese-i Yusufiye"de kaldığı yıllardı. Mevkufiyeti bazan 1 gün, bazan 18 ay sürmüştü.

Çile ve mücâdele

Çile ve mücâdele Necip Fazıl'ın hayatını hülâsa eden iki kelimeydi. Çileler onu mücadelesinden vazgeçirememişti. Eline para geçtikçe o parayı son kuruşuna kadar dâvâsı ve mücadelesi için harcamış, "Büyük Doğu" gazetesini yayınlamıştı.

Necip Fazıl'ın yanında paranın hiçbir değeri yoktu. Para onun için sadece ve sadece dost ve ahbaplarına ikram ve dâvâsını neşretme "vasıtası" idi.

Sıra İslamî değerlere düşman olanlara geldi mi, kalemi tıpkı akıncıların kılıcına benzerdi. İslama saldıranlar Necip Fazıl'ın kalemine hedef olmaktan çekinirlerdi. Necip Fazıl da hasımlarının "parasızlıktan" sıkıntı çektiğini ve yaptığı neşriyatın bu yüzden tatile uğradığını bilmelerini istemezdi. Mustafa Özdamar, bu hususta Sezâi Karakoç'tan naklen şöyle enteresan bir hâtırayı kaydediyor:

"Üstad'ın günlük gazete çıkardığı yıllarda, bir gün paraları bitince Üstad Necip Fazıl, Sezâi (Karakoç) Bey'e: 'Ne yapacağız Sezâi?' demiş.

"Sezâi Bey de: 'Valla Üstadım, yapacak pek bir şey yok! Yarından itibaren, yeni bir imkân yakalayıncaya kadar çıkamayacağız herhalde' deyince, Üstad: Bak Sezâi, ben, Falih Rıfkı'ya, Ahmed Emin Yalman'a, Hüseyin Câhid'e - daha böyle bir sürü isim sayarak- ben bunlara, Büyük Doğu parasızlıktan kapandı, dedirtmem!... demiş. Bunlara arkamızdan def çaldırtmayacağım ben! demiş, diretmiş.

"Sezâî Bey: İyi hoş da ne yapacağız Üstadım peki? diye sorunca: Bak, demiş Sezâi, sistemin burnuna üfüren, suç unsuru ihtiva eden bir manşet atacağız! Sonra da savcılığa ihbarda bulunacağız telefonla: Bugünkü Büyük Doğu'yu gördünüz mü Savcı Bey! diyeceğiz.

"Biz bu ihbarı yapınca Savcılık Büyük Doğu'yu toplatarak bir müddet kapatacak! Sistemin kuklaları da, bizim gizli plânımızı bal gibi yutarak: "Büyük Doğu toplattırılarak kapatıldı!... diye manşet çekecekler.

"Bu dediğini hakikaten de yapmış Üstad. Yapmış ve hüküm de giymiş o sayıdan dolayı.

"İslâm'ın izzetini koruyan adam Necip Fazıl, böyleydi işte!.." (Üstâd Necip Fazıl / 39)

Önce Alkışla, Sonra Hırpala!

Necip Fazıl'ın "hasmı" kalemlerin tamamı, "önceleri" Necip Fazıl'ı methetmek için birbirleriyle yarışmaktaydı. Ta ki 1934'e kadar. Hattâ 1940'a kadar.

26 Mayıs 1904'te dünyaya gelen Necip Fazıl 15 yaşındayken şiire başlamış, 1923'te artık, Yahya Kemal, Ahmet Haşim, Halide Edip, Fuat Köprülü gibi meşhur edip ve şairlerin yazdığı mecmualarda şiirleri yayınlanmaya başlamıştır. Şiirleri mektep kitaplarında yer almakta, Ahmet Hamdi Tanpınar gibi edebî tahlil yapan uzmanlar onun san'atını methetmektedir. Necip Fazıl 1934'te Abdülhâkim Arvasî ile tanışır. O tarihten sonra da eserlerindeki üslup ve muhteva tamamen değişir. O andan itibaren de bir zaman kendisini alkışlayıp metheden çevreler, onu ya görmezlikten gelmeye, ya da şiddetle tenkit etmeye başlar.

Sultanü's-Şuâra

Necip Fazıl artık, sisteme meddahlık yaparak isim yapmış, mevki kapmış olanların medihlerine de yermelerine de beş para ehemmiyet vermemektedir. Harıl harıl

eser telif etmekte, imkan buldukça Büyük Doğu'yu çıkartmakta, Anadoluyu adım adım gezerek konferanslar vermektedir. Mü'minlerin teveccühü ve duâsı, onu, 1934 öncesindeki meddahların yazılarıyla ve sözleriyle kıyaslanamayacak ölçüde mes'ud etmektedir.

Hayatındaki unutulmaz anlardan biri de 25 Mayıs 1980 tarihinde yapılan merasimdir. Kültür Bakanlığı ile Türk Edebiyatı Vakfı'nın müştereken tertipledikleri merasimde bir "vefâ örneği" sergilenmiş, kültürümüze emek veren değerli bir ismin unutulmadığı herkese gösterilmiştir. O gün yapılan merasimde kendisine "Sultanü'ş-Şuara" (Şairler sultanı) ünvanı verilmişti..

"Bana Kur'an Oku"

25 Mayıs 1983 günü, gece saat 1'den sonra Necip Fazıl, oğlu Ömer'i yanına çağırmıştı. Fenalaşmıştı. Oğluna, "Beni kaldır ve oturt!" demişti.

Necip Fazıl yatağına oturunca, elini alnına götürmüş, ufuklarda bir yolcu ararcasına uzaklara bakmış, tebessüm etmiş ve oğluna tekrar son talimatını vermişti: "Beni yatır!"

Yattıktan hemen sonra, "Bana Kur'an oku! Yâsin suresini oku!" demişti.

Tıpkı Hasan Can'ın Yavuz Sultan Selim'e okuduğu gibi, oğlu Ömer de Yasin suresini okumaya başlamıştı. Bu arada Necip Fazıl'ın yüzünde boncuk boncuk ter belirmeye başlamıştı. Sûre henüz bitmeden Necip Fazıl Kelime-i Şehâdet getirmeğe başlayınca, oğlu okumaya ara vererek babasına bakmış ve sevgili babasının ruhunu Rahman'a teslim ettiğini görmüştü.

Ölüm Şiirleri

Ölüm, bir son değil, bir başlangıçtı. Cenab-ı Hakkın "Kudret" dairesinden tekrar "İlim" dairesine geçişti. Hiç

ölünmeyecek ebedî bir hayatın başlangıcıydı. Dostlarla bir arada olunacak bir "düğün merâsimi"ydi. İşte Necip Fazıl yıllar öncesinden manzum olarak bu hakikatleri terennüm etmiş ve kendi ölümü başta olmak üzere ölümü her zaman sıcak bir tebessümle karşılayacağını ifade etmişti.

"İşim Acele" başlıklı şiirinde şöyle diyordu:

"Gökte zamansızlık hangi noktada?
Elindeyse yıldır yıldız hecele!
Hüküm yazılıyken kara tahtada
İnsan yine çare arar ecele

"Gençlik... Gelip geçti... Bir günlük süstü
Nefsim doymamaktan dünyaya küstü.
Eser darmadağın, emek yüzüstü
Toplayın eşyamı, işim acele!"

Ölüm gerçeğini görmek istemeyenlere ise şöyle sesleniyordu:

"Ticaretin tüm ziyan! diye bir ses rüyada:
Mezarına birlikte girecek şeyi kazan!
Seni gözleyen eşya, bitpazarı dünyada,
Patiska kefen, çürük teneşir, isli kazan.

"Minarede 'Ölü var!" diye bir acı salâ...
Er kişi niyetine saf saf namaz... Ne âlâ!
Böyledir de ölüme kimse inanmaz hâlâ!
Ne tabutu taşıyan, ne de toprağı kazan..."

Necip Fazıl son zamanlarında yazdığı şiirlerinde ölümü beklediğini belirtmekte ve "hoşgeldin ölüm!" demektedir. İşte manzumelerinden bazıları:

"Dostlarım ev eşyamdı, bir bir gitti, diyorum.
Artık boş odalarda ölümü bekliyorum."
"Sultan olmak dilersen, tacı, sorgucu unut!
Zafer araban senin, gıcırtılı bir tabut!"
"O demde ki, perdeler kalkar, perdeler iner,
Azrail'e 'hoş geldin!" diyebilmekte hüner..."

1973 yılında, on sene sonra son ânında tebessüm edişini tasvir edercesine şöyle demektedir:

"Bu dünyada renk, nakış, lezzet, ne varsa küsûm;
Gözümde son marifet, Azrail'e tebessüm..."

Bir başka beytinde,

"Büyük randevu... Bilsem nerede, saat kaçta?
Tabutumun tahtası, bilsem hangi ağaçta?"

diyen Necip Fazıl, **"Tabut"** şiirinde Rabıta-ı mevt'i mükemmel şekilde ifade etmekte ve şöyle demektedir:

"Tahtadan yapılmış bir uzun kutu,
Baş tarafı geniş, ayak ucu dar.
Çakanlar bilir ki, bir boş tabutu,
Yarın kendileri dolduracaklar.
"Her yandan küçülen bir oda gibi,
Duvarlar yanaşmış, tavan alçalmış.
Sanki bir taş bebek kutuda gibi,
Hayalim, içinde uzanmış kalmış.
"Cılız vücuduma tam görünse de,
İçim, bu dar yere sığılmaz diyor.
Geride kalanlar hep dövünse de,
İnsan birer birer yine giriyor.
"Ölenler yeniden doğarmış; gerçek!
Tabut değildir bu, bir tahta kundak.
Bu ağır hediye kime gidecek,
Çakılır çakılmaz üstüne kapak?"

Vasiyyeti

Ebedî hayattan ve Ahirette hesap verme gerçeğinden habersiz olan, ya da avcının kendisini görmemesi için başını kuma gömen devekuşu misali, başını gaflet, dalâlet ve sefâhet kumuna gömen ehl-i dünyanın "ölüm kelimesinden bile şiddetle ürkmesine ve hatırına dahi getirmek istememesine mukabil Necip Fazıl yıllar öncesinden ölüm

gerçeğini işte böyle terennüm ediyordu. Vasiyetini bile çoktan hazırlamıştı. Ailesini ilgilendiren vasiyyetinden ayrı olarak bir de onu tanıyan, seven, bilen dostları, mü'min kardeşleri için bir vasiyyet hazırlamıştı. Bu vasiyyetinin bazı maddelerine bakalım. Necip Fazıl şöyle diyor:

"... Fikir ve duyguda vasiyete lüzum görmüyorum. Bu bahiste bütün eserlerim, her kelime, cümle, mısra ve topyekün ifade tarzım vasiyyettir. Eğer bu kamusluk bütünü tek ve minicik bir daire içinde toplamak gerekirse söylenecek söz "Allah ve Resûlü; başka bir şey hiç ve bâtıl" demekter ibarettir.

"... Nasıl, nerede ve ne şekilde öleceğimi Allah bilir. Fakat imkân âleminde en küçük pay bulundukça, biricik dileğim, Ankara'da Bağlum Nahiyesindeki yalçın mezarlıkta, Şeyhimin civarına defnedilmektir. Elden gelen yapılsın...

"... Cenazeme çiçek ve bando muzika gönderecek makam ve şahıslara uzaklığımız ve kimsenin böyle bir zahmete girişmeyeceği malum... Fakat bu hususta bir muziplik zuhur edecek olursa, ne yapılmak gerektiği de beni sevenlerce malûm... Çiçekler çamura ve bando yüzgeri koğuşuna...

"... Cenazemde, namazıma durmayacaklardan hiç kimseyi istemiyorum! Ne de, kim olursa olsun, kadın... Ve bilhassa, ölü simsarı cinsinden imam!.. Ve "bid'at" belirtici hiçbir şey!.. Başucumda ne nutuk, ne şamata, ne medh, ne şu, ne bu... Sadece Fatiha ve Kur'an...

"... Allah'ı, Allah dostlarını ve düşmanlarını unutmayınız! Hele düşmanlarını!.. Olanca sevgi ve nefretinizi bu iki kutup üzerinde toplayınız!

"Beni de Allah ve Resûl aşkının yanık bir örneği ve ardından birtakım sesler bırakmış divanesi olarak arada bir hatırlayınız!".

Cenaze Merasimi

Necip Fazıl'ın vefat haberi duyulur duyulmaz, yurdun dört bir tarafından İstanbul'a sefer hazırlığı başlamıştı. Seferiler son seferine çıkan Necip Fazıl'ı uğurlamak için İstanbul'a koşuyordu.

Necip Fazıl teneşirde yıkandıktan sonra, enteresan bir hâdise olmuştu. Fahri Duran Hoca o ânı şu şekilde anlatıyor:

"Cenâzeyi yıkadık, havluyla kuruladık, kefene sararken yüzüne şöyle bir baktım... Yanaklarından aşağı gözlerinden, diri insan nasıl ağlıyorsa, aynen öyle yaş aktığını gördüm!..

"Kırk yıllık imamım ben! Yüzlerce cenâze yıkadım ben ama, ölü gözünden yaş geldiğine ne daha önce, ne daha sonra hiç rastlamadım. Hatırlamıyorum!" (Üstad Necip Fazıl / 104)

26 Mayıs 1983 günü, yani doğduğu tarih olan 26 Mayıs'ta Necip Fazıl'ın cenazesi Fatih Camiine getirilmişti. Mahşerî bir kalabalık refakatinde cenaze namazı kılındı. Tabutu Eyüb Sultan'a kadar omuzlar üzerinde taşındı.

"Haykırsam geçenlere kavşağında bir yolun,
Aman müslüman olun, aman Müslüman olun" diyen,
"Yol Onun, varlık Onun, gerisi hep angarya;
Yüzüstü çok süründün, ayağa kalk, Sakarya!"
diye imanlı bir gençliğe seslenen,

"Göklerde son ilâm:
Allah bir; bir İslâm...
Lâmelif, Eliflâm;
Amanın ya Mevlâm!
Esselâm, Esselâm!.."

diye Tevhid hakikatini haykıran bir dâvâ ve gönül adamı, "Misafirhanede" bıraktığı dostlarından bu şekilde ayrılıyordu.

Arabasına konulan bomba ile paramparça oldu

UĞUR MUMCU

Ocak 1993 Pazar günüydü. Gazeteci-yazar Uğur Mumcu eşi ve çocuğuyla birlikte hasta ziyaretine gitmek üzere evinden çıkmıştı. Mumcu eşine, **"Sen burada bekle!"** dedi. Âdetiydi. Her zaman öyle yapardı. Önce arabaya kendisi biner, arabayı çalıştırır, daha sonra eşini ve çocuklarını bindirirdi. Her zaman suikast ihtimalini gözönünde bulundururdu. Yaz günü bile çelik yelekle dolaşırdı.

Saat 13.15 sırasında arabasına binen Uğur Mumcu, kontağı çevirir çevirmez müthiş bir patlama oldu. Araba bir anda paramparça oldu. Mumcu'nun cesedi, arabanın hemen yanında bulunan ASKİ'ye ait su deposunun dört metre yüksekliğindeki duvarını aşarak boş araziye fırladı.

Cinayeti planlayanların son derece profesyonel ve işlerinin "ehli" kişiler olduğu açıktı. İşi şansa bırakmamışlardı. Arabanın motoru ile egzosu arasında, askerî sahada kullanılan C-4 tahrip kalıbı yerleştirilmişti. Tesir sahası çok güçlü bomba, otomobili ortadan ikiye ayırarak paramparça etmiş, patlamanın şiddetinden otomobilin altında 15 santimlik çukur açılmıştı. Mumcu'nun cesedi ise yüzlerce parçaya ayrılmıştı. Hadiseden sonra oraya gelen polisler ellerinde siyah naylon poşetlerle otopsi için ceset parçaları toplamışlardı.

Cinayeti işleyenler

Cinayet sonrasında ortaya çıkan gelişmeler, cinayeti planlayan mihrakların "ustalığını" bir kere daha gözler önüne sermişti. Hadiseden sonra gazeteleri arayan "meçhul kişiler" telefonda, yığınla "islâmcı terör örgütü" ismi vermiş böylece ustaca cinayet sonrasında "bayat numaralar" sergilemişlerdi. Bazı özel televizyonlar ve İslâmiyetten hiçbir zaman hoşlanmamış olan gazeteler de nazarları Müslümanların üzerine çevirmeye çalışmışlardı.

İslam düşmanı mihraklar, en az o vahşi cinayet kadar vahşi saldırılarını Mumcu'nun cenaze merasimi sırasında da sergilemiş ve İslâmın ta kendisi demek olan şariata hakâretler yağdırmışlardı.

Sonradan bu cinayet şöyle ucundan aydınlanmaya başlayınca perde gerisindeki korkunç yüzlerin bir kısmı gözükecekti. Profesyonel cinayet örgütleri, "bir taşla birkaç kuş" birden vurmak istemişlerdi.

Cinayetin zamanlaması

Cinayet öyle bir zamanda işlenmişti ki, ülke gündemine giren çok mühim mevzu bir anda geri planlara atılmıştı. Cinayet öncesinde; Körfez savaşında türlü numaralar çeviren Amerika'ya karşı tepkiler artmıştı. İslâmi yayın yapan radyo ve TV istasyonları çoğalmaya ve İslâmi şuurlanma artmaya başlamıştı. İmam Hatip Lisesi mezunlarının Harp Okulları'na girebilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması TBMM Milli Eğitim Komisyonunda ele alınmış ve kabul edilmişti.

Cinayetten sonra Millî Güvenlik Kurulu'nun talebi istikametinde özel radyo ve televizyonların yayınları durduruldu. Devrin Başbakanı Süleyman Demirel bu hususta şu açıklamayı yaptı:

"Özel radyolar tümüyle anayasaya aykırıdır. TV'ler de aykırıdır. TC Anayasasında yurt içi-yurt dışı diye bir ayırımı, ona göre muâmeleyi tartışmak olmaz. Anayasaya

aykırıysa aykırıdır. Kanunda iltimas olmaz." (12.2.'93 Milliyet)

İmam Hatip Lisesi Mezunlarının Harp okullarına girmesine imkan sağlayacak tasarının Milli Eğitim Komisyonunda kabul edilmesinden sonra araya Mumcu cinayeti girmiş, daha sonra tasarı Şubat 1993 başlarında Millî Savunma Komisyonunda ele alınmış ve 6'ya karşı 9 oyla reddedilerek, Harbiye yolu İmam-Hatip Lisesi mezunlarına kapanmıştı.

Mumcu'yu kimler, niçin öldürdü?

Türkiye'de işlenen yüzlerce, binlerce, fâil-i meçhul cinayet gibi Mumcu cinayeti de meçhul kaldı. Ancak ortalıkta sis pertesini birazcık aralamaya yarayacak bilgi kırıntıları dolaşıverdi.

Cinayetten sonra Mumcu'nun yakın dostları, onun son olarak Apo'nun istihbarat teşkilatlarıyla münasebetleri, uyuşturucu ticaretinin arkasında kimlerin olduğu, Gladio'nun faaliyetleri üzerinde çalıştığını söylüyorlardı. Dostlarına göre Mumcu, bazı mühim bilgiler elde etmişti. O bilgilerin açığa çıkmasını istemeyen mihraklar tarafından ortadan kaldırılmıştı.

Yalçın Doğan 26 Ocak '93 tarihli Milliyet'teki yazısında bu hususta şöyle demekteydi:

"... Uğur'un üzerinde en çok çalıştığı PKK araştırmasına da çok iyi bakmak gerek. O araştırmada 'Apo'nun devletin belli güçleri tarafından himaye edildiği tezi işleniyor. Yani, Apo'yu güçlü tutarak, Türkiye'deki belli karışıklıkları yaratmak ve belki de sonunda ülkeyi bölmek ya da rejimi yeniden askere teslim etmek tezi... Araştırmada bu tez, belgelerle kanıtlanıyorsa, o zaman devletin içinde yer alan bazı güçlerin bundan rahatsız olacakları orta...

"Yani cinayetin arkasında devletin içine yerleşmiş bazı güçler de bulunabilir!"

Ali Sirmen de 25 Ocak '93 tarihli yazısında aynı hususa temas ederek şöyle diyordu:

"... Bugüne değin, terör karşısında eli kolu bağlı kalan devlet, bu kez olayın üstüne göstermelik biçimde gitmemelidir. Uğur Mumcu, son olarak Apo ve PKK konusunda bir çalışma yapıyordu. Hemen hemen son aşamasına yaklaşmış olan bu çalışmada Uğur, Apo'nun geçmişte sıkıyönetim dönemleri de dahil olmak üzere, sürekli bazı güçler tarafından korunup kollandığını kanıtlamakta, Apo'nun yakınlarıyla MİT ilişkilerine dokunmaktaydı.

"Soruşturmayı yürütecek olanların herhalde, 12 Martın sıkıyönetim savcısı Baki Tuğ'a, Uğur Mumcu'nun Abdullah Öcalan hakkında neler sorduğunu ve hangi yanıtları aldığını sormaları bir zorunluluktur."

Sirmen'in "bilgi adreslerinden biri" olarak gösterdiği Baki Tuğ ise konu ile ilgili şunları söylüyordu:

"Uğur Mumcu bana son dönemde Apo ve PKK ile ilgili geniş bir araştırma yaptığını, bu araştırmanın sonucunda elindeki bulguların Apo'nun MİT'le bağlantısı olduğunu söylemiş, bu konuda binimle de görüşme talebinde bulunmuş, bilgi, belge istemişti." (26.1.'93 Milliyet)

Meclisteki tartışma

Mumcu'ya yapılan suikast TBMM'de de ele alınacaktı. Görüşmeler sırasında o sırada RP Grup Başkanvekili olan Şevket Kazan kürsüden bir belge göstermiş, o belgenin gösterilmesi üzerine Mecliste ve basında hayli gürültü kopmuştu.

Kazan, MİT'in hazırladığı belgede, CIA kontrolünde İsrail'den Türkiye'ye giriş yapan altı kişilik bir timin Uğur Mumcu'yu öldürdüğünün, Mehmed Ali Birand'ı ise öldürmek için Türkiye'de bulunduğunun belirtildiğini söylemişti. Kazan Başbakanlık makamına yazılan belgede yazılanları şu şekilde açıklamıştır:

"ABD'nin güvenliğini ve hayati çıkarlarını yakından ilgilendiren Türkiye'nin gerekli yerlerinde kuvvet bulundurmak ve bu maksatla Ortadoğuyu kontrol altına alıp, Türkiye'nin dine dayalı bir yönetim altına girmesini önlemek maksadıyla, ABD Haberalma Servisi (CIA) denetiminde İsrail kabine görevlisi Haim Bar-Rev kontrolünde İsrail 'GANDA' birliklerinde eğitim gören altı kişilik özel tim, Hayfa Deniz Üssü'nden botla Türkiye giriş yapmışlardır."

Kazan'ın açıklamasına göre belgede daha sonra şu ifadelere yer verilmişti:

"Tim elemanlarının, yaptığımız istihbarat neticesinde, İsrail hükümetinin Ankara Temsilciliği'nde kaldıkları tesbit edilmiştir"

Bu belge tartışılırken RP Lideri Necmettin Erbakan, MİT belgesinin doğru olduğu konusunda ısrar ederek şöyle demiştir:

"Kim Türkiye'deki üç ihtilalin arkasında ABD'nin olmadığını iddia edebilir?" (11.2.'93 Milliyet)

Gladio mu öldürdü?

Bu tartışmalar yapılırken nazarlar, Amerika ve İsrail'in gizli teşkilatlarına, hususan Avrupa'da varlığı ortaya çıkarılan, ihtilâllerin tezgahlanmasında, fâil-i meçhul cinayetlerde, yığınla provokasyonlarda parmağı olduğu tesbit edilen ve kontrolü CIA'nın elinde bulunan Gladio'ya çevrilmişti. Mumcu'yu Gladio'nun Türkiye'deki elleri mi öldürmüştü? Uğur Mumcu'nun eşi Güldal mumcu, cinayetin fâili için Gladio adresini gösterenlerdendi. Güldal Mumcu bu hususta şöyle diyordu:

"... Olayı soruşturan ilk savcı Ülkü Coşkun 'Üstüme gelmeyin. Güldal Hanım; bu olayı devlet yapmıştır' deyince ben de bu soruyu sordum. Açık ve kesin bir cevap vermek mümkün değil. Ama Avrupa ülkelerinde de 'Gladio' diye tanımlanan kontrgerilla örgütü akla

geliyor. Niteliği ve bağlantıları tüm açıklığıyla irdelenen bu örgüt Avrupa'da ortaya çıkartıldı. Türkiye'de de aynı şekilde gün ışığına çıkmamış olması utanç vericidir." (28 Ocak 1996, Milliyet, Nilgün Cerrahoğlu'nun röportajından...)

Susurluk kazası sonrası

Uğur Mumcu cinayetinin ardından verilen parlak beyanatlardan bir netice çıkmayacaktı. Cinayet "meçhul kalmaya" devam edecekti. Zaten hâdise de diğer fâil-i meçhul cinayetler gibi küllenip gitmişti. Ta ki "Susurluk'taki kazaya" kadar. Susurluk ilçesi yakınında meydana gelen bir trafik kazasında, bir milletvekili, bir emniyet mensubu ve sözde aranan ve "Mafya Üyesi" olduğu söylenen bir şahsın aynı araba içerisinde bulunduklarının açığa çıkması üzerine kızılca kıyamet kopmuş, "Devlet içerisinde çetelerin varlığı" bir kere daha gündeme gelmişti. TBMM "Susurluk hadisesini araştırmak için" bir komisyon kurmuş, o komisyonda pek çok şahsın ifadesine başvurulmuştu. İşte o sırada Uğur Mumcu cinayeti bir kere daha gündeme gelmişti. Komisyona ifade verenlerden Jandarma İstihbaratçısı Astsubay Hüseyin Oğuz, Uğur Mumcu cinayeti, Orgeneral Eşref Bitlis'in uçağının düşmesi -ya da düşürülmesi- hususlarında şu açıklamalarda bulunmuştu:

"... Eşref Bitlis (Jandarma Genel Komutanı) Güneydoğu sorununa farklı bir yaklaşım sergiliyordu. Bu nedenle bazı kişilerle ters düşmüştü. Bunun için öldürülmüş olabilir. Uğur Mumcu da, uyuşturucu trafiğini ve bağlantılarını büyük oranda ortaya çıkarmıştı. Bu nedenle öldürülmüş olabilir." (20 Şubat '97 Milli Gazete)

"Mumcu'yu öldürenleri Şişko Tekin adlı biri biliyor. Mumcu'yu öldüren C-4 bombaları Tekin'in Malatya'daki evinde saklandı. Bu konudaki bilgiler emekli istihbaratçı Uğur Tönük'te mevcut. Cinayetlerde kullanılan PKK itirafçıları hâlâ Hakkari'de dolaşıyorlar." (20 Şubat '97 Zaman)

Bu açıklamalar olduğu sırada, olup bitenleri değerlendiren Uğur Mumcu'nun ağabeyi Ceyhan Mumcu, cinayetin çeteler tarafından işlendiğini söylüyordu.

Uğur Mumcu cinayetinin Susurluk kazasından sonra ortaya çıkartılan, devlet içinde oluşmuş çeteler tarafından işlendiğini dile getiren Ceyhan Mumcu, Uğur Mumcu'nun 1992 yılında yazdığı yazılarda, bu tür çetelerin işlediği cinayetleri ve katıldıkları eylemleri gündeme getirdiğini belirterek, devlet içerisinde oluşturulmuş çetelerin kendilerinin işlediği bu tür cinayetleri ve diğer suçlarını bazı kesimlere yüklediğini söylüyordu.

"Katiller İslâmcı değil" diyen Ceyhan Mumcu şöyle diyordu:

"Şeriatçılar bu cinayetleri işlemediler. Fakat cinayetler onların üzerine yıkılarak, ülkede, şeriatçı-laik çatışmaları meydana çıkartmak istediler. Kardeşim Uğur'un katledilmesinde bu tür bir saptırmanın yapılmış olması ve gerçek katillerin bulunmak istenmemesi bizi derinden yaralamıştır.

"... Uğur Mumcu, 1992 yılında yazdığı yazılarda, devlet içerisindeki çetelerden bahsetmiştir. Bu çetelerin yaptıkları kirli işleri yazmıştır. Bugün bunlar apaçık ortaya dökülmüştür. Devlet içinde bazı birimler, cinayetler işliyor, bu cinayetleri örtbas etmek için suçlarını bazı kesimlere yükleyerek, hedef saptırıyorlar." (16 Ocak '97 Akit)

Bütün bu tartışmalara, yüzlerce sayfa tutan açıklamalara mukabil, Mumcu'nun katili veya katilleri bulunamayacaktı. Görünen o ki, Türkiye'yi karıştırmak ve imanları gereği vatanlarını canlarından çok seven dindarları karalamak isteyen mihraklar bir kere daha hedefi vurmuş, ortadan kaldırdıkları Uğur Mumcu'nun cenazesinde İslamiyete sövdürerek kendilerince yüreklerini soğutmuşlardı...

Hayatının son yılları hızlandırılmış film gibiydi

TURGUT ÖZAL

17 Nisan 1993 günüydü. Cumhurbaşkanı Turgut Özal'ın kardeşi Yusuf Özal yataktan çok sıkıntılı kalkmıştı. Rüyasında, kendisinin bir kalb krizinden öldüğünü görmüştü. Eşine, "kötü bir rüya gördüm" dedi, ama rüyanın muhtevasını söylemedi. Birkaç saat sonra Hüsnü Doğan kendisine telefon açtı. **"Turgut Ağabey kalb krizi geçirdi. Durumu ağır..."** diyordu. Yusuf Özal üzüntüsünden olduğu yere çöküverdi.

"Benim rüyam ağabeyime mi çıkacak?!" diyordu.

O sırada Hacettepe Tıp Fakültesi Âcil servisinde müthiş bir telaş ve koşuşturma vardı. Hastahaneye yatırıldığı andan itibaren Özal için tıbbın bütün imkanları seferber edilmiş, Ankara'da bulunan bütün meşhur doktorlar hastahaneye koşmuştu.

Yakınları, sevenleri hastahanede endişeyle bekleşiyordu. Eşi, 17 Nisan '93 günü sabahını aile dostlarına anlatıyordu. Özal o gün de her zaman yaptığı gibi kahvaltıdan önce yürüyüş bandına çıkmıştı. Saat 10.30 sıralarıydı. Yanında yalnızca eşi Semra Özal vardı. Birkaç dakikalık hareketten sonra yüzü aniden kararmış ve yere düşmüştü.

Eşinin çağırması üzerine görevliler onu derhal yatağına yatırmış ve hemen doktorlar aranmaya başlanmıştı.

Tuhaf şeydi, köşkte böylesine âcil bir durum düşünülememiş, gerekli tedbirler alınmamıştı.

Özal kendinden geçmişti. Durumun ağırlaşması üzerine doktorların gelmesi beklenmeden Köşkteki ambülansla derhal yola çıkarıldı. Bu rahatsızlık o kadar âni olmuştu ki, görevliler de şaşkınlık içerisindeydi. Öyle ki ambülansı Özal'ın makam şoförü kullanıyordu.

Saat 10.55'te Gülhane Askeri Tıp Akademisi'ne götürülmek üzere Çankaya köşkünden hareket edilmişti. Ancak yolda durumun daha da ağırlaşması üzerine güzergâh değişikliği yapılmış ve 11.15'te Hacettepe Tıp Fakültesi Âcil servisine götürülmüştü.

Hızlandırılmış film gibi...

Bir hastane odasında çok yakın tarihe damgasını vuran bir politikacı son anlarını yaşarken, Türkiye'de milyonlar olup bitenlerden habersizdi. Oraya gelen bir avuç insan endişeyle bekleşiyor, bir yandan da pek çok müşterek hatıraları bulunan Özal'ın son yıllarını düşünüyorlardı. Özal'ın son yılları âdeta hızlandırılmış film gibiydi. Öylesine dolu dolu geçmişti ki, belki yakınları gibi kendisinin de başı dönmüştü.

Tahsil yıllarından sonra girdiği devlet hizmetinde basamakları süratle tırmanmıştı. 1966-1971 yılları arasında DPT Müsteşarlığı yapmış, 1971-1973'te Amerika'ya giderek Dünya Bankası'nda çalışmış, 1973-1977'de özel sektörde çalışmış. 1977'de MSP'den milletvekili adayı olmuş ancak seçilememişti. 1979'da Süleyman Demirel azınlık hükümetinde Başbakanlık Müsteşarlığı ile DPT Müsteşar Vekilliğini birlikte omuzlamış, işte o esnada ismi parlamaya başlamıştı.

Özal'ın devlet hizmetindeki yükselişini 12 Eylül ihtilâli de engelleyemeyecek, bilakis daha da süratlendirecekti. Darbeden sonra ihtilâl hükümetinde Ekonomik işlerden sorumlu Başbakan Yardımcısı olarak vazife yapmış,

1983'te ANAP'ı kurarak 6 Kasım 1983 seçimine katılmış, seçimden birinci parti çıkması üzerine Başbakanlık vazifesini üstlenmiş, bu anda ihtilâlin lideriyle körşkte yaptığı görüşmede, "elensevari" bir hareketle ihtilalin lideriyle kucaklaşarak herkesi şaşırtmıştı.

Şaşırtmaya devam

Özal işbaşındayken pek çok kimseyi "şaşırtmaya" devam edecekti. Meselâ, askerlerin başbaşa vererek yaptıkları planı, umulmadık şekilde bozmuştu. Şöyle ki:

Devrin Genel Kurmay Başkanı Org. Necdet Üruğ ile ikinci başkan Necdet Öztorun'un planına göre, Üruğ normal süresinden bir ay önce emekliliğini isteyecek, hesaba göre yerine Öztorun gelecekti. Bu plan uygulandığı takdirde 2000 yılına kadar belirlenen isimler, belirlenen makamlara gelmiş olacaktı.

Özal bu planı öğrenince öfkelendi. **"Asker bize emrivaki yapıyor ve bizi hiç karıştırmadan Genelkurmay başkanlığı için ve diğer görevleri paylaştırıyor. Biz kim oluyoruz peki? Yarın bunlar kendi kendilerine karar verip harp ilan ederler, kendi kendilerine karar verip darbe yaparlar..."** diyen Özal, derhal harekete geçti. Hiç kimsenin beklemediği bir karar vererek Necdet Üruğ ile Necdet Öztorun'u emekliye sevketti. 29 Haziran 1987'de bu kararı açıkladı ve yeni Genelkurmay Başkanını da ilan etti: Orgeneral Necip Torumtay... Prosedür süratle tamamlanmış, Torumtay önce kara kuvvetleri komutanlığına, sonra da Genelkurmay başkanlığına getirilmişti.

Özal, bu icraatıyla, bazı hesaplar içerisindeki askerlerin oyununu bozmuş, bildiğini okumuştu. Ama bazılarının da şimşeklerini üzerine çekmişti.

Bazıları Özal'ın tabuların üzerine gitmesinden de rahatsızdı. Özal, ülkenin 70 yıldan beri Tek Parti ilkeleriyle yönetilmesinin doğurduğu neticeleri tartışmaya açıyordu. **"Atatürk ilah değil"** diyerek resmî politika haline getiril-

mek istenen bir yanlışlığa projektör tutuyordu. Televizyondaki açık oturuma kendisi başkanlık yaparak, tabuları tartışmaya açıyordu. Bunlar o zamana kadar alışılmış şeyler değildi. bazı çevreler rahatsızdı. Bu rahatsızlıklar nasıl dışa vurulacaktı? Kafalardaki soru bu iken cevap geciktirilmedi. ANAP'ın 1988'deki kongresinde Özal'a suikast düzenlendi. Kartal Demirağ isimli bir şahıs Özal'a ateş etti. Silahtan çıkan kurşundan biri Özal'ın parmağını yaraladı. Ortalık yatıştıktan sonra kürsüye gelen Özal, **"Bu canı Allah verdi ancak yine O alır. Benim hiçbir şeyden ve hiçbir kimseden korkum yok..." diyordu.**

Bu suikast, sonraki yıllarda çok tartışılacaktı. Özal'ın yakınlarına göre, suikastte bir istihbarat teşkilatının parmağı vardı. Özal'ın kardeşi Korkut Özal da bunu ifade ediyordu ve Korkut Özal'a göre bu gerçeği Turgut Özal da biliyordu.

ANAP Bitlis Milletvekili ve emekli askerî savcı Faik Tarımcıoğlu, suikast silahının salona kocaman bir çelengin içerisine gizlenerek sokulduğunu ve olaydan sonra ceketinin altına makinalı tüfeği gizleyerek kaçan ikinci bir kişiyi net olarak gördüğünü açıklıyordu. Tarımcıoğlu'na göre, bu ikinci kişi, o kargaşa anında suikastçı Demirağ'ı öldürecek, böylece konuşmasını engelleyecekti. (20 Şubat 1997, Zaman)

Tartışılan icraatlar

Özal'ın ekonomik icraatlarının yanı sıra siyasî icraatları da çokça tartışılacaktı. Meselâ Körfez savaşında takındığı tavır bu tartışmaların ilk sırasında yer alacaktı.

O sırada Özal icraatın başında değildi. 31 Ekim 1989'da Cumhurbaşkanı seçilmişti. Ama iktidarda bulunan eski partisi üzerinde tesiri vardı ve istediği kararı aldırabiliyordu. O sırada, **"Bir koyup yirmi alacağız"** diyerek, harekatı desteklemiş ve Amerika'dan yana tavır almıştı. Ama hesapları çıkmayacak, bu karar yüzünden hem ülke, hem halk, çeşitli zarara uğrayacaktı.

Son gezileri

Özal artık son günlerine doğru ABD'nin ve Avrupa ülkelerinin indirdiği darbelerin ezikliğini hissetmeye başlamıştı. Balkan gezisinden sonra Orta Asya gezisine çıkmıştı. Oradaki Türk okullarına sahip çıkıyordu. Verdiği mesajlar Batı dünyasının canını sıkacak türdendi. Meselâ Ermeni tecâvüzleri karşısında Ermeni topraklarına "birkaç bombanın düşmesiyle birşey olmayacağını" söylüyordu.

İşte devlet hizmetinde en üst makama gelmiş olan ve pek çok tartışılan yığınla icraata imza atan Özal, şimdi yoğun bakım odasında ölüm-kalım mücadelesi veriyordu. Özal'ın kalbi, âni tansiyon düşüşü nedeniyle, sık sık duruyordu. Doktorlar kalbe devamlı masaj ve elektroşok yapıyorlardı.

Dakikalar ilerledikçe Özal'ın durumu daha da ağırlaşıyordu.

Ameliyata alınan Özal'ın kalbine pil takılmış, bacak toplar damarına kateter ve akciğerine de tüp konulmuştu.

Kalb damar cerrahisi yoğun bakım ünitesine nakledilmiş olan Özal'ın başında, kalp cerrahları, kardiyologlar, nörologlar ve anesteziologlardan müteşekkil bir konsültasyon ekibi vardı.

Yoğun bakım ünitesinin içerisinde bu şekilde tıbbın bütün imkanları seferber edilirken, dışarda toplanan "gazeteciler ordusu" merakla beklemekteydi.

Özal'ın yakın dostları ise onun son günlerdeki programını konuşuyorlardı. Bu programlar daha önce Amerika'da açık kalp ameliyatı geçiren birisi için çok yüklü ve çok ağırdı. Özal da bunu itiraf etmişti. Orta Asya gezisinden çok yorgun dönmüştü. Yakınlarına, **"Gezi beni çok yordu. Kendimi iyi hissetmiyorum"** demişti. Buna rağmen sağlıklı bir insanın bile dayanmasının zor olduğu

programları aksatmamaya çalışıyordu. Kalp krizi geçirmesinden bir gün evvelki, yani 16 Nisan 1993 günündeki programı şöyleydi: Saat 10.30'da Anayasa Mahkemesi asil üyeliğine seçilen Prof. Sacit Adalı'nın ant içme merasimine katılmış, saat 15'te Başbakan Süleyman Demirel'i Çankaya köşkünde kabul ederek bir müddet görüşmüştü.

Aynı gün saat 16'da UNESCO Genel Müdürü Federico Mayor'u kabul etmişti. Saat 18.30'da ise Bulgar Ressam Kamenov Zahari ve heykeltıraş Vejdi Raşidov'un açtıkları sergiyi gezmek üzere Armoni sanat galerisine gitmiş, yaklaşık bir saat kaldığı sergide sanatçılarla konuşmuş, aynı yerde Ankara Yaylı Çalgıcılar Dörtlüsü'nün konserini tâkip etmişti.

Yorgun kalbi sonunda bu hızlı tempo karşısında pes etmişti. İnsanoğlu Acz-i mutlak ve fakr-ı mutlak içerisinde olduğunu hastalanınca daha iyi anlıyordu.

Bir sözüyle milyonların hayatına tesir edecek icraatları başlatan Turgut Özal, ne konuşabiliyor, ne kımıldayabiliyordu.

Sona doğru

Hastanede bekleşenlere ilk resmî açıklamayı Cumhurbaşkanlığı Sözcüsü Büyükelçi Kaya Toperi yaptı ve Cumhurbakanı'nın kalp ve kroner yetmezliği nedeniyle aşırı tansiyon düşüklüğünün yol açtığı rahatsızlığın ciddiyetini sürdürdüğünü belirtti.

Toperi saat 14.00'te yaptığı ikinci açıklamada Özal'ın durumunun ağırlaştığını belirtiyor ve şöyle diyordu:

"Hep beraber duâ edelim."

Saat 14.30'da ise orada bulunanları derin hüzne sevkeden açıklama yapıldı:

"Özal vefat etmiştir. Allah rahmet eylesin."

Bu tek cümlelik açıklama dalga dalga bütün Türki-

ye'ye yayıldı. O andan itibaren bayraklar yarıya indirildi. Spor karşılaşmaları iptal edildi, radyo ve televizyonlar normal yayınlarını değiştirdi.

Ölüm Gerçeği

17 Nisan '93 günü saat 14.30'da maç seyretmek veya diğer programları takip etmek için televizyonlarının başına geçmiş olanlar, tek satırlık bir alt yazı ile bir anda şoke olmuşlardı:

"Türk milletinin başı sağolsun!"

"Ne oluyor, kim ölmüş?" demeye kalmadan televizyonlar normal yayınlarını keserek haberi duyurdular:

"Cumhurbaşkanı Turgut Özal Hacettepe Hastahanesinde vefat etti"

O dakikadan itibaren bütün Türkiye'nin gözü Ankara'daydı. Bazıları, "Nasıl olur?" diyorladı. "Nasıl olur? Daha dün akşam neşeliydi, konuşuyor, şakalaşıyordu, nasıl olur?"

Ölüm gerçeği karşısında ürperenlerin yanı sıra, onu samimi sevenler de bir anda derin bir hüzne kapılmıştı.

Mü'minler için ölüm yokluk, hiçlik değildi. Sadece bir mekan değişikliği idi, dostlara kavuşmaydı, bir terhis tezkeresi idi.

Hayatları boyunca "hayat nimetini" vücudu ve hayatı veren Rablerinin gösterdiği istikamette kullanmayanlar, hele hele vücut hücrelerinin atomlarının rağmına Yaratıcılarını inkar edenler içinse ölüm, bir "darağacı" gibiydi. Onun için ölümden korkuyor, ürküyor, ölümü düşünmemek için tıpkı devekuşu gibi başlarını "sefahet bataklığına" gömüyorlardı. Ama ne yaparlarsa yapsınlar, sonunda ecel gelip onları da buluyordu. İşte bu gibiler de Özal'ın âni ölümü karşısında şoke olmuşlardı.

Dünyaperestler, her gün binlerce, yüz binlerce cenazenin verdiği dersi görmezlikten gelmekteydi, ama işte bir

Cumhurbaşkanının ölümü üzerine, saklamaya ve saklanmaya çalıştıkları "ölüm gerçeğini" bir kere daha farkediyorlardı.

Cenaze merasimi

Özal'ın vefatından sonra ailesi vasiyetini açıkladı. Özal, cenazesinin, İstanbul'daki Vatan caddesinin başlangıcındaki merhum Adnan Menderes, Fatin Rüştü Zorlu ve Hasan Polatkan'ın defnedildikleri yerin yanına gömülmesini vasiyet etmişti.

Özal için o zamana kadar eşine rastlanmayan bir "devlet merasimi" yapıldı. Özal'ın naaşı ölümünden üç gün sonra, 20 Nisan'da TBMM'de katafalka konuldu ve burada saygı geçişi yapıldı. 21 Nisan'da TBMM'den alınarak Kocatepe Camiine götürüldü. Burada kalabalık bir cemaatin iştirak ettiği cenaze namazının ardından naaş uçakla İstanbul'a götürüldü.

22 Nisan Perşembe günü Özal'ın naaşı Çapa Tıp Fakültesi hastahanesinden alınarak Fatih Camiine getirildi. Daha sabahın erken saatlerinden itibaren camiin içerisi, avlusu, yan sokakları, ana caddeleri tıklım tıklım dolmuştu. Öğle namazını müteakip Abdurrahman Gürses hocanın imametinde cenaze namazı kılındı... Daha sonra cenaze top arabasına konularak yola çıkarıldı.

Tartışılan ölüm şekli

Sağlığında icraatları tartışılan Özal'ın ölümünden sonra da ölümü tartışılacaktı. Yakınlarına göre Özal'ın ölümünde pek çok soru işareti ve bilinmeyen noktalar vardı. Mesela; Özal'a otopsi yapılmış mıydı? Kaldırıldığı Hacettepe Hastahanesindeki "öldü" açıklamasından sonra niçin Gülhane Askeri Tıp Akademisi (GATA) morguna götürülmüştü? Şayet ceset ciddi bir otopsi için Gülhane'ye götürülmüş ise otopsi raporu nerdeydi?

Bu soruların yanı sıra, nazarlarını Amerikalı doktorlara çevirenler de vardı. Bazılarına göre, kalp ameliyatlarında hastanın ortalama ömrü ayarlanıyordu. Kalp ameliyatında hastanın vücudunun belli bir yerinden damar alınarak tıkanan damarın yerine nakledildiyordu. Bu damarın insan vücudunun neresinden alınmış olduğu ve kaç santim olduğu mühimdi. Bu tıbbî gerçeği bilenlerden bazıları, Amerikalıların onun sağlığıyla ilgili kararlar almış olabileceğini söylüyorlardı.

Velhasıl, sağlığında, bilhassa son yıllarında icraatlarıyla devamlı tartışılmış olan Özal, ölümüyle de yeni bir tartışma kapısı aralamıştı.

"Cesedimi yakın", "kadavra yapın" diyordu.
Ölümden sonraki hayattan müthiş korkuyordu

AZİZ NESİN

Tuhaf bir vasiyeti vardı. **"Cesedim kadavra olarak kullanılsın", "Dini geleneğe uygun biçimde gömülmek istemiyorum", "Vakfın Bahçesine gömülmek istiyorum"** diyordu.

Hükümet, "Nesin Vakfı" Bahçesine gömülmesi talebini kabul etmeyince, "Bir dahaki hükümete kadar ölmeyeceğim" diyordu. Ancak zaman, bir ip, bir şerit gibi onun da boynuna dolanmıştı, onu çeke çek "ecel darağacına" götürüyordu. Ölümden kurtuluş mümkün değildi. Hayatı veren Allahu Teâla, bir gün "emanet olarak verdiği" o hayatı alacak! Haşir sabahındaki uyanıştan sonra tekrar iâde edecekti. Ne var ki, Aziz Nesin, vücudunu mükemmel bir şekilde yaratan, kâinattaki her zerreye Tevhid mührünü vuran Allahu Teâla'ya inanmıyordu. İslamın esaslarına inanmıyordu. İnanmayıştan ayrı olarak, inanmadığı değerlere âdeta harp ilan etmişti. Her vesileyle Müslüman halkın inancına saldırıyordu. Hele hayatının sonlarına doğru bu saldırılarının dozu daha da artmıştı.

Halbuki, asıl adı Mehmet Nusret olan Aziz Nesin'in babası Abdülaziz Efendi dindar bir zattı. Oğluna da elinden geldiğince dini bilgileri öğretmişti. Ne var ki Aziz Nesin babasının bütün gayretlerine rağmen inançsızlık yolunu tutuştu. Bu yüzden babası ona "zındık" diyordu.

Aziz Nesin, 23. Tümen İstihkâm Bölüğü Komutanı iken, "İzinli erlerin istihkaklarını zimmetine geçirmekten" 3 ay 10 gün hapse mahkum edilmiş ve ordudan atılmıştı.

Maaşlı işinden olan Aziz Nesin, daha sonra kaleme sarılacak ve üzerinde yaşadığı topraklarda yaşayan insanların inanç manzumesine veryansın edecekti. Onun bu yönü en çok Rusya'nın hoşuna gitmekteydi. Kızıl ideolojinin en katı şekilde uygulandığı sıralarda Aziz Nesin'in kitapları Rusya'da "en çok satan kitaplar" arasında yer alıyordu.

Aykırı sözler

Başta SSCB olmak üzere bütün Demirperde ülkelerinde Komünizmin iflas etmesinden, putlarıyla birlikte yıkılıp gitmesinden sonra, Aziz Nesin bir tuhaf olmuştu. Dikkatleri üzerine çekebilmek için tuhaf tuhaf beyanatlar veriyordu. Meselâ bir gün, **"Türk halkının yüzde 60'ı aptaldır"** diyor, bir başka gün bu nisbeti az bularak şu şekilde konuşuyordu:

"Yüzde 60'a aptal dedim. Fakat az söylediğimi düşünüyorum. 1982 Anayasasına evet diyenlerin oranı esas alınmalı."

Yaşı ilerledikçe sağlığı da bozulmaya başlamış, hırçınlığı da o nisbette artmıştı. 1994 yazında prostat ameliyatı olmuş, ameliyattan sonra gözleri görmemeye başlamıştı. Aziz Nesin 1992 yılında da kalp ameliyatı olduğunu, o ameliyattan sonra gözlerinin artık iyice görmemeye başladığını söylüyor, **"Prostat ameliyatından sonra artık hiçbirşeyi göremez oldum"** diyordu.

Gazetelere ve televizyonlara verdiği beyanatlarla dikkatleri üzerine çekmeye çalışan Aziz Nesin ismi, 2 Temmuz 1993 günü cerayan eden Sivas hadiseleri üzerine bir anda gündemin ön sıralarına yerleşmişti. Halk artık onu, âdeta deniz üzerinde yüzen ve tahrip gücü yüksek bir

mayına benzetiyordu. Konya'ya gittiğinde hiçbir otel onu kabul etmemiş, hiçbir taksici onu taksisine bindirmemişti. Herkes ondan kaçmıştı. (8 Nisan 1995, Sabah)

Salman Rüştü isimli İslâm düşmanı yazarın, Müslümanların mukaddesatına hakaretler yağdırdığı "Şeytan Âyetleri" isimli kitabını yayınlamayı kafasına koymuştu. "Ne yapıp edip bu kitabı yayınlayacağım" diyordu. Ne var ki buna ömrü yetmeyecekti.

Son anları

6 Temmuz 1995 günüydü. Foça'da bir tanıdığının evinde sohbet ederlerken fenalaşmıştı. **"Rusya'da yakalandığım krize benziyor, geçer"** demişti. Gaceyarısı kalkıp kaldığı otele gitmiş, otelde rahatsızlığı daha da artmıştı. Nefes almakta ve konuşmakta güçlük çekiyordu. Yanındakiler çaresizlik içerisinde çırpınıyorlardı. Aziz nesin gözlerinin önünde yavaş yavaş can veriyordu.

Ambülansla birlikte doktorlar otele yetiştiğinde artık iş işten geçmişti. Aziz Nesin'in yüzü morarmaya, artık cansız vücudu soğumaya başlamıştı.

Çukurlardan bir çukura gömüldü

Aziz Nesin'in ölümünden sonra Bakanlar Kurulu, onun vasiyetine uymayı kararlaştıracak, Cumhurbaşkanı Süleyman Demirel de o kararı onaylayacaktı. Aziz Nesin vasiyeti gereği kendi adını taşıyan vakfın bahçesine gömülecekti.

Yine vasiyeti gereği, cenazesi yıkanmadı, cenaze namazı kılınmadı, dini merasim yapılmadı.

Vasiyetinin bir maddesi de cesedinin tıp fakültesi talebeleri tarafından kadavra olarak kullanılmasıydı. Ancak doktorlar, organlarının bozulduğunu belirterek, "Kadavra olarak kullanılamaz" diyorlardı.

Kadavra olmaya müsait olmayan ceset, vakfın bahçesine götürüldü. Bahçede sekiz çukur kazılmıştı. Vakıftaki herkes o civardan uzaklaştırıldı. Ceset o çukurlardan birine konuldu. Çukurları kazan dozer, toprağı çukurlara yerleştirdikten sonra o kısmı düzledi. Vasiyeti gereği mezar yeri belli değildi.

Son yıllarda, ateist olarak bilinen isimlerin karanlık mihraklarca suikastlerle ortadan kaldırılıp suçu dindarların üzerine yıkmak modaydı. Sonraki günlerde bütün o suikastleri yapan mihrakların mahiyeti bir nebzecik olsun aydınlanacaktı, ama durum anlaşılana kadar da koparılan gürültüler halkı çok rencide ediyordu. Aziz Nesin ise yüzde 80 nisbetiyle "aptal" dediği halkı hayli rencide edici konuşmalar yaptıktan sonra, her hangi bir provokasyona hedef olmadan, bu dünya sahnesinden çekilip gitmişti.

Şan, şöhret, servet kâr etmedi.
Her zaman acılar içerisinde yaşadı...

ZEKİ MÜREN

Kendisine "Sanat Güneşi" deniliyordu. Magazin basınında sık sık, boy boy fotoğrafları yayınlanıyor, apartmanlarından, gösterişli servetinden, tantanalı yaşayışından bahsediliyordu. O şekilde takdim ediliyordu ki, şöhret budalası bazı safdillerin ağızlarınnın suyu akıyordu. Bu "ökse"ye yakalananlar, "Ah biz de onun gibi olsak!" diye iç çekiyor, birçoğu "şöhret" olmak için evini, yuvasını terkediyordu.

Oysa, "milyonların sevgilisi" diye takdim edilen bu şahıs yalnızdı, hem de yapayalnız... "Mutluluktan uçuyor" diye lanse edilen "Sanat Güneşi" kendi kendine ölümlerden ölüm beğeniyordu.

Şan, şöhret, servet sahibi bu sanatçı, Zeki Müren'di. Dış cephesi parlak neon ışıklarıyla kaplı bu "şöhretin" iç dünyası kapkaranlıktı. 56 yaşında iken kendisiyle röportaj yapan gazeteciye şu şekilde içini döküyordu:

"Tam beş ay boyunca, neyle, nasıl öleceğimi düşündüm. Uyku haplarımın tümünü içsem, bağışıklık kazandığım için tam etkisini göstermeyebilirdi. Hastanede kurtarılsaydım, hayattan soğumamın samimiyetine kimseyi inandıramazdım.

"... Kendimi atacak en yüksek binayı aradım.

Oturduğum salonun tavanındaki demire kendimi asmayı düşündüm." (30 Ocak '88, Hürriyet)

"Hayat dolu", "cıvıl cıvıl" gibi tabirlerle anlatılan sanatçı, işte bu şekilde; "hüzün dolu", "azap içinde azap çeken" bir vaziyette yaşıyordu. Hani derler ya, "Dışı seni yakar, içi beni" misali...

Röportajı yapan gazeteci "Hiçbir eksiğiniz yok" deyince Zeki Müren hemen sözünü kesmiş ve şöyle demişti:

"Öyle değil. Her insanın bir eksik yönü var. Kiminin maddî, kiminin mânevi. İnsanların hiç bir şeyi tam değil. Ben nice varlıklı kişiler gördüm, bahçıvanına baklava yedirip seyreden. Kendisi perhizde olduğu için..."

Izdıraplar içerisinde bir hayat...

Zeki Müren henüz genç yaşta şöhrete ulaşmıştı. Ondan sonra alkış sesleri devamlı yükselmiş, sesler yükseldikçe o daha çok alkış almanın yollarını aramıştı.

Halkı memnun etmek, dikkatleri üzerine çekebilmek için tuhaf işler yapmaktan çekinmiyordu. Meselâ, sahnede cicili, bicili elbiseler, kostümler giyiyordu. Cumhurbaşkanı Fahri Korütürk'ün Çankaya Köşkü'ndeki dâvetine 28 santimlik "apartman topuklu" ayakkabıyla gitmekte bir beis görmüyordu. Öyle ya, bütün basın kendisinden bahsediyor, halk onu konuşuyordu ya, bu kendisine yeterdi.

Gazinolarda şarkı söylüyor, film çeviriyor, reklamlarda rol alıyor, çuvallar dolusu para kazanıyordu. Tutumluydu. Kazandığı paralarla daireler, apartmanlar, hanlar alıyordu. "En zengin sanatçı" da kendisiydi. Öyle ki, servetinin ucunu bucağını kendisi de bilemez olmuştu.

Ne çâre ki mutlu değildi. Hep halkı mutlu ve memnun etmek için uğraşıyordu, ama kendisi mutlu değildi. Neredeyse bir düzine hastalıkların pençesinde ızdırap içerisin-

de kıvranıp duruyordu.

1985'te Kuşadası'nda kalp krizi geçirmişti. Damar genişlemesi vardı. Bunun da tek çaresi kortizon hapları ve iğneleriydi. Bir ayda bu iğneleri olmuş 14 kilo birden almıştı.

Zaten 1980'den sonra sağlığı devamlı bozulmaya başlamıştı. Şişmanlıktan kaynaklanan kroner damar hastalığı, kalp yetmezliği, yüksek tansiyon gut (eklem iltihabı), diabet (şeker hastalığı) vardı. Ayrıca safra kesesinde de taş vardı ve zaman zaman acılar içerisinde kavranıyordu. Bütün bu hastalıklardan kaynaklanan çeşitli rahatsızlar yüzünden devamlı huzursuzdu.

O kadar servete rağmen doğru dürüst yemek yiyemiyordu. Devamlı olarak perhizdeydi. Avuç avuç hap yutuyor, devamli iğneler vuruluyordu. Bu ilaçların herbirinin yan tesirleri de vardı. Bu yan tesirlerin Zeki Müren için en çok rahatsız edici olanı "vücudunun ve yüzünün şeklinin bozulmuş olması" idi. Çok aşırı kilo almıştı.

Halktan kaçış

Onun için şekil ve dış görünüş çok mühimdi. İşte üzerine titrediği "güzelliği" kaybolup gitmişti. Bu yüzden halktan kaçıyordu. Bodrum'daki evine kapanmıştı.

Dışarıdan bakanlar onu mutlu görüyordu, ama o mutlu değildi. Kendisiyle röportaj yapan gazeteciye şöyle diyordu:

"Mezarımın Mecidiyeköy Kabristanında fazla gösterişten uzak inşâ edilmesini ve taşına da 'Gerçek mutluluğu tadamadan öldü' ibaresinin konulmasını rica ederim. Gerçek dost bulamadım. Güldürürken ağlıyordum, farkına varmadılar. Şöhret denen canavarın pençesinde hayatımı yaşayamadım, yazık. Şöhret eşittir, yaşarken ölmek.. Yalnız yaşadım, yalnız öleceğim." (30 Ocak '88, Hürriyet)

Zeki Müren gerçekten de yalnızdı. Bodrum'daki mâlikanesi'nde pek çok hizmetçi, aşçı, şoför vardı. Ama o bu kalabalık arasında yalnızdı. Kimseyle görüşmek, hele halk içine çıkmak istemiyordu. Öyle ki, ameliyat için hastahaneye bile gitmek istememiş, 1995 yılında, kanserden şüphelendiği karnındaki şişliğin, evindeki gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra orada bir ameliyatla alınmasını istemiş ve bu operasyon gerçekleştirilmişti. (20 Ocak '97, Günaydın)

Naklen ölüm...

TRT ilgilileri sık sık Zeki Müren'in kapısını çalmaktaydı. Onunla ilgili gösterişli bir program düzenlemişlerdi. O programda kendisine 45 yıl önce Ankara Radyosunda ilk şarkısını okuduğu 12 numaralı mikrofonu da takdim edeceklerdi.

Sonunda Zeki Müren bu teklife "evet" diyecekti. İşte o anda program yapımcıları sevinçten havaya fırladılar. Diğer televizyon kanallarına "fark atacak", "reyting rekoru" kıracaklardı. Tarih de kararlaştırıldı: 24 Eylül 1996. Yer: İzmirde'ki TRT stüdyosu.

Zeki Müren çok heyecanlıydı. Uzun zamandır halkın karşısına çıkmamıştı. Heyecandan gözüne uyku girmiyordu. O gece için yeni elbise yaptırdı.

24 Eylül 1996 günü Zeki Müren'in İzmir'e gidişi olay oldu. Stüdyoya girdiğinde peşinde bir "gazeteci ordusu" vardı. Makyajı titizlikle yapıldı. Gazeteciler kare kare fotoğraflarını çektiler.

Derken program başladı.

Program TRT televizyonunda canlı olarak yayınlanıyordu. Sıra mikrofonu vermeye gelmişti Zeki Müren 45 yıl önce şarkı söylediği mikrofonu alırken elleri titremeye başladı. Önce sağ eliyle titreyen sol elini tuttu. Soluk alıp vermesi hızlandı, dizleri titriyordu. Sunucu Hülya Aydın

Taşar'ın elini morartırcasına sıkmıştı. Koltuğa doğru yöneldi. Sunucuya şöyle dedi:

"Sakın insanların içinde düşmeyeyim. Benim yere düştüğümü halk görmesin."

Son anında bile "halka güzel görünmeyi" düşünüyor ve "halk için" hareket ediyordu.

Stüdyoda telaş başlamış, televizyon çekimi durmuştu. Zeki Müren koltuğa oturtuldu. Zor nefes alıp vermeye başlamıştı.

Son olarak, "Çocuklar ben bunların hiçbirini yapamayacağım" dedi ve son nefesini verdi.

O andan itibaren Zeki Müren için "imtihan defteri" kapandı. Fâni dünyaya veda etti. Ebedî hayata doğru ilk adımını attı.

Bazı gazeteler onun ardından sayfalar dolusu neşriyat yaptı.

TV kanalları ondan bahsetti. Onun için "devlet töreni" bile yapıldı. Ama, bütün bunlar, artık ona bir fayda vermeyecekti.

O artık toprağın altında ameliyle başbaşaydı...

"Şöhret canavarı" onu yeyip bitirmişti. "Canavar besleyicileri" ise, kısa zamanda onu unutmuş, yeni "avların" peşine düşmüşlerdi...

Cesedi iki defa gömüldü

VEHBİ KOÇ

Halk arasında yaygın, olan **"Kârun kadar zengin"** sözünün pabucunu dama atmıştı. Ahâli artık, **"Vehbi Koç kadar zengin"** diyor, **"Beni Vehbi Koç mu zannettin?"** diye sitemde bulunuyordu.

İsmi, zenginliği hatırlatıyordu. Gerçekten de zengindi, hem de çok zengin. Sadece Türkiye ölçüsünde değil,dünya ölçüsünde de zengin. Dünyanın en zengin kırk kişisi arasında gösteriliyordu.

Nereden nereye...

Vehbi Koç, "anadan doğma zengin" değildi. İş hayatına babasının yanında "bakkal çırağı" olarak atılmıştı. Ancak fırsatları iyi değerlendirmesini bilmişti. Birinci Dünya savaşından yeni çıkıldığı sıralarda, ülkede "iğneden ipliğe" herşeye ihtiyaç vardı. Vehbi Koç, Rumlarla köseleciliğe, Musevilerle hırdavatçılığa girişerek işlerini büyütmüştü. Sonraları bu yabancılarla işbirliğini devam ettirecekti. Bilhassa Amerikan şirketleriyle sıkı diyalog kuracak, onların temsilciliklerini alacaktı.

Vehbi Koç, esaslı servetini devlet ihalelerinden elde etmişti. Tek Parti-Tek Şef devrinde iktidarın gözde işadamlarındandı. Artık evlerinde sobanın, banyonun, buzdolabının, çamaşır makinasının olmadığı, 5 numaralı gaz lambanın yandığı fakirlik günleri geride kalmıştı.

Soyadını taşıyan holdingi kurarak iş sahasında "imparatorluğunu" ilan eden Vehbi Koç, 1987'de Hindistan Başbakanı Rajiv Gandi'nin elinden, "Dünyanın en iyi işadamı" ödülünü almıştı.

Maddi olarak her imkana sahipti, ancak sağlık problemleri yüzünden doğru dürüst yemek yiyemiyor, devamlı doktor kontrolünde yaşıyordu. 1984'te bağırsak düğümlenmesi geçirmiş ve ameliyat olmuştu.

Doktoru, "yormayın kendinizi" dedikçe, Vehbi Koç; "Fazla frenlemeyin beni, öleceksem de ölürüm" diyordu.

25 Şubat 1996 günü bayram tatilini geçirdiği Antalya'daki otelin kral dairesinde son nefesini vereceği yakınlarının hayalinden bile geçmemişti. O gün doktoruyla birlikte kral dairesine çıkmıştı. Doktoru henüz kapıya çıkmıştı ki, hemşirenin çığlığı üzerine dönüp içeri girdi. Vehbi Koç yerde uzanmış yatıyordu.

Doktor derhal telefona sarıldı, hastahaneden tıbbî cihazlar getirtti. Yapılan bütün müdahalelere rağmen Vehbi Koç'un nefes darlığı giderilemedi. Kızı ve özel doktoru başucundayken son nefesini verdi.

Vehbi Koç öldüğünde 95 yaşındaydı. Ancak 195 yaşında da olsa bir gün ölüm gerçeği ile karşılaşacaktı. Takdir-i ilâhî böyleydi.

Eli sıkılığıyla tanınan Vehbi Koç ömrünün sonlarına doğru elini açmış, "Nüfus planlaması" için hayli para harcamıştı. Avrupa, "çocuk doğurma kampanyası" açarken, Vehbi Koç Türkiye'de nüfusun sınırlandırılması için kampanya başlatmıştı. Bu çalışmalarından dolayı, "Birleşmiş Milletler Nüfus Ödülü"ne layık görülmüş ve ödülünü 14 Haziran 1994'te yapılan bir merasimle BM Genel Sekreteri Butros Gali'nin elinden almıştı.

Şatafatlı merasim ve sonrası

Vehbi Koç için, Türkiye'de eşine ender rastlanan bir tören yapılmış, cenazesine ülkenin tanınmış politikacıları, bürokratları, sanatçıları katılmıştı. Ancak bütün o insanlar dağılıp gitmiş; dünyanın en zengin kişisi Vehbi Koç, mezara, en fakir insanın cenazesine de sarılan birkaç metrelik kefenle birlikte konulmuştu.

Vehbi Koç 27 Şubat 1996'da gömülmüştü. 25 Ekim 1996 tarihli gazetelerin manşeti ise yine Vehbi Koç'la ilgiliydi. Bu çok zengin işadamının naaşı çalınmıştı.

Çalınan naaş, aylar boyunca sırra kadem bastı. Aradan yaklaşık üç ay geçtikten sonra, çalınan cesedin bulunduğu açıklandı. Ceset bozulmuş, tanınmaz hale gelmişti. Cesedi çaldıkları açıklanan dört kişi, bu işi "inceleme yapmak maksadıyla" yaptıklarını söylüyorlardı..

"Yüzde 99 Vehbi Koç'a aittir" denilen ceset, 10.1.1997 tarihinde yapılan ikinci bir merasimden sonra, Zincirlikuyu'daki aile kabristanına tekrar defnedildi. Böylece bu meşhur iş adamı, ikinci defa gömülmüş oldu.

Hakikî îmanı elde edenin kâinata meydan okuyacağını bütün dünyaya gösteren şehid

CEVHER DUDAYEV

22 Nisan 1996 tarihinde bütün dünya bir haberle çalkalandı. "Çeçen lider Dudayev bir Rus bombardımanı sonunda öldürüldü!"

Haberin doğru olduğunun anlaşılması üzerine İslâm dünyası hüzne büründü. Ama Müslümanlar Dudayev için, yabancı ajansların kullandığı "öldü" kelimesini kullanmıyorlardı. Zira Kur'ân, o kelimeyi kullanmayı yasaklıyordu. Allahu Teâlâ Bakara Sûresi'nin 154. âyetinde şehidler için şöyle buyurmaktaydı:

"Allah yolunda öldürülmüş olanlar için 'ölüler' demeyin. Bilakis onlar diridirler. Fakat siz iyice anlamazsınız."

Dudayev bütün dünyaya, **"hakikî îmanı elde eden kişilerin kâinata meydan okuyabileceklerini"** gösteren mücâhitlerin lideriydi. Çeçenistan topu topu 1 milyon 200 bin nüfuslu bir yerdi. Karşılarında ise 150 milyon insan gücü olan, dünyanın en gelişmiş silahlarına sahip koca Rusya vardı. Fakat o bir avuç Müslüman, tıpkı Tâlut'un ordusu gibi sebat etmiş, küfrün bütün ordularına karşı durmuştu. Bu, dünya tarihinde eşine ender rastlanan bir mücâdeleydi.

Mücadelenin başlangıcı

Çeçenler asırlardan beri Moskof keferesiyle mücâdele etmekteydi. Şeyh Şâmil'in 1859'a kadar tam 40 yıl devam eden şanlı mücadelesi dillere destan olmuştu.

Çeçenler her fırsatta istiklâl için ayaklanmaktaydı. En son 2. Dünya Savaşı yıllarında ayaklanmış, bu ayaklanmanın bedelini çok ağır ödemişlerdi. Kızıl diktatörlüğün meşhur "kasabı" Stalin'in emriyle 1944 tarihinde bütün Çeçenler, çoluk çocuklarıyla birlikte Sibirya'ya, Kazakistan'a sürgün edilmişti.

Dudayev işte o sürgün senesinde doğmuş, 13 yıl sürgünde yaşadıktan sonra 1957 yılında ailesiyle birlikte Kuzey Kafkasya'ya yani vatanına dönmüştü.

Tahsiline Rus harp mekteplerinde devam eden Dudayev, Tambov Askerî Pilot Eğitim Yüksek okulu'ndan mezun olmuş, ondan sonra süratle terfî etmeye başlamıştı.

Dudayev daha küçük yaşlarda ailesinden dinî bilgileri edinmiş, ruhunun derinliklerine İslâm hakikatlerini yerleştirmişti. O bir yandan kendisini yetiştirirken, bir yandan da Cenâb-ı Hak'tan niyaz ettiği, "müsait günlerin gelmesini" kollamaktaydı.

Kızıl diktatörlüğün çatırdamaya başladığı sırada Dudayev Estonya'da, "Tartus Garnizon Komutanı" olarak vazife yapmaktaydı. Estonya'da bağımsızlık hareketleri başlayınca SSCB yöneticileri Dudayev'e bu Cumhuriyetin parlamentosunu ve televizyon kulesini kuşatması emrini vermişti. Ancak Dudayev bu emri uygulamayı reddetti. Bu tavrıyla bir anda dünyanın gözünü üzerine çevirdi. Artık o, "isyancı general" olarak tanınıyordu.

SSCB idaresi onu Estonya'daki vazifesinden alıp başka üst düzey görevlere vermek istedi. Dudayev bu teklifi reddetti ve 1990'da Grozni'ye döndü. Bu esnada rütbesi "Tümgeneral"di.

Böylece tahsilini tamamladıktan ve yeterli tecrübe edindikten sonra vatanına dönen Dudayev, ordudaki gö-

revinden istifa etti. Müslüman halkın arasına sâde bir insan olarak katıldı. Ancak Çeçenler, onu bağırlarına basmakta gecikmeyeceklerdi. Dudayev, önce "Çeçen Birleşik kongresi"nin başkanı, 1991'de de devlet başkanı oldu.

Dudayev, bütün dünyaya Çeçenistan'ın bağımsız bir ülke olduğunu ve bundan böyle Şer'i hükümlerle yönetileceğini duyurmuştu. Bu arslan kükreyişi dünyadaki bütün zındıka komitelerini sarsacaktı.

Rusya bu sesi boğmak için harekete geçti. Kasım 1991'de Çeçenistan'a ordu sevketti. Ancak çetin bir kayaya çarptığını anlamakta gecikmedi. Çeçenler meydanlara toplanmış cihad marşları söylüyor, tekbirler getiriyor, savaşa hazırlanıyorlardı. Üç gün devam eden savaş sonunda Rusya, Afganistan'daki akıbete uğramaktan çekindi. Rus ordusundaki bütün Müslüman askerler tanklarıyla, silahlarıyla birlikte Çeçenlerin safına iltihak etmişlerdi. Bu durumu gören Rusya geri çekilmek mecburiyetinde kaldı.

Çeçenistan, Kafkasya bölgesinin "Kuveyt"i gibiydi. Çok zengin perol yataklarına sahipti. Üstelik çok stratejik bir noktada bulunuyordu. Bu ülke âdeta Orta Asya'nın kapısı ve Türkiye'nin sırtını yasladığı yalçın bir kaya gibiydi.

O bölgede müstakil bir İslâm ülkesinin varlığı hem Rusya'nın, hem Amerika'nın, hem de bütün Batı dünyasının işine gelmiyordu.

Kapalı kapılar ardında yapılan toplantılar sonunda Rusya'nın harekete geçmesi kararlaştırıldı. Rusya 11 Aralık 1994'te bütün ordularıyla birlikte Çeçenistan'a saldırmaya başladı.

Bu savaşta tarafların kuvvetleri târif edilemeyecek şekilde muvazenesizdi. Rusya'nın elinde yüzlerce savaş uçağı, binlerce tank ve sayısız bomba vardı. Çeçenler bir avuçtu ve ellerinde derme çatma silahlar bulunmaktaydı.

Ruslar başşehir Grozni'yi ele geçirmiş, şehri yakıp

yıkmıştı. Ayrıca bütün yerleşim merkezlerini bombalıyor; kadın, çocuk, yaşlı demeden sivilleri hunharca katlediyorlardı.

Çeçenlerse dedeleri Şeyh Şâmil'in ve Ruslara kan kusturmuş olan mücâhitlerin taktiğini uygulamış ve dağlara çekilmişlerdi.

Vurkaç taktiği

14 Haziran 1995'te Şâmil Basayev liderliğindeki Çeçen operasyonu bütün dünyada hayretle karşılandı. Çeçen mücâhidler Rus topraklarında ilerlemiş, Buddennovsk kasabasındaki hastanede binden fazla insanı rehin almış, bu operasyondan sonra zayiat vermeden geri çekilmişlerdi.

9 Ocak 1996'da bu defa Dudayev'in damadı Salman Raduyev liderliğindeki bir mücahid grubu operasyon düzenledi. Dağıstan'ın Kızılyar kasabasında iki bin kişiyi rehin alan mücahitler Rus ordularının kuşatmasını yararak geri çekildiler.

Bu gibi operasyonlar Rusya'nın gözünü yıldırmıştı. Onlar ve destekçileri Dudayev'i ortadan kaldırmadan çeçen direnişini kıramayacaklarını düşünüyorlardı. Bu bakımdan bütün dikkatlerini Dudayev üzerine teksif etmişlerdi.

Şehâdet gecesi

ABD Başkanı Clinton'la Rusya Federasyonu Başkanı Yeltsin 20 Nisan 1996'da bir görüşme yapmıştı. Bu görüşmede, "Çeçenistan operasyonu"nun görüşüldüğü bilâhare kamuoyuna yansıyacaktı.

21 Nisan'ı 22 Nisan'a bağlayan gece (1996) Dudayev bir telefon bağlantısı için Gekhi-Çu köyüne gitmişti. Burada bulunan uydu telefonuyla Rus milletvekili Konstantin Borovoy'la arasında şu konuşma cereyan etti:

Dudayev: Yakında Moskova çok ısınacak. Siz kent merkezinde mi yaşıyorsunuz?

Borovoy: Evet, İçişleri Başkanlığı binasının hemen yanında.

Dudayev: Taşınsanız iyi olur.

Borovoy: Benden böyle bir şey isteyemezsiniz!

Dudayev: Rusya yaptıklarına pişman olacak!

Konuşmanın tam bu kısmında köye peş peşe bombalar düşmeye başlamış, telefon görüşmesi kesilmişti.

Savaş uçakları Grozni'nin 35 kilometre güneybatısındaki Gekhi-Çu'ya bombalar yağdırıyordu. Ayrıca köye güdümlü roketler de düşmekteydi. Atılan bombaların tahrip gücü o kadar yüksekti ki, bir otomobili elli metre havaya kaldırmıştı. O kargaşa esnasında bomba parçalarından biri Dudayev'in kafasının arkasına isabet etti.

Dudayev artık son anlarını yaşadığını anlamıştı. Henüz şuûru yerindeydi. Yanında bulunanlara, **"Davamızdan vazgeçmeyin, sonuna kadar götürün"** diye vasiyette bulundu. Daha sonra kelimei-i şehâdet getirdi ve son nefesini verdi.

Dudayev'in cihad arkadaşları bu aziz şehidi, Salazşi'de annesinin mezarının yanına defnettiler.

Suikastte ABD parmağı

Dudayev'e yapılan bu suikastte ABD'nin parmağının da bulunduğu bilâhare ortaya çıkacaktı.

Çeçen yetkililere göre bu suikast, 20 Nisan'daki Yeltsin Clinton görüşmesinde kararlaştırılmıştı. Dudayev'in hayatını kaybetmesine sebep olan güdümlü roket, Amerikan yapımı INMARSAT uydusu tarafından koordinatların verilmesi üzerine hedefi vurmuştu.

Dudayev'in şehâdetinden sonra liderlik nöbetini devralacak olan Selimhan Yandarbiyev, Dudayev'in, seyyar uydu telefon bağlantısı sırasında Rus füzeleriyle vurulduğunu belirterek şöyle demekteydi:

"Uydu telefonun yerinin belirlenebilmesi için, Rusya'ya gerekli bilgileri ABD verdi".

Dinin gücü

Dudayev, İslâm'a candan bağlı bir liderdi. İman gücünün neler yapacağını fiilen ispatlamıştı. Şehâdetinden önce yaptığı son basın toplantısında bir Fransız gazetecinin, **"Hayatınızda dinin yeri nedir?"** sorusuna şu cevabı veriyordu:

"Din, bizim hayatımızın temelidir. Rusya gibi büyük, asker ve silah bakımından bizden bin kere güçlü bir devletin zulüm, işkence ve soykırımına karşı iki senedir inancımız olduğu ve Müslüman olmamız sebebiyle yüce Allah yardım ederek bizi koruduğu için direnebildik. Dinimiz, Rusya gibi bir dinsiz gücün bize karşı sürdürdüğü tarihin en kanlı ve şiddetli savaşını, adaletli ve kanunlara uyarak yapmamız için bize güç veriyor."

Gerçeken de Ruslar, kimyevî silahlar ve zehirli gazlarla sivil halkı imha etmek isterken kadınları, yaşlıları ve çocukları dahi hunharca katlediyorlardı. Dudayev'se İslâm'ın hükümlerine harfiyyen uymakta, esirlere şefkatle muamele edilmesini emretmekteydi.

Dudayev yine o son basın toplantısında Rusya'nın yaptığı hunharlıktan Batı dünyasının da mesul olduğunu, zira Batı dünyasının bu soykırımı durdurmak için harekete geçmedikleri gibi, bilakis her sahada Rusya'ya destek verdiklerini söylüyordu.

Dudayev, mücahidlere karşı çok şefkatli bir komutan, ülkesinin geleceğini hesap ederek tedbirler alan müdebbir bir idareciydi. O savaş yıllarında dahi çok sayıda Çeçen gencini muhtelif İslâm ülkelerine göndererek oralarda ilim tahsil etmelerini sağlamış ve onları savaş için geri çağırmamıştı. Savaş için çağırdığı bir tek genç vardı: Oğlu... İsviçre'de tahsil yapan oğlunu çağırarak cepheye göndermiş, bu yiğit oğlu kendisinden kısa müddet önce cephede şehid düşmüştü.

Son anlarında öyle neşeliydi ki ölüm gerçeği kimsenin hayâlinden geçmemişti.

ALPARSLAN TÜRKEŞ

4 Nisan 1997 günü geceyarısına doğru televizyonlarının karşısında vakit geçirenler birkaç satırlık altyazıyı okuyunca donakalmışlardı. "Türkeş öldü" deniliyordu. Haber bir anda Türkiye'yi sardı. Kısa zaman sonra TV kanalları Alparslan Türkeş'in yattığı hastahaneden canlı yayın yapmaya başladılar.

Haberi işiten Ankara'daki Ülkücü gençlik, hastahaneye koşmuştu. Bu arada devamlı tenâkuzlu açıklamalar yapılıyordu. Gençler, "Türkeş öldü" haberini veren TV kanallarını protesto ediyorlardı. Bazıları, "Başbuğ ölmez, öldü denemez" diye slogan atarken, bazıları, "Ya Allah, Bismillah, Allahu Ekber" diye hislerini ortaya koyuyorlardı. Bu arada zaman zaman topluca duâ ediliyor, gecenin o ayazında üşüme hissi duymadan sabırla bekleşiliyor, zaman zaman okunan Kur'an-ı Kerim dinleniliyordu.

Habere en çok şaşıranlar, o gece düğünde Türkeş'le birlikte olanlardı. Meselâ, Türkeş'le aynı masada yemek yemiş olan milletvekili Köksal Toptan, habere bir türlü inanamıyordu. "Gayet neşeliydi. Çok güzel yemek yedi. Menüde kızarmış tavuk, krep yedi. İki bardak portakal suyu içti" diyordu.

Kesif program

Türkeş, 80 yaşında olmasına rağmen, çoğu delikanlıların bile dayanamayacağı hızlı bir tempoda koşuşturma-

ya devam ediyordu. Check-up yaptırmak için Almanya'ya gitmiş, 3 Nisan '97 Perşembe günü saat 23'te Ankara'ya dönmüştü. Henüz dinlenmeden, ertesi günü erken saatlerde partisinin Amasya il kongresine yetişmek üzere otomobille yola koyulmuştu. Kongrede uzunca bir müddet konuşmuş, yine dinlenmeden gerisin geriye Ankara'ya dönmüştü. Yol boyunca da doğru dürüst dinlenememişti. Acele ediyordu, zira akşama bir yakın dostunun kızının nişan merasimi vardı.

Türkeş 4 Nisan '97 Cuma günü akşamı Hilton otelindeki nişana tam zamanında yetişti. Türkeş'in gelmesi düğün sahiplerini çok sevindirmişti. Merasim neşe içerisinde başlamıştı. Türkeş nişanlı çiftin yüzüklerini takarken bol bol espri yapmıştı.

Türkeş "düğün atmosferine" uygun olarak bulunduğu masada da neşeli ve esprili sohbet yapıyordu. Bir ara durgunlaşmıştı. Orada bulunanlar bu durgunluğu, Of Aman Nalan ismiyle şöhret olan bayan şarkıcının söylediği, "Ceylan" şarkısına yordular. Şarkıda, **"Gurbette yorgun düştün be Ceylan"** deniliyordu.

"Camı açın, daralıyorum!"

Türkeş düğün mahallinden ayrıldığında da neşeliydi. Görünüşünde fevkalâde bir durum yoktu. Arabasına binmiş, hızlı koşuşturmacanın ardından dinlenmek üzere evine doğru yola çıkmıştı. Saat 22.30'da, henüz eve ulaşmamışken, Türkeş şoföre dönerek şöyle dedi:

"Oğlum, sıcak oldu. Şu kaloriferi kapatın! Camı açın! Daralıyorum!"

Bu sözler, Türkeş'in son sözleriydi. Zira o andan sonra bir daha konuşamayacaktı. Koruma görevlisi Türkeş'in benzinin sarardığını, nefes almakta güçlük çektiğini görmüştü. Derhal camı açtı, Türkeş'in yaka düğmesini çözdü, kravatını gevşetti, koltuğu arkaya doğru yatırdı.

Arabadakiler Türkeş'i en yakın hastahane olan Çankaya hastahanesine ulaştırdılar. Burada kalbi güçlendiri-

ci iğne yapıldı, masaj ve şok tedavi uygulandı. Netice alınamayınca, ambülansla Bayındır Tıp Merkezi'ne götürüldü.

Buradaki doktorların sonradan yaptıkları açıklamalara göre, Türkeş hastahaneye geldiğinde kalbi durmuş vaziyetteydi. Doktorlar şöyle diyordu:

"Geldiğinde kalbi tamamen durmuştu. Masaj ve şok tedavi uygulandı. Bir ara kalp yeniden çalışır gibi oldu. Sonuç alınamayınca yoğun tedavi merkezine kaldırdık. Ama yine sonuç alamadık."

Gerçekte Türkeş 22.45'te son nefesini vermişti. 23.15'te Bayındır Tıp Merkezi'ne getirilmişti. Doktorlar tıbbın bütün imkânlarını seferber etmiş, kalbe masaj yapmış, şok tedavisi uygulamış, ancak netice alamamışlardı. Saat 2.30'da da heyet olarak "ölüm raporunu" vermişlerdi.

"Kulağı delik" acar muhabirler, ölüm haberini ânında öğrenmiş, bu haberi bağlı bulundukları gazetelere ve TV merkezlerine geçmişlerdi. Televizyondan haberi öğrenen Ülkücüler, bunun üzerine hastahaneye koşmuşlardı.

Ateş düştüğü yeri yakardı. Bir insanın sevdiği bir kişiden ayrılması kolay değildi. Ancak Âdetullah kanunuydu. Her nefis ölümü tadacaktı. Ancak yüzbinlerce, milyonlarca ölüm hâdisesi değil de, bir liderin ölümü, insanlara ancak "ölüm gerçeğini" hatırlatabiliyordu.

Alparslan Türkeş'in öldüğünü, saat 3.15'te hastahane önünde derin bir acıyla bekleşenlere Ülkü Ocakları Başkanı Azmi Karamahmutoğlu açıkladı. Orada toplanan herkesin gözleri yaşlıydı.

Mühim bir sayfa

Alparslan Türkeş, yakın tarihte mühim yer tutan bir simaydı. Albay rütbesindeyken, yakın tarihimizin en mühim hâdiselerinden biri olan 27 Mayıs 1960 darbesine damgasını vurmuştu. İhtilâlin başlangıcında, ihtilâlin en önde gelen isimlerinden biriydi. Ancak sonraki günlerde

diğer darbecilerle anlaşamayınca, ellerini çabuk tutan grup, Türkeş ve 14 arkadaşını tasfiye etmişti. Önce emekli edilen, daha sonra Yeni Delhi'de Büyükelçilik Müşavirliği'ne tayin edilen Türkeş için artık "sivil hayat" başlamıştı.

1963'te Türkiye'ye dönen Türkeş, Cumhuriyetçi Köylü Millet Partisi'ne (CKMP) girmiş, 1965'te hem bu partinin Genel Başkanı olmuş, hem de Ankara milletvekili olarak parlamentoya girmişti.

1969'da partisinin adını Milliyetçi Hareket Partisi (MHP) olarak değiştirmişti. 1975-1978 yıllarında Birinci ve İkinci Milliyetçi Cephe hükümetlerinde Başbakan yardımcısı olarak vazife alan Türkeş, 12 Eylül 1980 darbesinden sonra tutuklanmıştı.

Türkeş'i hayatında en çok şaşırtan hâdiselerden biri bu tutuklama olmuştu. Darbeye zemin hazırlanması için gençlerin birbiriyle vuruşmasına göz yuman, hatta el altından tahrik eden ihtilâlci kadro, ihtilâlden sonra "vatanperverlik" hisleriyle ortaya çıkanlarla "Türkiye'de Rus tipi komünizm mi olsun, Çin tipi komünizm mi?" diyenleri ve bütün dindarları aynı kefeye koymuştu. Onlar için bir tek hedef vardı, "İdareyi ele geçirmek..." Beş bin genç can vermiş, ihtilalciler de muratlarına ermişlerdi.

Türkeş tam 4 yıl, 7 ay, 25 gün hapis yatacakdı. Bir zamanlar kendisinden alt rütbede olan askerlerin kendisine yaptıklarını yüreği burkularak hatırlıyor ve şöyle diyordu:

"Nurettin Ersin ve Kenan Evren bizim mahkeme başlamadan önce, 'iyi bir tiyatro seyredeceğiz. Türkeş'in nasıl ter döktüğünü göreceğiz' demişler. Hatta benim mahkemede ağlamamı, yalvarmamı beklemişler. Bütün bu sahneleri seyretmek için mahkeme salonuna özel tv kameraları yerleştirip, Çankaya Köşkü'ne naklen yayın yaptırmışlar." (9 Nisan '97, Sabah)

1987'de siyaset yasağının kaldırılması üzerine Milli-

yetçi Çalışma Partisi'ne (MÇP) giren, partinin 4 Ekim 1987'deki kongresinde Genel Başkan olan, daha sonra partinin adını MHP olarak değiştiren Türkeş, politik hayattaki ağırlığını korumasını bilmişti.

İşte bu şekilde çok renkli, üzerinde hayli araştırma ve değerlendirme yapılacak bir ömür 80. yılında sona ermişti. Oysa Türkeş'in hedefi çok daha sonraki yıllara taşmaktaydı. Gazeteci Hulûsi Turgut'a "DYP ve MHP benim liderliğimde birleşirse, iktidar olup, on yıl hizmeti garanti ediyorum." demişti. (6 Nisan '97, Sabah)

Tuhaf manzara

Türkeş'in ölümünün ardından, bazı kişilerin sergiledikleri tavır yakın tarihe âşina olanları hayretler içerisinde bırakmıştı. Türkeş'in sağlığında ona karşı en şiddetli tenkitte bulunan Marksist yazarlar ve onunla cedelleşen sol kulvardaki politikacılar, onun için "kendi yakınlarını kaybetmişçesine" methiyelerde bulunuyorlardı. Bütün bu tavırların kaynağı; kararlı bir kitleye sempatik gözükmek, yüzbinleri küstürmemek, dolayısıyla oy ve tiraj kaybetmemek miydi? Yoksa bu tavırlar bir samimiyetin ifadesi idiyse, önceki yıllardaki tavırlar neyin nesiydi? Niçin geçmiş yıllarda siyâsî ve içtimâî atmosfer gerginleştirilmiş, kitlelerin huzursuzluğuna yol açacak bir dizi hâdiselere sebebiyet verdirilmişti?.. Şüphesiz bu soruların sağlıklı cevapları ileriki yıllarda verilecekti.

Cenaze merasimi

Alparslan Türkeş için, toprağa verildiği 8 Nisan '97 Salı günü üç ayrı merasim yapıldı. O gün Ankara'da fevkalâde bir gün yaşanıyordu. Yurt içinden ve yurt dışından gelen onbinler Ankara'ya akın etmişti. O gün, kışın ortasında bile rastlanmayan bir hava vardı. Kar yağışı aralıksız devam ediyordu. Bahar mevsiminde "karakış" yaşanıyordu. Ancak cenaze merasimi için gelenler bu havaya aldırış etmiyordu. 4 kilometreye ulaşan kortej, yoğun kar altında 8 saat yürüyecekti.

Hastahaneden alınan Türkeş'in naaşı, önce TBMM'ye getirilmiş, buradaki merasimden sonra MHP Genel Merkezi'ne götürülmüş, bu ikinci merasimin ardından Kocatepe Camii'nin avlusundaki musalla taşına konulmuştu.

Camiin içerisi, avlusu ve dışarısı insanlarla doluydu. O izdihamda protokolde yer alan mühim simalar "ezilme tehlikesi" atlatmışlardı.

Öğle namazının ardından kılınan cenaze namazından sonra, Türkeş'in naaşı, aynı topluluğun refakatinde, Atatürk Orman Çiftliği'nde hazırlanan mezar yerine götürülmüş ve orada defnedilmişti.

İmtihan sırrı

Hâdiselere "reyting" ve "tiraj" gözlüğüyle bakan medya cenazenin defnedilmesinden bir gün sonra Türkeş'i unutacaktı. Onlar "ölüm gerçeğini" de unutmuşlardı. Yine sayfaları bol bol, elbisesiz kadın fotoğraflarıyla süslemeye, renkli ekranlara süflî hisleri tahrik edici görüntüleri getirmeye devam ettiler. Bir liderin ölümü ile bir anlık şoka giren nice kimseler, tekrar başlarına gaflet ve sefâhet yorganını çekerek hayatlarını yaşamaya başladılar.

Oysa insanlar unutsa da, yahut unutmuş gözükse de ölüm gerçeği her an insanın karşısında durmaktaydı. Her canlı ölümü tadacaktı.

Kâinatın Sultanı olan Allahu Teâlanın inşa ettiği bu dünya sarayında bir müddet misafir kalanlar ve imtihana tabi tutulanlar, er-geç bu misafirhâneden ayrılacak, kabir durağında bekledikten, haşir meydanında hesap verdikten sonra ebedî mekanlarına gideceklerdi.

Kitlelere yön veren meşhurlar da gün gelip ölmekte, ama dünya dönmeye devam etmekteydi. Ne var ki gün gelecek bu dünya da, bu dünyanın yer aldığı galaksi de, bütün Kâinat ta "ölecek," harap olacak, ondan sonra bu Kâinatı yaratan Zat, artık ölünmeyecek bir hayat sayfasını açacaktı. Şuûrlu şekilde Kur'an okuyan, namaz kılan, "Allahu Ekber" diyenler bunun farkındaydı. Onlar ayrılığın "ebedî" olmadığının idraki içerisindeydiler...

Serveti, şöhreti, ünvanı vardı
Ancak, huzuru ve saadeti yoktu!

PRENSES DİANA

Gözünü dünyaya çevirmiş herkesin hayal bile edemeyeceği imkanlara sahipti. Çok çok zengindi. Parasının hesabı belirsizdi. Göz kamaştırıcı ve çok pahalı mücevherleri vardı. Her biri TL ile milyarlık rakamlara malolan gardroplar dolusu elbiseler onundu. Dünyevî ünvanlardan en "yükseğine" ulaşmıştı. Bugüne bugün "Prenses"ti. Ama o yine de mutsuzdu. Hem de çok mutsuz... Milyonlarca kadın ona gıpta ile, birçoğu hasetle bakıyordu. Oysa o; sade, isimsiz, fakir, ancak çocuklarıyla ve kocasıyla başbaşa, kocası kendisine bağlı hanımlara imreniyordu. Ölümünden çok kısa süre önce şunları söylemişti:

"Milyonlarca kadının benim yerimde olmak için can attıklarını biliyorum. Aslında onlar ne kadar şanslı olduklarını bilmiyorlar."

Külkedisi

Bu sözleri söyleyen ve 16 yıllık saray hayatında "mutluluğu yakalayamadığını" belirten kişi, Prenses Diana idi.

Diana, 1 Temmuz 1961'de, Dük Spencer'in 8. çocuğu olarak dünyaya gelmişti. Varlıklı, şöhretli ve asil bir aileden el bebek gül bebek yetiştirilen bir kızıydı. Derken bu kız büyümüş ve tıpkı masallardaki gibi bir prensle evlenmişti. Hem de gelecekte İngiltere krallığının tahtına otura-

cak birisiyle. Prens Charles'le... 29 Temmuz 1981 günü muhteşem bir düğünle evlenmişlerdi. Diana o gün külkedisi masalının kahramanı gibiydi. Düğünü milyonlarca insan takip etmişti. Bu evlilikten iki çocuğu dünyaya gelmişti. William (1982) ile Harry (1984).

Çocuklarına rağmen Diana mutlu değildi. Hiçbir zaman peşlerinden ayrılmayan medya mensuplarını, hele hele hususiyle adları daha sonra "kelle avcıları" gibi şöhret bulacak paparazzilere "mutlu kadın pozları" vermekten de yorulmuştu.

Kocasının kendisini aldattığını öğrenmesi, dünyasını yıkmıştı. 15 Haziran 1992'de bu yüzden intihara teşebbüs etti. Bu tarihten sonra artık "zoraki evliliği" yürütemeyeceğini ortaya koydu. Zaten o, krallığın katı, donuk, yapmacık kaidelerinden, prensiplerinden müthiş sıkılmıştı. O, halkla haşir neşir olmayı seviyordu. Oysa saray kendi halkına da tepeden bakıyordu.

Bir ada devleti olmasına rağmen siyasetiyle, entrikalarıyla uzun yıllar dünyayı parmağında oynatan, koca Osmanlı devletini parçalayan, İslâm birliğini yıkmak için türlü komplolar düzenleyen İngiltere, zaten bütün dünyaya tepeden bakıyordu. Ama Diana öyle değildi. Fakirler, kimsesizler, savaş mağdurları ile iç içe idi o. Bu da sarayı çok rahatsız ediyordu.

Masalın Sonu

Kocasının ihanetini öğrendikten sonra saraydan tamamen soğuyan Diana, kendi dünyasına çekilmişti. Artık o âdeta "Saraya muhalefet cephesi" gibi çalışıyordu. Her hareketiyle, her davranışıyla sarayı kızdırıyordu. Derken "çağdaş masal" ayrılıkla noktalandı. 28 Ağustos 1996'da Charles ve Diana, resmen boşandılar.

Kameralar ve objektifler yine devamlı Diana'nın üzerindeydi. Prenses bundan çok şikayetçiydi. Le Monde'ye

verdiği beyanatta şöyle diyordu:

"Basın, hayatıma büyük bir mutsuzluk getirdi. Elimde olsaydı, başka bir ülkeye giderdim. Beni İngiltere'ye bağlayan tek şey çocuklarım."

Çağdaş Kelle Avcıları

Prenses Diana'nın Mısır asıllı işadamı Muhammed el Fayed'in oğlu Dodi el Fayed'le tanışmasından sonra, hayatında yeni bir safha açılmıştı. mutluluğu yeniden yakaladığını, 16 aylık saray hayatında hayal edemediği huzura kavuştuğunu ifade ediyordu. Daily Mail gazetesi muhabirine verdiği son beyanatında, hayatında köklü değişiklikler yapmak istediğini söylüyordu.

Ne var ki, eski devirlerdeki kelle avcıları gibi, yahut kelle başına ödül alan kovboylar gibi çalışan Paparazzilerden kurtulamıyorlardı. Paparazziler Diana ile Dodi'yi görüntüleyerek 1 trilyon TL'ye yakın para kazanmışlardı. Onlara göre, bu çift iyi bir "malzeme" ve eşi bulunmaz bir "gelir kaynağı" idi.

Ölüm Gecesi

Dodi ile Diana paparazzilerden kurtulmak için Sardunya Adası'ndan Paris'e uçmuşlardı. Aslında bu bir kaçış değil, ecelin çağrısına uyuş, ruhun bedenden ayrılacağı mekana gidişti.

31 Ağustos 1997 gecesi saat 21.50'de Muhammed el Fayed'e ait Paris'teki Ritz oteline gelen Dodi ile Diana, burada yemek yemiş ve saat 00.19'da otelden ayrılmışlardı.

Kendilerine göre bütün tedbirleri almışlardı. Otelin arka kapısından "gizlice" çıkmış, son model Mercedes'e binmişlerdi. Tam hareket edecekleri zaman, flaşlar patlayınca paparazzilere yakalandıklarını görüp telaşa kapılmışlardı.

Otomobilde dört kişiydiler. Arabayı otelin güvenlik görevlisi Henri Paul kullanıyordu. İngiliz gizli servisi ajanı koruma Trevon Rees Jones, önde oturuyordu. Dodi ile Diana da arka koltukta oturmuşlardı.

Motosikletli Paparazzilerle otomobil arasında müthiş bir kovalamaca başlamıştı. Otomobil önde paparazziler arkadaydı. Sanki Paris sokaklarında "sürek avı" vardı.

Mercedes'in sürati 130-200 km. arasında değişiyordu. Otomobil o süratle Eyfel kulesi yakınlarında Sen Nehri üzerindeki Alma köprüsünün altındaki bir tünele hızla girmişti. Kontrolden çıkan araba önce tüneldeki beton direklerden birine çarpmış, ardından takla atmış, daha sonra da beton duvara bindirmişti. Bu çarpmaların neticesinde otomobil hurdahaş olmuştu. Öyle ki, otomobilin radyatörü ön koltuğa kadar gömülmüştü.

Dodi ile şoför, kaza anında ölmüştü. Koruma ile Diana, ağır yaralanmıştı. Kazaya şahit olan Dr. Fredic Maillez, kolu kırılmış, ayağında derin yaralar açılmış olan Diana'ya ilk müdahaleyi yapmıştı. O anı şöyle anlatıyordu:

"Sonradan Diana olduğunu öğrendiğim kadının nefes alabilmesine çalıştım. İnliyor, elleri kolları sağa sola çırpınıyordu."

Paparazziler o durumda bile cama yapışmışlar fotoğraf çekmeye devam ediyor, üstelik hâdise mahalline gelen polisi tartaklıyor ve yardım ekibinin de görev yapmasını engelliyorlardı.

İtfaiyeciler cesetleri çıkarabilmek için otomobili kesmek zorunda kalmışlardı. Bu arada Diana da yaklaşık bir saat sonra otomobilden çıkartılabilmiş ve ağır yaralı olarak hastahaneye kaldırılmıştı. Doktorlar 5 saat uğraşmış; ancak Diana, akciğer kanamasından can vermişti.

Time Dergisi'ne göre Diana'ya müdahale eden doktor, şunları anlatmıştı:

"Diana o gece birinci derecede komada. Şuuru zaman zaman gelip gidiyor. Şuuru yerine gelen Diana, eliyle karnını tutarak '6 haftalık hamile olduğunu' söyledikten sonra yeniden kendini kaybetti."

Dünyanın Gözü

Kaza duyulur duyulmaz ajanslar, haberi bütün dünyaya geçmişlerdi. O andan itibaren dünyanın gözü bu hâdiseye çevrilmişti. Yüzlerce TV İstasyonu canlı yayın yapıyor, gazeteler baskı üstüne baskı yaparak en son gelişmeleri okuyucularına duyuruyorlardı.

Herkesin gözü Diana'nın üzerindeydi. Dodi'nin cenazesi ise, Londra Merkez Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından sessizce toprağa verilmişti. Medya, Dodi ile hiç ilgilenmemişti. Onlar için "Prim yapacak malzeme" Diana idi. Sağlığında onun sayesinde hayli "iş" yapmışlardı. Madem artık bu "kârlı malzeme" yoktu, öyleyse ölümünden de olabildiğince "parsa" koparmalıydılar.

Medya'nın bu tavrı, kamuoyunda büyük tepki görmekteydi. Diana'nın erkek kardeşi Dük Charles Spencer, artık duygularını saklamaya gerek görmüyor ve kardeşinin ölümünden basını mes'ul tutarak, şöyle konuşuyordu:

"Paparazzilere büyük miktarlarda para veren editör ve redaktörlerin eli kana bulandı. Kız kardeşimi basın öldürmek istiyordu. Ancak ölümünde bu denli doğrudan rol oynayacaklarını asla düşünmemiştim."

Krallık Sarsıldı

Diana'nın ölümüyle neticelenen kaza üzerindeki sis perdesinin bütünüyle kalkıp kalkmayacağı bilinmez. Ama bilinen bir husus var. O da bu ölümün İngiltere'de krallığı sarstığıdır. Bu ölümle sarayla halk arasındaki derin uçurum iyice gün ışığına çıkmıştır.

1952'de tahta çıkan Kraliçe II. Elizabeth'in, prenses'in ölümünü umursamaz görünmesi İngiliz halkını çok öfkelendirmişti. Tabloid basın kraliçeyi **"kalpsizlikle"** suçluyordu.

Halkın büyük bölümüne göre Diana'nın ölümü, monarşinin de sonuydu. İngiltere'nin sömürgelerinden Avustralya'da yapılan bir kamuoyu yoklamasına göre, halk İngiltere monarşisi ile son bağlarını kesmekten yanaydı.

Kraliçenin tahtı sallanmaya başlamıştı. Tepkilerin gittikçe arttığını görünce geri adım atmak zorunda kalmış ve 5 Eylül 1997 günü TV'ye çıkarak "dokunaklı" bir konuşma yapmış ve eski gelinini övmüştü. Kraliçe ayrıca saraydaki bayrağı da yarıya indirtmişti.

Naklen Merasim

Ölümüyle bir anda dünyanın ilgi odağı haline gelen Diana, 6 Eylül 1997 günü yapılan büyük bir cenaze merasimi ile toprağa verildi. Bu merasim, "Asrın düğünü" diye bilinen düğün merasimini gölgede bırakmıştı. 1981'deki düğününü dünyada 200 milyon kişi izlerken, cenaze merasimini TV'den yaklaşık üç milyar kişi seyretmişti. Ayrıca Londra'daki cenaze merasimine altı milyon kişi katılmıştı.

Diana'nın cenazesi ailesine ait Northamptonshire'deki malikânenin bahçesindeki gölün ortasındaki adaya gömüldü. Böylece, "çağdaş masal" sona erdi.

Kıssadan Hisse

Her masal ve her kıssa gibi bu "çağdaş masalın" da bir "hissesi" olmalı. Ancak ne tuhaftır ki, çağdaş uyuşturucularla ve "gününü gün etme" sevdâsıyla aklî muhâkemesini yitiren ve çoğu defa bile bile "dünya hayatını âhiret hayatına" tercih eden "çağdaş insanlık" bu "şok ölümden" de gerekli dersi almamıştır.

Bir insan, hadsiz-hesapsız maddî servete, dünyaya nam salan saltanata ve şöhrete, köşklere, saraylara da sahip olsa sonunda ölüm gelip kendisini bulmaktadır. Ölümle kimin ne vakit karşılaşacağı meçhuldür.

Öldükten sonra ise, isterse muhteşem cenaze merasimi tertiplensin, isterse hatırasına 100 ton çiçek bırakılsın, ne yapılırsa yapılsın ona bir faydası yoktur.

Var ettiğini yok etmemek, Kâinatın Sultanı olan Allahu Teâla'nın hükmüdür. Bu hükmünü Semâvî kitaplar vasıtasıyla ve 124 bin Peygamberinin diliyle ilan etmiştir.

"En güzel surette yarattığı, kâinatın fihristesi haline getirdiği, yeryüzünde halife tayin ettiği insanı ebedî hayatta var edecektir. İşte o ebedî hayata "giriş kapısı" ve bir "bekleme salonu" olan kabir hayatında ve sonrasında da geçerli "bilet" sadece ve sadece iman ve ameldir. Şan şöhret, para, pul herkesin bir gün gideceği o âlemde "geçer akçe" değildir ve beş para kıymeti yoktur.

Bugün Prenses Diana gittiyse, bu dünyanın bütün şöhretlileri de o âleme gidecek, toprağın altına girecektir. "Ölüm avcısı"ndan kurtulmak mümkün değildir. Devekuşu gibi, kafa "gaflet toprağı"na gömülse de...

"Kahkaha makinası" bir uçak dolusu
feryat altında can verdi

KEMAL SUNAL

Sabahın erken saatlerinde Atatürk Havalimanında aniden bir hareketlenme oldu. Yolcular hep bir yöne doğru bakıyorlardı. Kalabalık bir grubun ortasındaki uzun boylu adam etrafa gülücükler dağıtıyordu. Bu, 82 filmde rol alan, her filmi TV'lerde defalarca gösterilen ve her defasında kahkahalarla seyredilen Kemal Sunal'dı.

13 kişilik bir film ekibiyle birlikte Trabzon'a gidiyordu. Ekip oradan otobüsle Batum'a gidecek ve yeni filmin çalışmalarını yapacaktı.

En çok "İnek Şaban" tiplemesiyle tutan ve tanınan Kemal Sunal'da, çok aşırı derecede "Uçağa binme fobisi" vardı. Uçağa binmekten müthiş korkardı. Bu yüzden çok uzun yolculuklarda bile uçağa binmez, otobüs, tren ya da taksiyi tercih ederdi. Almanya'ya yapılan bir seyahatte de turne ekibinin tamamı uçakla gidip dönerken, o karayolunu tercih etmişti. Yaklaşık 15 yıldan beri de uçağa adımını atmamıştı.

Dostları ve oğlu Ali, havanın çok sıcak, yolun çok uzun olduğunu, yorulmaması için uçağı tercih etmesi gerektiğini belirtmiş, kendisi de "Uçak fobisini" yenmek için uçak yolculuğuna "evet" demişti.

"Binmeden öleceğiz!"

Kemal Sunal ve film ekibinin çok neşeli olduğu farkediliyordu. Tarih 3 Temmuz 2000 pazartesiydi. Trabzon yolcuları için uçağa binme çağrısı yapılınca yolcularla birlikte film ekibi de saat 06.45'te perondaki otobüse bindiler. Yolcuları uçağa taşıyacak olan otobüs hareket ettikten az sonra, öndeki araca çarptı, geri çıkarken bu defa da arkadaki araca çarptı. Kemal Sunal filmdeki rol arkadaşı Cem Davran'a **"Galiba uçağa binmeden öleceğiz"** dedi.

Yolcular başka bir otobüsle uçağın yanına kadar gittiler. Kemal Sunal'a en önde yer ayrılmıştı. Yerini beğenmeyip arka koltuğa geçti. Saat 07.00'da uçağa biner binmez heyecanını yatıştırmak için hemen gazeteleri okumaya başlamıştı. Yine neşeliydi. Yüzünde gülücükler vardı.

Saat 07.32'de uçağın kapıları kapatıldı. Saat 07.33'te uçağın motoru çalışmaya başladı. Uçağın kalkış anonsunun verilmesiyle birlikte Kemal Sunal durgunlaşmıştı. Önce oğluyla gazeteleri değiştirdi. Hostesten bir bardak su istedi. Getirilen suyu içti. Uçak pistte yaklaşık 20 dakika ilerlemişti ki Kemal Sunal'ın başı aniden geriye düştü ve kaskatı kesildi. Yanında oturan oğlu Ali Sunal, babasını o halde görünce telaş içerisinde **"Ne olur nefes al baba!"** diye haykırdı. Bu haykırış üzerine uçaktaki bütün yolcuların dikkati ön kısma yöneldi. Ali Sunal devamlı ağlıyor, **"Baba nefes al!"** diye feryat ediyordu. Durumu gören hostesler pilotu uyarmış, pilot ta uçağı durdurmuştu.

Müdahale kâr etmedi

Kemal Sunal derhal uçağın koridoruna yatırıldı. Oğlu Ali babasına sun'i teneffüs yaptırdı. Ama nafile, Sunal nefes almıyordu. İkinci pilot gelerek kalp masajı yapmaya çalıştı, ama yanlış bir hareket yapmaktan çekinerek vazgeçti. Hostesler oksijen tüpünü ve maskesini çıkardılar,

ama çalıştıramadılar. İkinci tüp çalıştı. Kalp masajı yapmak üzere gelen pilot, **"Sanırım öldü"** dedi.

Uçağın içerisinde bağrışmalar devam ediyordu. İçerde bu telaş yaşanırken pilot kabininde de gerekli çalışmalar yapılıyordu. Pilot saat 07.36'da kuleyi arayarak ambülans istemişti. Bir şirkete ait ambülans 21 dakika sonra uçağın yanına geldi. Ancak içinde doktor yoktu. Gelen sağlık ekibi, Sunal'ın öldüğünü söyledi. 25 dakika sonra ise, bu defa DHMİ'ye ait bir ambülans geldi. Ambülansta doktor vardı. Sunal'a gerekli müdahaleleri yapan Dr. Rıza Şirit, şu açıklamayı yapıyordu:

"Kalp sesleri, solunum ve pupilla refleksleri alınamadı. Hastaya kalp masajı ve sun'i solunuma devam edildi. Ancak hasta ölmüştü."

Kemal Sunal'ın cansız bedeni saat 07.50'de uçaktan indirildi. Ambülans hastahaneye doğru yola çıktı. O andan itibaren de bütün Türkiye gerçeği öğrendi. Pilotların "bir yolcu hastalandı" şeklinde anons yaptıkları "bir yolcu", meşhur artist Kemal Sunal'dı.

Film gibi hayat

Çevirdiği filmler defalarca ilgiyle seyredilen Kemal Sunal'ın hayatı da tıpkı çevirdiği "filmler gibiydi" Hani bazıları, "hayatım roman" derler ya Sunal'ın da hayatı "film"di.

11 Kasım 1944'te İstanbul'da doğmuştu. Fakir bir ailenin çocuğuydu. Hem çalışıp hem okuyordu. Başarılı bir öğrenci değildi. Ortaokul ve liseyi Vefa lisesinde okumuş ve toplam 11 yılda bitirmişti. Daha lise yıllarındayken tiyatroyla tanıştı. 1972'de sinemaya geçti. Hababam Sınıfı'ndaki "İnek Şaban" tiplemesiyle şöhretin zirvesine tırmandı. Ondan sonra peş peşe çevirdiği filmler hasılat rekorları kırdı. Reklam filmlerinde oynadı. Yeşilçam'da "en çok kazanan" artistlerden birisiydi. Maddi durumu iyiydi.

Ne var ki maddi-manevi rahatsızlıkları vardı. Yakın arkadaşlarının belirttiğine göre, kendisinde hipertansiyon, kalpte büyüme vardı. Kalp ilacı kullanıyordu. Yakın arkadaşı Metin Akpınar, onun "rahatsızlıkları" için şöyle demektedir: **"Herşeyden korkardı. Tabii uçaktan da korkardı. Akciğer ve kalbinde sıkıntılar vardı. İlaç kullandığını biliyorum."**

Sunal en çok "hasta olmaktan", "mikrop kapmaktan" ve "uçağa binmekten" korkardı. Hele uçak korkusu müthişti.

İçki, sigara kullanmazdı. Dostları, "demek uzun yaşayacaksın..." deyince şu cevabı verirdi: **"Yaşayacağım ya... Ama ya uçağa bindirirlerse... Korkudan ya ölüverirsem."**

12 Eylül 1980 darbesinden sonra 37 yaşındayken askere alınan ve askerliğini er olarak yapan Kemal Sunal, 1991'de üniversiteye başlamış, 1995'te Marmara Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo-TV ve Sinema Bölümünü bitirmiş, bununla da yetinmemiş, kendi filmleri üzerine yüksek lisans tezi hazırlamıştı.

Gençliğinde ve ilk sanatçılık yıllarında zeytin ekmek yiyen, çok maddi sıkıntılar çeken Sunal'ın maddi bakımdan herşeyi vardı. En büyük hayali Okyanusta bir ada satın almaktı. TV'lerde gösterilen filmlerinden telif ödense, bir değil birkaç ada alabileceğini söylüyordu.

Ada almak gibi daha pek çok hayali olan Sunal'ın hayat filminin son sahnesi, bir uçağın içerisinde geçmişti.

İnsan hayatıyla film arasında büyük benzerlikler vardı. Filmde sahneler zapt u rap altına alınıyor, sonradan gösteriliyordu. Gerçek hayat filminde ise söylenen her söz, her bakış, her davranış zapt u rapt altına alınıyordu. Her bir hava zerresinde tıpkı sinema filmi, video filmi ve CD'ler gibi insanın sözleri ve davranışları kaydediliyordu. Ayrıca 15 yaşından itibaren melekler de iyiliklerini ve kö-

tülüklerini kaydediyordu.

Filmlerin gösterilişi gibi, insanın yaptıkları da Mahşer günü gösterilecekti. İnsanlar tıpkı okulda karne alır gibi, karnelerini alacaklardı.

İnsanın aczi

Pek çok filmlerinde "rol icabı" ölmüş olan Kemal Sunal'ın uçaktaki ölümü rol değildi. Çok sevdiği oğlu Ali, film ekibindeki arkadaşları, hostesler, pilotlar, sağlık ekipleri "Acz-i mutlak"ın pençesinde, çaresizlik içerisinde çırpınıyorlardı.

Zaman denen ecel celladını durdurabilmek için, güneşi, ayı, yıldızları, dünyayı durdurmak lazımdı. Onları durduramayan, ölümü öldüremeyen insanoğlunun yapacağı bir tek şey vardır: Her insanın simasına ve sesine, her çiçeğin ve otun üzerine tevhid mührünü vuran bütün Kainatı hikmetle, adaletle, intizamla çekip çeviren ve insanlara 124 bin Peygamber aracılığıyla "Ebedi Hayatı" vaad eden Rabbü'l Âlemine teslim olmak...

Kemal Sunal'ın ölümü çok ibret vericiydi. Onun ölümüyle birlikte yüzbinlerce, milyonlarca insan "ölüm hakikatını" düşünmeye başlamıştı.

Tuhaftı, her gün, Kemal Sunal'ın filmlerde canlandırdığı İnek Şaban, Kibar Feyzo, Kapıcılar Kralı gibi karakterlerin benzeri binlerce, on binlerce insan can veriyordu. Ama kimse "ölüm gerçeğini" düşünmek istemiyordu. Gerçeği değil de "rol yapanı" can verince, insanların kafası ayıyordu.

Son yolculuk

Kemal Sunal, 5 Temmuz 2000 günü devlet başkanlarına layık şatafatlı bir merasimle "son yolculuğuna" uğurlandı. O gün hava çok sıcaktı. Özel TV kanalları cenaze merasimini naklen yayınlıyorlardı. Teşvikiye Camiinin

avlusunda mahşeri bir kalabalık vardı. Yüzlerce artist ve tanınmış sima devamlı terlerini silerek bekleşiyorlardı. O bekleyiş "Mahşer meydanındaki" bekleyişin küçücük bir nümunesi gibiydi. Mahşer meydanında da bütün insanlar iyice yaklaşan güneşin müthiş sıcağı altında bekleşeceklerdi.

Öğleyin kılınan cenaze namazının ardından Zincirlikuyu mezarlığına defnedilen Kemal Sunal'ı, bu dünyadan göçen herkesin âkıbeti bekliyordu. Yalnız başına hesap verme...

TV'ler çok çarpıcı bir "gazetecilik örneği" sergileyebilecek iken sergileyemediler. O sabah mezarlığa gelinceye kadar tabutun peşini takip eden on binlerce insandan geriye, cenaze toprağa konulduktan birkaç saat sonra, birkaç kişi dahi kalmamıştı. Mezarlık çok sâkindi. Sunal ise artık alkışın, şöhretin, paranın para etmeyeceği bir mekana gitmişti. Orada "geçer akçe", sadece ve sadece insanın yaptığı "iyilikler" di...

Cenaze Merasimi konserlerine benzedi

BARIŞ MANÇO

2 Şubat 1999 günü Moda'da o zamana kadar görülmemiş bir hareketlilik vardı. Binlerce insan bir evin önüne birikmişlerdi. Kimi Barış Manço'nun seslendirdiği şarkıları hep bir ağızdan söylüyor, kimi hıçkıra hıçkıra ağlıyor, kimi de tekbir getiriyordu. Herkes bir an önce evin içerisinde katafalka konulan tabutu görmek için bekleşiyordu.

Tarihi bir şatoyu, bir köşkü andıran bu güzel evin sahibi, şimdi evin bir bölümünde tabutun içerisinde yatmakta olan Barış Manço idi.

Orada bekleşenler gibi, yurdun dört bir yanında da oradakilerle aynı duyguları paylaşanlar vardı. Binlerce insan şaşkındı. Barış Manço bir anda aralarından ayrılmıştı. İşte o anda milyonlarca insanın gözünün önüne "Ölüm gerçeği" dikilivermişti.

Yunus Emre, **"Bir garip ölmüş diyeler / Soğuk su ile yuyalar / Üç günden sonra duyalar / Şöyle garip bencileyin"** demektedir.

Binlerce, yüzbinlerce "garip" ölmekte, adları sanları duyulmamakta. O gariplerin ölümüyle hiç kimse ölüm gerçeğini hatırlamamakta. Ama bir meşhur ölünce, bir anda o meşhurun ölümü gafil kafalara bir tokmak gibi inmekte...

Sıradan bir meşhur değildi

Barış Manço "sıradan" bir meşhur değildi. İsmi Japonya'dan Çin'e, Belçika'dan Amerika'ya kadar dünyanın dört bir yanında da duyulmuş birisiydi.

Elbette bir anda "meşhur" olmamıştı. 1943'te doğan Manço, ilk defa 1958'te lise orkestrasında boy göstermiş ve sahneye ilk adımı atmıştı. Daha sonra Belçika Kraliyet Akademisi'ne girmiş (1963) ve orada hem çalışıp hem okumuştu. Tamircilik, garsonluk, benzin istasyonunda pompacılık, kütüphanede toz almak dahil türlü işlere girip çıkmıştı. O sıralar adını sanını duyan yoktu.

1970'te Türkiye'ye kesin dönüş yapan Manço, "Kurtalan Ekspresi" isimli bir müzik topluluğu kurarak adını duyurmaya başlamıştı. Çok uzun saçları, on parmağına takındığı iri iri yüzükleri, jest ve mimikleri ile dikkatleri çekmişti.

Kılık-kıyafetiyle farklı olduğu gibi, okuduğu parçaların sözleriyle de "farklı" biriydi. O sanki, hürriyetin mumla arandığı bir dönemde **"Arkadaşım eşek"** diyordu. **"Domates, biber, patlıcan!"** diyordu. (Ama hiç hıyarlardan bahsetmiyordu) **"Oku bakim!"** diyordu ve dinleyicilere **"A-yı!"** kelimesini okutturuyordu. Tabii ayının veya ayıların kim veya kimler olduğunu söylemiyordu. **"İşte hendek işte deve"** diyerek zorluklara işaret ediyordu. **"Sarı Çizmeli Mehmed Ağa bir gün sorar hesabı"** diyerek, yiyenlere, soyanlara, yiyip soyup tüyenlere mesaj yolluyordu.

TV Programcısı

Şarkıcılığıyla meşhur olan Manço, daha sonra TV'de programlar hazırlayarak adını daha geniş kitlelere duyurdu. "7'den 77'ye" isimli programıyla dikkatleri çekti. Dünyanın dört bir yanını dolaştı. Gezip gördüklerini ekranlara yansıttı. En dikkat çekici programlarından birisi, kocaman bir ağacın enine kesilmesiyle içerisinden çıkan "Kelime-i Tevhid" yazısını ekrana getirmesiydi. Materyalistlerin itirazlarına mukabil Manço, o yazıda tahrifat olmadığını,

yapmacık olmadığını ısrarla müdafaa ediyordu. Kainatta sayısız Tevhid delilleri vardı. Hiçbir insanın diğerine benzemeyişi bütün insanların parmak izlerinin ve seslerinin farklı oluşu, hattâ hiçbir çiçeğin, otun, kar tanesinin diğerine benzemeyişi de Tevhid delillerindendi. Ama akılları gözlerine inenler, kalp gözleri kör olanlar, bu Tevhid mühürlerini okuyamıyor, ya da okumamakta inat ediyorlardı. İşte ağacın içerisinden çıkan Kelime-i Tevhid yazısı, sanki mânen körleşmiş gözlere **"Beni oku!"** der gibiydi...

Başarılar... Başarılar...

Barış Manço başarıdan başarıya koşan bir sanatçıydı. Bu başarıların karşılığını da alıyordu. Servet, nişan, ödül, yağmur gibi yağıyordu. Türkiye'de "Devlet Sanatçısı" ilan edilmiş; yurt dışında da yabancı devletlerin hatırı sayılır nişanlarını almıştı. Yani bu dünyada insanların pek çoğunun hayal ettiklerini Barış Manço gerçekleştirmişti. Sıra başka mevki ve makamlara gelmişti. **"Hedefim Cumhurbaşkanlığı"** diyordu. 1994'te bir partiden Kadıköy Belediye Başkan adayı gösterilmişti. Ama söylentiler ve spakülasyonlar sanatçı kalbine çok tesir etmiş ve kalp krizi geçirmişti. Ondan sonra bir daha "Cumhurbaşkanı olacağım! Kültür Bakanı olacağım!" gibi sözler söylememişti.

Son anları

Arkasından atlı kovalıyormuşçasına çabuk çabuk konuşan, sahnede yerinde duramayan, kanlı-canlı Barış Manço, 31 Ocak 1999 Pazar gecesi saat 23.00 sularında ailesiyle birlikte oturup sohbet ederken bir anda tansiyonu düşüp kendisini kaybetmişti. Ailesi derhal telefona sarılmış, çok geçmeden bir ambülans gelip kendinden geçmiş halde yatan Barış Manço'yu Siyami Ersek Göğüs, Kalp Damar Cerrahisi Hastahanesine götürmüştü. Doktorlar derhal devreye girmiş, Manço en gelişmiş cihazlara bağlanmıştı.

Dışarıda ailesi ve dostları endişe içerisinde bekleşirken, yoğun bakımdan çıkan doktor acı haberi şu şekilde

açıklamıştı:

"Bazı haberlerin söylenmesi maalesef çok güçtür. Türkiye'nin yetiştirdiği ender sanatçı Barış Manço'yu maalesef kaybettik. Saat 23.30'da hastanemize Hızır Acil 112 ambulansıyla geldi. Ambülansta gerekli tıbbî müdahale yapılmıştı. Hastanemize intikal ettiğinde zaten ex (vefat etmiş) durumdaydı. Solunum yetmezliği ve kalb sıkışması sonucunda rahatsızlandığını öğrenebildik. Ölüm nedeni konusunda kesin birşey söylemek mümkün değil.

"Hastanemizde yapılan bütün müdahaleler sonuç vermeyerek saat 01.30'da bütün fonksiyonları tamamen durdu. Müdahaleler konusunda gerekli ilaç tedavisi yapıldı ve kalp pili takıldı. Ancak hiçbir müdahaleye cevap vermedi."

"Unutma ki dünya fani"

En büyük ders, en büyük ibret olan ölüm gelip kapıyı çalınca, en bilgili doktorlar, en gelişmiş cihazlar, en kaliteli hastahaneler de âciz kalıyor, bütün o aracıların fonksiyonu bir anda bitiyordu.

Barış Manço, **"Unutma ki dünya fani / Veren Allah alır canı / Ben nasıl unuturum seni / Can bedenden çıkmayınca"** demişti. Dünyanın faniliğini, ancak bu "şok ölümler" hatırlatıyordu. Ama gaflet perdesini yırtmak kolay değildi. Canı veren Allah, tayin ettiği vakitte emânetini geri alıyordu. Haşir sabahından itibaren canı bedene tekrar iâde edecek, bu defa ebediyyen almayacaktı. İşte o vakit, canı veren Allah'ı hatırlayıp; canı, malı, vücudu, bütün hasselerini Allah'ın emrettiği istikamette kullananlar sonsuz sevinç içerisinde bulunurlarken; emanete ihanet edenler, Allah'ı unutanlar, Allah'ın emir ve yasaklarını hatırlarına getirmeyenler derin ızdırap içerisinde bulunacak, ölümü bin defa arzu edecek, ama bu defa ölüm ellerine geçmeyecekti.

Şan, şöhret, mevki, makam, mal, mülk, servet, alkış, insana ancak kabir kapısına kadar eşlik edecekti. Kabre konulduktan sonra "geçer akçe" sadece ve sadece insanın amelleriydi. Orada "kurtarıcı" yalnızca "Allah'ın rızasına uygun" davranışlardı.

Görkemli bir tören

Barış Manço'nun cenaze merasimi tarihe geçecek kadar "görkemli" oldu. Cenazesine on binlerce insan katıldı. 3 Şubat '99 günü, ilk önce evinin önünde bir merasim yapıldı. Burada yeni bir âdet ortaya çıktı. Manço'nun şarkıları çalındı. Oradakiler şarkılara iştirak ettiler.

İkinci merasim Atatürk Kültür Merkezinde yapıldı. Buradaki merasim "Devlet merasimi" idi.

Üçüncü merasim Levent Camiinde yapıldı. Öğle namazını müteâkip cenaze namazı kılındı. Cenaze Kanlıca Mihrimah Sultan mezarlığına götürülürken, o zamana kadar cenaze törenlerinde rastlanmayan hareketler görüldü. "Türkiye seninle gurur duyuyor!" gibisinden sloganlar atıldı.

"Ahirette seni kurtaracak eserin yoksa..."

Eşine ender rastlanan merasimlerden sonra Barış Manço bir top ak beze sarılı olarak mezara konuldu. Bütün o kalabalık çekilip gitti. Artık Manço, kabirde amelleriyle baş başaydı. Köşkler, villalar, lüks arabalar, tomar tomar paralar, alkışlar, kabrin dışında kalmıştı. Bediüzzaman, **"Âhirette seni kurtaracak bir eserin yoksa, fani dünyada bıraktığın eserlere de kıymet verme!"** diyerek bu gerçeğe işaret etmişti.

İnsanoğlu bir tuhaftı. Barış Manço 56 yaşında öldü diye şoka girenler vardı. Halbuki 6, 16, 36, 46 yaşlarında da, her an, her saniye ölüm gelip kapıyı çalabilirdi. Hiç kimse ne vakit öleceğini bilemezdi. En akıllıca yapılacak davranış, her an ölüme hazırlıklı olmaktı. Manço'nun şu sözleri herkesin kulağında çınlamalıydı:

"Unutma ki dünya fâni
Veren Allah, alır canı..."

"Başım belada" diyen şarkıcı
son nefesini gurbette verdi

AHMET KAYA

Kendine has bir tarzı, bir stili vardı. Sadece yaptığı sanatla değil, konuşmalarıyla da gündeme geliyordu. Bir şarkısında **"Başım belada"** diyordu. Başı gerçekten beladaydı. 10 Şubat 1999'da düzenlenen Magazin Gazetecileri Derneği ödül gecesinde yaptığı konuşmadan dolayı hakkında iki dava açılmış, bu konuşma için ifade vermek üzere İstanbul DGM'ye gitmiş, tutuklanarak Cezaevine konulmuş, ancak avukatlarının yaptığı itirazın kabul edilmesiyle 1 saat sonra serbest bırakılmıştı.

Malatya'nın Pötürge ilçesinde doğan Ahmet Kaya, hakkında açılan davalar devam ederken sessizce Türkiye'yi terketmiş, Paris'e yerleşmişti.

"Başta 'Başım Belada' olmak üzere, ben yazılmış şarkıların yolunu yürüyorum" diyen Ahmet Kaya, yurtdışında kendisiyle yapılan röportajlarda hep Türkiye'ye döneceğini söylüyordu. 9 yıldan beri kalbinden rahatsızdı. "Yüksek tansiyona bağlı kalp spazmı" teşhisiyle hastahanede gözlerini açtığında tarih, 13 Eylül 1991'di. O tarihten beri zaten diken üzerinde yaşıyordu. Davaların peş peşe açılması, üstelik gurbette oluşu onu daha da üzüyor ve kalbinin düzensiz atmasına sebep oluyordu.

"Bu ülkeyi bölmek isteyen de, bölen de şerefsizdir, namerttir", "Benim anamın başörtüsüne kimse dokunamaz", "başörtüsünden niye gocunayım ki, bu benim

de gerçeğim" şeklindeki ifadeleriyle de basında yer alan Ahmet Kaya'nın davaları da neticelenmeye başlayacaktı. "Yasadığı örgüte yardım ve yataklık etmek" suçuyla 3 yıl 9 ay ağır hapis cezasına çarptırılmıştı. Diğer davaları da devam ediyordu. Yayınlanmış birçok albümü bulunan, maddî bakımdan sıkıntı çekmeyen sanatçı çok huzursuzdu, üzgündü. Bunu da kendisiyle görüşenlere aktarıyordu.

16 Kasım günü sabahleyin yine sıkıntılar içerisinde uyanmış, tuvalete gitmek üzere yatağından çıkmıştı. Ancak birkaç adım attıktan sonra yere düşmüştü. Eşi ve kızı da evdeydi. Gürültü üzerine eşi koşup yanına gelmişti. Ahmet Kaya güçlükle nefes alıyordu, konuşamıyordu. Eşi derhal ambülans çağırdı. Ama ambülans gecikti. Eşi Gülten Kaya Fransızları suçlayarak şöyle diyordu: "Birkaç gün önce göğsündeki ağrı için hastaneye gitti. Teşhis koyamadılar. Kalp krizi geçirdikten sonra 30 dakika kollarımda can çekişti. Ambülans zamanında gelseydi, şimdi yaşıyor olacaktı."

Eşinin kollarında can veren Ahmet Kaya o gurbet elde, bizzat kendisinin de protesto edeceği "son anlar" yaşayacaktı. "Pötürgeli Ahmet"e Parisli Colette muâmelesi yapıldı. Ne yıkandı, ne kefenlendi, ne de cenaze namazı kılındı. Elbiseleriyle, Hıristiyanlara ait bir tabuta konuldu. Pariste meşhurların mezarlığı diye bilinen Pere Lachaise'ye gömüldü. Cizvit Papazlarına ait bir araziye kurulu bu mezarlıkta Yılmaz Güney'in de mezarı vardı.

Ocak 2001'de Türkiye'ye dönmenin ve "Vay Benim Köpek Yalnızlığım" isimli şiir kitabını çıkarmanın hesaplarını yapan Kaya, aklının ucundan geçirmeyeceği bir yere, tuhaf bir merasimle defnedildi. O şimdi Gurbetteki tuhaf bir mezarlıkta gerçekten yalnızdı...

Son anlarını da "hizmet yolunda" geçiren mâneviyat ehli:

Prof.Dr. MAHMUD ES'AD COŞAN

Minibüsün içerisinde dört gönül dostu, tatlı tatlı sohbet ederek yolculuk yapıyordu. "Dünyanın öbür ucunda" iken de Hakk yolunda yapacakları hizmetleri düşünüyorlardı. Minibüs tipi aracın önünde bir TIR vardı, onu sollamak için münasip bir anı kolluyorlardı ki, âniden önlerindeki koca TIRın sola kırarak yoldan çıktığını gördüler. TIR önlerinden çekilince tehlikeyi farkettiler. Karşı yönden gelen koca bir TIR, kendi şeritlerine girmiş, son sürat üzerlerine gelmekteydi. KİA minübüsün şoförü âni bir refleksle direksiyonu sağa kırarak karşı yönden gelen TIR' dan kurtulmak istedi, ama aracın yarısı yoldan çıkmıştı ki, olanlar oldu ve TIR süratle araca çarptı.

4 Şubat 2001 Pazar günü Avustralya'nın Sidney şehrine 500 kilometre uzaklıkta meydana gelen bu trafik kazası bir anda önce Avustralya'da, sonra Türkiye'de, sonra dünyanın dört bir yanında duyulacak ve hâdise milyonlarca gönülleri dağlayacaktı. Çünkü o kaza neticesinde Prof.Dr. M.Esad Coşan Hocaefendi hayatını kaybedecekti. Aracın sürücüsü ile bir kişi daha yaralanırken Esad Coşan'ın damadı Prof. Dr. Ali Yücel Uyarel kaza mahallinde vefat etmişti. Esat Coşan Hocaefendi yaralı olarak 38 bin nüfuslu Dubbo şehri hastahanesine kaldırılmış, ancak

bütün müdahalelere rağmen kurtarılamayarak, hastahanede ruhunu Rahman'a teslim etmişti.

Dolu dolu hizmetle geçen bir hayat

Kazayı öğrenen gurbetçiler Dubbo şehrine akın etmiş, acı haberi alınca da gözyaşlarını tutamamışlardı. Dolu dolu geçen 63 yıllık bir ömür, anavatandan binlerce kilometre uzakta bir hastahanede sona ermişti. Herkes birbirine Esad Coşan hocaefendiyi ve hizmetlerini anlatıyordu.

14 Nisan 1938 yılında Çanakkale'nin Ayvacık ilçesinin Ahmetçe köyünde dünyaya gelen Esat Coşan, üniversite tahsilini tamamladıktan sonra, önce yüksek lisansı, sonra doktorasını tamamlamış;1973 yılında Doçent, 1982 yılında Profesör olmuş, kürsü başkanlığı yapmış, 1987'de emekliye ayrılıncaya kadar da üniversitedeki vazifesini devam ettirmişti.

Nakşibendi Şeyhlerinden mümtaz şahsiyetlerden Mehmed Zahid Kotku Hazretleri'nin önce talebesi, sonra damadı olarak en yakınında bulunup ondan ilim tahsil eden ve feyz alan, Esad Coşan, Hocaefendinin talimatıyla 1977'de hadis sohbetlerine başlamıştı. Mehmed Zahid Kotku Hazretlerinin 13 Kasım 1980'de vefatı üzerine de hizmetleri bütünüyle üstlendi. Çeşitli hizmetleri görecek vakıflar kurdu, beş dergi çıkarttı, bir radyo istasyonu ve yayınevi kurdurdu. Muhtelif eğitim kuruluşlarının faaliyete geçmesine öncülük etti. Bu gibi müessese çapındaki çalışmalarına ilaveten dünyanın dört bir yanına seyahat ederek sohbetleriyle de sevenlerine seslendi.

Kazadan önce acip bir tevafuk olarak, bütün sohbetlerinde ölümden, kabirden, âhiretten, âhiret hayatına hazırlanmaktan bahsetmişti. 26 Ocak 2001 tarihinde radyodaki son Cuma sohbetinde âhireti ve kabir hayatını anlatmıştı. Vefatından bir gün önceki Cuma vaazında da âhiret hayatı ve ölüm gerçeği üzerinde durmuştu. Esad

Coşan Hocaefendi o vaazında şöyle diyordu:

"Buyurmuş ki Peygamber Efendimiz, dua etmiş; (Allahümme) "Ey Allahım! (La hayre) Hiçbir hayır yok, (İllâ hayrü'l âhireh) ancak âhiretin hayrı var' Evet dünyada da insan bazı hayırlara eriyor, nimetlere mazhar oluyor ama, dünya çok kısa... Âhiret sonsuz olunca, sonsuzun yanında asırlar bile kısa kalır. Çok kısa küçük küçük hayırcıklar, az bir şey. Asıl hayır, âhiret hayrı..."

'Dünyadaki küçük menfaatler, faydalar, zevkler hiç mesabesindedir. Mü'min ona aldanmaz, takılmaz, kapılmaz şaşırmaz. Onlara kapılıp da âhiretini mahvetmez, berbat eylemez. Âhiretini kazanmağa çalışır.

'Ömürler rüzgâr gibi geçiveriyor, bir göz yumup açıncaya kadar geçiveriyor. Evet 60 yıl,70 yıl, 80 yıl yaşıyoruz. Bir kısmı çocukluk, bir kısmı ihtiyarlık, bir kısmı gece uykusu, bir kısmı da gündüz koşuşturma, telaş... O günlerin içinde de bir kısmı sevinçli, bir kısmı üzüntülü, heyecanlı, dertli, gamlı, kederli, ağlamalı, sızlamalı... Ne olacak, kıymeti yok!

"Mühim olan âhireti kazanmak. Biz Mü'miniz, biz Müslümanız. (Ve'l ba'sü ba'del-mevti hakkun) âhirette öldükten sonra dirilmek var, cennet var, cehennem var... Cenneti kazananlara, cennete girenlere ne mutlu! Cenneti kaybedenlere, cehenneme düşenlere ne yazık! Vah yazıklar olsun, çok korkunç bir felaket...

"Onun için bunu hiç unutmayalım! Âhiretin hayrını kazanmak için ne yapmamız gerekiyorsa, onları yapalım!"

Son yolculuk

Uyuyan bir TIR şoförünün sebebiyet verdiği kaza neticesinde rahmet-i Rahmân'a kavuşan Prof. Esad Coşan Hocaefendinin ve damadının cenazeleri 8 Şubat 2001 günü İstanbul'a getirildi. Kazadan hemen sonra Süleymaniye Camii haziresine defin için gerekli prosedür tamamlan-

maya çalışılmıştı. Bakanlar Kurulu kararı çıkmış ve Köşk'e imzaya gönderilmişti. Netice belli değildi. Köşkten gelen haber menfî olunca, bu defa Eyübsultan mezarlığında yıllar önce Adnan Menderes ve arkadaşları için hazırlanmış olan mezar yerine defne karar verildi.

9 Şubat Cuma günü Fatih Camiinin avlusu, yan sokaklar ve caddeler mahşeri bir kalabalıkla dolmuştu. Cuma namazını müteâkip kılınan cenaze namazından sonra cenaze Eyübsultan'da ayrılan yere defnedildi.

Cenazeye katılanlar mahzundu, gözler yaşlıydı. Sabaha karşı bir camiin açılışı için çıktığı yolculukta trafik kazasında can veren gönül ehlinin son tavsiyelerini herkes birbirine aktarıyordu. Esad Coşan Hocaefendi vefatından önce şöyle demişti:

"Din; cihad ile, cehd ile, sa'y ile, gayret ile, fedakârlık ile, hizmet ile, cesaret ile, kahramanlık ile ayakta durur... Tembellik ile, korkaklık ile, zevk ü safa düşkünlüğü ile, ihmal ve vurdumduymazlık ile, nefse ve şeytana kulluk ve esaret ile yıkılır. Böylelerin dünyası da, âhireti de mahv u perişan olur, âkıbetleri hüsrana çıkar."

"Şeyhü'l Muharririn"

AHMET KABAKLI

Ahmet Kabaklı "Dede Korkut"un destan kahramanlarından biri gibi bir hayatı yaşamış şahsiyetlerdendi. Hastahaneye son yatışında da hizmetlerini, yazılarını düşünüyordu. Son yazısında (19 Kasım 2000 tarihli) İbrahim Edhem'in Hakk'ı bulmak ve yaşamak için saltanatı terkedişini anlatmıştı. Yazısının başlığı, "Damda Deve Aranır mı?" idi. Kendisinin feda edecek tahtı yoktu, o da sağlığını feda ederek gece gündüz demeden çalışmıştı.

Ahmet Kabaklı 1924 yılında Harput'un Gülbağlarında doğmuştu. Babası Harput Sarayhatun Camiinin Müezzini Ömer Efendi, kendisi 2,5 yaşındayken vefat etmişti. Kabaklı o tarihten itibaren çetin bir hayat yolunu adımlayacaktı. Yakınları ondaki okuma azmine ve şevkine hayrandı. Parasız yatılı okumuş, önce Yüksek Öğretmen Okulunu, sonra Edebiyat Fakültesini, ondan sonra da Hukuk Fakültesini bitirmişti. Hayata öğretmen olarak atılmıştı. İlk vazife yeri Diyarbakır'dı. 1948'de Fakülteden mezun oluşundan 1974'te emekli oluncaya kadar talebeleriyle haşir neşir olacaktı.

Ahmet Kabaklı adını duyurduğu muharrirliğe de genç yaşta başlamıştı. İlk yazısı 1947'de "Son Saat" gazetesinde çıkmıştı. Ancak onun asıl yazı hayatı, 1956'da Tercüman Gazetesinin açmış olduğu fıkra yarışmasını kazanmasıyla başlayacaktı. 1961'den itibaren bu gazetede makaleler yazmaya başladı.

Bilgileri paylaşma sevdalısı

Gazetedeki köşesi Kabaklı'ya yetmiyordu. O hem ilim, hem kalem, hem de sohbet ehliydi. Son derece nazik ve kibar bir üslupla yaptığı sohbetlere doyum olmazdı. . O Anadolu insanının yetişmesinde mühim bir yer tutan "Sohbet kültürü"nü devam ettirmek istiyordu. Bunun için bir gurup arkadaşıyla kurduğu Türk Edebiyatı Vakfı'nda sohbetler tertipledi. Türkiye'nin en uzun ömürlü dergilerinden biri olan Türk Edebiyatı Dergisi vasıtasıyla kabiliyetli kalemlere kucak açtı ve onların yetişmesi için çalıştı.

Kabaklı, yazısını yazıp maaşını alan, ondan sonra keyfine bakan yazarlardan değildi. O hayatını eser vermeye adamıştı. Vakıf ve dergi gibi müessese çapındaki "eserlerinin" yanı sıra birçok klasikleşmiş kitap çapında eserler vermişti. Türk Edebiyatı, Müslüman Türkiye, Yunus Emre, Mehmed Akif, Temellerin Duruşması gibi yirmiye yakın eserin yanı sıra, ilim, fikir, san'at ve edebiyat sahasında yüzlerce aydının yetişmesinde öncü rol üstlenmiş, onlara "Ağabeylik" etmişti.

Son anları

Ahmet Kabaklı, 17 Kasım 2000 tarihinde kalbinden rahatsızlandı. Türkiye Gazetesi Hastahanesi Kardiyoloji servisine yatırıldı. Orada iki gün kaldıktan sonra 20 Kasım'da Florance Nightingale hastahanesine kaldırıldı. 22 Kasım'da kontrolün ardından ameliyata alındı ve kalb damarlarından beşi değiştirildi. Yoğun bakım ünitesinde enfeksiyon kaptı. 3 günde çıkması gerekiyorken 20 gün yatmak zorunda kaldı. 23 Aralık'ta 48 yıllık hayat arkadaşı Meşkûre hanım vefat etti. Ancak cenazesine gidemedi. Zira hastahanede neredeyse koma halinde yatıyordu. Hastahaneden çıkar çıkmaz, Eyübsultandaki eşinin mezarına gidip ziyaret etti.

Ahmet Kabaklı, kendisine artık iyileşti gözüyle bakılırken hastahaneden çıktıktan kısa bir müddet sonra tekrar rahatsızlandı. Akciğer enfeksiyonundan hastahaneye yatırıldı. 8 Şubat 2001 Perşembe günü de Florance Nightingale hastahanesinde son nefesini verdi.

77 yaşında vefat eden Ahmet Kabaklı, 10 Şubat Cumartesi günü, Esat Coşan Hocaefendi için kılınan cenaze namazından bir gün sonra yine Fatih camiinde kılınan cenaze namazının ardından Eyübsultan mezarlığına, eşinin yanına defnedildi. Karısının vefatından yaklaşık bir ay sonra vefat eden Şeyhülmuharririn geride, hayırla yâdedilmesine vesile olacak eserler bıraktı. O eserleri arasında yer alan nice gönül dostu, ardından gözyaşı dökü-yordu.

Çok fakirdi. Çok paraya ve dünya çapında şöhrete sahip oldu. Hepsini bırakıp gitti!..

ANTHONY QUİNN

üz elliden fazla film çevirmişti. Viva Zapata ve Zorba gibi meşhur filmlerde ve daha pek çok dünyada yankı yapmış filmlerde oynamıştı. Ama Türkiye'de yaşayanlar için o sıradan bir Amerikan artistlerinden biriydi. 1977'de "Çağrı" filmindeki Hz.Hamza rolünden ve Libya halk kahramanı Ömer Muhtar rolünden sonra pek çok kimse onu yakını gibi görmeye başladı. Oysa o aldığı paranın ve rolünün hakkını veren "iyi bir artistten" başka bir şey değildi. Canlandırdığı Müslüman karakterlerin tesirinde kaldığı, hatta Müslüman olduğu söylenmişti, ama bu söylentiyi doğrulayacak bir delil yoktu.

Anthony Quin, öyle laf olsun diye değil gerçekten de "Hayatım roman" diyebilecek şahsiyetlerden birisiydi. Babası İrlandalı, annesi Meksikalıydı. 1915'te Meksika'da dünyaya gelmişti. Ailesi çok fakirdi. Delikanlıyken zengin olma hayaliyle Meksika'dan kaçak olarak Amerika'ya giriş yapmıştı. Çocukluk ve gençlik devresi yoksulluk içerisinde geçti. Los Angeles'teki Drama okulunda okurken, okul masraflarını karşılamak için camları ve yerleri temizliyordu. 18 yaşındayken 45 saniyelik bir rolle sinemaya adımını atacaktı. Sinemadaki inişli, çıkışlı ve başlıbaşına macera olan devreleri geçirecek ve nihayet şöhreti yakalayacaktı. 1940'ta sinemaya geçişinden sonra yaklaşık 60 yıl

pek çok filmde rol alacak ve çok para kazanacaktı.

Üç defa evlenen, 13 çocuğu olan Anthony Quinn maddi olarak hayallerini gerçekleştirmişti. Yüzmilyonlarca dolarlık mülkü, değerli tabloları vardı. Eskilerin kralların imrendirecek mekanlarda yaşıyordu. Ama o, mutlu değildi. Kalabalık ve medya önünde gülümsüyor, ama evinde yakınlarıyla bir aradayken hep somurtuyordu. Yaşlılık kapıya dayanmıştı, artık eski gücü yoktu. Bütün o serveti geride bırakıp gideceğini düşündükçe uykuları kaçıyordu.

Meşhur artist, Zatürre tedavisi için Boston şehrindeki hastahaneye kaldırıldı. O artık filmlerdeki tuttuğunu koparan adam değil, nefes almakta ve parmağını kımıldatmakta dahi zorlanan biçare birisiydi. O kadar köşkleri, milyonlarca dolarları bir fayda vermiyordu. Bir bebekten daha âciz vaziyetteydi. Günlerce yatakta kımıldamadan, nefes almakta zorlanarak yattı. Bütün ihtiyaçları yattığı yerden karşılandı. 3 Haziran 2001 tarihinde solunum yetmezliğinden can verdi.

Anthony Quin, meslek hayatında, hep senaryolarda yazılan, kendisine ezberletilen rolleri üstlenmişti. Ama gittiği yerde "kendi rolünü nasıl oynadığı" mühimdi. Orada ne köşkleri, ne tabloları, ne paraları, ne şanı, ne şöhreti bir değer ifade etmiyordu.

Ömrünün 50 yılı mücadeleyle geçti

YASER ARAFAT

75 yıllık ömrünün 50 yıldan fazlasını, müthiş mücâdelelerle geçirmiş olan Yaser Arafat, 20 Ekim 2004 tarihinde müthiş bir mide ağrısıyla kıvranmaya başlamıştı. Bu ağrı o zamana kadar geçirdiği hastalıklar esnasında çektiği ağrılardan hiçbirine benzemiyordu. Yardımcıları ve getirilen doktorlar çaresiz kalmıştı. Ramallah'taki karargahı 29 Mart 2002'den beri İsrail kuşatması altındaydı. Burasına bir karargahtan ziyade bir harabe demek daha doğru olacaktı. Çünkü buraya pek çok top mermisi isabet etmiş, binanın dış cephesi ve bütün odaları tank mermileriyle delik deşik olmuştu. İşte Arafat, o tarihten itibaren dışarıya adım atmasına izin verilmeden bir nevi hapis hayatı yaşıyordu. Bu çok tuhaf bir durumdu. Sözde "devlet başkanı" statüsündeki bir şahıs, kendi ülkesinde esirdi. Tıpkı on binlerce Filistinli gibi...

Rahatsızlığın gittikçe artması üzerine, hastalık dünyaya duyuruldu. Şimdi bütün dünyanın gözü Ramallah'taki karargahında mahpus Arafat'ın üzerine çevrilmişti. Arafat, yardımcılarına Fransa'da tedavi olmak istediğini söylemişti. Bunun üzerine gerekli temaslar kurulmuş ve Arafat, 29 Ekim 2004'te Cumhurbaşkanı Jacques Chirac'ın emriyle gönderilen uçakla Fransa'ya gitmişti. Paris yakınlarındaki Percy Askerî Hastahanesine yatırılan Arafat'ın hastalığının ne olduğu merak konusuydu. Doktorların ilk açıklamasına göre kanındaki trombosit oranı çok düşüktü. Lösemi hastası olmasından şüpheleniyordu.

Bazı yakınlarına ve Çin basını gibi bazı beynelmilel medya kuruluşlarına göre ise Arafat İsrail tarafından zehirlenmişti. Daha evvel 3'ü zehirlenme olmak üzere 13 suikast atlatan Arafat'ın bu defaki durumu çok kritikti. Parkinson hastası olduğu bilinen Arafat'ın bu hastalığı, neydi? İşte bütün dünya bunu merak ediyordu. Bu arada medya kuruluşları Arafat'la ilgili bilgileri duyurmaya başlamışlardı.

Asıl adı Abdurrahman Abdurrauf El-Kudva olan Arafat, Ebu Ammar (Kurucu) mahlasıyla tanınmıştı. 24 Ağustos 1929'da Kahire'de doğmuştu. Babası eski bir Osmanlı Zabiti idi. Kahire'de mühendislik eğitimini tamamlayan Arafat, 1959'da dört arkadaşıyla birlikte El-Fetih Teşkilatı'nı kurmuş, 1969'da ise Filistin Kurtuluş Örgütü'nün Yürütme kurulu Başkanı olmuştu.

Arafat'ın hayatı, sürgünlerde, cephelerde, ateş hattında geçmişti. FKT, Arafat'ın yönetiminde, Ürdün'deki üslerden İsrail işgali altındaki topraklara geçiyor ve İsrail karakollarına, askeri karargahlara saldırarak ağır zayiatlar verdiriyordu. Ancak 1970 Eylül'ünde hiç beklenmedik bir gelişme oldu. Kral Hüseyin bütün ülkede sıkıyönetim ilan etti. Ardından ordusuna Filistin Mülteci kamplarına saldırmaları emrini verdi. Bu saldırıda yaklaşık 40 bin Filistinli sivil hayatını kaybetti. Filistinli gerillaların tamamı Ürdün dışına sürüldü.

Bu büyük sürgünün ardından, FKT'nin mühim birbirini ve Arafat Lübnan'a yerleşti. Ne var ki burada da fazla kalamayacaklardı. İsrail ordusunun Lübnan'a saldırışı üzerine, Arafat ve yardımcıları 3 Eylül 1982'de Beyrut'ta İsrail ordusunun kuşatmasından son anda kurtularak kaçmayı ve Tunus'a gitmeyi başardı.

Eylül 1983'te Suriye ordusuyla karşı karşıya kalan adamlarına destek için gizlice Lübnan'a giren Arafat, 20 Aralık 1983'te 4 bin savaşçısıyla birlikte Trablusşam'dan sınırdışı edildi.

Arafat'ın Tunus'taki karargahı Ekim 1985'te İsrail tarafından bombalandı. Bu saldırıdan da kılpayı kurtuldu. 1987'de Filistin topraklarında başlayan 1. İntifada (direniş) hareketini ülke dışından yöneten Arafat, bu harekatla Filistinlilerin sesini bir defa daha bütün dünyaya duyurdu. 1991'de sekreteri Suha Tavil'le evlendi. Bu evlilikten Zahva adlı bir kızı oldu.

Arafat, 1993'te Oslo'da İsrail Başbakanı İzak Rabin ve Dışişleri bakanı Şimon Peres'le görüştü, el sıkıştı. Bu davranışından dolayı 1994'de Nobel Barış Ödülü'nü aldı. 1 Temmuz 1994'te de 12 yıllık sürgün devresinden sonra Filistin topraklarına döndü. 1996'daki seçimin ardından da "Filistin Otoritesinin Devlet Başkanı" sıfatını aldı.

İsrail Başbakanı Ariel Şaron'un bütün ikazlara rağmen Kudüs'teki Haremüşşerifi ziyaret etmesi üzerine, 28 Eylül 2000'de 2. İntifada patlak verdi. Arafat 2002'de Şaron tarafından "İsrail düşmanı" ilan edildi. Filistin yerleşim merkezleri İsrail tankları, uçakları ve helikopterlerince bombalandı, üç binden fazla Filistinli hayatını kaybetti. İsrail ordusu 29 Mart 2002'de Ramallah'a da saldırdı ve Arafat'ın karargahını kuşattı. Açılan ateşlerle bina delik deşik oldu. İsrail binayı abluka altına alınmıştı. O tarihten sonra da İsrail, Arafat'ın karargahın kapısından dışarıya adım atmasına izin vermedi.

Arafat işte Kasım 2004 başlarında bütün bu mücadele devresini geride bırakmış, şimdi hayatının son anlarını yaşamaktaydı. Yardımcısı Nebil Ebu Rudeyna, 8 Kasım'da şu açıklamayı yapıyordu: "Arafat komada değil. Hala yoğun bakım ünitesinde bulunuyor."

Bir gün sonra Arafat'ın sağlığının daha da kötüleştiği ve derin komaya girdiği söylendi. Filistin Dışişleri Bakanı Nebil Saat şu açıklamayı yapıyordu: "Durumu gece kötüleşti. Ama vücudunun herhangi bir parçasının öldüğünü gösteren bir belirti yok."

9 Kasım'da yaşam destek ünitesine bağlı bulunan Arafat beyin kanaması geçirmişti. Fransa Dışişleri Bakanı Michel Barnier, Arafat için, "durumu çok karmaşık" diyordu. Bu arada Arafat'ın beyin ölümünün gerçekleştiği söylenirken, doktorlar bunu yalanlıyordu. Nebil Saat 9 Kasım'da Arafat'ın son durumu hakkında şu açıklamayı yapıyordu: "Doktorlar durumunun değişebileceğini düşünüyorlar. Çok sayıda yatıştırıcı aldı."

Artık bütün dünya bu açıklamaların "yatıştırıcı" mahiyette olduğunu biliyor ve her an Arafat'ın ölümünü bekliyordu. Beklenen açıklama 11 Kasım günü yapıldı. Percy Askeri Hastahanesi sözcüsü, Arafat'ın 11 Kasım 2004 tarihinde saat 03, 30'da (TSİ 04, 30) öldüğünü açıkladı.

75 yaşında vefat eden Yaser Arafat ölümünden bir müddet önce devrin KKTC Cumhurbaşkanı Rauf Denktaş'a, "Benim gömülecek toprağım yok. Senin Türkiyen, devletin var" demişti. Bu bir hasretin ifadesiydi. Kendi topraklarının işgalden kurtulduğunu göremeden dünyaya veda etmişti.

Arafat'ın cenazesi bekletilmeden Kahire'ye götürüldü. 12 Kasım 2004'te, Mısır'ın başşehrindeki Galaa askeri üssünde cenaze merasimi yapıldı. Dünyanın dört bir yanından devlet başkanları ve idarecileri gelmişti. Merasim saat 10'da başladı. Filistin bayrağına sarılı Arafat'ın naaşı, askeri tesisler bünyesindeki camie getirildi. Burada El Ezher Şeyhi Muhammed Tantavi'nin kıldırdığı cenaze namazının ardından cenaze Mısır'a ait askeri bir uçakla El-Ariş'e götürüldü. Tabut burada bir helikoptere nakledildi ve oradan da Ramallah'a getirildi. Burada 3 yıldır İsrail kuşatması altında tecritte yaşadığı Mukataa'ya getirilerek defnedildi.

Arafat için mücadele dolu bir hayat sona ermişti. Onun için de artık, yalnızca "Allah rızası için yapılan amellerin fayda verdiği" bir hayat safhası başlıyordu...

Örnek insan, yılmaz mücahit

ALİYA İZZETBEGOVİC

10 Eylül 2003'te evinde düşüp, omuzunu incittiğinde ve kaburga kemiklerinde dört kırık olduğu tesbit edildiğinde, onu tanıyanlar, acısını tâ yüreklerinde hissetmişlerdi. Aliya İzzetbegoviç hastahanede yatıyordu ve o andan itibaren İslam dünyasını gözü ve kulağı bir kere daha üzerine çevrilmişti. Çocuklarına, "İşte yavrum böyle ol!" diye örnek gösterdikleri, dört dörtlük bir adam, yılmaz bir mücahit şimdi hasta idi. O ise tıpkı Şeyh Şamil gibi ve emsali nice kahramanlar gibi vazifesini yapmanın huzuru içerisindeydi. Yakınlarına vasiyetini yapmaya başlamıştı. Öldüğünde şehitlerin yanı başına defnedilmek istiyordu.

Aliya İzzetbegoviç ismini Müslümanların bir kısmı yıllar önceden duymuştu. Ama bütün dünya onun ismini Tito Yugoslavyası'nın dağılmaya başlamasının ardından 1990 yılında yüzde 44 oy nisbetiyle Bosna-Hersek'in ilk Devlet Başkanı seçildiğinde duymuştu. Müslüman birinin devlet başkanlığına seçilişi bütün dünyayı şaşırtmıştı. Haçlı dünyası bu seçimi hazmedememişti. Hırvatlar ve Sırplar da... Bu iki unsur 1992'de ayrılmaya karar verip bunu dünyaya ilan ettiğinde, İzzetbegoviç te Müslüman unsurun temsilcisi olarak tavrını koymuş, **"Biz tercihimizi Şeriattan yana koyduk. Avrupa'da bir İslam devleti doğacak. Müslümanlar olarak biz de istiklaliyetimizi ilan ediyoruz"** demişti. Bunu der demez de Bosna'daki Müslümanların üzerine bombalar, kurşunlar yağ-

maya başlamıştı.

Sırplar, Yugoslavya Federasyon halinde iken devletin bürokratik ve askerî kademesini ele geçirmişlerdi. Yugoslavya Federasyonu dağıldığında ise devletin bütün askerî gücünü, silahlarını ellerinde bulunduruyorlardı. Bu ordu "dünyanın altıncı büyük ordusu" olarak gösteriliyordu. Sırpların hesaplarına göre, iki, en fazla üç haftada bütün Müslümanları yok edeceklerdi. Zira onlar da çok iyi biliyordu ki Müslümanların elinde silah yoktu. Değil, tank, top, uçak, otomatik tüfekleri dahi yoktu. Olsa olsa dededen kalma av tüfekleri vardı. İşte bunu bilen Sırplar dünya tarihinde eşine ender rastlanan bir katliama girişmişlerdi. Binlerce, on binlerce Müslümanı koyun boğazlar gibi boğazlıyor, kadınların ırzına geçiyorlardı. Sırp Çetnikler sadece Srebranica'da bir günde 16 bin Müslümanı katletmişlerdi. Bu şekilde üç senede 200 bin Müslüman katledilecekti.

İzzetbegoviç ve arkadaşları bu vahşeti bütün dünyaya duyurdu. Onlar sözde "hür" ve "medenî" Avrupa'nın bu katliama seyirci kalmayacağını ve Sırpları durduracağını umuyorlardı. Ancak, o sözde "medenilerin" vahşeti seyrettiğini dehşetle gördüler. Ama şaşkınlıklarını atar atmaz toparlandılar ve mücadeleye giriştiler. O esnada umulmadık gelişmeler oldu. Dünyanın dört bir yanından mücahit gençler Bosnalı kardeşlerinin yardımına koşmaya başladı. Saraybosna'da ve diğer şehirlerde yükselen "Allahü Ekber" sadaları, Sırpların top seslerini bastırmaya başlamıştı. Müslümanlar, **"İnneme'l Mü'minüne ihvatün"** (mü'minler kardeştirler) İlahî prensibi gereği tek vücut olmuş, el ele omuz omuza vermişlerdi. Dünyadaki bütün Müslümanlar Bosnalı kardeşlerine yardım ediyordu. Kadınlar kollarındaki bilezikleri, kulaklarındaki küpeleri, parmaklarındaki yüzükleri veriyorlardı. Bu müthiş yardımlaşma ve dayanışma karşısında Sırplar ve onlara destek verenler şoke olmuştu. Bu arada mücadele adamı

olan İzzetbegoviç de "Yeşil Bereliler" diye bilinen mücahitler ordusunu kurmuştu. Bu ordu, diğer İslam ülkelerinden gelen mücahitlerle koordineli bir şekilde çalışıyordu. Kısa zamanda Sırp saldırıları durdurulmaya ve onlara hak ettikleri cevap verilmeye başlanmıştı. Haçlı dünyası şaşırmıştı. İlk şaşkınlığı atınca derhal toparlandılar ve "gerekli tedbirleri" almaya başladılar. İlk yaptıkları iş, Bosnalı Müslümanlara dışarıdan gelen bütün yardımları engellemek olmuştu. BM'nin sözde "Barış Gücü"nün ve Amerika'nın engellemelerine rağmen. İslam dünyasından Bosna'ya yardım gitmeye devam etti. 1992-1995 yılları arasında yaklaşık üç sene devam edecek savaşın ardından artık Müslümanlar açık açık zafer kazanmaya başlamışlardı. İzzetbegoviç ve arkadaşlarının düşüncesi, Avrupa'nın ortasında, hür ve Müstakil, "Bosna İslam Devleti" kurmak ve yaşatmaktı. Bunu gören Avrupa ülkeleri ve Amerika duruma müdahale ettiler, İzzetbegoviç ve Bosnalı Müslümanlara; "Ya Sırplarla ve Hırvatlarla anlaşırsınız ve dönüşümlü başkanlık sisteminin esas alındığı bir idareyi kabullenirsiniz, ya da hepimiz size karşı saldırıya geçeriz!" diyorlardı. Bu durum karşısında İzzetbegoviç "Dayton Barış Anlaşmasını" gözüyaşlı imzaladı. Bu anlaşmayı içine sindiremediğini bütün dünyaya ilan etti.

İzzetbegoviç, gencecik bir delikanlı iken de, bir "devlet başkanı" iken de etrafına, halkına hep İslama bağlı kalmayı telkin etmekteydi. "Tarih'e Tanıklığım" isimli kitabında da dile getirdiği gibi şöyle diyordu: **"Ben bir Müslümanım ve öyle kalacağını. Kendimi dünyadaki İslam davasının bir neferi olarak telakki ediyorum ve son gününe kadar da öyle hissedeceğim. Çünkü İslam benim için güzel ve asil olan her şeyin diğer adı; dünyadaki Müslüman halklar için daha iyi bir gelecek vaadinin ya da umudunun, onlar için onurlu ve özgür bir hayatın, kısaca benim inancıma göre uğrunda yaşamaya değer olan herşeyin adıdır."**

İzzetbegoviç, "Uğrunda yaşamaya ve hayatını feda etmeye değer" gördüğü İslam davası uğruna, her türlü çileyi göze almıştı. Komünist idarenin, Sırp ve Hırvat ırkçılarının çok ağır baskısı altında bunalan Müslüman gençlere, İslamî kimliği tanıtmayı hedefleyen "Genç Müslümanlar Teşkilatı"na katıldığında bir lise talebesi idi. 24 yaşında iken bu teşkilat mensubu olduğu için tevkif edilmiş ve üç sene hapis yatmıştı. 1983'te bu defa yazdığı kitaptan ve Müslümanları birliğe davet eden bildirisinden dolayı yargılandı ve bu defa 14 yıl hapse mahkum edildi. Yaklaşık 6 yıl hapis yattıktan sonra, Demirperde'nin yıkılmaya yüz tuttuğu bir sırada çıkarılan genel af dolayısiyle 1988'de hapisten çıktı. 1990'da da Bosna-Hersek Devlet başkanı seçildi. 2000 yılına kadar devlet Başkanı olarak vazife yapan İzzetbegoviç, sağlığındaki arızaları gerekçe göstererek devlet başkanlığından ayrılacaktı.

İki defa kalp krizi geçiren, 2002 yılında kalbine pil takılan İzzetbegoviç o hasta halinde yakın dava arkadaşları ve Bosnalılarla sık sık görüşüyor ve onlara İslama sımsıkı sarılmalarını hem tavsiye, hem vasiyet ediyordu.

Evindeki düşmesinin ardından hastahaneye kaldırılmış olan İzzetbegoviç'in durumu zaman zaman düzelmekteydi. Ama 19 Ekim 2003 günü doktorlar bütün Bosnalıları ve İslam dünyasını eleme gark eden haberi vermişlerdi. İzzetbegoviç, sol akciğerindeki kanamanın durdurulamaması neticesinde vefat etmişti. 1925'te Bosna'nın kuzeyinde bulunan Bosanski Samac'ta doğan İzzetbegoviç 78 yaşında bu fani dünyaya veda etmişti. O çileli, meşakkatli bir ömür sürmüş, zulme boyun eğmemiş, ama geride şerefli bir tarihçe-i hayat bırakmıştı. Bazılarına göre o pek değerli bir mütefekkir ve yazar, bazılarına göre Bilge Kral idi. Ama Bosnalıların gözünde o pek şefkatli "dedo" yani "dede" idi. Herkes ona ısınmış, sevmiş, dedeleri gibi yakın görmüştü.

23 Ekim 2003 günü Saraybosna'da kılınan cenaze

namazına bir milyondan fazla Müslüman katıldı. Dünyanın dört bir yanından gelmiş cemaat, gökyüzünden yağan rahmetin refakatinde namazı kıldı ve hep bir ağızdan onun için hüsn-ü şehadette bulundu. O gün Bosna'da yağmurla, gönüllerden coşup akan "sevgi yağmuru" kenetlenmişti. Cenaze namazının ardından, İzzetbegoviç'in kurduğu mücahitler ordusu Yeşil Bereliler, liderlerinin tabutunu omuzladılar ve şehit arkadaşlarının medfun olduğu Kovaçi Şehitliğine getirdiler. Oğlu Bekir, İzzetbegoviç'i mezarına indirdi. Yüzbinler, okunan aşr-ı şerifleri ve yapılan duayı sessizce ve gözyaşları içerisinde dinliyorlardı.

Hayatı insanlara örnek olan İzzetbegoviç'in mematı, yani ölümü de örnekti. Yüzbinlerce insan, "resmi merasim" için değil, yürekten kopup gelen samimi sevginin icabı oradaydı ve az önce mezara konulan zata can u gönülden dua ediyorlardı. Bir insan için bu ne büyük bir bahtiyarlıktı...

Halkla hemhal olan bürokrat

RECEP YAZICIOGLU

Vazife yaptığı her yerde halkla haşir-neşir olan, onların derdini kendine dert edinen, yolu, suyu ve temel ihtiyaçları olmayan yerlerin bu ihtiyaçlarını gidermek için çırpınan, köylerdeki ve diğer beldelerdeki fakir insanların ihtiyaçlarını karşılamaya çalışan çalışkan vali Recep Yazıcıoğlu'nun kaza geçirdiği haberi ülkede şok tesiri yapmıştı. 2 Eylül 2003 gününden itibaren herkesin gözü ve kulağı Ankara'da idi.

1948 yılında Trabzon'un Sürmene ilçesine bağlı Yılmazlar köyünde doğan Recep Yazıcıoğlu, üniversite tahsilini tamamladıktan sonra; 16 yıl kaymakamlık, 5 yıl Tokat, 2 yıl Aydın, 8 yıl Erzincan valiliği yapmış, ardından "merkeze" alınmış, 3,5 yıl "merkez valisi" olarak resmi hizmette kaldıktan sonra 30 Ocak 2003 tarihli kararname ile Denizli Valisi olarak tayin edilmişti. Bu vazifeleri içerisinde ona en zor gelen vazife, "Merkez Valiliği" vazifesi idi. Bu onun fıtratına tersti. O hep koşturmaya, halkı için hizmet üretmeye alışmıştı. Öyle ki ailesi bile yüzünü zor görmekteydi. Merkeze alındığında eşinin; **"Hep çalıştın, mükafatı bu muydu?"** diye sitem etmesine mukabil, gülümseyerek, **"Üzülme, artık yüzümü görebilirsin"** karşılığını vermişti.

Yazıcıoğlu, "salla başı, al maaşı" diyecek yapıda bir bürokrat değildi. Sözünü esirgemiyordu. Halka hizmetin önünü tıkayan sistemi alabildiğine tenkit ediyor ve bu

arada yol da gösteriyordu. O devletten "aferin" beklemiyordu. Ortada bariz bir gerçek vardı. Halk bu vali beyi çok tutmuştu ve sevmişti. Zira o halka tepeden bakmıyor, halka şefkatle, güler yüzle yaklaşıyor, çözümü halkla birlikte bulmaya çalışıyordu. İşte bunun için kaza geçirdiğini öğrenen milyonlar çok üzüntülüydü.

2 Eylül'de Ankara'ya gitmek üzere Denizli'den ayrılan Yazıcıoğlu'nun yanında Denizli ziraat Odası Başkanı Haldun Tellioğlu vardı. Ankara'ya 36 kilometre kala, Temelli beldesi yakınlarına gelindiğinde sol şeritte seyreden mersedes otomobil, bilinmeyen bir sebepten birdenbire sağ şeride geçmiş, akabinde hızla şarampole yuvarlanarak yolun kenarında bulunan duvara çarpmıştı. Bu çarpma esnasında Yazıcıoğlu ile Tellioğlu araçtan fırlayarak yola düşmüşlerdi. Araç ta çarptığı yerden on metre ileride ters dönmüş ve durmuştu. Şoför kazayı hafif sıyrıklarla atlatmıştı. Haldun Tellioğlu hayatını kaybetmişti. Yazıcıoğlu ise şuuru kapalı olarak hastahaneye kaldırılmıştı. Doktorlar, "Kafatası ile beyni arasında kanama olduğu tespit edildi. İlk önce bu biriken kan alınarak beyne baskı yapması önlenecek" açıklamasını yapmışlardı. Başındaki bu darbeden başka çenesi kırılmıştı. Bundan başka vücudunda herhangi bir yara bere gözükmüyordu.

Yazıcıoğlu'nun kaza geçirdiği yaşlı annesine bildirilmemişti. Eşi Meryem hanım ve çocukları ise kaza haberini alır almaz Ankara'ya koşmuşlardı. Hepsi endişeliydi. Meryem hanım, "Öldüyse söyleyin" diyordu. 37 yıllık eşini hastahane odasında görünce bir müddet onunla sohbet etmiş ve helalleşmişti. Yazıcıoğlu eşine gülümsemişti. Bu onun son tepkileri olmuştu.

Doktorlar 4 Eylül günü acı haberi vermişlerdi: Yazıcıoğlu'nun "beyin ölümü" gerçekleşmişti. 4 gün makinaya bağlı kalan Yazıcıoğlu'nun vefat ettiği 8 Eylül günü kardeşi Said Yazıcıoğlu tarafından gözyaşları içerisinde açıklandı. Bu açıklamayı işiten milyonlar, sanki öz kardeşlerini,

ağabeylerini kaybetmiş gibi üzülmüşlerdi.

18 Şubat 1998'de Erzincan valisi iken de bir kaza geçiren, makam şoförünün öldüğü bu kazada ağır yaralanan Yazıcıoğlu bu ikinci kazasında hayata gözlerini yummuştu. Yazıcıoğlu'nun cenaze namazı 9 Eylül 2003 günü, on binlerin iştirakiyle Kocatepe Camii'nde kılındı. Ardından askeri uçakla getirildiği Denizli'de onu onbinlerce halk karşıladı. Herkesin gözü yaşlı idi. Zaman zaman davet edildiği üniversite kürsülerinde ders veren Yazıcıoğlu bu defa ölümü ile **"ders vermekte"** idi. Bir idarecinin milletin gönlünde yer etmesi için nasıl çalışması gerektiğini hayatta iken çalışmaları ile göstermişti. Şimdi, işte böylesine örnek insana halkın vefası görülüyordu. Bu hafızalardan kolayca gitmeyecek bir "ders"ti. En çok ta hizmet makamında olanların almaları gereken bir ders... Yazıcıoğlu'nun cenazesi Denizli'den sonra Söke'ye götürüldü ve Asri mezarlıkta babasının yanına defnedildi. Halkın "Vali Bey"i, "Vali Abi"si geride gözü yaşlı sevenlerini bırakarak "yeni hayatına" yani artık ölümün olmadığı hayatına başlamıştı. Nasılsa ölümün yalnızca adı vardı ve hayat devam ediyordu...

"Son kullanma tarihi gelince
her şey bahane"

CEM KARACA

Anadolu rock müziğinin en meşhur temsilcilerinden olan Cem Karaca, Kurban Bayramının birinci günü (1 Şubat 2004) eşi İlkin hanımla birlikte Karacaahmet mezarlığına gitmişti. Babası bu tarihi mezarlıkta medfundu. Cem Karaca mezarlıkta iken eşine şaşırtıcı sözler söylüyordu. Bu sözler vasiyetiydi. Bunu açık açık belirtiyordu: **"Ben ölünce devlet merasimi istemiyorum. Cenazemde alkış istemiyorum. Tekbir sesleri arasında defnedilmek istiyorum. Cenaze namazım küçük bir camide kılınsın"** diyordu.

İlkin hanım hem şaşırmış, hem de eşinin o tok sesiyle söylediği bu sözlerin çok tesirinde kalmıştı. Cem Karaca ölüme hazır olduğunu belirtiyordu, ama o, her seven insanın sevdiğinden ayrılmak istememesi duygusuyla bunu düşünmek dahi istemiyordu.

Cem Karaca, çok çalkantılı, fırtınalı bir hayat geçirmişti. O her devirde "aykırı ses" olarak tanınmıştı. Ermeni asıllı tiyatrocu Toto ile Azeri türkücü Mehmet İbrahim Karaca'nın çocuğu olarak 1945 yılında dünyaya gelmişti. 14 yaşında müziğe başlamış, 22 yaşında iken (1967'de) Apaşlar Grubu'nun solistliğini üstlenerek profesyonel müzik hayatına atılmıştı. Kılık kıyafeti, tok sesi, seçtiği şarkı sözleri ve verdiği beyanatları ile hep gündemde olmuş, gündemde kalmıştı. Çıkardığı plaklar ve albümlerle, Anadolu turnesindeki konserleriyle bütün ülkede ve yurt dışında tanınmıştı. Söylediği şarkılardan dolayı hakkında peş peşe davalar açılmaya başlanmıştı. Cem Karaca, bu ağır baskılar üzerine 1979'da Almanya'ya gitti.

12 Eylül 1980 darbesinin ardından, ihtilal idaresi yurda dönüp teslim olması çağrısında bulundu. 15 Temmuz 1981'e kadar yurda dönmediği için vatandaşlıktan çıkarıldı. İşte bu, karar Cem Karaca'ya çok tesir etmişti. Eşi İlkin Hanım, **"Cem vatanını çok seven biriydi."** Demektedir. **"Bülbülü altın kafese koymuşlar 'ah vatanım!' demiş"** sözü, sanki Cem karaca için söylenmişti. Almanya'da maddi bakımdan belki rahatı yerindeydi, ama o vatanını özlemişti. En çok da vatanındaki ezan seslerini.

Anadolu bambaşka bir beldeydi. Bu vatanın her karış toprağı, her zerresi adeta İslam mayasıyla yoğrulmuştu. Bu bakımdan bu vatanda doğup büyüyen, havasını teneffüs edip suyunu içen, ezan sesleri arasında büyüyen her insan "cibilliyeten" İslamiyete taraftardı, kalbinin derinliklerindeki hislerle Allah'a bağlıydı. İşte bu bakımdan bu vatanın komünistleri bile "yalancıktan komünist" olmuşlardı. İş ciddiyete gelince, asıl kimliklerini belli etmekteydiler. Tıpkı Nazım Hikmet gibi. Komünizmin ağababası olarak bilinen bu ismin bile yurt dışında iken bir Kadir gecesi yakın bir arkadaşına camie gitmek istediğini söylemesi ve gitmesi bunun delillerindendi.

Cem Karaca şarkılarında haksızlığa başkaldırıyordu. Bu bakımdan bazılarına göre o, "radikal" ve "aykırı" bir tipti. Ama o, kim ne derse desin bildiğini söylemeye devam etti. 27 Haziran 1987 akşamı yeniden Türkiye'ye dönüp, ardından vatandaşlığa kabul edildi. Bu dönüşünde yurt dışında hasretini çektiği değerleri daha sık dile getirmeye başladı. Bu bakımdan eski arkadaşlarınca "döneklikle" suçlandı. Ama o yılmadı. "Merhaba Gençler ve Her Zaman Genç Kalanlar", "Yiyin Efendiler", "Bindik Bir Alamete" dedi ve bildiğinden geri kalmadı. Meşhur şarkıcı Ersen'e; **"Hacca gitmek istiyorum. Allah inşaallah bana da nasip eder, o sevgiyi yaşamak istiyorum"** demişti.

Akşehir'deki konserinde rahatsızlanan Cem Karaca, Kurban Bayramı öncesinde bu defa ciddi şekilde soğuk almıştı. Evinde istirahat ediyordu. Bayramın Birinci günüyse babasının mezarına gitmeyi çok istemiş ve bunu

gerçekleştirmişti. Eşine sık sık, öldüğünde annesinin dini olan hıristiyanlığa göre değil, babasının dini olan İslam üzere defnedilmesini söylemeye başlamıştı. Bu arzusunu yakın arkadaşlarına da söylüyordu.

Cem Karaca, Karacaahmet mezarlığına gidişinden tam bir hafta sonra 8 Şubat 2004 Pazar sabahı evinde fenalaştı. Eşi ve evinin yakınında oturan oğlu çırpınıp duruyordu. Derhal ambulans çağırmışlardı, ama 20 dakika beklemelerine rağmen gelmeyince onu bir taksiyle en yakın hastahaneye yetiştirmişlerdi. Doktorlar yaklaşık bir saat müdahale etmişlerdi, ama nafile. Cem Karaca, kalp ve solunum durması sonucu vefat etmişti. Doktorlara göre, hastahaneye geldiğinde zaten her şey bitmişti. Cem Karaca eşine, **"Son kullanım tarihi gelince her şey bahane"** deyip dururdu. İşte o gün, o saat kendisi için **"son kullanım tarihi"** gelmişti. Artık doktor da hastahane de nafile idi. Yeni bir hayata doğru yolculuğa çıkacaktı. O, bu yolculuğa "Müslüman gibi" çıkmak istiyordu. Son arzusu buydu. Ailesi ve arkadaşları onun bu vasiyetine titizlikle uydular. 9 Şubat 2004 Pazartesi günü, Üsküdar'daki Seyit Ahmet Yesevi camiinde ikindi namazını müteakip kılınan cenaze namazının ardından Karacaahmet mezarlığında toprağa verildi. Kendine has üslubu ve tok sesiyle hatırlanacak bu meşhur simanın vasiyeti yerine getirilmişti. Eşinin ve arkadaşlarının gönlü bu bakımdan rahattı, huzurluydu...

Mezarı tekrar açıldı

Cem Karaca'nın mezarı gömüldükten bir müddet sonra tekrar açılacak ve cesedinden bazı parçalar alındıktan sonra tekrar kapatılacaktı. Bu bir "resmî muamele" idi ve sebebi de şuydu: Karaca'nın ikinci eşi, Cem Karaca'nın oğlunun babasının Cem Karaca olmadığını söylemiş ve DNA testi yapılması için mahkemeye müracaat etmişti. Bunun üzerine Cem Karaca'nın ilk eşi, oğlu ve ikinci eşi arasında medyaya yansıyan şiddetli tartışmalar olmuş ve bu konu üzerinde televizyonlarda programlar bile yapılmıştı. Neticede mahkeme kararı açıkladı. Cem Karaca'nın oğlunun babası Cem Karaca idi.

Bildiklerim bilmez oluncaya kadar yaşadı:

RONALD REAGAN

Spiker, onun şatafatlı biyografisini takdim ettikten sonra, **"Beyler, bayanlar! İşte Ronald Reagan!"** demiş ve bu eski Başkanı kürsüye davet etmişti. Alkışlar arasında kürsüye gelen Reagan, bir müddet kürsüde tek kelime etmeden durdu. Ortalık sessizliğe bürünmüştü. Hatipten tek kelime çıkmıyordu. Nihayet konuşabildi ve **"söyleyeceği bütün sözleri unuttuğunu"** söyleyip derhal kürsüden indi. Oysa iyi hatipti. Ağzı iyi laf yapardı, ama 1992'deki o toplantıda tek kelime edememişti. Sonradan durum anlaşılacaktı. 1994'te tam teşhis konuldu: Reagan, beyne düzeltilemez zararlar veren alzheimer hastalığına yakalanmıştı. O andan itibaren bu meşhur sima için ibretlik bir hayat devresi başlamış oldu.

Reagan bu hastalığa yakalandığı 83 yaşına kadar, dünyevî cihetten şatafatlı bir hayat yaşamıştı. 6 Şubat 1911'de doğan Reagan, spor spikerliği ve film artistliği yapmış ve birçok kovboy filminde rol almıştı. İyi artistti. Bu "artistlik yönünü" politikaya aksettirmesini bilecekti. 1967-1974 yılları arasında California eyaleti valisi olarak aktif politikada yer almış, daha yükseklere çıkmak için geceli gündüzlü çalışmaya başlamıştı. Medyada ve iş dünyasında ağırlıkları olan Yahudi komiteleriyle dirsek temasına girmişti. 20 Ocak 1981'de ABD'nin 40. Başkanı olarak bir numaralı koltuğa oturduğunda 70 yaşındaydı. "En

yaşlı başkan" ünvanını eline geçirmişti. Başkanlık koltuğuna oturduktan kısa müddet sonra 30 Mart 1981'de bir suikasta maruz kaldı. Suikastçı altı el ateş etmiş ve Reagan'ı yaralamıştı. O tarihten itibaren Reagan'da tuhaflıklar belirmeye başlamıştı. Çok mühim toplantılar için dahi Beyaz Saray'ı terk etmediği oluyordu. Sonradan ortaya çıkacaktı: Bu suikasttan sonra Reagan bütün planlarını astrologlar tarafından hazırlanan yıldız haritasına göre yapmaktaydı. Eşi Nancy Reagan, bu haritaya çok ehemmiyet veriyor ve yıldız haritasında tehlikeli görünen ve üstü kırmızıyla çizili günlerde kocasının hiçbir şekilde Beyaz Saray'dan çıkmasına izin vermiyordu.

Reagan'ın bir saplantısı da Armagedon savaşlarıyla ilgiliydi. Rivayetlere göre bu savaş Kudüs civarında olacak, buraya gelen orduların büyük kısmı imha edilecekti. Bu inançla, İsrail'in silahlanmasına hususi ehemmiyet veriyor ve bilhassa nükleer silahlanmayı teşvik ediyordu. Onun inancına göre yüz binlerce insan, İsrail'in kullanacağı nükleer silahlarla imha edilecek ve neticede Hıristiyan imparatorluğu kurulacaktı.

Reagan'ın başkanlığı devresinde pek çok mühim hadise cereyan edecekti. Amerikan uçaklarının 14 Nisan 1986'da Libya'nın iki büyük şehri olan Bingazi ve Trablus'u geceyarısı bombalaması bunlardan birisiydi. Yine bu devrede, sözde Amerika'nın kanlı bıçaklı olduğu İran'a devlet eliyle 30 milyon dolarlık silah satılmış, bu para Nikaragua'ya aktarılarak orada hükumet darbesinin organizasyonunda kullanılmıştı.

20 Ocak 1989'a kadar iki devre üst üste ABD Başkanlığı yaptıktan sonra emekliye ayrılan Reagan'a 5 Kasım 1994'te Alzheimer teşhisi konulmuştu. İşte o tarihten sonra Reagan'ın hayatında "ibretlik" bir devre başlamıştı. Tıpkı bir teyp kasedinden, CD'den ve bilgisayardan bilgilerin azar azar silinmesi gibi, Reagan'ın beynindeki kayıtlar da yavaş yavaş siliniyordu. Daha doğrusu, beyni insa-

na ihsan eden Cenab-ı Hak, gerçek Kadir-i Mutlak'ın kendisi olduğunu bütün dünyaya göstermek için o bilinenleri bilinmez hale getirmekteydi. Kur'an-ı Azimüşşan'da bu durum mucizevî şekilde beyan buyrulmaktadır:

"Sizi Allah yarattı, sonra sizi yine öldürecek. Bilgili olduktan sonra hiçbirşeyi bilmesin de (bilgisizliğin ne demek olduğunu anlasın) diye sizden bazı kimseler ezeli ömre kadar yaşatılır. Allah alim ve kadirdir"

(Nahl Suresi/70)

Reagan yavaş yavaş bunamaya başlamıştı. Beyni yok oluyordu. En yakın arkadaşlarını bile tanıyamaz olmuştu. Ünlü dostları sık sık kendisiyle golf oynuyordu, ama eski başkan kimlerle golf oynadığını bilmiyordu. Bir defasında ünlü aktör Kevin Costner ile golf oynadıktan sonra, çevresindekilere, **"kimdi bu adam?"** diye sormuştu. Gitgide çocuklarını ve torunlarını bile tanıyamaz olmuştu. 1998 yılına gelindiğinde artık eşi Nancy'den başka hiç kimseyi tanımıyordu. Öyle ki 8 yıl Beyaz Saray'dan ülkeyi idare ettiğini bile hatırlamıyordu. O artık bir çocuk, hatta bebek gibi olmuştu. Pijamalarını ve elbiselerini eşi giydiriyor, hatta tuvalet ihtiyacını bile hususi yapılmış koltukta eşinin yardımıyla karşılayabiliyordu. 1994 tarihinden itibaren zaten halkın içine çıkamaz olmuştu. Git gide eşini de tanıyamaz olmuştu. Artık bütün ihtiyaçlarını hastabakıcıların ve özel görevlilerin yardımıyla karşılayabiliyordu. O artık yakışıklı bir kovboy, Libya'nın bombalanması emrini veren mağrur bir başkan değil, bir et ve kemik torbası idi.

Bu şekilde sürüne sürüne perişan bir hayat geçiren Reagan 5 Haziran 2004'te 93 yaşında öldü. İbretlik hayatı sona ermişti. 12 Haziran 2004'te toprağa verildiğinde onun hakkında zihinlerde kalan, işte hayatının bu son on yılındaki ibretlik tabloydu...

Yediği kurşundan sonra
sağlığı düzelmemişti

PAPA İKİNCİ JEAN PAUL

Vatikan, İtalya'da ufacık bir yerdi. Yüzölçümü 0,44 kilometrekareydi. Bu dünyanın en ufak devletinin siyasî nüfuzu, fizikî cirmiyle ters orantılıydı. Dünyanın dört bir yanında çok iyi organize olmuş teşkilatları elinde bulunduruyordu. Muazzam bir maddî servete sahipti. Bu organize güçle ve maddî servetle, dünyadaki pek çok sosyal hadiselere yön verdiği belirtiliyordu. Bu bakımdan bütün dünya, Katolik dünyasının başındaki Papa İkinci Jean Paul'un sağlığıyla yakından ilgileniyordu. O ise nicedir kendinden habersiz yatmakta, burnundan sondayla beslenmekteydi. Zaten hayatının son 24 se-nesinin çoğunu sağlık problemleriyle cedelleşerek geçir-mişti.

Papa 2. Paul, 13 Mayıs 1981'de koma halinde hastahaneye yetiştirildiğinde vücudunda birkaç kurşun bulunuyordu. İşte o tarihten sonra bir daha sağlığı düzelmeyecekti. Roma'da San Pietro Meydanı'nda Mehmet Ali Ağca tarafından vuruluşu, "dünyanın en esrarengiz hadiselerden biri" olarak tarihe geçecekti. Bu hadisenin üzerindeki sır perdesi; kendisinden önceki papanın icraatlarına ve ölümüne ve 2. Jean Paul'un kurşunu yedikten sonraki icraatlarına bakılarak bir parça aralanacaktı.

26 Ağustos 1978'de Papa seçilen Birinci Jean Paul, 200 sene uğraştıktan sonra Papalığa sızmayı başaran P2

mason locasını ve buraya üye 121 üst düzey din adamını deşifre etmiş, ayrıca Vatikan bankasında aklanan mafya paraları ve bu kara paranın P2 bağlantısını da bulmuştu. Bu bilgiler karşısında dehşete düşen Papa I. Jean Paul, elde ettiği bilgileri bütün dünyaya açıklamak üzereyken, seçildikten 33 gün sonra fail-i meçhul bir zehirlenme suikastıyla öldürülmüştü.

Tarihteki papalık seçimlerinde pek çok entrikanın döndüğü görülmüştü. Ama I. Paul'un ölümünden sonra yeni papanın seçiminin hiçbirine benzemediği söylendi. Müthiş kulis faaliyetlerinin ardından, 455 yıldan beri devam eden "Papanın İtalyan olması" geleneğine son vermek pahasına Polonya asıllı olan Karol JozefWojtyla, papa seçildi ve 2. Jean Paul adını kullanmaya karar verdi.

2. Paul; 18 Mayıs 1920'de Polonya'da Krakov'a 50 kilometre uzaklıktaki Wadowice'de dünyaya gelmişti. İkinci Dünya Savaşı esnasında Almanların Polonya'yı işgali üzerine üniversite tahsili yarım kalmış, savaş sonrasında tahsilini tamamlayabilmişti. 1942'de 22 yaşında babasını kaybedince İlahiyat ilimlerine ilgi duyan 2. Paul, 1946'da rahip ünvanını almış, ondan sonra profesörlük dahil, yeni yeni ünvanlar kazanmaya devam etmişti. İşte en son ünvanı "papalık" idi ve bu ünvanın ne manaya geldiğini ve tesirini kendisi ve dünyadaki pek çok siyasî güçler çok iyi biliyordu.

Araştırmacılara göre, papanın kurşunlanışı, mafyanın hedefi ikaz için topuktan vurmasının benzeri bir hadiseydi. Bu bir ikazdı; öldüğü takdirde yerine seçilecek papaya, ölmediği takdirde ise kendisine... Denildiğine göre o mesajı çok iyi aldı ve ondan sonra rotasını "kurşunlarla verilen adrese" çevirdi. 1994 yılında Vatikan'ın İsrail'i resmen tanıması, 2000 yılında ilk kez ve resmen "Ermeni soykırımını tanıyan bir açıklama yapması", Afganistan'a ve Irak'a yapılan müdahalelere zımnen destek

vermesi, Evangelistlerin basını çektiği BOP projesini tasvip etmesi, hep "kurşunlanmadan sonra değişen politika"nın işaret taşlarıydı.

Papa 2. Paul çok mühim politik gelişmelere imza atmış gözükse, de, gerçekte o en çok kendi derdiyle meşguldü. Altında imzası bulunan politikaları yürüten ise Vatikan'ın kurulu düzeni idi.

Roma'da uğradığı suikastın ardından vücudunun pek çok yerinde arızalar başgösterecekti. 1992'de kalın bağırsaklarında ur tespit edildi ve o tarihlerde kanser olduğu iddia edildi. 28 Ekim 1994'te banyo yaparken düştü ve sağ uyluk kemiği kırıldı. Kırılan kemik tam olarak kaynamayınca kalçasına protez takıldı. Yine 1994 yılında sağ elinde titreme başladı. 1997 yılından itibaren elinin titremesi arttı. Öte yandan hareketlerinde bir yavaşlama meydana geldi, yüz mimiklerini yitirdi. Parkinson hastalığına yakalanmıştı. Yavaş yavaş hafızasını yitiriyor, vücudunun temel fonksiyonları azalıyordu. 24 Şubat 2005'te solunum güçlüğü çekmesi üzerine traketomi (nefes borusu açılması) ameliyatı yapıldı. Ardından böbrek ve kalp yetmezliği problemi ortaya çıktı.

Vatikan için, onun gösterişli elbiseleri içerisinde durması ve elini selamlar vaziyette kaldırması kafi idi. Papa Paul canının derdine düşmüşken, çok zaruri toplantılara, özel yapılmış araçlarla götürülüyordu.

Dünyanın en küçük, ama parası pek çok ve siyasi arenadaki tesiri hayli fazla bir devletin başındaki en tesirli isim, hayli zamandır "canlı cenazeye" dönmüştü. Gücünü gittikçe yitiriyordu. Nisan başlarında üriner sistemdeki enfeksiyon nedeniyle ateşi yükselmiş ve burnundan beslenme tüpü takılmıştı. O ölümün eşiğinde iken Vatikan'ın kapalı kapılan ardında çoktan yeni papa için kulisler başlamıştı. Sadece orada mı, dünyanın pek çok mühim merkezlerdeki kapalı kapılar ardında hep yeni pa-

panın kim olacağı konuşuluyor, tartışılıyordu.

Vatikan, Papa 2. Jean Paul'un 2 Nisan 2005 günü saat 21.37'de öldüğünü açıkladı. Ölümünün hemen ardından naaşı mumyalandı ve cesedine yine o görkemli kıyafetleri giydirildi.

8 Nisan 2005 günü yapılan cenaze merasimine dünyanın önde gelen devlet adamları ve kalabalık bir topluluk iştirak etti. Papa 2. Paul geride 84 yıllık bir ömür, muazzam bir servet ve adları hep entrikalarla anılan teşkilatlarla bağlantılı bir iktidar bırakmıştı. Gittiği mekanda ise bunların hiçbir değeri yoktu...

En sempatik ağa:

SAKIP SABANCI

Üslubuyla, jest ve mimikleriyle, hasbiliğiyle insanların sempatisini kazanmış olan Sakıp Sabancı 30 Mart 2004 tarihinde aniden rahatsızlanarak hastahaneye kaldırılmıştı. İlk yapılan açıklamada, rahatsızlığının sebebinin "soğuk algınlığı" olduğu belirtilmişti. Bu bakımdan bu yatışa, "sıradan haber" gözüyle bakılmıştı.

Ülkenin **"en sempatik ağası"** daha önce defalarca bıçak altına yatmış, çok ağır ameliyatlar geçirmişti. 1981'de Amerika'da 1. kalp ameliyatı, 1989'da ise 2. kalp ameliyatı, 2003 yılında da New York Presbyterian Hastahanesinde böbrek ameliyatı geçirmişti. Bu son ameliyatı sonrasında ülkeye döndüğünde, **"En çok ezan sesini özledim"** diye hasretini dile getirmişti. Ameliyatlarını hep Amerika'da olmuştu. Son hastalığında da bu defa Türkiye'deki Amerikan Hastahanesine yatırılmıştı.

Günler geçtikçe hastahaneden "endişeli haberler" yayılmaya başlamıştı. Şiddetli akciğer enfeksiyonu sebebiyle yattığı söylenmişti, ama anlaşılan durum çok daha ciddiydi. Birkaç gün sonra durum anlaşılacaktı. Böbrekte bir tümör vardı. Bu tümör karaciğere sıçramış ve inanılmaz bir süratle gelişmişti. Doktorlar çırpınıyorlardı, ama nafile... Sempatik ağa acılar içerisinde kıvranıyordu. Onu hep gülerken görmeye alışmış yakınları bu durum karşısında derin ızdırap duyuyor, ama bunu Sakıp Ağa'ya fark ettirmemeye çalışıyorlardı. Zaten o da hayatı boyunca öyle yapmamış mıydı? Hep acılarını, ızdıraplarını sinesine gömmüş, etrafına devamlı gülücükler yağdırmıştı.

Hani klasik bir söz vardır, bazı insanlar "hayatım roman" der. Sakıp Ağa'nın hayatı gerçekten "roman"dı. Hiç saklamazdı, o bir hamalın oğluydu. Babası Hacı Ömer, hamallık yapıyordu, daha sonra iş hayatına atılmış ve fabrikatör olmuştu. Sakıp Ağa ailenin ikinci çocuğuydu. 7 Nisan 1933'de doğmuş, 1948'de Akbank'ta stajyer memur olarak çalışmaya başlamış ve böylece çok genç yaşta hayata atılmıştı. 1950'de üç yıl üst üste zatürre hastalığı geçirmesi nedeniyle liseyi bitiremeden okuldan ayrılmıştı. Babası ona Rezzak-ı Hakiki'nin Cenab-ı Hak olduğunu öğretmişti. Rızık zekaya, diplomaya bağlı değildi. Allahu Teala dilediğine dilediği kadar verirdi. Bunun kendi de sayısız tecrübeleriyle görmüştü. Bir defasında kendisinden çok daha zeki bir arkadaşına iş kurmak için yardımcı olmuş, ama ne yapmışsa arkadaşı bir türlü muvaffak olamamıştı. Babası, **"oğlum Allah'tan iste. Allah'ın hazinesi boldur"** demişti. Kendisi daha sonraları, **"Allah bana verdi çok şükür"** diyecekti.

Sakıp Sabancı fabrika işçiliğinden yola çıkmış, fabrikaların, daha sonra ülkenin en büyük holdinglerinden birinin sahibi olmuştu. İsmi adeta zenginliğin sembolüydü. Sadece Türkiye'de değil, bütün dünyada tanınıyordu. Dünyanın en zengin 123. kişisiydi. Serveti alabildiğine çoktu, ödüllerinin, nişanlarının sayışını kendisi de bilemez olmuştu. Bir düzine "fahrî doktorluk" payesi almıştı. Dünyanın belli başlı devlet adamlarıyla senli-benli konuşmakta, görüşmekteydi. Elhasıl "dünyalık" olarak pek az insana nasip olacak bir durumdaydı. Peki mutlu muydu? Hayır. Kendi ifadesiyle, bütün bu kadar serveti, şanı ve şöhreti bir tek şey uğruna feda etmeye hazırdı. O da biricik oğlu Metin'in sağlığına kavuşması için... Bir tek erkek evladı vardı, o da spastik özürlüydü. Kendisinde de türlü rahatsızlıklar vardı, kalbinden iki defa ameliyat olmuştu, her istediğini yiyemiyor, attığı adıma dikkat ediyordu, ama kendi problemlerini asla düşünmüyor, oğlunun durumu karşısında eriyip bitiyordu. Ama bütün bunlara rağmen kamuoyu önüne çıktığında yüzü hep güleçti. Bir

defasında kendisiyle röportaj yapmak için sözleşmiştik. Bir toplantıdan sonra gülerek "Gel ağam, hem gidek, hem konuşak!" demişti. Özel yapım arabasına binmiş, röportajımızı bu yolculuk esnasında yapıp tamamlamıştık. Faiz canavarının zararlarını konuşuyorduk. Açık yüreklilikle faizin ne büyük bela olduğunu anlatmıştı.

Bizim gibi yüzlerce kişinin onunla ilgili hatırası vardı. Onu tanıyanlar hep müsbet şeyler anlatıyorlardı. Bunu da hatır-gönül için söylemiyorlardı. Onun cebinde akrep yoktu. Üzerinde para taşımasa da eli acıktı. Hacı Ömer Sabancı Vakfı 112 kalıcı eser yaptırmıştı. Adana'daki büyük cami de bunlardan birisiydi.

Servet, şan, şöhret, nam, ünvan, hepsi bir yere kadardı. Hastahanede son anlarını yaşayan Sakıp Sabancı artık bunlardan hiçbirini düşünecek durumda değildi. Kalpti, böbrekti derken, kansere yakalanmıştı. Hastalık ta süratle ilerliyordu. Ta Amerika'dan doktorlar getirilmiş, tıbbın bütün imkanları seferber edilmişti, ama nafile. Hastahanedeki onuncu gününde şuuru tamamen kapanmıştı. O artık makinaya bağlı yaşıyordu. Yakınları ve doktorları Sabancı'nın 10 Nisan 2004 Cumartesi günü öldüğünü duyurdular.

Sabancı için "devlet töreni" yapılacağı açıklandı. 12 Nisan öğle namazında Fatih Camii'nde kılınan cenaze namazında kalabalık bir cemaat vardı. Yapılan merasimlerin ardından Zincirlikuyu mezarlığında toprağa verildi.

Sabancı hayattayken verdiği mesajlarla, insanlara faydalı olmaya çalışmıştı. Onun ölümü de bütün o mesajlarından daha ibretliydi. Peygamber Efendimiz (asm), **"Gerçek hayat ahiret hayatıdır"** buyurmaktaydı. Bu dünya hayatı ise bir oyun ve oyalanmaktan başka bir şey değildi. Para, pul, şan, şöhret hepsi boşunaydı. Asıl akıllıca yatırım, ahiret için yapılan yatırımdı. Dünyanın en zengin adamı Sakıp Sabancı, ahiret yolculuğuna giderken sanki geridekilere bütün bunları der gibiydi...

Son yıllarında hep
hastalıkları ile gündemdeydi

BÜLENT ECEVİT

18 Mayıs 2006 günü Kocatepe Camii yine tarihî günlerinden birini yaşıyordu. "En meşhurlar için cenaze merasiminin yapıldığı" bu mekanda o gün de Danıştay 2. Dairesi Üyesi Mustafa Yücel Özbilgin'in cenaze namazı kılınacaktı. Özbilgin gündemi sarsan bir suikasta maruz kalmıştı. Cenaze merasimine en üst seviyede protokol mensupları katılmıştı. Bunlar arasında eski Başbakanlardan Bülent Ecevit de vardı. Eşi Rahşan hanımın gitmemesi yönündeki ısrarlarına mukabil, Bülent Ecevit, "Bu cenazeye mutlaka gitmeliyim!" demişti.

Ecevit güçlükle yürümekte ve güçlükle ayakta durmaktaydı. Hayli uzun süren cenaze merasimi esnasında son derece bitkin olduğu her halinden belliydi. Kan ter içerisinde camiden ayrılırken bir defasında sendelemiş, dizi yere değmiş, korumalarının yardımıyla ayakta durabilmişti.

"Dondurma yiyelim!"

Korumaları Ecevit'i bir an önce eve götürmenin telaşındaydı. Yolda Ecevit, *"Bir yerde duralım da dondurma yiyelim!"* dedi. Korumaları, "Bir an evvel eve gitsek" diye ısrar etmiş, o, "kırk yılda bir dondurma istedim, bunu da çok mu görüyorsunuz?" diye çocukça bir sitemde bulun-

muştu. Sonunda dondurmacıya gidilmişti. Uzmanlara göre o vaziyette dondurma yemesi, daha sonraki hastalık safhasını hızlandırmıştı.

Ecevit eve ulaştığında artık ayakta duramayacak vaziyetteydi. Duş alıp dinlenmeye çekilen Ecevit'in tedirgin olduğunu bir türlü uyuyamadığını gören Rahşan Ecevit birşeyler olacağını sezmişti. Gitgide konuşulanlara tepki vermemeye başlamıştı. Ecevit'in fenalaştığını anlayan Rahşan hanım derhal koruma müdürlerini ve özel doktorlarını aramıştı.

18 Mayıs akşamı saat 19 sıralarında Or-An semtindeki evlerinde rahatsızlanan Ecevit'e ilk müdahaleyi süratle eve ulaşan özel doktoru Mücahit Pehlivan yaptı. Tansiyonu 21/11'e fırlayan Ecevit'in nefes alamadığını gören Pehlivan, beyin kanaması ve felç nedeniyle oluşan solunum tıkanıklığını açmak için asprasyon metodunu uyguladı. Bunun için de tansiyon aletinin hortumunu kesti ve bir ucunu sterilize ettikten sonra Ecevit'in boğazına soktu. Hortumun diğer ucunu kendi ağzına alan Pehlivan, nefesi içine çekerek Ecevit'in boğazındaki tıkanıklığı giderdi ve bu müdahaleyle Ecevit'i GATA'ya ulaştırmayı başardı. Bu müdahale olmasaydı, Ecevit, evinde can vermiş olacaktı.

Süratle Gülhane Askeri Tıp Akademisi'ne (GATA) kaldırılan Ecevit'e teşhis konuldu. Derhal ameliyata alınmalıydı. Ecevit'i ameliyata götüren tıbbî tablo şöyleydi: Sağda Hemi parazi (sağ tarafta tama yakın felç), Afazi (konuşamama), Pupiller miyotik (Gözbebeklerinde küçülme), Sağda Babinsky pozitif (Beynin sol tarafında ciddi hasara işaret eden ayak parmaklarında normal dışı refleks), Pulmuner arrest (solunum durması)

Ameliyattan sonra bir daha ayılmadı

Doktorlar Rahşan Ecevit'e durumu açıkladıktan sonra şöyle demişlerdi: "Ameliyat yapmazsak hastamızı kay-

bedeceğiz. Ama ameliyat yapsak da kaybetme ihtimali var." Doktorların ameliyat için izin istemeleri üzerine Rahşan hanım gerekli izni verdi ve Ecevit ameliyata alındı. Operasyon yaklaşık 4,5 saat sürecekti. Beyni açıp kanı boşaltan doktorlar, büyük bir kanama olduğunu söylemişlerdi. Hastahanede tıbbın bütün imkanları kullanılmaktaydı ve doktorlar işlerinin ehli idiler.

Ameliyat başarılı geçmişti. Doktorlar hastanın iki gün boyunca uyuması gerektiğini söylemişlerdi. Bu kritik 48 saatten sonra durum belli olacaktı. Ameliyatın hemen ardından GATA tarafından şu açıklama yapılmıştı: "Sayın Bülent Ecevit, halen yoğun bakım ünitemizde solunum cihazına bağlı olarak takip edilmekte olup, vital bulguları stabil ancak genel durumu ciddiyetini korumaktadır."

Son zamanlarda devamlı hastalığı ile gündeme gelen, önce "miastenia" teşhisi konulan, ardından "parkinson" rahatsızlığı yaşadığı, prostat kanseri olduğu söylenen Ecevit, kemiklerindeki zayıflık nedeniyle de zaman zaman sıkıntılı devreler geçirmişti. Ama bu defaki hastalığı hiçbirine benzemiyordu. Durumu çok ciddiydi. Beyin kanaması geçirmişti. Sağ tarafına felç inmişti. Şuuru tamamen kapalıydı ve yaşam destek ünitesine bağlanmıştı.

19 Mayıs sabahı saat 04.45'te ameliyatı sona erdikten sonra anestezi ilaçlarıyla uyutulan Ecevit, 66 saat sonra kademeli olarak uyandırılmaya çalışıldı. Ancak netice olumsuzdu.

Partililer hastahanenin karşısında yirmi dört saat beklemeye başlamışlardı. Her geçen gün umutlar azalıyordu. Üç gün, beş gün, yedi gün geçmiş Ecevit uyanmamıştı. Bir hafta sonra doktorlar şu açıklamayı yaptı: "Vital fonksiyonları stabil seyretmesine mukabil koma durumu devam etmekte ve halen hayati tehlike sürmektedir. Şuuru kapalı olmasına rağmen sol kol ve bacaklarında daha bariz olmak üzere ağrılı uyarılara cevap vermektedir. Yutkunma refleksi ve ağız hareketleri mevcuttur.

Beyin dokusu içine dağılmış olan kanama, gerileme sürecine girmiştir. Geniş spektrumlu antibiyotik tedavisine karşın son iki gündür yüksek ateşi saptanmıştır. Gerekli incelemeler yapılmaktadır. Beslenmesi, midesine yerleştirilen beslenme tüpü yardımı ile sindirim sistemi yoluyla yapılmaktadır."

Başbakanlığı esnasındaki rahatsızlığı

Ecevit daha önceleri de hastalığı sebebiyle gündemin baş sıralarına oturmuştu. Mesela son başbakanlığı esnasında hastalığı ile günlerce, haftalarca, hatta aylarca gündemde kalmış, konuşulmuş, en nihayet başbakanlığı kaybettikten sonra gündemden düşmüştü. Çünkü o artık medya için "sıradan bir haber malzemesi" durumundaydı.

Ecevit 57. Hükumetin Başbakanı iken iki defa ciddi rahatsızlık geçirmişti. 4 Mayıs 2002'de bel ağrısı şikayetiyle Başkent Üniversitesi Hastahanesi götürülmüş, o andan sonra Ecevit'in hastalığı esrarengiz bir havaya bürünmüştü. Bütün medya Ecevit'in peşindeydi. Acaba Ecevit'in rahatsızlığı neydi? Önce "bağırsak uzunluğuna bağlı gaz sıkışması" denilmişti. Daha sonra evde düştüğü söylenmişti. Hastahanede iki gün yatırıldıktan sonra taburcu edilen Ecevit, tam 14 gün ortada gözükmeyecekti. Bir başbakanın hiçbir açıklama yapmadan böyle ortalıktan çekilmesi alışıldık bir durum değildi. Neler oluyordu? Ecevit'in rahatsızlığı neydi? Çeşitli spekülasyonlar vardı. Kimine göre Ecevit Parkinson hastasıydı, kimine göre prostat kanseri olmuştu.

Sonunda Ecevit bir açıklama yapacaktı. Ancak açıklaması da bir tuhaftı. "Eve geldim, kısa süre sonra müthiş bir duvara çarpma şeyi oldu. Şimdi onunla uğraşıyorum." Diyordu. Yazarlar Ecevit'in açıklamasını dillenme dolamışlardı: "Böyle düşme olur mu? Sırtını duvara nasıl çarptın? Nasıl becerdin bunu?" diye soruyorlardı.

Ecevit Başkent Üniversitesi hastahanesinde tedavi altına alınmıştı. Prof. Dr. Mehmet Haberal, Ecevit'in hastalığı ve son durumu hakkında şu açıklamayı yapıyordu: "Sol kaburgasında travmatik kırık ve yumuşak doku zedelenmesi, sol bacakta başlangıç safhasında tromboflebit saptandı."

Ecevit 11 gün tedavi gördükten sonra 28 Mayıs 2002'de hastahaneden ayrıldı; "Doktor raporlarıyla işten uzaklaştırılan ilk başbakan" olmak istemiyordu. Sağlığına kavuştuğunu ispatlamak için tekerlekli sandalye ile arabasına kadar götürülmeyi reddetti. Hastahane kapısından makam otomobiline kadar yürüyerek gitti. Merdivenlerden inerken, bacaklarının kendisini taşımadığı net olarak görülüyordu. Az kalsın yuvarlanıyordu.

Sık sık gaf yapıyordu

Ecevit son başbakanlığı esnasında sık sık yaptığı gaflarla gündeme gelmişti. Mesela, "medenî kanun" diyeceğine, "medeni hatun" diyor, Köy-Kent projesinden bahsederken, iki sıfırı fazla söyleyerek "300 yıl gibi kısa bir sürede başarılı oldu" diyordu. Koalisyon ortağı Devlet Bahçeliye "Türkeş" diye hitap etmesi. Üniversite Rektörüne "Genel başkan" demesi dikkatleri çekmişti.

Ecevit'in daha önceleri, tiki ve ülseri olduğu bilinmekteydi. Ama bu şekilde gafları daha başka ve çok daha ciddi rahatsızlıkları olduğunu hatıra getirmekteydi. Hele son Amerika ziyareti esnasında ve ziyaret boyunca yaptığı gaflar herkesi şaşkına çevirmişti.

Amerikaya giderken havaalanında yaptığı basın toplantısında şöyle demişti: "30 Ağustos Zafer Bayramı'nda yurt dışında olacağım için Türk Silahlı Kuvvetleri'nin ve aziz milletimizin zafer bayramını şimdiden kutluyorum." Bunu işitenler donup kalmışlardı. Başbakan ne söylüyordu. Aylardan Eylül'dü (1999) ve Zafer Bayramı çoktan geride kalmıştı.

Amerika'da iken ABD Savunma Bakanına İstanbul'a gidip gitmeyeceğini sormuş, "Hayır gitmeyeceğim!" cevabını aldıktan sonra iki defa daha aynı soruyu tekrarlamıştı. Bunun üzerine ABD'li bakan şaşkınlıkla Ecevit'in yüzüne bakmaya başlamıştı.

Hey gidi Karaoğlan!

Son Başbakanlığındaki bu adım adım çöküş üzerine, "Hey gidi Karaoğlan! Nereden nereye?" denilmeye başlanmıştı. Ecevit'e göre ise Başbakanlığı esnasında yaşadıkları bir komplo idi. Siyasî hayatı boyunca beş defa hükumet kuran ve başbakanlık yapan Ecevit, bu hastalıkları ve gafları üzerine, hem başbakanlığının, hem siyasî hayatının sonuna gelmişti. Öyle ki 18 Nisan 1999'da yapılan genel seçimde partisi 1. parti olurken, 3 Kasım 2002'deki seçimde yüzde 1 nisbetinde oy alarak tarihî bir hezimete uğrayacaktı. ABD'nin Irak'ı işgal etmesine ve Kıbrıs'tan taviz verilmesine sıcak bakmayan Ecevit, bütün bu gelişmeleri; "Dış güçler benden Kıbrıs'ın intikamını 26 yıl sonra aldılar." şeklinde değerlendirecekti.

GATA önünde bekleyiş sürerken zaman zaman "Ecevit öldü" söylentileri yayılıyordu. En son 30 Mayıs 2006'da böyle bir söylenti çıkmış, bunun üzerine DSP Genel Başkanı Zeki Sezer bir açıklama yaparak, Ecevit'in hayatta olduğunu, kolunu oynatmaya, esnemeye başladığını ve ağız hareketlerinin görüldüğünü söylemişti. Yine o sırada Tempo dergisinde Ecevit'in yoğun bakımdaki fotoğrafları yayınlanmıştı.

O esnada ajanslar ve medya kuruluşları çoktan Ecevit hakkında derli toplu bilgiler ve belgesel programlar hazırlamaya başlamışlardı.

Ecevit, yakın tarihin mühim simalarından birisiydi.

Onun tarihçe-i hayatı hastahanede yatışına kadar satır başlarıyla şöyleydi:

1925'te İstanbul'da doğdu. Babası eski milletvekili Dr. Fahri Ecevit, annesi ressam Nazlı Ecevit'ti. 1944'te Robert Kolej'den mezun oldu. Basın yayın Genel müdürlüğü'nde mütercim olarak çalışmaya başladı. 1946'da sınıf arkadaşı Rahşan Aral ile evlendi. 1950'de CHP'nin yayın organı olan Ulus Gazetesi'nde çalışmaya başladı ve 1957'de CHP'den milletvekili oldu 1960 askeri darbesinin ardından yapılan genel seçimde tekrar milletvekili seçildi. 1961'de Çalışma Bakanı oldu. 12 Mart muhırası sebebiyle CHP Genel Başkanı İsmet İnönü ile ters düştü ve parti genel sekreterliğinden istifa etti. 1972'de yapılan CHP Genel kongresinde CHP'nin genel başkanı oldu. 14 Ekim 1973 Genel seçiminin ardından MSP ile koalisyon hükumeti kurdu ve Başbakan oldu. Bu hükumet devresinin en mühim hadisesi Kıbrıs Barış Hareketi'dir. 10 ay süren koalisyon hükumetini bozan Ecevit 5 Haziran 1977 genel seçimine, "Karaoğlan" sloganlarıyla girdi. Kurduğu azınlık hükumetinin ardından 12 Eylül 1980 darbesiyle birlikte "yasaklı siyasetçi" durumuna düştü. Defalarca yargılandı ve hapse girdi. 1985'te eşi vasıtasıyla DSP'yi kurdurdu. 1991'de DSP'den milletvekili seçildi. Başbakan oldu. 18 Nisan 1999 seçiminin ardından yeniden Başbakanlık görevini üstlendi. Daha önceki başbakanlıkları devrinde ağır ekonomik krizler yaşanmış, tüpgaz, yağ, şeker kuyrukları hafızaya kazınmıştı. Ecevit'in bu son Başbakanlığı esnasında da T.C. tarihinin en ağır ekonomik krizlerinden biri yaşandı. Ecevit, Şubat 2001'deki MGK toplantısında olup bitenleri kamuoyuna açıklayınca ortalık karıştı. Toplantıda Cumhurbaşkanı Anayasa kitapçığını Ecevit'e fırlatmış ve bunun üzerine içeride sert tartışmalar olmuştu. Ecevit zirvedeki bu krizi açıklayınca büyük ekonomik kriz oldu. Gecelik faizler bir anda yüzde yedi bine fırladı. Borsada müthiş düşüşler görüldü. Üç günde beş milyar dolar yurt dışına kaçtı.

Umutsuz bekleyiş

Hastahane önünde umutsuz bekleyiş sürerken, oradakilerin zihninde Ecevit'in bu tarihçe-i hayatı film şeridi gibi geçmekteydi. Bir zamanlar "Umudumuz Ecevit" sloganını atan partililerin de artık umudu tükenmekteydi. Ecevit'in sağlığında en ufak bir düzelme yoktu. Hastahane önündeki bekleyiş 171. günü gösterirken, Başkomiser Tolga Yıldız, Rahşan hanım'a şu mesajı iletti: "Sayın Ecevit ağırlaştı, malzeme lazım. Hastahaneye gelseniz iyi olur."

5 Kasım 2006 Pazar günü hastahaneye giden Rahşan Ecevit, daha kocasını görmeden, "yoksa Ecevit öldü mü?" demişti. İçeride gerçeği anladı. Tam 171 gün komada kalan Ecevit saat 22.40'ta ölmüştü.

Başta Cumhurbaşkanı olmak üzere pek çok tanınmış sima Ecevit'in bir an önce toprağa verilmesi gerektiğini belirtti. Ancak Rahşan Ecevit Cumartesi gününde ısrarlıydı. Böylece memurlar da cenaze merasimine iştirak edebileceklerdi.

Bir müddet mezar yeri tartışıldı. Sonunda Devlet mezarlığı'na gömülmesi kararlaştırıldı. Ama bir engel vardı. Kanun müsait değildi. Kanun çok kısa zamanda "müsait hale" getirildi. Jet süratiyle hazırlanan ve Meclis'ten geçirilen bir kanunla eski başbakanların ve TBMM başkanlarının da devlet mezarlığına gömülmesine imkan tanındı. Böylece son prosedür de tamamlanmıştı.

Cenazede daha önce benzerlerinin görüldüğü bir takım provokatif eylemler olacağı söylenmişti. Buna karşı çok sıkı emniyet tedbiri alınacak ve binlerce polis görev yapacaktı.

"Görkemli" cenaze merasimi

Ecevit'in cenaze merasimi için "görkemli" bir program hazırlanmıştı. Program harfiyyen uygulandı. GATA'daki

törenin ardından, DSP Genel merkezi önünde ve TBMM'de merasimler yapıldı. Ardından Kocatepe Camiine getirilen cenaze, öğle namazını müteakip burada kılınan cenaze namazının ardından Devlet Mezarlığı'na götürüldü.

Cenaze merasimine eski Cumhurbaşkanları, eski başbakanlar, Genel Kurmay Başkanı iştirak etmişti. On binlerce seveni de yol boyunca tabutun üzerine çiçek atarak Ecevit'i uğurluyordu. Ankara'da o zamana kadar görülen "en uzun müddet devam eden" merasim yapıldı. Merasim yaklaşık 9 saat sürdü. 8 kilometrelik yol da yaklaşık dört saatte kat edildi.

Devlet Mezarlığı'ndaki merasimin ardından Ecevit toprağa verildi. Sevenleri üzerine toprak attı. Eşi mezar toprağını suladı.

11 Kasım 2006 Cumartesi günü Ankara'da bir kere daha dünyanın en ibret verici hadisesi yaşanmıştı. Bir zamanlar meydanlarda on binlere, hatta yüz binlere hitap eden, koca bir ülkenin idaresini elinde bulunduran bir sima hayata gözlerini yummuştu. Onun için dünyada eşine ender rastlanan bir cenaze merasimi yapılmıştı.

Yunus Emre'nin, "Bir garip öldü diyeler/ Üç günden sonra duyalar" dediği gariban bir kimse de, bir başbakan da toprağın altına girdikten sonra, yani kabir hayatında aynı "rütbesiz" durumdaydılar.

Ölüm başlıbaşına bir nasihattı. Fazla söze hacet yoktu. Ama göz önündeki bu gerçekten kaç kişi dersini alıyordu?

Maceralı Hayatı İdam
Sehpasında Son Buldu

SADDAM HÜSEYİN

Bazı insanlar söze başlarken, "hayatım roman" der. Böyle diyenlerin pek çoğunun bu sözü tartışmalıdır. Ama bu sözü Saddam Hüseyin söylemiş olsa, hiç kimse tartışmaz. Zira onun hayatı, tam bir roman konusudur. Hem de, ne roman... İçinde, macera, savaş, entrika, gizli münasebetler, uluslararası karanlık bağlantılar, saltanat, sürgün, hapis, aşk... Yani içinde ne ararsanız bulabileceğiniz bir roman...

Mahkemenin Saddam Hüseyin için vermiş olduğu idam kararının ardından bütün dünya onu ve onun maceralı hayatını konuşmaya, "nereden nereye!..." demeye başlamıştı. Onun hayatı, tam bir ibret tablosu idi. Gerçekten nereden nereye gelmişti. Muhteşem ve debdebeli bir hayatın ardından zindana düşüş ve işte oradan da idam sehpasına çıkış.

İnişlerle, çıkışlarla dolu bir hayat

Saddam'ın hayatı, inişlerle, çıkışlarla, ama büyük bölümünde esrarengiz münasebetlerle ve niçin yaptığı kocaman soru işareti olarak kalacak tuhaf icraatlarla doluydu. İşte onun hayatının köşe taşları:

28 Nisan 1937'de, Bağdat'ın 175 kilometre kuzeyinde ve Tikrit şehrine 13 kilometre uzaklıktaki Avca köyünde, çobanlıkla geçinen bir ailenin çocuğu olarak doğdu. Babası Hüseyin Abd El-Macid, Saddam'ın doğumundan 6 ay önce ortadan kaybolmuştu. İşte Saddam'ın hayatındaki "esrarengiz" noktalardan biri de buydu. Zira babasına ne olduğu bir türlü öğrenilemeyecekti. Yine doğumundan az önce, 13 yaşındaki abisi kansere yakalanmış ve vefat etmişti. Eşi kaybolan, evladını yitiren annesi Subha Tulfah El-Musallat, ona, *"karşı duran, göğüs geren kişi"* manasına gelen ***Saddam*** adını koymuştu.

Doğumundan kısa müddet sonra, amcasının yanına gönderilen Saddam, üç yaşına kadar amcasının elinde büyümüş, annesinin İbrahim el-Hassan ile evlenmesi üzerine anne ocağına geri dönmüştü. Üç üvey kardeşi vardı. Üvey babası, kendisini sık sık dövüyordu. Bu şiddete ve baskıya dayanamaz hale gelmişti. 10 yaşında, Bağdat'taki amcasının yanına gitti ve artık orada kalmaya başladı.

1957'de Baas'a (Arap Diriliş Partisi'ne) katılan Saddam'ın hayatı, o tarihten sonra entrikalarla dolu müthiş bir macera filmine benzeyecekti. 1959'da adı General Abdülkerim suikastına karışmış, yine bu tarihte ayağından vurulmuş, ardından Tikrit'e, oradan Suriye'ye, daha sonra Beyrut'a kaçmıştı. Bu kaçışta, CIA ve Mısır istihbaratının yardımlarını görmüştü. Mısır'a giden ve Kahire Üniversitesi'nde hukuk okuyan Saddam, 1963'te amcasının kızı Sacide Talfah ile evlenmişti. Bu evlilikten üçü kız, ikisi erkek beş çocuğu olacaktı. Saddam, daha sonra Samira Şahbandar ve Nida el Hamdani ile de evlenecek ve Samira'dan Ali adındaki bir oğlu daha olacaktı.

1964'te Irak'a dönen Saddam, hapse atıldı. 1967'de hapisten çıktı ve kısa zamanda Baas Partisi'nin başına geçti ve 1968'deki darbede aktif rol üstlendi. Yeni idarede, rejimin en güçlü isimlerinden biri oldu. Daha sonra, ikbal

merdivenlerini koşar adım tırmanmaya başladı. 16 Haziran 1979'da, sağlık nedeniyle resmen istifa eden Ahmed Hasan el Bekir'in yerine geçti. Devlet Başkanlığı, Başbakanlık, Baas Genel Sekreterliği, Devrim Komuta Konseyi Başkanlığı ve Ordu Komutanlığı görevlerini birleştirdi ve hepsinin başına da kendisi geçti. Ardından, Baas Partisi içinde tasfiyeye gitti ve 23 yetkiliyi idam ettirdi. Böylece, ülkede "dediği dedik" kişi oldu.

Tek adamın icraatları

Saddam, idareyi tekeline aldıktan hemen sonra çok tartışılacak icraatlarından birini daha yaptı ve **İran'a saldırdı.** Bu saldırıda, başta Amerika olmak üzere ecnebi ülkelerin teşviki ve parmağı olduğu çokça konuşulacak ve tartışılacaktı. Savaş boyunca. Batılı ülkelerden ve Amerika'dan silah desteği gördüğü kesindi. sekiz yıl devam eden bu "kardeş kavgası"nda, her iki taraftan toplam bir milyon insan öldü. Maddî kaybın ise haddi hesabı yoktu.

Saddam, 17-18 Mart 1988'de tarihe **"Halepçe katliamı"** olarak geçecek, Kürtlere karşı kimyasal silah kullanımına izin verdi. Aynı yıl, İran savaşı sona erdi.

İran savaşının üzerinden henüz iki yıl geçmeden, Saddam bu defa, 2 Ağustos 1990'da **Kuveyt'i işgal etti.** Bu işgal öncesinde de Amerika'nın ve İngiltere'nin işgale yeşil ışık yaktığı, belgeleriyle ortaya çıkacaktı. Kuveyt'in işgali üzerine, Amerika'nın eline 25 yıldır üzerinde çalıştığı, ***"Körfez bölgesini bütünüyle işgal etme ve petrole el koyma planını"*** gerçekleştirmek için fırsat geçmiş oldu ve böylelikle 1991'de **Birinci Körfez Savaşı** başladı. Bu savaşta. Irak büyük kayıplar verdi. Siperdeki binlerce askeri, Amerika tarafından diri diri toprağa gömüldü. Irak, bütünüyle Kuveyt'ten çıkarıldı. Ardından BM, Irak'a karşı ambargo kararı aldı ve bu karar, 13 yıl en katı biçimiyle uygulandı. Çocuk hastalar için, ilaçların ithaline dahi izin verilmedi.

İran'a savaş açmakla, Kuveyt'i işgal etmekle Saddam ne kazanmıştı? Irak'ın ve kendisinin kazancı neydi? Bütün dünya bu soruları sorarken, Saddam hiç oralı olmuyor ve "Güçlü lider" imajı için kendi ülkesinde, senaryoya dayalı gösteriler düzenletiyordu. Bu gösterilerden biri de "devlet başkanlığı seçimi" idi. 15 Ekim 1995'te düzenlenen halk referandumuyla Saddam Hüseyin, oyların yüzde 99.96'sını alıyor ve 7 yıllığına başkan seçiliyordu!..

Birinci Körfez Savaşı'ndan sonra Amerika ile Irak, daha sonra Saddam arasında "gerginlik oyunu" oynanacaktı. Amerika, savaşın ardından bütün Körfez ülkelerinden muazzam miktarda "savaş tazminatı" almıştı ve tazminat almaya da devam ediyordu. Hesabı yapmıştı: *"Şu kadar bomba attım, şu kadar silah* kullandım, *bedeli bu kadar. Bunları, sizi Saddam'dan, korumak için yaptım."* Bölge ülkeleri de hiç itirazsız, belirtilen bedeli Amerika'ya ödemeye devam ediyorlardı. Amerika, ayrıca bölge petrolünü "sudan ucuz" fiyata alıyordu. Böylece, çökmek üzere olduğu söylenen Amerikan, ekonomisi belini doğrultacaktı. Bu karlı kazanç kapısının açık tutulması için, oyunun devam ettirilmesi gerekiyordu. Bunun için Amerika, zaman zaman Irak'a füze fırlatıyor ve bunu da "Saddam'ı vurmak için" yaptığını söylüyordu. Bu şekilde 1993 ve 1996'da füzeler atmış, ancak atışlar Saddam'ı bulmamıştı.

Amerika, "gerginlik politikası"nı hayli devam ettirdikten sonra 1998'de *"Çöl Tilkisi Harekatı"* başlatmış ve bu harekat çerçevesinde, üç gecede Irak'a 500 füze atmıştı.

Bütün bunlar Saddam'ı etkilemiyor, o işine bakıyordu. 15 Ekim 2002'de, Irak'ta yine "seçim oyunu" sahneye konulacaktı. Saddam Hüseyin, yüzde 100 katılımlı seçimde oyların yüzde 100'ünü alarak yeniden devlet başkanı seçilecekti!..

1990'da SSCB'nin parçalanmasından sonra, kendini yegane süper güç olarak gören Amerika; bütün dünyaya

söz geçirmek ve Büyük Ortadoğu Projesi diye takdim edeceği BOP'u gerçekleştirmek için. Körfez Bölgesine yerleşmek ve Irak'ı bütünüyle işgal etmek istiyordu. Bunun için de "kurtla kuzu hikayesinde" olduğu gibi elinde bir bahanesi olması lazımdı.

11 Eylül 2001'de, Amerika'da ikiz kulelerin yerle bir olmasının ardından. Amerikan idaresi "teröre karşı savaş" bahanesi ile Irak'a yüklenmeye başladı. Irak'ın elinde kitle imha silahları olduğunu söylüyordu. (Daha sonra bu iddiaların, bütünüyle asılsız olduğu ortaya çıkacaktı.)

Irak'ın işgali ve sonrası

ABD Başkanı George Bush, Saddam Hüseyin'e sürgüne gitmesi için 48 saatlik bir ültimatom verdi. Kabul edilmemesi halinde, Irak'a saldıracağını söyledi. Saddam, bu ültimatomu anında reddetti.

Amerika ve İngiltere, 20 Mart 2003'te Irak'a karşı, karadan, havadan ve denizden saldırı başlattı. Bütün dünya, Saddam'ın ve Irak ordusunun uzun müddet direneceğini umuyordu. Ne var ki, 9 Nisan 2003'te Bağdat, neredeyse tek silah atılmadan teslim alındı. İşte bu da, Saddam'ın hayatındaki "sırlardan ve bilmecelerden" biri olarak tarihe geçecekti. 700 bin kişilik orduyu bir tarafa bırakın, *"Cumhuriyet Muhafızlarına."* ne olmuştu? Yüzlerce savaş uçağı, binlerce tank, binlerce top, yüz binlerce bomba, muazzam miktarda cephane niçin kullanılmamıştı? Bunlar kullanılmış olsa, Amerika ve İngiltere ordusu bütünüyle çöle gömülebilirdi. Ayrıca, Saddam niçin ordusunun başında değildi? Niçin son nefesine kadar vuruşmamıştı da aniden sırra kadem basmıştı.

Irak'ın işgalinden sonra, Saddam'dan uzun müddet haber alınamayacaktı. 22 Haziran 2003'te, Saddam Hüseyin'in iki oğlu Uday ve Kusay, bir Amerikan baskınında öldürülmüşlerdi. Saddam Hüseyin, yine ortada yoktu.

Yakalanışı ve Sonrası

Saddam Hüseyin, 13 Aralık 2003'te Amerikan askerlerince Bağdat'ın düşüşünden 9 ay sonra, Tikrit'te yakalandı. Daha doğrusu, orada yakalandığı açıklandı. Film çevirme ustası Amerika, senaryoyu iyi hazırlamıştı. Saçı sakalı dağınık, perişan bir dağ adamına benzeyen Saddam'ın ağzı açtırılıp dişleri muayene edilirken çekilmiş görüntüleri, bütün dünya televizyonlarında yayınlanıyordu.

Saddam yakalandıktan sonra, evvela meçhul bir yere götürüldü, 1 Temmuz 2004'te, ilk defa mahkeme önüne çıkartıldı.

İşgal güçlerinin silahlarının gölgesinde yapılan mahkemenin safhaları, bir tiyatro oyununa benziyordu. Saddam, mahkeme esnasında sert ve kararlı tavırlarıyla dikkat çekti. Sık sık mahkeme heyetiyle tartıştı.

17 Temmuz 2005'te 148 Şiinin ölümünü ele alan Duceyl davasıyla ilgili tahkikat tamamlandı. 19 Haziran 2006'da Saddam Hüseyin, üvey kardeşi Barzan El Tikriti ve Devlet Başkan Yardımcısı Taha Yasin Ramazan için idam istendi.

5 Kasım 2006'da Saddam Hüseyin, üvey kardeşi ve devrim mahkemesinin eski başkanı, idama mahkum edildi.

26 Aralık 2006'da Temyiz Mahkemesi Saddam Hüseyin'in idam cezasını tasdik etti.

Bu tarihten itibaren artık bütün dünya, Saddam'ın idamını beklemeye başlamıştı. Her an idam edilebilirdi. O sırada, idamın ertelenebileceği de söylenmekteydi. Ama Saddam'ın esrarengiz ilişkilerini göz önünde bulunduranlar, onun mutlaka idam edileceğini söylemekteydi. Bu durum, kovboy filmlerindeki bir sahneyi hatırlatıyordu. Kovboy, aniden silahını çekip bir adamı vuruyor. Arkadaşı, "niçin vurdun?" diye sorunca şu cevabı veriyor: ***"Çok şey***

***biliyordu...*"** Saddam da çok şey biliyordu ve başta Amerika olmak üzere, onu kullanmış olan çevrelere göre mutlaka susturulması gerekiyordu.

Saddam, 30 Aralık 2006'da sabah 05 sularında idam edildi, idam edildiği kamuoyuna açıklandıktan kısa bir müddet sonra, idamıyla ilgili cep telefonuyla kaydedilmiş görüntüler bütün dünya televizyonlarında gösterilmeye başlandı. Bu görüntülere göre Saddam Hüseyin, son derece sakin ve vakarla idam sehpasına çıkmış, bu arada kendisine laf atan, hakaret eden cellatlarıyla tartışmıştı. Video görüntülerinde, bu tartışmalar da yer almaktaydı.

Senaryo Gereği Yapılan Hakaretler

Saddam'ın idam ediliş kaydı incelendiğinde, "Sünni-Şii çalışması için" bir senaryo yazılmış olduğu ve bunun biraz da acemice sahneye konulmaya çalışıldığı görülecektir. Başlarına maske geçirmiş cellatların, Şii oldukları açıklanacaktı. Ama büyük ihtimalle onlar, CIA ve MOSSAD ajanlarıydı. Zira, kim olursa olsun bir Müslüman, idam sehpasındaki birine o şekilde hakaret etmezdi ve Kelime-i Şehadet getirmesini engellemezdi.

Video görüntülerine göre, cellatlardan biri ilmeği Saddam'ın boynuna geçirirken *"Mukteda, Mukteda"* şeklinde slogan atmakta, diğerleri de *"Çok yaşa Mukteda el Sadr"* diye bağırmaktaydı. (Bu abartılı gösteriyle, cellatların Şii olduklarına vurgu yapılmak isteniyordu.)

Cellatlardan biri, "Irak'ı mahvettiniz" demesi üzerine Saddam, ***"Ben Irak'ı mahvetmedim"*** diyordu. "Mukteda!" diye bağırana da dönüp, *"Mukteda öyle mi?"* diyen Saddam, "Cehennem'e git!" diye bağırana da dönüp, **"Sen Cehennem'e git! *Erkek olun! Yiğitlik bu mu?"*** diyordu.

Boynuna ilmek geçirilirken ***"Eşhedü en lâ ilahe illallah ve eşhedü enne Muhammeden abdühu ve resûlühu"*** diyen Saddam Hüseyin, Kelime-i Şehadeti ikinci

defa tekrar ederken, **"Muhammeden"** dediği sırada üzerinde durduğu kapak açılmış ve cümlesini tamamlayamamıştı.

Saddam, beş dakika asılı kaldıktan sonra sehpadan indirilmişti. Boynu kırılmış ve kısa zamanda can vermişti.

Saddam'ın yakalanışından, idamına kadar, mahkemedeki sınırlı görüntüleri hariç, hayat safhası hakkında fazla bir şey bilinmemekteydi. Sonradan Amerikalı muhafızlarının, avukatlarının, infazında hazır bulunan kimselerin anlatmasıyla bazı bilgiler ortaya çıkacaktı. Saddam, hapishanede iken zamanının çoğunu Kur'an okuyarak ve dua ederek geçirmekteydi. Yemeği, hayvanat bahçesindeki yırtıcı hayvanlara verildiği gibi kapı altından verilmesi karşısında, bu tavrı protesto etmiş ve verilen yemekleri yememeye başlamıştı.

İdam esnasında ve idamdan sonraki görüntülerde Saddam'ın yüzündeki darb izi dikkatleri çekecekti. İdamdan az önce, hakim infaz kararını okurken Saddam şöyle haykırmıştı: ***"Yaşasın halk, yaşasın cihad, yaşasın millet, kahrolsun Amerikalılar!"*** Saddam, elindeki Kur'an'ı kendisi gibi idama mahkum edilenlerden Avad Bender'in oğluna ulaştırılmasını istemişti.

Son Derece Metin İdi

İnfazdan iki gün önce Saddam'la görüşmüş olan avukatı Fevzi Şemseddin de, müvekkilinin günde 35 dakika egzersiz yaptığını, bununla infaz sırasında iyi görünmeyi hedeflediğini ve ***"Yüce ilkeleri savunan birinin, ölüme nasıl şeref ve vakarla gittiğini göstermek istiyorum"*** dediğini belirtiyordu. Şemseddin; Saddam'ın, kendisine sakinleştirici vermek isteyen ABD'li doktoru reddettiğini ve **"Bunu *kaldırabilecek imanım var"*** dediğini, ayrıca Saddam'ın Ramazan boyunca Kur'an'ı sekiz defa hatmettiğini de açıklıyordu.

Saddam asılmadan az önce, infazda hazır bulunan Ulusal Güvenlik Danışmanı Muvaffak El Rubai ve Hakim Münir Haddad'a; ***"Umarım birlik içinde kalırsınız. Sizi uyarıyorum. İran koalisyonuna güvenmeyin. Bu insanlar tehlikeli"*** demişti. El Rubai'ye dönerek, ***"Korkma!"*** demesi üzerine El Rubai şaşırmış ve ürpermişti. Sanki idama giden Saddam değil de kendisi idi. Şahitlerin ittifakla söylediklerine göre Saddam, ölüme giderken titrememiş, korkmamış, boynuna ilmik geçirilirken de dua okumuştu.

Saddam'ın naaşı, 17 saat ambulansta bekletildikten sonra yönetimin izin vermesi üzerine, doğum yeri olan Tikrit yakınlarındaki Avca köyünde oğlu Uday ve Kusay'ın mezarlarının yakınına defnedildi. Saddam'ın cenaze namazında, çok az kişi vardı. Daha sonra mezarı, ülkenin dört bir yanından gelenlerin akınına uğrayacaktı.

Tarihte eşine ender rastlanan, zaman zaman maceralı ve debdebeli geçen ve bütün dünyanın ilgisini çeken bir hayat, 69 yılın sonunda işte bu şekilde, yine ardında yığınla soru işareti bırakarak sona ermişti. Bu son anı gören nice kimse; ***"Madem böyle cesurdun da niçin elinde silah memleketini müdafaa ederken can vermedin?"*** sorusunu sormadan edememişti.

Saddam'ın evlatları öldürülmüş, "servetim" dediği ne varsa yağmalanmış, en dehşetlisi de koca Irak viraneye çevrilmiş, bir milyon Müslüman öldürülmüş, Irak'ın petrolüne işgalciler el koymuştu. Bir kişi ve onun kararları, bazen nelere yol açabiliyordu. Saddam'ın hayatı da, ölümü de ibret alınması gereken derslerle doluydu.

İkinci Suikastten Kurtulamadı

BENAZİR BUTTO

enazir Butto, 8 yıllık "gönüllü sürgün" hayatından memleketine dönüşünde kendisini 150 bin kişilik bir taraftar kitlesi karşılamıştı. Karaçi'deki bu muazzam kalabalığı gören Butto, 8 Ocak 2008'de yapılacak seçimlerin ardından üçüncü defa Başbakanlık koltuğuna oturacağından emin olmaya başlamıştı.

18 Ekim 2007'deki bu karşılama merasiminde, araç ve insan trafiği birbirine karışmıştı. Vasıtalar milim milim ilerliyordu. Benazir bir yandan coşkulu kalabalığa el sallıyor, bir yandan da tıpkı bir "roman gibi" olan hayat safhasını düşünüyordu.

Film Konusu Olacak Bir Hayat

Benazir Butto, Pakistan Halk Partisi'nin lideriydi. Bu parti sosyalist temayüllüydü ve seçim sloganları, "yiyecek, giyecek, barınma" üzerine kuruluydu. Oysa kendisi "Ağa kızıydı." Çok geniş arazileri vardı. Çocukluktan itibaren bir aristokrat aile yapısı içerisinde büyümüştü. Yaşayışları, Pakistan halkının ekseriyetine değil de İngiliz lordlarınınkine benziyordu. Kendisi de tıpkı İngiliz asilzadelerinin çocukları gibi nazlı bir şekilde büyümüş, üniversite tahsilini Harward'da, üst lisans eğitimini ise Oxford'da tamamlamıştı.

Babası Zülfikâr Ali Butto, eski başbakanlardandı. 1977'de Ziyaü'l Hak tarafından yapılan bir askerî darbe ile görevden uzaklaştırılmış, hapsedilmiş, muhaliflerini öldürttüğü suçlamasıyla yargılanmış ve nihayetinde de

idam edilmişti.

Butto ailesi "esrârengiz münasebetler" içerisinde olmalarıyla tanınmıştı. Benazir Butto, 1973'te Harward Üniversitesi'nde doğan "Phi Beta Kappa" adlı esrarengiz bir cemiyete üye olmuştu. ABD Başkanları Theodor Roosvelt, Woodrow Willson, Jimy Carter, George W. Bush da bu cemiyetin üyeleriydi. Öte yandan Henry Kissinger, Nelson Rockfeller, Hillary Clinton, Condoleezza Rice gibi daha pek çok ünlü aynı cemiyetin üyeleriydi.

Benazir Butto'nun erkek kardeşi Şahnavaz Butto, 1985'te Fransız Rivierası'ndaki apartmanında ölü bulunmuştu. Ölüm sebebi olarak, aşırı dozda uyuşturucu kullanması gösterilmişti. Diğer erkek kardeşi Murtaza Butto ise terörist bir gruba üye olmuş ve ablası ile parti liderliği mücadelesine girmişti. Bu mücadelede annesi, kızına karşı oğlunu desteklemişti. Murtaza Butto, 1996'da polisle girdiği silahlı çatışmada vurularak öldürüldü. Bu olayın arkasında Benazir'in kocası Zerdari'nin olduğu söylendi.

Zaten, Asif Ali Zerdari, Benazir Butto'nun başbakanlığı esnasında hangi taş kaldırılsa altından çıkan isimdi. Karısı başbakan iken onun adı "Mr. % 10", yani, "Bay yüzde 10" idi. Hükümet nezdinde iş bitirmesi karşılığı bir pay aldığı söylenmekteydi. Bu payın nisbeti bazan yüzde 40'lara kadar çıkmıştı. İşte bu yüzden, hem kendisinin hem karısının başını yakmıştı.

Benazir Butto, babasının idamından sonra bir müddet göz hapsinde kalmış, 1984'te yurt dışına çıkışına izin verilince İngiltere'ye taşınmıştı. 1988'de Ziyaü'l Hak'ın, bir askeri tatbikat sonrasında bindiği uçak bir suikastla düşürülünce, Benazir Butto'ya da "başbakanlık yolu" açılmıştı.

Butto, 19 Kasım 1988'deki seçimin ardından Başbakanlık koltuğuna oturdu. 20 ay sonra yolsuzluk söylentileri ayyuka çıkınca, Cumhurbaşkanı Gulam İshak Khan tarafından görevden uzaklaştırıldı.

Benazir, 1993'de ikinci defa Başbakanlık koltuğuna oturmuş ve üç yıl bu görevde kalmıştı. Yine yolsuzluk söylentileri artınca, o devrin Cumhurbaşkanı Faruk Leghari tarafından Kasım 1996'da makamından uzaklaştırılmış, ardından kendisi ve kocası hakkında yolsuzluk yaptıkları suçlamasıyla pek çok dava açılmış, kocası mahkum olarak 8 yıl hapis yatmıştı. Benazir Butto da 5 yıl hapse mahkum olmuştu. Ancak bu karar kesinleştiğinde Butto yurt dışındaydı ve bir daha yurda dönmeyecekti, ta ki 18 Ekim 2007'ye gelinceye kadar. Yaklaşık 9 yıllık zamanda köprünün altından çok sular akmış, Pakistan'da hayli mühim gelişmeler olmuştu. 1999'da Başbakan Navaz Şerif, General Pervez Müşerref'in liderlik ettiği askerî bir darbeyle devrilmişti. Artık ipler Müşerref'in elindeydi.

Benazir Butto, Ekim 2007'de Müşerref'in hakkındaki yolsuzluk suçlamalarını düşürmesi ve af çıkarmasının ardından Pakistan'a dönmeye karar vermişti. İşte, şimdi ülkesindeydi ve on binlerce taraftarı tarafından karşılanmıştı. Ama tedirgindi. Yakınlarına; *"Pakistan'da başıma bir şey gelirse sorumlusu Müşerref'tir. Şayet öldürülürsem, katilim Müşerref'tir"* diyordu.

İşte, bu şekilde tedirginliğini saklamaya çalışıp gülümsediği ve halka el salladığı sırada muazzam bir gürültü koptu. Bomba yüklü bir araç infilak etmişti. Ceset parçaları havada uçuşuyordu. 18 Ekim 2007'deki bu suikastta tam 138 kişi ölmüş, 250 kişi yaralanmıştı. Benazir ise kıl payı kurtulmuştu.

"Riskleri Biliyorum" Demişti

8 Ocak 2008'de yapılacak seçim için partisi adına kampanyayı yürüten Benazir Butto, bu ilk suikastın ardından kendisine dikkatli olmasını söyleyenlere, "Karşı karşıya olduğum riskleri biliyorum" demişti.

PPP (Pakistan Halk Partisi), 27 Aralık 2007'de Ravalpindi'de büyük bir miting tertiplemişti. Liyakat Bağ Parkı'nda düzenlenen mitingde bir konuşma yapan Benazir Butto, kürsüden inince, çok sıkı koruma altında aracına

binmişti. Yanında danışmanı Safder Abbassi vardı. Taraftarlarının yoğun tezahüratına ve alkışlarına gülerek, el sallayarak karşılık veren Benazir Butto bir ara ayağa kalkarak aracın tavan penceresinden halkı selamlamaya başlamıştı. Abbassi, "Nar-e Butto!" (Butto'yu alkışlayalım!) diye bağırınca, Benazir de "Jeay Butto!" (Çok yaşa Butto!) diye bağırmıştı. Bu partisinin de bir sloganı idi. Kalabalık da hep bir ağızdan, "Çok yaşa Butto!" diye bağırmıştı ki, meydanda kurşun sesleri yankılanmaya başladı. Peş peşe patlayan üç kurşundan biri, Butto'nun başına isabet etmişti. Silah seslerinin ardından kulakları sağır eden bir patlama oldu. Suikastçı üzerindeki bombayı patlatmıştı. İlk suikastte olduğu gibi yine ceset parçaları havaya savrulmuştu. Benazir Butto, külçe halinde arabanın içine düşerken başı tavan penceresinin kenarına çarpmış, kafatasının sağ kısmında kırık meydana gelmişti.

Miting alanı, kan gölüne dönmüştü. 20 kişi hayatını kaybetmiş, 56 kişi yaralanmıştı. Butto, süratle hastaneye götürüldü ve ameliyata alındı. Ravalpindi hastahanesindeki bütün müdahalelere rağmen kurtarılamayan Butto'nun, mahallî saatle 18.16'da öldüğü halka açıklandı. Bu açıklama üzerine Butto taraftarları galeyana geldi, hastanenin girişindeki camlar kırıldı. Butto'nun cenazesini görmek için hastaneye gelen Müşerref; *"Katil Müşerref!", "Köpek Müşerref!"* sloganlarıyla karşılandı.

İlk suikastten kıl payı kurtulan Butto, ikinci suikasten kurtulamamıştı. Butto ailesi, tanınmış bir üyesini daha kaybetmişti. Ailenin ismi ile birlikte anılan PPP'ye yani, "Pakistan Halk Partisi"ne lider olarak Benazir'in üç çocuğundan biri olan 19 yaşındaki Bilavel, eşbaşkanlığa ise Butto'nun eşi Asıf Ali Zerdari getirilmişti.

Üçüncü defa başbakan olmak için mücadele veren ve bunun için hayatını ortaya koyan Benazir Butto ise, 28 Aralık 2007'de toprağa verilecekti. Onun 54 yıllık çok renkli hayatı, "esrarengiz" bir suikastle noktalanmıştı...

Uzun Yıllar Konuşulacak
Esrarengiz Bir Kazada Hayatını Kaybetti

MUHSİN YAZICIOĞLU

29 Mart 2009'da yapılacak Mahallî seçime bir hafta kalmıştı. Seçime katılacak partilerin liderleri Anadolu yollarındaydı. BBP lideri Muhsin Yazıcıoğlu ve arkadaşları da son haftayı en iyi şekilde değerlendirmek, mümkün olduğunca çok yere gitmek istiyorlardı. Başkanın konuşma yapmasını isteyen yer çok, vakit ise çok azdı. Parti kurmayları ve belediye başkan adayları, "vakitten tasarruf" için helikopter kiralamayı gündeme getirmişti. "Muhsin Başkan" bu teklife sıcak bakmamış ve şöyle demişti:

"Yaa, bırakın şu helikopter işini!.. Siz beni öldürecek misiniz? Hava kötü olur, şartlar elverişsiz olur, uçamayız."

Böyle demişti, ama önüne konan "miting yapılacak yerler" listesine bakınca ikna olmuştu.

Yazıcıoğlu ve kurmayları, 25 Mart 2009 Çarşamba günü, kiraladıkları helikopterle Sivas'tan Kahramanmaraş'ın Çağlayancerit ilçesine geçmişlerdi. Yazıcıoğlu, burada coşkulu kalabalığa hitap etti. İlk defa "helikopterli seçim kampanyası" yapmalarını şu şekilde açıkladı:

"Devletten seçim yardımı almıyoruz. İlk defa helikopter kiralayıp miting yapıyoruz."

Miting meydanından alkışlar arasında ayrıldı. Helikoptere bininceye kadar yüzlerce kişinin elini sıktı, her

zamanki sevecen haliyle onlara tebessüm etti. Helikoptere bindikten sonra kendisini uğurlamaya gelenlere yine gülerek el salladı. Helikopter saat 15 civarında Yozgat'ın Yerköy ilçesindeki mitinge yetişmek üzere havalandı.

"Yazıcıoğlu'nun Helikopteri Düştü!"

Çağlayancerit'te mitinge iştirak edenler dağılmış, kimi işinin başına, kimi evine dönmüştü. Saat 16 civarında ajanslara düşen bir haberle, bütün Türkiye'nin gözü ve kulağı, Yazıcıoğlu'nu taşıyan helikoptere ve olup bitenlere kilitlenmişti. TV kanalları şok gelişmeyi ilk önce alt yazı ile duyurdular:

"Muhsin Yazıcıoğlu'nu ve beraberindekileri taşıyan helikopter düştü!"

TV ve radyo kanalları, normal yayın akışını kesip bu habere odaklanmıştı. Kazayı ilk duyuran, helikopterde bulunan İHA muhabiri İsmail Güneş olmuştu. 112 Acil Servisi arayan Güneş, helikopterin düştüğünü, bacağının kırıldığını, helikopterdeki beş kişiden ses çıkmadığını, Muhsin Yazıcıoğlu'nu göremediğini, BBP Sivas İl Başkanı Erhan Üstündağ'ın yaralı vaziyette inlediğini, kendisinin de çok üşüdüğünü söylüyordu. Bazı TV kanalları, İsmail Güneş'le 112 Acil Servisteki görevli arasında geçen konuşmayı aynen yayınlamışlardı.

TV kanallarından ve radyolardan, birbirinden farklı haberler duyuluyordu. İlk başta, Kahramanmaraş ve Kayseri Valileri kaynak gösterilerek umut verici haberleri yayınlamışlardı. BBP Genel Sekreteri Yaşar Topçu, telefonla görüştüğü Kahramanmaraş Valisi'nin, yaralılara ulaşıldığını, Yazıcıoğlu'nun ambulansla hastaneye hareket ettiğini ve sağlık durumunun da iyi olduğunu söylediğini bildirmişti. Daha sonra Parti Genel Merkezi'nde basın mensuplarının karşısına geçen Topçu, bu defa Kayseri Valisinin kendisini aradığını ve helikopterde bulunanların ciddi bir sağlık problemi olmadığını ilettiğini kaydetmişti. Bu

açıklamalar, TV kanallarından canlı yayınlanıyordu. Bütün Türkiye nefesini tutmuş gelişmeleri takip ediyordu. Bu açıklamalar üzerine, herkes derin nefes almıştı.

Helikopter Nerede?

Bir müddet sonra yapılan bu açıklamaların gerçekle ilgisi olmadığı ortaya çıkacaktı. Düşen helikoptere ulaşılamamıştı. Ortada çok tuhaf bir durum vardı. Üzeyir Garih'in katil zanlısı, kapalı cep telefonunun sinyalinden bulunmuştu. Ama şimdi, helikopterdeki İHA muhabirinin cep telefonuyla dakikalarca konuşmasına rağmen yerleri tespit edilemiyordu. Helikopterde bulunması gereken ve kaza anında yerinin tespit edilmesini sağlayanAcil Yer Bulma Verici Sistemi (ELT) cihazından da çıt yoktu.

Vakit gittikçe daralıyordu. Hava kararmak üzereydi. Helikopterin düştüğü yerin karla kaplı ve orada havanın müthiş soğuk olduğu kesindi. Bunu İsmail Güneş de söylemişti. Şayet helikopterdeki altı kişi yaralı iseler, soğuktan donmadan önce bulunmaları gerekiyordu.

Devletin bütün imkanları seferber edildi. Genelkurmay Başkanlığı'na ait gece görüş kabiliyetli bir helikopter, Sağlık Bakanlığı'nın ambulans helikopteri, Emniyet Genel Müdürlüğü'ne ait helikopter, ayrıca binlerce asker, helikopterin düştüğü tahmin edilen yerlere doğru süratle gitmiş ve arama çalışmalarına başlamıştı. Sivil Savunma Uzmanları, AKUT mensupları ve yüzlerce sivil gönüllü de kazazedeleri arıyordu.

Bütün aramalar, teknolojinin bütün imkanlarının seferber edilmesi neticesiz kalmıştı. Helikopterin yeri tespit edilemiyordu. Bütün Türkiye, bu olaya kilitlenmişti. Kazazedelerin bir an önce sağ olarak bulunması için duâlar ediliyordu.

26 Mart Perşembe günü, aramalar aralıksız devam etti. Ancak helikopterden en ufak iz yoktu. Partililer, helikopterin yanlış yerde arandığını söylüyordu.

Sivas'ın Yiğit Delikanlısı

Ajanslar, Yazıcıoğlu ile ilgili bilgiler geçiyor, onu yakından tanıyanlar hatıralarını anlatıyorlardı:

Muhsin Yazıcıoğlu, 1954 yılında Sivas'ın Şarkışla ilçesi Elmalı köyünde, bir çiftçi ailesinin oğlu olarak dünyaya gelmişti. İlk ve orta tahsilini Şarkışla'da yaptıktan sonra, yüksek tahsilini yapmak için 1972 yılında Ankara'ya gelmiş ve burada Veteriner Fakültesi'ni bitirmişti.

Çok genç yaşta dernek çalışmalarına katılmış, 1977'de Ülkü Ocakları Genel Başkanı olmuş, MHP Genel Başkanı Alparslan Türkeş'in "en yakınlarından biri" olarak tanınmaya başlamıştı.

Yazıcıoğlu, 12 Eylül 1980 darbesinin en ağır darbesini yiyenlerden biri olarak tarihe geçecekti. Tam 7,5 yıl Mamak Cezaevinde tutulacak, bu müddetin 5,5 yılını hücrede geçirecek, hapis hayatı boyunca ağır işkencelere maruz kalacaktı. Sonunda da bir günlük dahi mahkumiyet cezası almadan serbest kalacaktı.

O cezaevi günlerinde yazdığı şiiri, şimdi herkesin dilindeydi. Şiirin son kısmı şöyle bitiyordu:

"...Ben sonsuzluğu düşünüyorum.
Ey sonsuzluğun sahibi, Sana ulaşmak istiyorum.
Durun, kapanmayın pencerelerim
Güneşimi kapatmayın
Beton çok soğuk, üşüyorum..."

Hapisten çıktıktan sonra, yine aktif olarak siyasî ve sosyal aktivitelere katılan Yazıcıoğlu, 1991'de MÇP'den Sivas Milletvekili seçilerek parlamentoya girmişti. 29 Ocak 1993'de MÇP'den ayrılarak Büyük Birlik Partisi'ni kuran Yazıcıoğlu, bu partinin Genel Başkanı olmuştu. 24 Aralık 1995 ve 22 Temmuz 2007 seçimlerinde yine Sivas milletvekili olarak parlamentoya giren Yazıcıoğlu, evli ve iki çocuk babasıydı.

Ailesi, annesi ve bütün dostları gözyaşları içerisinde onun sağ salim bulunması için duâ ediyorlardı.

Ne var ki saatler geçtikçe umutlar da azalıyordu.

Yazıcıoğlu ve beraberindeki beş kişi, 27 Mart Cuma günü de bulunamadı. Bu çok tuhaf ve tarihe geçecek bir durumdu. Onca insana, onca teknolojik imkanlara rağmen kazazedelere ve helikoptere ulaşılamamıştı.

Köylüler Harekete Geçti

Kahramanmaraş civarındaki herkes kazazedelere ulaşmak için kendince bir şeyler yapmak istiyordu. Cuma günü akşamı Göksun'a bağlı Döngel köyünün minaresinden bir anons yapıldı. Yazıcıoğlu'nu ve beraberindekileri aramak için gönüllü isteniyordu. 28 Mart Cumartesi gününün ilk ışıklarıyla birlikte köy meydanında 17 gönüllü toplandı. Bunlar hazırlığını yaptıktan sonra yola çıktılar. Bu ekip saat 14.30'da Sinse ve Kızılöz köyleri arasındaki Keş Dağı, Kuru Dere- Kanlıçukur mevkiindeki helikopterin enkazına ulaşmıştı. Bütün Türkiye'nin merakla beklediği haberi, bu köylüler verdi. Helikopterdekiler vefat etmişti. Yazıcıoğlu helikopterde yoktu. Helikopterin altında bir ceset vardı. Köylüler karları eşmiş, ancak yüzüne ulaşamamıştı. Sonradan bu cesedin Yazıcıoğlu'na ait olduğu ortaya çıkacaktı. Yazıcıoğlu, secde eder vaziyetteydi. Üzeri yarım metre karla örtülmüştü.

Beş kişi bulunmuştu. Ama kazayı haber veren İsmail Güneş'ten haber yoktu.

Muhsin Yazıcıoğlu ve beraberindekilere, kazadan yaklaşık 72 saat sonra ulaşılmıştı. Helikopterdekilerin bazıları ilk çarpma esnasında, bazıları ise yaralandıktan sonra donarak can vermişlerdi. Muhsin Yazıcıoğlu, Erhan Üstündağ, Yüksel Yancı, Murat Çetinkaya ve helikopter pilotu Kaya İstektepe'nin cansız bedenleri, enkazdan alınarak bölgede bekleyen Skorsky helikopterlerle Kızılöz köyüne götürüldü. Cenazeler buradan da iki helikopterle Kahramanmaraş'a nakledildi ve Devlet Hastanesi morguna konuldu.

İHA Muhabiri İsmail Güneş bulunamamıştı. Yaralı vaziyette dakikalarca konuşan Güneş, acaba o civardaki bir mağaraya mı sığınmıştı? Özel timler ve köylüler, bu defa Güneş'i aramaya çıkmıştı. Güneşin cenazesi, kazadan beş gün sonra helikopterin enkazından beş yüz metre ileride bulunacaktı. Ayağı kırık olan Güneş, helikopterin koltuklarından birini sökerek kızak olarak kullanmış, üzerine de dört ceket giymiş, ancak müthiş soğuğa mukabil sığınacak bir yer bulamamış ve donarak can vermişti. Güneşin cenazesi, 1 Nisan günü Sivas'ta toprağa verildi.

Muhsin Yazıcıoğlu'nun cenazesi Kahramanmaraş'tan Ankara'ya uçakla taşındı. 31 Mart 2009 günü, önce TBMM'de merasim düzenlendi. Ardından Kocatepe Camii'ne götürüldü. Yaklaşık beş yüz bin kişi, cenaze namazı için oradaydı. Yazıcıoğlu, öğle namazını müteakip kılınan cenaze namazından sonra, Mehmed Âkif'in İstiklal Marşı'nı yazdığı mekan olan Taceddin Dergâhı'nın bahçesinde hazırlanan mezara defnedildi.

Sırlarla Dolu Kaza

BBP lideri Muhsin Yazıcıoğlu, daha önce de birçok esrarengiz kaza geçirmişti. Bunlar arasındaki dört büyük trafik kazası, çok dikkat çekiciydi. Arabasının önüne ya minübüs ya traktör çıkmıştı. Bu kazalarda bindiği araçlar ağır hasar görürken, kendisi kazaları hafif sıyrıklarla atlatmıştı. Ne var ki vefatıyla neticelenen bu helikopter kazası, o kazalardan farklıydı. Kazada pek çok esrarengiz noktalar vardı. Yazıcıoğlu'nun yakın çalışma arkadaşları ve eşi Gülefer Hanım da bunlara işaret ediyordu.

Muhsin Yazıcıoğlu'nun eşi Gülefer Hanım, TBMM Araştırma Komisyonu'na yaptığı açıklamada dikkat çekici şeyler söylemişti. Şöyle diyordu:

"Eşimin silahı, özel evrak ve parasının bulunduğu çanta kayıp. Cep telefonu da hafızası silinmiş olarak bize teslim edildi. Kayseri Valisi, 'Bulundu. Kaburgaları ve ayağı

kırık. Hastaneye götürülüyor' diye açıklama yaptı. Eşim bulunduğunda hem kaburgası, hem ayağı kırıktı. Bu nasıl tesadüf? Vali bu istihbaratı nereden aldı? Açıklasın."

"Eşimin çantası nerede?" diye soran Gülefer Yazıcıoğlu, ayrıca eşinin bulunduğunda kaza mahallinde 1 metreyi aşkın kar olmasına rağmen, ayakkabısının altında ve pantolonunun dizinde çamur olduğunu söyleyerek, bu çamurun da açıklığa kavuşturulmasını istiyordu.

Kaza ile ilgili kafa karıştıran sorular, bunlardan ibaret değildi. BBP Genel Başkan Yardımcısı Remzi Çayır da şunları söylüyordu:

"Çağlayancerit'teki mitingi sürerken, Genel Başkanımızı Yozgat'a götürecek olan kiraladığımız helikopter kalktı, havalandı. Bir yere gitti ve bir süre sonra geri geldi. Nereye gitti, ne yaptı, bilen yok. Benzin almak için de gittiği düşünülebilir ama mitingin bitmek üzere olduğu sıkışık bir zamanda benzinin bitmemesi lazım. Bu araştırılmalı."

Kazanın duyulmasının hemen ardından, bazı ilgililerin ve bazı TV kanallarının, "Kazazedeler bulundu, durumları iyi!" açıklaması yapması, durumun ciddiyetini örtbas etmiş ve vakit kaybına yol açmıştı. Bu durum da kafaları karıştırıyordu.

Muhsin Yazıcıoğlu, sıradan biri değildi. Yakın tarihimizin en mühim hâdiselerine birebir şâhitlik etmişti. Pek çok mühim ve mahrem bilgilere sahip olduğu bilinmekteydi. İşin bu yönünü düşünen pek çok kişi, "Bu bir kaza mı, yoksa suikast mı?" sorusunu sormaktaydı.

Pakistan ve Lübnan'daki mühim simaların, suikastle öldürüldüklerinin gündeme gelişiyle birlikte Yazıcıoğlu'nun vefatını netice veren kaza da düşündürücü olmaktaydı.

Yıllar önce, "Beton çok soğuk üşüyorum" diyen Yazıcıoğlu, çok soğuk bir günde vefat etmişti.

Milyonlarca hayranı arasında
yapayalnız bir adamdı

MICHAEL JACKSON

Meşhur hikayedir; Adamın biri psikoloğa gitmiş, derdini anlatmış. Kendini çok yalnız ve mutsuz hissettiğini söylemiş. Doktor da "derdine çare" babından şöyle demiş: "Şehrimizde bir sirk var. Oraya git. Oradaki palyaçoyu seyret. Onu seyreden herkes mutlu oluyor, kahkahadan kırılıyor." Adam cevap vermiş: "Doktor, işte o palyaço benim!..."

Michael Jackson da tıpkı bu hikayedeki palyaçoya benziyordu. O hiç tartışmasız dünyanın en meşhur adamlarından biriydi. Albümleri 750 milyon adet satmış, bu satış rakamlarıyla rekorlar kitabına girmişti. Kendisini televizyondan yüz milyonlar seyrediyor, konserleri olay oluyor, biletlerini elde etmek için insanlar birbirini eziyordu. Yüz milyonlarca dolar kazanıyor, ama çuvalla da harcıyordu. Bu kadar şana, şöhrete, paraya, kalabalıkların etrafında pervane olmasına rağmen o yalnız, yapayalnız ve çok mutsuz bir adamdı. 1987'de kaleme aldığı otobiyografisinde kendisi için, ***"dünyanın en yalnız insanı"*** ifadesini kullanmıştı. Şöhreti yalnızlığını gidememişti. Yalnızlığı ve mutsuzluğu için şöyle diyordu:

"Benim gibi beş yaşından itibaren yüz milyonlarca insanın önünde büyürseniz, otomatik olarak herkesten farklı olursunuz. Çocukluğumu hiç yaşamadım. Benimki normal bir çocukluk olmadı. Çocukluğumun tadını alamadım. Çocukluğuma çok çalışma,

mücadele ve acılar hâkim oldu. Daha sonraki yıllarda hem maddî hem de meslekî başarıya ulaştım. Fakat çok ağır bir bedel ödedim."

Şöhretin Bedeli

29 Ağustos 1958'de, ABD'nin İndiana eyaletinde yaşayan Joe-Katherine Jackson çiftinin 9 çocuğunun 7.si olarak dünyaya gelen Michael Jackson, babasının zorlamasıyla henüz 5 yaşında iken çalışma hayatına atılmıştı. Dört kardeşiyle kurduğu bir grupla sahneye çıkıyordu. "Çocukluğumu yaşayamadım" derken bunu kastediyordu. Henüz oyun çağındayken sahnelerde büyükleri eğlendirmeye, ailesine para kazandırmaya çalışıyordu. O, bir çocuğun uyuması gereken saatlerde sahnede, oynaması gereken saatlerde ise yatakta idi. Akranlarıyla sokaklarda, parklarda doyasıya oynayamıyordu.

Sonraki yıllarda şöhrete paralel olarak, çalışma temposu daha da artacaktı. 24 yaşındayken şöhretin zirvesine çıkmış, kendi sahasında dünyanın bir numaralı ismi olmuştu. Bir tek albümün 45 milyon adet satması ne demekti?!.. Bu kırılması çok güç bir rekordu. 13 defa Grammy ödülünü alarak bu sahada da bir rekor kıracaktı. Çok kazanıyordu. Ama müzik piyasasını elinde tutan güçler, onun sırtından ondan daha çok kazanıyorlardı. Michael, bazı yıllar kazandığının çok daha fazlasını harcıyordu.

1987'de, Los Angeles'te 2 bin 800 dönümlük bir arazi satın aldı. 14.6 milyon dolara aldığı bu büyük araziye, muhteşem bir lunapark yaptırdı. Hayvanat bahçesi kurdurdu. Görkemli bir malikâne inşa ettirdi. Neverland (imkansız ülke) adını verdiği bu çiftlik, bir masal ülkesi gibiydi. Suni gölleri, havuzları, çiftliğin içinde dolaşan treni, oyun parkları ile bir masal ülkesi... Michael, 30 yaşında 3 yaşındaki çocuklar gibi yaşamayı hayallemişti. Hayalleri gerçek olmuştu, ama o yine yalnız ve mutsuzdu...

1994'te, Elvis Presley'in tek çocuğu Lisa Marie ile evlendi. Yine mutlu olamadı. 1996'da boşandı. Boşandığı sene Debbie Rowe ile evlendi. Bu evlilikten iki çocuğu dünyaya geldi: Prince (prens) Michael Jackson ve Paris Jackson. Bu evlilik de kendisine mutluluk vermedi. 1999'da ikinci karısından da ayrıldı. Daha sonra üçüncü çocuğu dünyaya geldi. Annesi belli olmayan bu çocuğa, Prince Michael Jackson II adını verdi.

Hastalıklarla, Acılarla Geçen Bir Ömür

Michael Jackson, 1984'te Los Angeles'te, Pepsi Cola için reklam filmi çevirdiği sırada bir kaza geçirdi. Şov için ateşlenen havai fişeklerden çıkan kıvılcımlardan bir kısmı Michael'e isabet etmiş, saçının ve yüzünün bir kısmı yanmıştı. O andan itibaren bir dizi ameliyat geçirecekti. 13 estetik ameliyatın izlerini, bazen saatler süren makyajla, şapkayla, saçını yüzünün ön kısmına düşürmekle kapatmaya çalışıyor, bazen de maskeyle dolaşıyordu.

1986'dan itibaren teninin rengi değişmeye başlamıştı. Komplekse girdiği, onun için ameliyatla beyaz deri ekletiği söylentileri yayılmaya başlamıştı. Oysa gerçek bambaşkaydı. Michael Jackson "Vitiligo" hastalığına yakalanmıştı. Bu hastalığa yakalananların rengi değişmekte, alaca olmaktaydı. Yine o sıralarda Lupus ve cilt kanseri hastalıkları ortaya çıkmıştı. Hastalıklarının tesiriyle müthiş acılar çekmekteydi. Doğru dürüst yemek yiyemiyor, ama avuç avuç ilaç yutuyor, düzinelerle iğne vurduruyordu.

1998'de, ağabeyi Jermaine Jackson Müslüman olmuştu. Çocukluğundan beri mutluluğu yakalayamamış olan Michael Jackson da ağabeyinden etkilenerek, İslamiyeti araştırmaya başlamıştı.

2000 yılından itibaren, yani Müslüman olduğu gündeme gelince, Michael'in hayatında sıkıntılarla dolu bir dizi gelişmeler oldu. Ekonomik durumu sarsıldı. Borçlarından dolayı Neverland haciz edildi. Tacizle suçlandı.

Ellerine kelepçe takılarak tutuklandı. Bir müddet sonra serbest bırakıldı. Beş ay devam eden yargılama neticesinde aklandı. Ama o, hastalıklardan çok bu şekilde bir suçlamadan yaralanmıştı. Son zamanlarda başına gelenlerden Yahudileri sorumlu tutan Michael Jackson, bütün bu gelişmeleri, "Yahudi komplosu" olarak değerlendiriyordu. Sinema sektörü gibi müzik piyasasına da hakim olan Yahudi firmaları, Mechael Jackson'un, ağabeyi gibi Müslüman olduğunu açıklamasından endişe etmiş ve ipini çekmişlerdi. Michael Jackson, Amerika'daki ABC televizyonuna verdiği beyanatta şöyle diyordu:

"Yahudiler sülük gibi. Beni emdiler. Bundan çok yoruldum. Dünyanın en popüler kişisiyle yola çıktılar, çok para yaptılar. Büyük evler, arabalar ve her şey... Sonunda bir kuruşsuz bıraktılar. Bu bir komplodur. Yahudiler bunu kasten yaptılar."

Son Anları

Michael Jackson, 500 milyon dolara yakın borçlarını ödemek umuduyla 50 konserlik bir turneye çıkacaktı. Umutlarını bu turneye bağlamıştı. ***"Çok borcum var. 50 konserlik bu turneyi yapmazsam beni öldürürler"*** diyordu. Londra'da vereceği konserler için satışa çıkarılan 750 bin bilet birkaç gün içinde bitmiş, hatta biletler karaborsaya düşmüştü. Bu ilgi, organizatörleri ve Michael'i ümitlendirmişti.

Michael Jackson (Maykıl Ceksın), hastalığına, ağrılarına aldırış etmeden yoğun şekilde çalışıyor, provalarını aksatmıyordu. 23 Haziran 2009'da Los Angeles'teki Staples Center'deki provada çok enerjik gözüküyordu. Yine o meşhur öne doğru eğilme ve ay yürüyüşü hareketlerini, kendine has figürleri başarıyla yapıyordu.

25 Haziran 2009'da, Türkiye saati ile saat 22 sıralarında, Neverland adlı malikanesinde çalışan bir görevli, Michael Jackson'u yerde hareketsiz halde buldu. Nabzı

atıyordu. Durumu acil yardıma bildirdi. Sağlık ekipleri, 8 dakika içinde gelip ilk müdahaleyi yaptı. Nefes alamıyordu. Sedye ile ambulansa taşındı. Ambulansta kalp masajı yapıldı ve oksijen verildi. Kaliforniya Üniversitesi (UCLA) hastanesine kaldırıldı. Doktorlar bir saat uğraştı. Tıbbın bütün imkanları seferber edildi. Ama nafile... Saat 24.26'da öldüğü açıklandı. Bu flaş gelişme, bütün dünyaya şu şekilde duyuruldu:

"Michael Jackson 'cardiac arrest'(kardiyak arrest) denilen ani kalp yetmezliği sebebiyle öldü!"

Şüpheli Ölüm

Ailesi ve sevenleri, bu haber üzerine şok geçirdi. Aile mensupları ölümü şüpheli bulmaktaydı. Baba Joe Jackson, Amerikan ABC televizyonuna verdiği mülakatta, oğlunun cinayete kurban gittiğine inandığını söylüyordu. Kız kardeşi de ***"Kardeşim cinayete kurban gitti"*** değerlendirmesini yapıyor ve hatta kesin bir ifadeyle "katili biliyorum" diyordu. Los Angeles polisi de Michael'in cinayete kurban gittiği ihtimali üzerinde durduklarını açıklamıştı. Aile teferruatlı otopsi istiyordu. Peş peşe yapılan iki otopside, kesin neticeye ulaşılamamıştı. Otopsi raporuna göre; Michael Jackson sadece 51 kilo idi. Vurulan iğneler yüzünden vücudu kalbura dönmüştü. Jackson'a kalp masajı yapan doktor, yaptığı sert masaj sırasında pek çok kemiğini kırmıştı. Kalbinin yanında, dört adet adrenalin iğnesi izi vardı. Burun kemiği tamamen, burnun sağ tarafı ise kısmen çökmüştü. Saçı dökülmüştü, başında peruk vardı.

Polis, ilk anda şüpheliler arasında olan özel doktoru Murray'ın arabasına el koymuş ve incelemeye almıştı. Dr. Murray, 11 gün önce AEG Live sigorta şirketi tarafından Jackson'un özel doktoru olarak kiralanmıştı.

Görkemli Cenaze Merasimi

Michael Jackson defnedilmeden önce, hakkındaki spekülasyonlar dillere düşmüştü. Ölümünden iki gün önce çok enerjik gözüken Michael'in bu ani ölümü, herkesi düşündürmekteydi. "Aşırı stres ve ilaç bağımlılığının yol açtığı kalp krizinden öldü" açıklaması kimseyi tatmin etmiyordu. Söylentilere göre, Michael'in Müslüman olduğu söylentilerinin çıkmasının ardından birileri onu hedef almıştı. İngiliz The Sun gazetesi, Jackson'un Müslüman olduğunu iddia ediyordu. Bu İngiliz gazetesine göre, Michael Jackson, imamın huzurunda kelime-i şehâdet getirmiş ve Mikail adını almıştı. Onun Müslüman oluşuna şahitlik edenlerden biri de eski İngiliz şarkıcı Cat Stevens (Yusuf İslam) idi. Gazeteye göre Michael, Los Angeles'te bir dostunun köşkünde İslâmî kıyafetlerle namaz kılarken görüntülenmişti.

Michael Jackson, 7 Temmuz 2009'da yapılan ve dünyanın yarısının canlı yayında takip ettiği bir merasimin ardından toprağa verildi. Resmî merasimin yapılacağı Staples Center 20 bin kişilikti. Buradaki merasimi takip etmek üzere halk arasından seçilen 8.750 kişiye davetiye verildi. Bu kişiler, bir milyon altı yüz bin kişi arasından seçilmişti. Bu davetiyelerin tanesi, daha sonra karaborsada 100 bin dolara satılacaktı.

İçinde Michael Jackson'un cesedinin bulunduğu söylenen 25 bin dolar değerindeki altın kaplama tabut, tek tip giyinmiş olan Jackson kardeşler tarafından taşınarak Staples Center'e getirilmiş ve sahneye konulmuştu. Törene, dünyanın tanıdığı meşhur simalar katılmıştı. Bu veda töreni, Amerika'nın 33 eyaletinde birçok sinema salonunda canlı yayınlanıyordu. Ayrıca, ABD'de 88 ve dünya çapında yüzlerce televizyon ve internet kanalları merasimi canlı yayınlıyordu. Dünyada yaklaşık 3,5 milyar insan, bu canlı yayınları takip etmişti.

11 yaşındaki kızı Paris Jackson'un bu merasimde yaptığı konuşmada; ***"Doğduğum günden beri babam,***

hayal edebileceğim en iyi babaydı. Sadece onu çok sevdiğimi söylemek istiyorum." deyişi, salondakileri ağlatmıştı.

Michael Jackson, iki gün önce hareketli figürlerle dans edip şarkı söylediği salonda, altın tabutun içerisinde yatmaktaydı. Bir rivayete göreyse tabut boştu. Cesedi, daha önceden İslâmî geleneklere uygun olarak Frost Lawn mezarlığına gömülmüştü. Bir başka rivayete göreyse, ceset, otopsi için çıkarılan beyninin iâde edilmesinden sonra gömülecekti. Bunun için ailenin bildiği bir yerde bekletilmekteydi.

Onun İçin Dünya Hayatı Bitti

Otopsiler, öldürüldüğüne dair tartışmalar, yüz milyonlarca dolarlık borç ya da borcu rahatça karşılayabilecek mirası, mirasının kimler tarafından idare edileceği tartışmaları artık Michael Jackson'u ilgilendirmiyordu. Bütün dünyada tanınmış olması, albümlerinin milyonlarca satması, cenaze merasiminin milyarlarca insan tarafından takip edilmesi de artık ona bir fayda vermeyecekti. Michael Jackson için dünya hayatı sona ermişti. O artık, ölümün olmadığı gerçek hayata, yani âhiret hayatına adımını atmıştı. Henüz çok gençken, ilk eşi Lise Marie'ye, tıpkı onun babası Elvis Presley gibi genç öleceğinden endişe ettiğini söylemişti. Endişe ettiği gibi, genç sayılabilecek bir yaşta öldü. Yeni hayatında, şöhret, para, malikâne, alkış geçersizdi. Orada geçerli olan, hayatı veren Allahu Zülcelâl'in isteği gibi bir imana sahip olmaktı.

Evine Yapılan Son Baskın Kalbine İnen Darbe Olmuştu

İLHAN SELÇUK

Cumhuriyet Gazetesinin İmtiyaz Sahibi ve 45 yıllık Köşe yazarı İlhan Selçuk son baskını bir türlü unutamıyor ve hazmedemiyordu. 21 Mart 2008 tarihinde Ergenekon adı altında başlatılan ve çok sayıda tanınmış simanın tutuklanmasıyla neticelenen soruşturma çerçevesinde sabah saat 4.30'da Etiler'deki evine baskın yapılmıştı. Selçuk, polislerin yaptığı baskın esnasında çok soğukkanlı davranmış, hatta polislere çay bile demlemişti.

Selçuk bu gibi hâdiselere alışkındı. 12 Mart 1971 Muhtırasının ardından da ülke idaresine dolaylı olarak el koyan askerî idare tarafından, yazdığı, "Hoş geldin Tanzimat Kafası" başlıklı yazısından dolayı tutuklanmıştı. Bu yazısından aklanmış, ancak 19 Ekim 1972'de tekrar gözaltına alınmıştı. Bu defa yazılarından dolayı değil, çok daha ağır bir suçlama ile hapsedilmişti: "İhtilalle yönetime el koymak isteyen cuntanın içinde yer almak..."

12 Mart devresi "sıra dışı" bir devreydi, dolayısıyla bütün darbelerde olduğu gibi sıra dışı olaylar yaşanıyordu. İlhan Selçuk, Erenköy'deki Ziverbey köşküne götürülmüş ve burada işkenceden geçirilmişti. Gördüğü işkenceyi, manzumelerde kullanılan akrostiş usulüyle yazıya dökmüştü ve dışarıdaki dostlarına ulaştırmıştı. Selçuk, nasıl işkenceye uğradığını yıllar sonra şu şekilde anlatacaktı:

"Gözlerim bağlı olduğundan hiçbirşey görmüyordum. Ayak bileklerime bir âlet geçirilmişti. Bir manivalanın ya da vidanın sıkıştırıldığını duyumsuyordum. Öyle bir an geldi ki, bacaklarımı kıpırdatamaz oldum. Bir yağ mı sıvı mı sürüyorlardı tabanlarıma, sonra sopa inip kalkmaya başladı. Kendimi acıya katlanabilir sanırdım. Ancak falakanın verdiği acı hiçbir acıyla kıyaslanamaz. Olayın bir de ruhsal yanı var ki, bedensel acının üstüne biniyor. Kendini aşağılanmış olarak görüyorsun."

Selçuk, 12 Eylül darbesinden sonra gözaltına alınmamış, ancak hakkında çok sayıda dâvâ açılmıştı.

İlhan Selçuk 83 yaşında iken gördüğü bu son baskının ardından hakarete uğramamış, işkence görmemişti, ama 40 saat gözaltında tutulmuş, 9 saat boyunca aralıklarla ifade vermişti. Bu ifadenin ardından sağlık nedenleriyle dosyası ayrılmış ve akşam 19.30'da Beşiktaş'taki İstanbul Özel Yetkili Ağır Ceza Mahkemesi Savcılığı'na sevk edilmişti. Selçuk savcılıktaki 4,5 saatlik ifadesinin ardından gece saat 1.30'da serbest bırakılmıştı.

Selçuk serbest bırakılınca doğruca Cumhuriyet gazetesinin merkezine gitmiş ve ziyaretine gelenlere yaşadıklarını anlatmıştı. 24 Mart tarihinde de yine gazete binasında ziyaretçilerini kabul etmişti. Belli etmemeye çalışıyordu ama, bu hâdise kendisini fiziken ve mânen çok yıpratmıştı. Çok geçmeden bu ağır stres, ağır hastalıklar olarak açığa çıkacaktı.

Hastalığı, Ameliyatı ve Sonrası

İlhan Selçuk 30 Mart 2008 günü rahatsızlandı. Nişantaşı'ndaki Vehbi Koç Vakfı Amerikan Hastanesi'nde tedavi altına alındı. Doktorların hastalıkla ilgili teşhisleri şuydu: pnömoni (zatürre) ve kalp spazmı...

15 gün hastanede tutulan Selçuk'un 14 Nisan 2008 günü by-pass olmasına karar verildi. Selçuk by-pass

ameliyatından bir gün önceki köşesinde şöyle yazmıştı:

"...Dünya böyle kalmaz.
Biz de böyle kalmayız.
Hem kim kalmış ki canım...
Kim kalır ki...
Çok ermiş gelmiş geçmiş bu dünyadan...
Biri, 13. yüzyıl şairi Âşık Paşa... Der ki:
"Acı dirliğim isteyen
Tatlı dirilsin dünyaya
Kim ölümüm ister ise
Bin yıl ömür olsun ona"
Yine de tekerlemeye geliyorum:
Nalları dikmezsem...
Daha görüşürüz...
Dikersem, her ne kadar kusurumuz da olsa, affola...
İkisine de eyvallah..."

İlhan Selçuk, 14 Nisan günü saat 9.00'da ameliyata alındı. Yaklaşık 6 saat süren bir operasyon ile by-pass oldu. Ameliyatın ardından 48 saatliğine yoğun bakıma alındı. Ameliyatta, kalbi besleyen bir ana damar ile üç koroner damar değiştirilerek, kalbin sol kulakçığı ile sol karıncığı arasındaki kapakçık onarıldı, biri sol göğüs damarı, diğeri bacaktan alınan toplardamarlar olmak üzere dört damara by-pass yapıldı.

Bu çok ağır ameliyatın ardından 12 Mayıs 2008 günü taburcu edilen Selçuk, yaklaşık üç ay sonra, 6 Ağustos 2008'de mutad tetkiklerinin yapılması için bir haftalığına yeniden VKV Amerikan Hastanesi'ne yatırıldı. Bir hafta sonra taburcu edildikten sonra da zaman zaman hastaneye gelerek kontrollerini yaptırdı.

Son Anları

İlhan Selçuk bir türlü toparlanamamıştı. Yürüyemiyor, zarurî ihtiyaçlarını tek başına karşılayamıyordu. Bu

da ona çok tesir ediyordu. Selçuk 14 Ağustos 2009 günü saat 21 sıralarında gece konuşma bozukluğu ve vücudunun sol yarısında kuvvetsizlik yakınmasıyla tekrar hastaneye kaldırıldı. Doktorlar derhal gerekli müdahaleyi yaptılar. Yapılan incelemeler neticesinde, Selçuk'un beyninin sağ tarafındaki kan pıhtısının damarlarda beslenme bozukluğuna sebep olduğunu tespit ettiler. İlaç tedavisi almaya başlayan Selçuk'un genel durumunun iyi olduğu, şuurunun açık olduğu ve yoğun bakıma alındığı açıklanmıştı.

Selçuk 14 Ağustos 2009 tarihinden sonra da kısa süreliğine hastaneden çıkarılarak evine gönderilmiş, ancak tedavisinin büyük bölümünü hastanede geçirmişti.

Mart 2010'un başında Şişli'deki gazeteye getirilen Selçuk burada çalışma arkadaşlarıyla görüştü. Kendisi ve dostları bu gelişin son geliş olduğunu nereden bilecekti. Selçuk, Mart 2010'un ilk haftasından sonra akciğer ve kalp yetmezliği nedeniyle yoğun bakıma alındı. Nisan ayı başında durumu stabilize olan Selçuk, normal odasına alınarak tedavisine devam edildi.

İlhan Selçuk, hastaneye bu son yatışının hemen ardından 11 Mart 2010'da ağabeyi karikatürist Turhan Selçuk'u kaybetti. Ancak bu ölüm haberi kendisine bildirilmedi.

İlhan Selçuk 21 Haziran 2010 günü tedavi gördüğü hastanede son nefesini verdi. Amerikan Hastanesi'nden yapılan yazılı açıklamada, Selçuk'un uygulanan bütün tedaviye mukabil "çoklu organ yetmezliği" nedeniyle vefat ettiği bildirildi. Açıklamada şöyle deniliyordu:

"24 Ocak tarihinde 'iskemik beyin hastalığı' nedeniyle yoğun bakım ünitesine yatırılan gazeteci yazar İlhan Selçuk, uygulanan tüm tedavi ve girişimlere karşın çoklu organ yetmezliği nedeniyle bugün saat 13.30'da vefat etmiştir."

İlhan Selçuk, 24 Haziran Perşembe günü büyük topluluğun iştirak ettiği merasimlerin ve cenaze namazının ardından Hacıbektaş'ta toprağa verildi. 11 Mart 1925'te dünyaya gelen, hukuk tahsili yapan, önce yazar, sonra gazete patronu olan, bütün ülkede ismi tanınarak şöhreti yakalayan İlhan Selçuk, bütün bunların yerine dünyevi makam ve başarıların geçer akçe olmadığı bir diyara gitmişti. O diyarda zerre kadar adaletsizlik yoktu. Kim zerre miskal iyilik yapmışsa onun, kim de zerre miskal kötülük yapmışsa onun karşılığını görecekti.

Son Anlarında da
Namazlarını Aksatmadı

Prof.Dr.
NECMETTİN ERBAKAN

Saadet Partisi Genel Başkanı Prof. Dr. Necmettin Erbakan'ın 84 yaşında aktif siyasete dönüşünden sonraki faaliyetleri her kesim tarafından dikkatle izleniyordu. Fiziken eski sağlığında olmadığı belliydi, güçlükle yürüyordu, devamlı ayakta ve hareketli bir şekilde konuşan Erbakan yoktu, konuşmalarını oturarak yapıyordu. Bu fizikî değişikliğin ötesinde "Erbakan cephesinde" değişen bir şey yoktu. İlerlemiş yaşına rağmen pırıl pırıl hafızası ve güçlü muhakemesi ile yaptığı değerlendirmeler dikkatleri çekiyordu. Azminde, çalışkanlığında, ümidinde zerre kadar değişiklik olmamıştı. O bu cihetlerden gençlere taş çıkartacak kadar diriydi.

12 Haziran 2011 Milletvekili Genel Seçimi yaklaşıyordu. Erbakan bütün dikkatini bu seçimlere vermişti. Bir yandan siyasî olarak ağır sarsıntı geçirmiş olan partinin ileri gelenleriyle ve tabanla sık sık toplantılar yapıyor, bir yandan bazı siyasilerle ve parti liderleriyle bir araya gelerek, baraj engelini aşıp parlamentoya girmenin yollarını arıyordu.

Başarılarla ve Mücadelelerle Dolu Bir Hayat

Erbakan'ın 84 yaşında sergilediği bu performans, çoğu kimseyi şaşırtsa da onu yakından tanıyanlar, çocukluk

ve gençlik devresi ile daha sonra siyasî sahadaki çalışmalarını yakından bilenler için bu performans ve gayret şaşırtıcı değildi. Erbakan'ın hayatı başarılarla ve karşılaştığı engeller karşısında yılmayarak o engeli aşmak için yeni bir azimle giriştiği mücadele örnekleriyle doluydu.

29 Ekim 1926'da Sinop'ta Hâkim Mehmet Sabri Bey ile Kamer hanımın oğlu olarak dünyaya gelen Erbakan'ın öğrencilik hayatı parlak başarılarla doludur. O, ilk, orta ve lise eğitimini hep okul birincisi olarak tamamlamıştı. Bu başarısını üniversite hayatında da devam ettirecek ve İstanbul Teknik Üniversitesi'ne ikinci sınıftan başlayacaktı.

1948'de İTÜ Makine Fakültesinden mezun olan Erbakan, aynı yıl burada asistan olarak göreve başladı. İTÜ Makine Fakültesi Motorlar Kürsüsü, gösterdiği başarılardan dolayı Erbakan'ı 1951 yılında ilmî araştırmalar yapmak üzere Almanya'ya gönderdi. Erbakan'ın Aachen Teknik Üniversitesi'nde yaptığı çalışmalar ilim çevresinde büyük yankı uyandırdı. Araştırmaları dikkatle izlenen Erbakan Alman sanayi devi Deutz Motor Fabrikası'ndan teklif alarak Leopard tankları ile ilgili çalışmalarda başmühendis olarak çalıştı. 1953'te Türkiye'ye döndü ve doçent oldu. O sırada 27 yaşındaydı. Bu bakımdan "Türkiye'nin en genç doçenti" olarak tanındı.

Erbakan 1956'da bir gurup müteşebbisle birlikte Konya'da "Gümüş Motor Fabrikası"nı kurdu. 1960'ta Ankara Sanayi Kongresi'nde İTÜ Motor Kürsüsü öğretim üyesi sıfatıyla yaptığı konuşma çok dikkat çekti. Erbakan o konuşmasında "yerli otomobil" yapmak gerektiğini söylemiş ve bunu gerçekleştirmenin mümkün olduğunu belgeleriyle izah etmişti. O sırada ülke idaresi 27 Mayıs 1960 darbesini yapanların elindeydi. Salonda bulunan askerler heyecanlanmıştı. Askerî idare Erbakan'dan konuyla ilgili bir brifing verme talebinde bulundu. Bu talep üzerine Erbakan, Milli Savunma Bakanlığı'nın konferans salonunda 200 generale verdiği brifingte, bu ülkenin yerli otomobil üretecek güçte olduğunu ve dışa bağımlı olmaktan kurtulmak için bunu yapmanın şart olduğunu anlattı. Generaller heyecanlanmıştı, bu proje derhal hayata geçi-

rilmeliydi. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in de tasdikiyle harekete geçildi. Erbakan ve ekibi kendilerine tahsis edilen Eskişehir Demiryolları Cer Fabrikası'nda gece gündüz çalışarak ilk yerli otomobili üretti. Otomobilin adını "Devrim" koymuşlardı. Otomobil 29 Ekim günü yapılan merasimle "görücüye" çıkartılacaktı. En başta devrimin lideri Cemal Gürsel'in huzurunda devrim otomobili test sürüşü yapacaktı. Gürsel Devrim otomobiline oturunca nefesler tutulmuştu. Şoför kontağı çevirince otomobil çalıştı ve hareket etti. Oradakiler çok sevinmişti ki bir aksilik oldu. Kısa bir mesafe kat eden otomobil olduğu yere çakılmıştı. Hareket etmiyordu. Devrimin lideri Devrim otomobilinden büyük bir hışımla inmişti. Böylece büyük bir sevda başlamadan bitmiş oldu. Bu devrim otomobiline sonraki yıllarda "suçlu" muamelesi yapılacaktı. Oysa onun ve onu üreten ekibin bir suçu yoktu. Bu ülkede yerli araba yapılmasını istemeyen gizli el devreye girmiş ve otomobile benzin konulmasını engellemişti. Ya da konulan benzini geri çektirtmişti. İşte otomobilin tek eksiği buydu. Yani deposunda benzin yoktu.

1965'te profesör olan Erbakan, 1966'da Odalar Birliği Sanayi Dairesi Başkanı, daha sonra Genel Sekreteri, 1968 yılında ise Odalar Birliği Başkanı oldu. Bu görevde iken siyasî tarihe geçecek bir hâdise yaşandı. Erbakan, devrin Başbakanı Süleyman Demirel'in verdiği talimatla ve polis marifetiyle Odalar Birliği Başkanlığı görevinden uzaklaştırıldı. Bu hâdise, üniversite yıllarında arkadaş olan iki tanınmış simanın ilk defa karşı karşıya gelişidir.

Siyâsî Hayatı

Siyâsî sahaya girmeye karar veren Prof. Erbakan, o sırada yaklaşan 1969 Milletvekili genel seçimi için kolları sıvadı ve ilk adımı attı. Adalet Partisi'ne milletvekili aday adaylığı için müracaat etti. Ne var ki adaylığı, partinin genel başkanı olan "üniversite arkadaşı" Süleyman Demirel tarafından veto edildi. Bu gelişme üzerine Erbakan, Konya'dan bağımsız aday olarak seçime girmeye karar verdi ve seçimde iki milletvekili seçilecek kadar rey alarak "ba-

ğımsız milletvekili" oldu. Böylece o zamana kadar "ilim adamı" olarak tanınan Erbakan'ın siyâsî hayatı başlamış oldu.

Erbakan parlamentoya girdikten sonra, bir gurup arkadaşıyla birlikte, 24 Ocak 1970'te "**Millî Nizam Partisi**"ni kurdu. Böylece siyaset tarihine geçecek tuhaf bir mücadelenin ilk adımı atılmış oldu. Erbakan ve arkadaşları gayet açık ve net olarak: "Biz bu rejimdeki mer'î kanunlar çerçevesinde her T.C. vatandaşının sahip olduğu hakları kullanarak ülkemize siyâsî yoldan hizmet edeceğiz" diyor, fakat her seferinde "Hayır sizin niyetiniz başka!"diyerek kurulan partileri kapatılıyordu. Bu traji-komik oyun, bir, iki değil, tam dört defa sahnelenecekti. MNP hakkında 12 Mart 1971 Muhtırasının hemen ardında kapatma davası açıldı. Neticede yapılan uzun müdafaalar ve ortaya konan karşı deliller kâr etmedi ve parti Anayasa Mahkemesi tarafından, 20 Mayıs 1971 tarihinde; *"Laik devlet niteliğinin ve Atatürk devrimciliğinin korunması prensiplerine aykırı"* olduğu gerekçesiyle kapatıldı. Bununla birlikte parti yöneticileri hakkında herhangi bir ceza davası açılmadı. Erbakan da bir müddet yurt dışına çıktı.

11 Ekim 1972'de Millî Selamet Partisi'ni (MSP) kuran Erbakan, 1973 Genel Seçimi'nde 48 milletvekili ve 3 senatörlük kazanarak 51 parlamenterle Meclise girdi. CHP-MSP Koalisyon Hükümetinde Başbakan Yardımcısı olarak vazife yapan Erbakan çok mühim çalışmalara imza attı. Bu iktidarın yaptığı en mühim icraat, **"Kıbrıs Barış Harekatı"**dır. Kıbrıs'ta Yunanistan'ın kontrolünde askerî bir darbe yapılması ve oradaki kardeşlerimizin soykırıma maruz kalacak olması üzerine siyâsî iktidar, -Erbakan'ın ısrarlı tavrı üzerine- askerî müdahale kararı almış, bunun üzerine ordumuz 20 Temmuz 1974'te Kıbrıs'a çıkartma yapmıştır. Yunanistan'ın ve adadaki Rumların anlaşmaya yanaşmamaları ve askerlerimizin yoğun ateş altında kalması üzerine, 14 Ağustos 1974'te ikinci barış hareketi gerçekleştirildi. Böylece hem adadaki kardeşlerimizin, hem de sıkıntılı durumdaki Mehmetçiğin güvenliği temin

edilmiş oldu. 20. Yüzyıldaki en mühim askerî operasyonlardan biri olan bu barış harekatı esnasında bütün subaylarımızın ve her kademedeki Mehmetçiğin sergilediği kahramanca ve fedakârca davranışlar bütün dünyada takdirle karşılanmıştır.

5 Haziran 1977 seçimlerinin ardından kurulan üçlü koalisyonda da Başbakan Yardımcısı olarak görev yapan Erbakan, yine çok mühim çalışmalara imza attı. Bu devrede pek çok fabrikanın temellerinin atılması ve ağır sanayi ile silah sanayinin geliştirilmesi projeleri dikkatleri çekti. MSP 12 Eylül 1980 darbesini yapanlarca kapatıldı. Erbakan ve arkadaşları hapse konuldu. İhtilalin ardında yeni siyasi yapılanma devrinde, "yasaklı" durumdaki Erbakan, arkadaşlarına **Refah Partisi**'ni kurdurdu. 19 Temmuz 1983'te kurulan bu partinin başında ve yönetim kadrosunda Erbakan'ın çok güvendiği arkadaşları vardı. Onlar da yed-i eminlik görevini hakkıyla yerine getirdiler ve siyasî yasakların referandumla kalkmasının ardından Genel Başkanlık Koltuğunu bıraktılar. Erbakan'ın 11 Ekim 1987'de Genel Başkanı olması üzerine partinin faaliyetleri ivme kazanacaktı. RP 1991'deki seçimin ardından parlamentoda temsil edildi. Ancak asıl patlamayı 1994 Mahallî seçiminde ve hemen akabinde 1995 Milletvekili genel seçiminde gösterdi. RP milletvekili genel seçiminden birinci parti olarak çıkmıştı. Prof. Erbakan bu siyâsî başarının ardından Refahyol Hükümeti'ni kurarak Türkiye'nin 54. Başbakanı oldu.

Prof. Erbakan başbakan olarak işbaşında bulunduğu bu iktidar zamanında sonraları çokça konuşulacak ve takdir edilecek başarılı çalışmalara imza attı. Bu devrede; Memur, işçi ve bütün emeklilere, o zamana kadar emsali görülmedik miktarda zam yapıldı. Havuz sistemi ile devletin elindeki bütün nakitlerin tek merkezde toplanması ve buradan dağıtılması sağlandı. Böylece devlet borç-faiz sarmalından kurtarılmaya çalışıldı. Halkı Müslüman ülkelerden 8 tanesinin bir araya gelmesiyle, BM ve NATO gibi kuruluşlara alternatif olabilecek D-8 adıyla bir yapılanmaya gidildi.

Refahyol iktidarının bu başarılı çalışmaları bazı iç ve dış çevreleri rahatsız etmişti. Dünyada emsaline rastlanmayan bir post-modern darbe ile refahyol iktidarı alaşağı edildi. 28 Haziran 1996-2 Temmuz 1997 tarihleri arasında vazife yapan bu iktidar işbaşında iken, 21 Mayıs 1997'de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vural Savaş, Seçimden birinci parti olarak çıkmış ve milyonlarca üyesi olan RP hakkında kapatma davası açtı. RP Ocak 1998'de kapatıldı ve Erbakan hakkında beş yıl siyasi yasak kondu. Bu gelişmenin ardından, Erbakan'ın yakın mesai arkadaşları kolları sıvadılar ve **Fazilet Partisi**'ni kurdular. Bu parti 18 Nisan 1999 seçiminde yüzde 15.2'lik oy oranı ile 108 milletvekili çıkardı.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı Vural Savaş 7 Mayıs 1999'da bu defa da Fazilet Partisi'nin kapatılması yönünde dâvâ açtı. Bu dâvâ Anayasa Mahkemesi'nin 22 Haziran 2001'de kapatma kararıyla neticelendi. Bunun üzerine Erbakan'ın arkadaşları vakit geçirmeksizin kolları sıvadılar ve 20 Temmuz 2001'de **Saadet Partisi**'ni kurdular.

5 yıllık siyasi yasak müddetinin dolmasının ardından Erbakan, 11 Mayıs 2003'te Saadet Partisi 1. Olağan Büyük Kongresi'nde Genel Başkanlığa seçildi. Bu defa da hakkında kamuoyuna "kayıp trlyon davası" olarak geçen dava açıldı. Erbakan, Ankara 9. Ağır Ceza Mahkemesi tarafından 2 yıl 4 ay hapis cezasına mahkum edildi. Yargıtay 11. ceza dairesi bu cezayı tasdik etti. Böylece hapis cezası kesinleşmiş oldu.

Ceza kesinleşince Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı, "Kayıp trilyon davası'nda mahkum olan ve mahkumiyet kararları kesinleşen 6 kişinin parti üyeliğinden çıkarılması ve partinin organlarındaki görevlerine son verilmesini isteyince, Erbakan, 30 Ocak 2004'te Saadet Partisi Genel Başkanlığından ve parti üyeliğinden ayrıldı. Ankara Numune Hastanesi'nden aldığı sağlık raporu doğrultusunda infazı ertelenen Erbakan'ın aldığı hapis cezası TCK'da yapılan değişiklik gereğince ev hapsine çevrildi. Ev hapsindeyken de Adli Tıp Kurumu'nun vermiş olduğu "sürekli hastalık" raporu istikametinde, Cumhurbaşkanı-

na verilen selahiyetin kullanılmasıyla 19 Ağustos 2008'de serbest bırakıldı.

Hakkındaki yasak müddetinin dolmasının ardından, 17 Ekim 2010'da tekrar partisinin genel başkanlık koltuğuna oturan Erbakan, ilerlemiş yaşına, mevcut pek çok hastalığına, geçirmiş olduğu ağır bir trafik kazasının üzerindeki etkisi olan belindeki çok ciddi rahatsızlığa aldırış etmeden bir delikanlı gibi seçim çalışmaları için koşturmaya başlamıştı.

Hastaneye Yatışı

12 Haziran 2011 seçimi çalışmaları çerçevesinde 26 Aralık 2010'da Trabzon'a giden ve burada yoğun bir program gerçekleştiren Erbakan, Ankara'ya hayli yorgun dönmüştü. Ankara'ya dönüşünden bir hafta sonra, 3 Ocak 2011'de ciddi şekilde rahatsızlanan Erbakan, Ankara Güven Hastanesine kaldırıldı. Hastane yönetimi Erbakan'ın hastalığı ile ilgili şu kısa açıklamayı yapmıştı:

"Sayın Erbakan, akut koroner sendrom ve tromboflebit tanılarıyla takip ve tedavi amacıyla hastanemize yatırılmıştır."

Bu tıbbî tâbirlerin "Türkçesi" şuydu: Erbakan, sol ayağındaki damar iltihabı sebebiyle hastaneye kaldırılmıştı. Yine yapılan açıklamalarda, Erbakan'ın önemli bir durumunun olmadığı ve 24 saat içinde taburcu edileceği belirtilmişti. Ne var ki aradan günler geçmiş, Erbakan bir türlü hastanedeki odasından dışarı çıkamamıştı. Tedavi süresi uzadıkça da spekülasyonlar artmaya başlamıştı. Partiden yapılan açıklamalarda bu haberler yalanlanıyordu. Erbakan'ı doktorların dışında en yakın aile fertleri ve çalışma arkadaşları görebiliyordu. Dedikoduların artması üzerine, hastaneden bir açıklama yapıldı. Bu açıklamada: ***"Erbakan'ın bacağındaki iltihabın hızla iyileştiği, endişe edilecek bir durumun olmadığı ve Prof. Erbakan'ın en kısa sürede taburcu edileceği"*** belirtiliyordu.

Dedikoduları yalanlamak için de Erbakan'ın hastanedeki odasında 22 Şubat 2011'de partinin genel başkan yardımcılarının katıldığı bir toplantı yapıldı ve medyaya yansıtılan bu toplantıda 12 Haziran seçimi masaya yatırıldı. Bu haber ve görüntüler Erbakan'ın dostlarını rahatlatmıştı. Gerçekte ise Erbakan çok rahatsızdı. Bir düzine hastalığına ilaveten kalbinde ciddi arıza baş göstermişti. Nefes almakta güçlük çekiyordu. Bu zor ve sıkıntılı anlarında yanı başında bulunan Lütfü Doğan hoca gibi can dostları, devamlı Kur'an-ı Kerim okuyorlardı. Erbakan da namazlarını aksatmıyor, yastığının hemen yanındaki bir kiremite ellerini sürerek teyemmüm abdesti alıyor ve namazlarını ima ile kılıyordu.

Vefatı ve Cenaze Merasimi

22 Şubat'taki toplantının ardından herkes rahatlamıştı ki, 27 Şubat 2011'de saat 12'ye doğru bütün ajanslar, TV kanalları ve radyo istasyonları, bütün Türkiye'yi şoke eden şu haberi geçtiler:

"Prof. Dr. Necmettin Erbakan vefat etti."

Erbakan'ın doktoru da, hastanenin önünde şu açıklamayı yaptı:

"Sabahtan itibaren tüm yaşam desteklerine rağmen 11.40'ta kendisini kaybetmiş bulunuyoruz. 8.50'ye kadar şuuru yerindeydi, aniden kalp ritminde bozulma oldu, saniyesinde müdahale yapıldı. Bu andan sonra şuur durumu yerinde değildi. Tüm tedaviler 11.40'a kadar devam etti ancak maalesef sonuç alamadık. Kalp, solunum ve bunlara bağlı olarak böbrek ve diğer yetersizlikleri tetikledi."

Erbakan'ın 40 yıldır yanında bulunan ve son anlarına da şahit olan İbrahim Titiz, Erbakan'ın hastanedeki son dakikalarını şu şekilde anlatıyordu:

"Erbakan hocamızın bilinci vefat ettiği gün olan 27 Şubat'ta saat 08.50'ye kadar açıktı. Bilincini bu vakte kadar hiç kaybetmedi. Yapılan bütün müdahaleleri biliyordu. Son namazı olan sabah namazını da göz hareketleriyle kıldı. Rahatsızdı, bir taraftan müdahale yapılıyordu. Ancak diğer zamanlarda kalkıyordu, oturuyordu, getirmiş olduğumuz kiremitle teyemmümünü alıp namazını öyle kılıyordu. Hocamızın yanında ayrıca bizi çağırması için bir zil bulunuyordu. Biz yan odada ikamet ediyorduk. Kendisi bir ihtiyaç duyduğu zaman bu zile basarak bizi çağırıyordu. Biz de kendisine yardımcı oluyorduk."

"Hocamız yoğun bakıma alındıktan sonra, çocukları ve Lütfü Doğan Hocamız yanına alındı. Lütfü Doğan Hocamız üç kere Yasin-i Şerif okudu. Hocamız, Yasin-i Şerif okunurken gözlerini kapadı.

"Hocamız hayatı boyunca hep nezaketiyle ön plana çıkmıştır. Bu nezaketinden hastanedeki son ve zor anlarında bile taviz vermedi. Kendisini muayene eden doktorlara, hemşirelere ve bizlere her fırsatta teşekkür ediyor, sürekli 'dualarınızı bekliyorum' diyordu."

Erbakan'ın vefat haberini alan sevenleri evvela hastaneye, cenazenin evine götürülmesinden sonra da evine akın etmişti. Ailesi ve yakın çalışma arkadaşları son derece metinlerdi. Ölümün bir son olmadığının şuuruyla davranıyorlardı. Fakat bir dosttan geçici olarak da olsa ayrılmak zordu. Bu bakımdan pek çoğu gözyaşını saklayamıyordu.

Erbakan, cenazesi için devlet merasimi istememişti. Ailesi de aynı talebi dile getirdi. 1 Mart 2011 tarihinde İstanbul Fatih camiinde öğle namazından sonra kılınacak cenaze namazının ardından İstanbul Zeytinburnu'ndaki Merkez efendi aile kabristanına defnedilecekti. Program kısaca buydu. Parti ve devlet erkanı gerekli tertibatı almıştı. O gün geldiğinde bütün hesapları alt üst eden bir manzara ortaya çıktı. Yurdun ve dünyanın dört bir yanın-

dan gelenlerin sayısı yaklaşık iki milyon civarındaydı. Muazzam kalabalık Fatih camii avlusunu hınca hınç doldurmuştu. Fatih'ten Zeytinburnu'na kadar cenazenin geçeceği bütün yollar insan seli ile kaplanmıştı. Cenaze namazı kılınacağı esnada ve sonrasında korumaları olan devlet erkanı bile ezilme tehlikesi atlatmıştı. Cenaze namazının ardından cenaze aracının elli metrelik yolu bir saatte kat etmesi kalabalığı ve izdihamı anlatmaya kâfiydi. Bütün bu kalabalığa rağmen alınan tertibatlarla sıkıntılı bir durum yaşanmadı ve Erbakan gözyaşlarıyla defnedildi.

Her Kesimden Temsilci Vardı

Erbakan'ın cenazesine her kesimin temsilcisi, en üst seviyede iktidar temsilcileri, askerî ve mülkî erkan katılmıştı. Bütün gazeteler vefat ve cenaze haberini son derece duygusal ve sitayişkâr ifadelerle vermişti. İnsan o manşetleri ve bazı köşe yazarlarının yazdıklarını görünce acı acı tebessüm etmekten kendisini alamıyordu. Erbakan'ın son derece hoşgörülü, son derece nazik ve bir ilim adamı olarak süper bir beyin vs. olduğunu söylüyorlardı. Bütün bunlar zihne şu soruyu getiriyordu: Bir insanın değerinin bilinmesi için ölmesi mi gerekiyor? Sağlığında kadr ü kıymeti bilinse olmaz mı?

Erbakan'ın şahsiyeti daha hayattayken çok konuşulmuştu. Ölümünün ardından daha çok konuşulmaya başlandı. Görüldüğü kadar da daha uzun yıllar konuşulmaya devam edilecek. Zira o yalnızca klasik bir siyasî parti lideri değildi. Aynı zamanda yirminci yüzyılda eşine ender rastlanan bir teşkilatçıydı. Rahle-i tedrisinden geçen yüzlerce isim belediye başkanı, üst seviyede bürokrat, milletvekili olmuştu. İçlerinde, başbakan, meclis başkanı, hatta cumhurbaşkanı olanlar bile vardı.

Şanı, Şöhreti, Parası Vardı Ancak Mutluluğu Yoktu

ELİZABETH TAYLOR

Üzerine çevrili bir kamera, hayranlıkla bakan gözler gördü mü devamlı gülerdi, ancak yalnız başına kaldı mı en çok yaptığı şey ağlamaktı. Şanı, şöhreti, villası, parası vardı, ama mutluğu yoktu. Oysa o, şan, şöhret ve paradan çok mutluluğun peşinde koşup durmuştu. Sekiz defa evlenmesi bundandı.

Haftalardır, California eyaleti Los Angeles kenti Cedars-Sinai Tıp Merkezinde yatan Elizabeth Taylor'un bütün hayatı sık sık bir film şeridi gibi gözlerinin önünden geçiyordu: 27 Şubat 1932'de Londra'da dünyaya gelmişti. Babası Francis Lenn Taylor ile annesi Sara Viola Warmbrodt aslen Amerikalı idi. Bu bakımdan kendisi hem Amerikan, hem İngiliz vatandaşı olmuştu. Elizabeth Taylor 7 yaşına kadar ailesiyle birlikte Londra'da yaşamış, İkinci Dünya Savaşının sıkıntılı atmosferi İngiltere'yi sarınca, ailesiyle birlikte Amerika'ya göç etmişti.

Sanat dünyasının onu çağırdığı isimle Liz Taylor, henüz çocukluk devresinde beyaz perdede gözükmeğe başlamıştı. 1942'de çekilen "There's One Born Every Minute" filminde rol aldığında henüz on yaşlarındaydı.

Şöhret bir âfetti, yakıcı bir ateşti. Liz Taylor şöhretin peşinde koşarken çoğu defa perişan oldu. 55 filmde rol almış, ikisi Oscar olmak üzere pek çok ödül kazanmıştı. Medya ondan bahsederken "Menekşe gözlü yıldız" diyordu. Sanat hayatı boyunca hep manşetlerde yer almıştı. Kısaca şöhretin zirvesindeydi ama o iç dünyasında çok mutsuz biriydi.

Evlilikleri

Mutluluğu evlilikte aramış ama o da olmamıştı. Tam sekiz defa nikah masasına oturmuştu. 1950'de Hilton otellerinin varisi Conrad Nicky ile evlendi. 9 ay sonra 1951 yılının başında da boşandı. 1952'de aktör Michael Wilding'le evlendi. Bu evlilikten iki erkek çocuğu dünyaya geldi. 1957'de boşandı ve aynı yıl Michael Todd'la evlendi. Bir yıl sonra Michael Todd bir uçak kazasında hayatını kaybetti. Bu evlilikten bir kızı olmuştu. 1959'da Eddie Fisher'le evlendi. 1964'te Fisher'den boşandı, aynı yıl "Cleopatra" filminde başrolü paylaştığı Richard Burton'la evlendi. Burtonla evliliğinden bir kızı dünyaya geldi. 1974'te bu artist kocasından da boşandı. Bir yıl sonra 1975'te Burton'la tekrar evlendi. İki yıl sonra ise yine boşandı. Daha sonra Senatör Warner Larry ile evlendi. Ondan boşandı, 1991 yılında da kendisinden yirmi yaş küçük inşaat işçisi Larry Fortensky ile evlendi. 1996 yılında da bu sekizinci evliliğini sonlandırdı.

Para, Elbise, Mücevherler...

Liz Taylor, 55 filminden çok para kazandı. 1963'te çevirdiği "Cleopatra" filminden aldığı bir milyon dolar, o günün şartlarında astronomik ve o güne kadar bir artiste ödenen en yüksek rakamdı. Aldığı bu paralar, evlendiği zengin kocalarının kendisine sunmuş olduğu servet de ona mutluluk getirmedi. Hayatı boyunca düzinelerle elbiselere sahip oldu, en pahalı kıyafetleri giydi. Cleopatra filminde giydiği 65 kostüm için 200 bin dolar harcanmıştı. O bu kostümlerin çok daha şatafatlılarına da sahip olmuştu. Ama o yine de mutlu değildi. Elmas tutkunuydu. Bu değerli ve parlak taşların en pahalılarına sahip olmuştu. Koleksiyonu içerisinde yer alan, biri 33.19. diğeri 69.42 karatlık iki elmas çok konuşulmuştu. Ne var ki bu parıltılı taşlar da ona mutluluk getirmemişti.

Ağır Hastalıklar Geçirdi

Kamuoyu önünde hep güler yüzlü pozlar vermesine rağmen gerçekte hayatının büyük bölümünü ağır hastalıklarla, büyük acılarla geçirmişti. Beş defa kalçasını, bir defa sırtını kırmıştı. Beyin tümörü operasyonu geçiren, cilt kanserine yakalanan Elizabeth Taylor iki defa da hayati tehlikeye yol açabilecek zatürre nöbeti atlatmıştı.

Son Anları Çok Daha Sıkıntılıydı

2004 yılında kalp yetmezliği çektiğini açıklayan Taylor'un sağlığı günden güne kötüye gidiyordu. Öyle ki artık ayakta duramıyor, tekerlekli sandalye kullanıyordu. Buna rağmen o sıkıntılarını belli etmemeye çalışıyor, hastalık söylentilerine karşı çıkıyordu. 2006'da hakkında çıkan hastalık söylentilerine açıklık getirmek için Larry King'in canlı şovuna katılmış, Alzheimer hastası olduğu iddialarını yalanlamış ve sağlığıyla ilgili ciddi bir probleminin olmadığını söylemişti. Gerçekte ise ağır hastaydı, başta kalp yetmezliği olmak üzere birçok sağlık problemi vardı ve derin acılar içerisinde kıvranıyordu.

Çok acı çekmesine rağmen, uzun yıllardır tanıştığı ve ölümünün ardından çok ağladığı Michael Jackson'un cenazesine tekerlekli sandalye ile katılmıştı.

San'at camiasının verdiği isimle Liz Taylor, 6 hafta tedavi gördüğü hastanede 23 Mart 2011 günü son nefesini verdi. Son anlarında çocukları; Michael Wilding, Christopher Wilding, Liza Todd ve Maria Burton yanıbaşındaydı.

79 yaşında hayata gözlerini yuman yıldız, Michael Jackson gibi birçok ünlünün mezarının bulunduğu Los Angeles dışındaki Forest Lawn Memorial Park mezarlığında çok sade bir cenaze merasimiyle toprağa verildi.

Dövüldü, Kurşunlandı, Linç Edildi

MUAMMER KADDAFİ

Libya'yı 42 yıl boyunca, "kendine has metotlarla ve bütünüyle kendi mülküymüş" gibi yöneten Kaddafi, Tunus, Yemen ve Mısır'da ciddi sarsıntılara ve yönetim değişikliğine yol açan hâdiselerin benzerinin 16 Şubat 2001'de Bingazi'de ortaya çıkması üzerine olup bitenleri hafife almıştı.

Kaddafi kendinden son derece emindi. Halkının diğer ülkelerdeki gibi geniş çaplı ayaklanmayacağını düşünüyordu. Bir defa ülke çapında güçlü bir istihbarat ağı ve polis teşkilatı kurmuştu. Bu mekanizmalar, muhaliflere göz açtırmıyor; muhalif ya da "potansiyel muhalif" olanları derdest ediyor, sürüm sürüm süründürüyorlardı. Harici saldırılara karşı ülkeyi koruyacak ordudan çok, kendi halkına karşı iktidarını koruyacak mekanizmalara ağırlık vermişti. Gösteriler artmaya başlayınca yine halkı değil de o mekanizmaları muhatap almış ve maaşları yüzde iki yüz arttırmıştı.

Kaddafi ayrıca "dış bağlantılarına" da güveniyordu. Daha yakın zamanlarda ABD, İngiltere, Fransa, İtalya idarecileriyle görüşmüş, "alışverişten" son derece memnun kalan tüccarlar edasıyla samimiyetle tokalaşıp kucaklaşmışlardı.

Kaddafi, dünyadaki "güç odaklarını" memnun etmesini de biliyordu. Libya devletine ve şahsına ait yüz milyar-

larca dolarlar ABD ve diğer Batılı ülkelerinin bankalarında duruyordu. Silah alımı ve ihalelerle o ülkelere oluk oluk para aktarıyordu. Temel siyasetleri menfaate dayanan Batı ülkeleri, Kaddafî'den aldıklarına bakıyor, onun kendilerine yaptığı hakaretleri, mağrurâne tavırlarını görmezden geliyordu. Amerika'da BM toplantılarına gidişinde ve diğer Batı ülkelerini ziyaretinde çadırını da yanında götüren ve lüks otellerin bahçesine çadırını kurdurarak orada kalan, böylece onlara mesaj veren, İtalya'yı ziyaretinde onlarca bayanı hizmetinde çalıştırarak söyleyeceğini söyleyen Kaddafî'nin bu tavırlarından rencide olmayan Batı dünyası, ondan ne kazanacaklarına bakıyorlardı. Hatta, biri diğerinden daha çok kazanmak için Kaddafî'yle gizli görüşmeler yapıyor, onu iltifatlara boğuyordu. İngiltere eski Başbakanı Tony Blair, bütün masrafları Kaddafi tarafından karşılanmak suretiyle ve Kaddafî'nin özel jeti ile Haziran 2008'de ve Nisan 2009'da Libya'ya gitmişti. Bu "gizli ziyaretlerdeki" ana görüşme maddelerinden biri, Libya sahillerinde yapılması planlanan gayr-ı menkullerin ihalesinin kendi yandaşı firmalara verilmesi idi. Bu görüşmelerde bir Amerikalı milyarder işadamı da vardı.

Kaddafi bu şekilde dış odaklara ve kendi gücüne güveniyor, iktidarını "sağlam kazığa bağladığını" düşünüyordu, ama kazın ayağı öyle değildi. O çok güvendiği dış güçler hayli zamandan beri iktidarının altını oymaktaydı. Gerçekte Kaddafî, onların canını sıkacak, öfkeden deliye döndürecek, hatta bütün Batı ülkelerinin saltanatını yerle bir edecek bazı icraatlara imza atmıştı.

Kaddafî, 1970'den sonra iktidarını sağlama alınca, ilk iş olarak İngiliz askerî üslerini kapattı ve bütün İngiliz birliklerini ülkeden çıkardı. Petrol şirketlerini millileştirdi. İtalyan ve Yahudi azınlığın mal varlığına el koyarak onları göçe zorladı.

1974'te Türkiye Kıbrıs Barış Harekâtı yaptığında Amerika Türkiye'ye karşı ambargo kararı almıştı. Kaddafî

Amerika'ya kafa tutarak Türkiye'ye dört uçak dolusu askerî mühimmat hibe etti.

1986'da Berlin'de Amerikan askerlerinin sıkça gittiği bir diskotek bombalandı. Amerika bundan Libya'yı sorumlu tuttu ve savaş uçaklarıyla Bingazi ve Trablus'u bombaladı.

1988'de bu defa Amerikalı bir havayolu şirketine ait yolcu uçağı İskoçya'nın Lockerbie kasabası üzerinde infilak ederek düştü ve 270 yolcu can verdi. Amerika yine Libya'yı suçladı, İngiltere ile birlikte hareket ederek Libya ile diplomatik münasebetleri kesti. Birçok taraftarı ülke ile beraber Libya'ya ciddi ambargo uygulamaya başladı. Bu ambargodan çok bunalan Kaddafi, imajını düzeltmek için 1999'da Lockerbie dâvâsında şüpheli olan iki kişiyi yetkililere teslim etti. 2003 yılındaysa Lockerbie saldırısının mesuliyetini kabul etti ve ölen 270 kişinin ailelerinin her birine 10 milyon dolar tazminat ödedi. Ayrıca bütün kitle imha silahlarını temizleme vaadinde bulundu.

Bütün bunlardan ayrı olarak, Kaddafi'yi, "hedef tahtasına" oturtan en mühim iki icraat şuydu:

Birincisi; Libya'yı, borca dayalı finans sisteminin dışına çıkarmasıydı. Dünyada Merkez Bankacılığı temelli uluslararası bankacılığın egemen olmadığı 7 ülke vardı. Bunlar; Afganistan, Irak, İran, Kuzey Kore, Sudan, Küba ve Libya idi. (Afganistan ve Irak'ın işgal edilmesinin mühim sebeplerinden biri de buydu)

Libya küresel finans güçlerine bağlı olmadan kendi parasını basıyor, petrol geliri ile bu parayı sağlama alıyor, dışarıya tek kuruş borçlu olmadan bütün yatırımını içeriye yapıyordu. Bu sistem sayesinde halk, ucuz ev, ucuz otomobil alıyor, petrolü litresi bir kuruşa temin ediyor, sağlık ve eğitim hizmetlerine tek kuruş ödemiyor, evlenen çift yaklaşık 50 bin dolar evlilik yardımı ile bir ev alabiliyordu.

İkinci icraat: Kaddafi, petrol ihraç eden ülkelere OPEC Dolar ve Euro yerine altın karşılığı satış yapmalarını tavsiye etmekteydi. Bu, altın karşılığı para basmayan Batılı ülkelerin iflasını istemek demekti.

Kaddafi ayrıca bütün Afrika'da altın dinar temelli yeni bir ortak para birimine geçme planını uygulamaya kalkışmıştı. Kaddafi sık sık ABD dolarının ömrünün sayılı olduğunu söylüyordu.

İşte bu iki icraatı Batılı ülkelerin gözünde Kaddafi'nin bütün yaptıklarının tuzu-biberi olmuştu. Saddam'ın ipi, petrol satarken diğer ülkelerden ABD doları yerine Euro (Avro) isteyince çekilmişti. Kaddafi'nin idam fermanı da "Gizli Dünya Devleti"nin kâğıttan kaplanlarını kesmeye kalkışınca imzalanmıştı. Arap baharı, halkın hürriyet arayışı, vs. işin "hikaye" kısmıydı ve senaryo gereğiydi..."Ayaklandı" denilen kitleler, kendiliklerinden harekete geçmiş değillerdi. Kimler tarafından ve ne hesabına kullanıldıkları sonraları daha net bir şekilde açığa çıkacaktı.

Başşehir Düştükten Sonra...

Libya'da gösteriler günden güne artınca, Kaddafi için de "yolun sonu" gözükmeye başlamıştı. Protestocular 21 Şubat 2011'de Bingazi'nin kontrolünü ele geçirmişti. Kaddafi ise hâlâ hayal dünyasındaydı. Ayaklananlara "sıçanlar" diye hakaretler ediyor, onları ev ev dolaşıp öldüreceklerini söylüyordu.

Kaddafi, başına çorap örüldüğünü görmüş, ama boğazına ilmek takıldığını fark etmemişti. Çok geçmeden devreye "küresel işgal güçleri" ve İslam yurtlarını işgal edip mallarını sömüren çeteler girmişti. "Biri tutmuş, biri vurmuş, biri yemiş" tekerlemeli masalda olduğu gibi, BM karar almış, NATO harekete geçmiş, Fransa, "çalmadan oynayanlar" gibi hiç kimseye haber vermeden Libya'yı bombalamaya başlamıştı. Öyle ya, ateş serbestti. Daha

düne kadar Kaddafi'ye yağ çeken İtalya ve İngiltere de, vurmada çok iştahlı çıkmıştı. Libya, 19 Mart 2011 tarihinden itibaren Batılı güçlerce bombalanmaya başlamıştı. Bu bombardımanlardan ve ayaklananların saldırısından sonra 21 Ağustos günü Trablus düştü. Kaddafi o gün doğum yeri olan Sirte'ye kaçtı. O andan itibaren Kaddafi için kâbus dolu günler başlamıştı. Üç dört günde bir yer değiştiriyordu. Her gittiği yere 20'den fazla sadık askeriyle gidiyordu. Televizyon, telefon, hatta elektriği bile bulunmayan evlerde dünya ile bağlantıları kesik olarak yaşıyordu.

Saraydan zindana...

Kaddafi'nin bu kaçak hayatı, zindan hayatı gibiydi. Düzinelerle saraylardan bir teki bile kalmamıştı. Saray olmadığı gibi o ihtişamlı hayat, lüks, konfor, kral hayatı da kaybolmuştu. Kaddafi, kömür sobasının üzerinde çayını kendisi demliyor, bir bombardımanda aşçısının yaralanmasından sonra da yemeğini kendisi yapıyordu. Stresliydi, kızgındı, bazen kızgınlığından deliye dönüyordu. Ülke dışına kaçma teklifini şiddetle reddediyor, "atalarımın toprağında öleceğim" diyordu. Hâlâ Libya halkının kendisini sevdiğini düşünüyor ve bu tablonun kendi lehine değişeceğini umuyordu. Ne var ki günler geçtikçe umudu da yavaş yavaş tükenecekti. 42 yıllık saltanatının sonuna geldiğini görmeye başlamıştı. Hayatı bir film şeridi gibi gözünün önünden geçmekteydi:

Kaddafi 7 Haziran 1942'de Sirte'de doğmuştu. 1963'te Libya Üniversitesinin Tarih bölümünü bitirmiş, daha sonra Bingazi'deki askerî akedemiye girmiş, 1966'da mezun olduktan sonra İngiltere'ye gitmiş, askerî alanda uzmanlık eğitimi görmüştü.

1959'da okul arkadaşlarıyla "özgür subaylar hareketi" adı altında gizli bir örgüt kuran Kaddafi, 1969'da

yüzbaşılığa yükselmiş, 1 Eylül 1969'da Libya Kralı Muhammed İdris el Sunusi'ye karşı darbe yapmıştı. Kral Sunusi o sırada Türkiye'de idi, Bursa kaplıcalarında tedavi görüyordu.

27 yaşında ihtilali gerçekleştiren Kaddafi, krallığı devirdiklerini, yeni rejimin bir cumhuriyet olduğunu söylüyordu. Ama, gerçekte o, ülkede tek adamdı. Yani idare gerçekte kelimenin tam mânâsıyla bir diktatörlüktü. Libya'da 140 kabile vardı ve bu kabilelerin güçlerine göre "birazcık" söz hakları vardı, ama her zaman son sözü Kaddafi söylüyordu.

İhtilalden sonra Devrim Komuta Konseyi'nin yönetimini ele alan Kaddafi, konsey tarafından rütbesinin albaylığa terfi ettirilmesini kabul etmiş, bu rütbe ile silahlı kuvvetlerin başına geçmişti. Kaddafi kendisini herhangi bir resmî makam, yahut mevki ile adlandırmıyor, kendisini "devrim önderi ve lider" olarak tarif ediyordu.

Kaddafi, sık sık bağımsızlıktan, Batılı emperyalistlere karşı çıkmaktan söz etse de gerçekte farkında olsun veya olmasın kendisi de"büyük oyun"un bir parçası idi. Bu, yüz yıllık bir plandı. "Gizli Dünya Devleti"nin senaristleri, Müslümanların yurtlarını silah zoruyla işgal ettikten sonra, kaba güçle hâkimiyetlerini devam ettiremeyeceklerini görünce taktik değiştirmiş ve yeni bir senaryo yazmışlardı. Bu senaryoya göre "hayatî menfaatleri olan" ülkeleri doğrudan idare etme yerine "taşeronlar" vasıtasıyla idare edeceklerdi. Onlarla yaptıkları gizli anlaşmanın özü şuydu: Kur'an'ın hâkimiyetine dayanan bir idare olmayacak, Müslümanlar Kur'an ve Sünnet dairesinde kardeş olduklarını hatırlayıp kaynaşmayacak. Batılı güçlerin temel menfaatlerine halel getirilmeyecek...

Kaddafi iktidara gelir gelmez bu gizli anlaşmaya sadık kalacağını fiilen göstermiş, İslâmın temel esasları yerine, kapitalizm, sosyalizm ve Arap milliyetçiliğini bir potada

eritmeye çalışarak ortaya ucube bir sistem çıkarmış ve bu tuhaf görüşünü "Yeşil Kitap"ta ortaya koymuş, bu kitabı da 30 dile çevirip yayınlatmıştı. İslam kardeşliği yerine, "Arap kardeşliği"ni savunarak, İslâmın reddettiği ırkçılığı bayraklaştırmaya çalışmıştı.

Son Günleri

M. Akif merhumun "tek dişi kalmış canavar" dediği Batı dünyasının âdetiydi. Kullandıkları taşeronları bir müddet sonra tuvalet kağıdı gibi buruşturup atar, bu defa onların "postundan" yararlanmaya bakarlardı. Postları da, kendi ülkelerindeki "gizli hesaplarda" yatan milyar dolarlar, banka kasalarındaki külçe altınlardı. O paralar da o diktatörün ülkesindeki gariban halka yar olmaz, hemen ekseriyetle onları işbaşına getirmiş olanların "diş kirası" olarak onların kasasına aktarılırdı. O diktatörlerin âkıbetleri çoğu defa öldürülmek olurdu. İktidardan gittikten sonra hayatta kalmaları o Batılı güçlerin işine gelmezdi. Çünkü onlarla çok sırları paylaşmışlardı. O sırların fâş olması demek, kendi foyalarının açığa çıkması demekti. Libya'da da öyle oldu. ABD Dışişleri Bakanı bayan Clinton 18 Ekim 2011'de Libya'yı ziyaret etti. Bu ziyarette verdiği şu mesaj aynı zamanda bir talimat gibiydi:

"Amerika Birleşik Devletleri eski diktatör Muammer Kaddafi'yi ölü görmek ister. Umarız kısa zaman sonra yakalanır veya öldürülür ki ondan artık korkmak zorunda kalmazsınız."

Kaddafi, 19 Ekim günü uydu telefonu ile ülkenin güneyindeki taraftarlarını arayarak direnişe destek için 12 bin gönüllü istedi. Bu telefon görüşmesi Kaddafi'nin sonunu hazırlamıştı. Zira NATO güçleri bu görüşme üzerine Kaddafi'nin yerini tespit etmişlerdi.

Kaddafi planını yapmıştı. Sirte'den kaçacaktı. 40 araçlık konvoy hazırlanmıştı. 20 Ekim günü saat 03'te

yola çıkılacaktı. Ne var ki, Kaddafi'ye bağlı askerlerin organizasyonsuzluğu yüzünden konvoyun hareketi tam 5 saat gecikmişti. Halbuki böyle bir harekette saniyeler bile değerliydi.

Kaddafi'nin konvoyu saat 8'de yola çıkmış, hareket ettikten yarım saat sonra NATO uçakları yerlerini tespit etmişti. İlk saldıran ABD Predatorları olmuştu. Bu casus uçakları füzelerle saldırmıştı. Bunların ardından Fransız Mirage FICR ve MİRAGE 2000 savaş uçakları 250 kiloluk lazer güdümlü GBU-12 tipi bombaları fırlatmıştı. Bu saldırılar neticesinde konvoydaki 21 araç tahrip olmuştu. Kaddafi'nin bindiği araç ta ağır hasar görmüş, ama Kaddafi bu saldırıdan yara almadan kurtulmuştu. Aracından çıkan Kaddafi, o yakınlardaki atıl vaziyetteki bir kanalizasyon borusunun içerisine girerek saklanmak istemiş, ancak isyancılar tarafından fark edilmişti.

İsyancılardan Ureybi adındaki 22 yaşındaki genç, Kaddafi'yi kendisinin vurduğunu iddia ediyor ve Kaddafi'nin son anlarını şu şekilde anlatıyordu:

"Sirte saldırısı başlayınca Bingazili arkadaşlarımı bırakıp Misratalı milislere katıldım. Kaddafi'ye Sirte'de çocuklarla yürürken bir caddede rastladık. Şapka takıyordu. Saçından tanıdık ve Misratalı biri bana 'Bu Kaddafi, hadi yakalayalım' dedi. Ona tokat attım. Bana, 'Sen benim evladım sayılırsın' dedi. Sonra onu tutup yere yatırdım. Onu Bingazi'ye götürmek istedim, ama Misratalılar onu kendi kentlerine götürmekte ısrar edince Kaddafi'yi vurdum. İki kurşun sıktım. Biri koltuk altına, diğeri başına. Hemen ölmedi. Ölmesi yarım saati buldu."

Bunu anlatan genç delil olarak ta Kaddafi'nin parmağından sıyırıp aldığı altın yüzüğü gösteriyordu. Yüzüğün içerisinde Kaddafi'nin eşi Safiye'nin ismi ve evlilik tarihi olan 1970 rakamı yazılıydı.

Kaddafi'nin öldürülüşünü değerlendiren Fransız "Le

Canard Enchaine" gazetesi ise şöyle diyordu:

"ABD ve Fransa, uluslararası bir mahkeme önünde Batı gizli servisleriyle ilişkilerini açığa vurmaması için Kaddafi'yi öldürttü." Gazetenin şu yorumu da dikkat çekiciydi: "Hayatta kalırsa atom bombasına dönüşür."

Ulusal Geçiş Konseyi (UGK) ise yaptığı açıklamada, "Kaddafi'yi kimin vurduğu belli değil" diyordu. Belli olan bir şey vardı: Uzmanların da belirttiği gibi Kaddafi, başının sol tarafından ve göğsünden vurularak çok ustaca "infaz" edilmişti. Gerisini ise hissiyatları akıllarına galebe çalan isyancılar tamamlamıştı. Can çekişen Kaddafiyi tekmelemişler, yerlerde sürüklemişler, bir çuval gibi bir araca atmışlardı.

Vurulmadan önce, "ateş etmeyin!" diyen, dövülürken, "Yazıklar olsun size, siz hiç merhamet bilmez misiniz?" diyen Kaddafi, "usta bir elin" açtığı ateşle ölümcül yara almıştı. hastaneye götürülmemiş, ölmesi beklenmişti. Vahşi Batının "hukuk sistemi" çoktan hortlamıştı. Üsame bin Ladin'in infazında da öyle yapmışlardı. Kendi anlattıklarına göre, rahatça ele geçirebileceklerken başını paramparça etmişler, sonra da yine kendi ifadelerine göre okyanusa atmışlardı. Kaddafi'ye de aynısı yapılmıştı. Kaddafi konuştuğunda foyalarının ortaya çıkacağından korkanlar kendilerini garantiye almışlardı. Uluslararası koalisyon güçleri ilk hava saldırısını 19 Mart'ta gerçekleştirmişlerdi. Ama o ülkelerin ajanları çoktan beri Libya'da faaliyetteydi. Büyük ihtimalle Kaddafi'yi vuran el de onlardan birine aitti.

Libya halkı Misrate halinin soğutmalı bölümünde Kaddafi'nin kanlı cesedini seyrededursun, Libya üzerine oyun oynayanlar, ellerini oğuşturarak Libya pastasını nasıl bölüşeceklerini konuşmaya başlamışlardı. İsyandan çok kısa bir zaman sonra, 19 Mart 2011'de isyancı bir grup "Merkez Bankası" kurmuştu. Böylelikle o gizli dün-

ya devletinin korkulu rüyalarından biri ortadan kalkmıştı. Sıra Libya'nın kasasındaki 144 ton altının, ABD, AB ve diğer ülkelerde dondurulan Libya'ya ait 160 milyar doların ve dünyanın en temiz petrolünün paylaşımına gelmişti. Bundan ayrı, yıktıklarını yine kendileri yapacak ve bundan da yine milyar dolarlar alacaklardı. Libya'ya yine hiçbir zaman işe yaramamış olan ağır silahlardan ve savaş uçaklarından, bombalardan satarak yine milyar dolarlar kazanacaklardı.

Libya'da sahnelenen trajik oyunun en mühim bölümü 20 Ekim 2011'de Kaddafî'nin ibretlik ölümüyle, daha doğrusu infaz ve linç edilişiyle neticelenmişti. Oyunun sonraki perdeleri önümüzdeki günlerde açılacaktı.

Kaddafî ile aynı gün öldürülen oğlu Mutassım ile eski Savunma Bakanı Ebubekir Yunus, 24 Ekim 2011'de çölde gizli bir yere defnedildi. Ülkenin sözde idarecileri defin esnasında imamların olduğunu ve teçhiz, tekfin ve definde İslâmî kaidelere uyduklarını açıklamışlardı.

Kaddafî iktidardayken kadınlardan müteşekkil bir koruma birliğini hep yanında taşımıştı. Ama son anlarında onların zerre kadar faydasını görmemişti. O muhteşem sarayları, dünya bankalarında yatan yaklaşık iki yüz milyar dolarlık serveti de kendisine fayda sağlamamıştı. Şahsî servetinin 40 milyar dolarına uluslar arası güçler harekete geçtiği anda "bomba ve askerî harcamalar için" denilerek el konulmuştu. Diktatörlerin astıkları kişilerin ailesinden "ip ve cellat parası" almaları gibi, post modern diktatörler de "resmî diktatörleri" ortadan kaldırırken "temizlik ücretini" yine onların parasından almaktaydı.

Meslek hayatı başarılarla dolu
ünlü anchorman

MEHMET ALİ BİRAND

15 Ocak 2013 Salı günü Kanal D Haber ekibi, ana haber bülteninin sunulmasının ardından derin bir nefes almıştı. Genel Yayın Yönetmeni ve Anchor Mehmet Ali Birand, ızdırabına rağmen ana haber bültenini başarıyla sunmuştu. Yine her zaman olduğu gibi kan ter içinde kalmıştı. Üzerini değiştirip evine gidecekti.

Kanal D Haber Direktörü Süleyman Sarılar, bir mesai arkadaşından öte, bir abi gibi sevdiği ve hürmet ettiği Birand'ın yanına giderek ertesi günkü programı konuştu. Birand, 16 Ocak Çarşamba günü ameliyata girecekti. Safra kesesine takılı olan stentin değişme vakti gelmişti. Ameliyatla stent değişecekti. Daha önce iki defa stent değiştirilmişti. Bu ameliyat yaklaşık yarım saat sürüyordu. Her defasında sabah ameliyata girmiş, akşam haber bültenini sunmuştu. Sarılar, ertesi günü haberleri sunmaya çıkmamasını, istirahat etmesini teklif etti. Birand bunu kabul etmedi. "Serdar'ı çağırayım mı?" teklifine karşılık şöyle demişti:

"Hayır, niye çağıracaksın ki? Biliyorsun 25 dakikalık bir şey... Sonra geleceğiz, bültene bakacağız."

Sarılar'ın gönlü rahat değildi. ***"Çağırayım, siz dinlenin!"*** diye ısrar etti. Birand, ***"Kendimi yorgun hissedersem ben seni ararım"*** dedi.

Birand için stent takılması, rutin bir operasyondu. Doktorlarla konuşmalarına göre operasyon Salı günü yapılacaktı ve Birand eşine bile haber vermeden ameliyata

gitmeyi kafasına koymuştu. Ama her nasılsa bu program değişmiş ve operasyon Çarşamba gününe ertelenmiş, o arada eşi Cemre hanımın da bundan haberi olmuştu.

Cemre hanım, eşini tek başına gönderir miydi? Hastaneye kendisi de gidecekti. Oğulları Umur Ali de gelmekte ısrar etmişti. Mehmet Ali Birand, bu "merasimi" istemiyordu. ***"Niye geliyorsunuz hastaneye? İşiniz, gücünüz yok mu, ne işiniz var?"*** diyordu.

16 Ocak Çarşamba günüydü. Sabahleyin Birand ve ailesi, hastanenin yolunu tuttu. Evdeyken eşine, ***"Akşama balık hazırla!"*** demişti. Birand, hastaneye gittikten sonra da işini düşünüyordu. Posta gazetesinde ertesi günü çıkacak, ***"Bugün Hem Polis Hem de PKK Sınavdan Geçecek"*** başlıklı yazısını tamamlamıştı, ama gazeteye geçerken bilgisayarında bir problem meydana gelmiş ve yazıyı geçememişti. Aklı yazıdaydı. Asistanını aradı. Asistanı Nilgün Özkaleli'ye, ***"Nilgün, ben yazımı Posta gazetesine geçemedim. Bilgisayarda bir problem çıktı, gel şunu geç!"*** dedi. Anestezi olmadan önceki son sorusu yine yazısıyla ilgiliydi. ***"Yazıyı gazeteye gönderdiniz mi?"*** diye sormuş, "Evet!" cevabını alınca, rahatlamıştı.

Sanki Hasta Olan Kendisi Değildi

Mehmet Ali Birand, ameliyata diğer ameliyatlarında yaptığı gibi gülerek girmişti. Hastalığı kesinleştikten sonra ailede tuhaf bir rol dağılımı oluşmuştu. Normalde bu gibi durumlarda hep yakın çevre hastaya moral vermeye uğraşırdı. Ama, Birand ailesi ve Birand'ın dost halkası için durum değişikti. Moral veren, teselli eden taraf Mehmet Ali Birand'dı. 11 Şubat 2001'den beri bir hayli zor olan bu rolü de başarıyla oynuyordu.

Hastalığı haber aldığı günden itibaren, kendisi değil, yakınları yıkılmıştı sanki. İlk öğrenen mesai arkadaşları olmuştu. 11 Şubat 2011 günü idi. 28 Şubat belgeselini hazırlayan ekip, toplantı halindeydi. Saat 17.30'da telefon çaldı. Arayan doktoruydu. Yapılan tahlillerin neticesini

söylüyordu. Kendisinde lezyon olduğunu söylüyordu. Bu, kanser alametiydi. Bu haber Birand'a çok tesir etti. Arkadaşları kendisini teselli etti. Birand eşi Cemre'yi arayarak durumu haber verdi ve doktorla bir de kendisinin konuşmasını istedi.

Yapılan ilave tahlillerin ve araştırmaların neticesinde hastalığa kesin teşhis kondu. Mehmet Ali Birand pankreas kanseriydi. Birand bu şoku üzerinden attıktan sonra, rutin hayatına devam etti. Yine yoğun bir tempoda çalışıyordu. Hastalıkla ilgili 24 Haziran 2001'deki ilk ameliyatına girmeden önce, sunduğu haber bülteninin sonunda bunu seyircilere duyurmuş ve duygulu bir şekilde vedalaşmıştı. Ameliyatın ardından kemoterapi görmüştü. Bu hayatının en zorlu günleriydi. Daha önce de gerek sağlığıyla olsun, gerek mesleğiyle olsun hayli zorlu günler yaşamıştı. Bütün yaşadıkları gözünün önünden bir film karesi gibi geçmekteydi.

"Hayatım Roman Abi"

Bazı kimseler hayatının renkli oluşunu ifade için, "hayatım roman abi" der. Mehmet Ali Birand'ın hayatı da gerçekten bir roman gibiydi. İnişli, çıkışlı, mücadelelerle, başarı öyküleriyle ve sıkıntılarla dolu bir hayat...

Birand, 9 Aralık 1941'de İstanbul'da Alman Hastanesinde doğmuştu. Annesi Mürvet hanım, Elazığ'ın Palu ilçesindendi. Babası İzzet Beyin kökeni ise Karadeniz Ereğlisine dayanmaktaydı. Birand, 2 yaşındayken babasını kaybetmiş, 3 yaşındayken hayat boyu izini taşıyacağı büyük bir kaza geçirmişti. Annesi kendisini yıkamak için sobanın üzerine kazanla su koymuştu. Birand, bu kaynamış su dolu kazanın üzerinden atlamaya çalışırken kazanı devirmiş ve kaynar su sol bacağını yakmıştı. Bu ağır yanıktan dolayı üst üste beş ameliyat geçirecek ve böylece yaklaşık bir sene hastanede yatacaktı. Ayağındaki bu ağır hasardan dolayı, 1963 yılında Londra'da da ameliyat olacaktı.

Birand, Galatasaray Lisesini bitirdikten sonra, üniversiteyi okuyamadı. Vehbi Koç'un şirketlerinden birinde işe girmek üzereyken, Milliyet Gazetesinin Yayın Yönetmeni ve Başyazarı Abdi İpekçi tarafından gazete bünyesine alındı (1964). Gazetede çalışırken, Milliyet Gazetesinin kurucusu Ali Naci Karacan'ın oğlu Ercüment Karacan'ın üvey kızı Cemre Güngören ile tanıştı ve 1971'de evlendi. Aynı sene, gazetenin Brüksel temsilciliğine atandı. Böylece 20 yıl sürecek Brüksel macerası başlamış oldu.

Pek çok habere imza atan, kitapları yayınlanan Birand'ın asıl parlaması, 1985'te TRT'de "32. Gün" programını yapmasından sonra oldu. Ayda bir yayınlanan bu programda, devlet başkanları dahil dünya çapındaki meşhurları ağırlaması ve onlara "zorlu sorular" sorması dikkatleri çekti. Birand, bu programın ardından "şöhret basamaklarını" birer birer değil, ikişer, üçer tırmanıyordu. Onun meslek hayatı, "başarı öyküleri" ile dolu idi.

Kitapları peş peşe yayınlanıyor, ses getiren belgeseller hazırlıyordu. Gazeteci, yazar, sunucu, televizyon yapımcısı olarak on parmağında on marifet sergiliyor ve hepsinin de altından başarıyla kalkıyordu. Meslek hayatı boyunca; Milliyet, Sabah, Posta gazetelerinde haberler hazırlamış, köşe yazıları yazmıştı. Programları yayınlanan televizyon kuruluşları ise şunlardı: TRT-1, Show TV, Kanal D, CNN Türk, CINE5, atv, Süper Kanal, Eko TV...

Birand, 2005'te Kanal D Ana Haber Bülteninin Genel Yayın Yönetmeni ve bültenin anchor'u olmuş, Ocak 2009'dan itibaren de Hem CNN Türk'ün, hem de Kanal D'nin Genel Yayın Yönetmenliğini üstlenmişti.

Bu şekilde başarılı meslek hayatında pek çok ta sıkıntılı devreler yaşamıştı. TRT-1'deki programlarındaki harcamalarda "usülsüzlük" yapıldığı gerekçesiyle mahkemeye verilmiş, mahkeme kendisini suçlu bulmuş, 11 aylık hapis cezası 3,5 milyon Türk Lirasına çevrilip tecil edilmişti. Ayrıca kuruluşun zararı olan 64 milyon TL ile 9,573 doları ödemeye mahkum edilmiş ve kendisi bu

parayı ödemişti. Bu hayatındaki "maddî" sıkıntılardan biriydi. Onu asıl derinden sarsan olay, "andıç skandalı" diye yakın tarihe damgasını vuran hâdiseydi. Hayatını derinden sarsan haber, çalıştığı gazetede yayınlanmıştı. 26 Nisan 1998 tarihli Sabah'ta, PKK üst düzey idarecilerinden Şemdin Sakık'ın ifadelerine yer verilmişti. Bu ifadelerin bir yerinde şöyle deniliyordu:

"Öcalan bana, para karşılığında konuşan ya da yazanlar arasında Mahir Kaynak, Mahir Sayın, Cengiz Çandar, Mehmet Ali Birand ve Yalçın Küçük'ün isimlerini söyledi."

Sonradan bunların Şemdin Sakık'ın soruşturma zaptına yalan ifadeler eklenerek basına sızdırıldığı ortaya çıkacaktı. Bunu yapanlar da 28 Şubat post modern darbesinin etkili isimleriydi. Birand bu haberin ardından gazeteden çıkarıldı. Show TV'de yaptığı 32. Gün programına da son verildi.

Birand'ın meslek hayatında unutamadığı bir başka hâdise de Apo röportajının yayınlanmasının engellenmesiydi. Birand, bu röportajı yapmak için Lübnan'ın Beka vadisine gitmiş, bu terör örgütünün elebaşısı ile röportaj yapmış, Milliyet gazetesi bu röportajın anonsunun 14 Haziran 1988 tarihli nüshasında tam sayfa yayınlamış, ancak bu nüsha dağıtılamamıştı. Zira DGM kararıyla gazetenin matbaası basılmış, gazetenin dağıtımı engellenmişti. O tarihlerde. PKK'nın bir numaralı isminin hazırladığı bildirinin, meydanlarda milletvekilleri tarafından okunacağı söylense, buna hiç kimse inanmaz, söyleyenlere "kafayı yemiş" gözüyle bakılırdı.

Birand, meslek hayatını dolu dolu yaşamıştı. Bunların unutulmasını istemiyordu. Meslek hayatı boyunca her biri "şöhret" olan pek çok isim yetiştirmişti. Can Dündar, Mithat Bereket, Çiğdem Anad, Ali Kırca, Deniz Arman, Cüneyt Özdemir, Rıdvan Akar, Musa Çözen, Talip Korkmaz, Sacit Baydar bunlardan bazılarıydı. Birand, hayatını Can Dündar'ın yazmasını ve bu işi "mümkün olduğun-

ca çabuk" tamamlamasını istiyordu. Can Dündar, bunu kısa zamanda başardı ve kitap Kasım 2012'de yayınlandı. Ardından bu renkli hayat hikayesinin belgeselinin yapılması planlandı ve seslendirme hariç bu da kısa zamanda tamamlandı.

Ölüm Haberi, Ana Haber Bültenlerine Yetişti

17 Ocak Perşembe günü televizyonlar akşam ana haber bültenlerini "flaş bir haberle" açacaklardı. Türkiye'nin en tanınmış kişilerinden biri olan Mehmet Ali Birand hayatını kaybetmişti. En yakınları dahil, çoğu kimse bu haber karşısında şoke olmuştu. Nasıl olmuştu? Bu basit ve sıradan bir ameliyat değil miydi? 16 Ocak Çarşamba günü neler yaşanmıştı?

Mehmet Ali Birand, Çarşamba günü öğleden önce ameliyata girmişti. Daha önce iki defa olduğu gibi safra kesesindeki stent değişecekti. Ancak ameliyat esnasında beklenmedik bir şey oldu. Birand'ın kalbi durdu. Bütün doktorlar seferber oldu. Ameliyatın ardından yoğun bakıma alındı ve hayati organları cihazlara bağlandı. O andan itibaren kritik bekleyiş başladı.

17 Ocak Perşembe sabahı, Birand'ın öldüğüne dair yayılan haberler, oğlu Umur Ali ve hastane yönetimi tarafından yalanlandı. Dostları, mesai arkadaşları, sevenleri hastanede beklemeye başladılar. Birand'ın vefat haberini, akşama doğru oğlu Umur Ali verdi. Birand, saat 18.29'da hayatını haybetmişti. Umur Ali, büyük bir üzüntü içerisinde, ***"Vücudundaki son elektriğe kadar ben ve annem yanındaydık"*** demişti. Vehbi Koç Vakfı Amerikan Hastanesi'nden yapılan "resmi" açıklamada şöyle deniliyordu:

"Hastamız Mehmet Ali Birand, safra yollarına yönelik geçirdiği girişimi izleyen dönemde gelişen kardiyak yetmezliği sonrasında yapılan tüm müdahalelere cevap verememiş ve saat 18.29'da kaybedilmiştir."

Cenaze Merasimi ve Ötesi

Birand'ın cenaze merasimi pek çok çevreden renkli kişileri bir araya getirdi. Karısı Cemre Birand şöyle diyordu:

"Bugünü görseydi çok eğlenecekti eminim. Çünkü tam ona göre şanlı, şerefli, güzel, çiçekli, böcekli, cumhurbaşkanlarına layık bir yollama töreni oldu."

Gerçekten de Birand, geçmişte Cumhurbaşkanları ve tanınmış devlet adamlarına yapılan merasimle son yolculuğuna çıkmıştı. Cumhurbaşkanı Abdullah Gül'den Fener Rum Patriği Bartholomeos'a, Galatasaray Kulübü Başkanı Ünal Aysal'dan pek çok belediye başkanına kadar her kesimden insan oradaydı.

İlk merasim, Doğan TV Center'de yapılmış, daha sonra cenaze Teşvikiye Camiine getirilmiş, burada kılınan cenaze namazının ardından Anadolu Hisarı Mezarlığı'nda aile kabristanına defnedilmişti. Birand'ın mezarına üç şey konulmuştu: Torunu Umberto Birand'ın patiği, Erbil'den getirilen toprak ve bir de Galatasaray atkısı...

Mezarlıklar Müdürlüğü Protokol İmamı Fatih Savaş, Kur'an-ı Kerim okumuş, ardından duâ yapmış ve duâsında Necip Fazıl Kısakürek'in şiirinden şu beyte yer vermişti:

"Ölüm güzel şey, budur perde ardından haber

Hiç güzel olmasaydı, ölür müydü Peygamber."

Yapılan merasimin ardından herkes gitmişti. Mehmet Ali Birand için 71 senelik "dünya hayatı" sona ermiş, bambaşka bir hayat başlamıştı. Bu hayat dünya hayatından daha canlı bir hayattı. Evvela, "Berzah Âlemi", "Kabir Hayatı" denilen hayat, sonra Haşir Sabahı diriliş, Mahşer Meydanında toplanma ve ardından başlayacak ebedî hayat...

İnsan birazcık düşünce, ölümün olmadığını, yokluğun da olmadığını anlayacaktı. Bütün mevcudat ve insanlar, evvelâ Allahu Azimüşşan'ın ilminde mevcuttu. Sonra,

Allah'ın Kadîr isminin tecellisine mazhar olarak "dünya sahnesine", ya da "hanına", ya da "Pazar yerine" çıkmakta, bir müddet durduktan sonra, Allahu Teala'nın Kudret dairesinden İlim dairesine geçmekteydi. Rabbül Alemin var ettiği bir mevcudu aslâ yok etmemekteydi. Birand, hayat hikayesinin kaybolmaması için önce "yazılı" hale getirtmiş, sonra "filmini" çektirtmişti. Bu "hıfzetme" arzusu, temelde kâinatta câri olan Allahu Teâlânın kanununa dayanmaktaydı.

Her mevcudun, her hali evvelâ İlm-i İlâhide kayıtlıydı. Ayrıca Levh-i Mahfuz'da kaydedilmekte, dünya sahnesindeki bütün hareketleri, toprak, hava, su, güneş unsurları tarafından zaptu rapt altına alınmakta, ayrıca insanın yanında hazır melekler tarafından kaydedilmekteydi.

Mü'minler, mezara girdiklerinde ve Cennet'te bütün bu manzaraları seyredeceklerdi. Kaydetmenin mühim bir gerekçesi buydu. Asıl gayelerinden biri, o büyük "hesap günü"nde net şekilde görülecekti. İnsanlar, yaptıklarının hesabını verirken bütün bu kayıtlar ortaya dökülecek, hatta insanın elleri, ayakları ve diğer âzâları dile gelip konuşacaktı. Hafızası da bütün yaptıklarının delili olarak gözünün önüne serilecekti.

Bu gerçekleri bilen Mü'minler, yakınlarından yalnızca "geçici" ayrılmalarından dolayı üzülürler, ancak bu ayrılığın ebedî olmadığını bilmenin iç huzuru ile ölüm hâdisesini sabır ve tevekkülle karşılarlardı. Ölen kim olursa olsun, kanun aynıydı: Her nefis ölümü tadacaktı...

1999 depreminden sonra ismi
"Deprem Dede" olarak ön plana çıkan

AHMET METE IŞIKARA

1999'da, "Gölcük Depremi" diye tarihe geçen hâdisede binlerce insan hayatını kaybetmiş, herkesin yüreği dağlanmıştı. O elem verici hâdiseden sonra bir isim ön plana çıkmıştı. Televizyon kanallarında depremle ilgili konuşmalar yapıyor, herkesi neler yapılması gerektiği konusunda ikaz ediyordu. Sonradan eski tâbirle, ayağında demir çarık, elinde demir âsâ Anadolu yollarına düşecek, çağrılan her yerde, okullarda; depreme karşı alınacak tedbirleri, deprem anında ve sonrasında yapılacakları anlatacaktı. Kendisini bu konuya adayan isim, Prof. Dr. Ahmet Mete Işıkara idi. Sonraları, titri de ismi de neredeyse unutulacak, ***"Deprem Dede"*** diye yâd edilecekti.

Parlak Bir Kariyer Sahibi

1941 yılında, Mersin'de 7 kardeşin sonuncusu olarak dünyaya gelen Ahmet Mete Işıkara'nın dedesi Ahmet Bey Halepli bir manifaturacı idi. Babası Muhittin Bey, annesi Giritli bir ailenin kızı olan Hüsniye Hanım'dır. 1959'da Mersin Lisesi'nden, 1965'te İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik bölümünden mezun oldu. Aynı sene mezun olduğu bölüme asistan olan Işıkara 1985'te Boğaziçi Üniversitesi'nde göreve başlamıştır. Aynı sene Boğaziçi Üniversitesi Kandilli Rasathanesi Deprem Araştırma Enstitüsü'nde müdür yardımcısı, 1991 yılında da müdür olan

Işıkara, 1991-1992'de de Boğaziçi Üniversitesi'nde Rektör Yardımcılığı yapmıştı.

Işıkara'nın meslek hayatı, üst seviyede idarecilikler-deki başarılarıyla doludur. Ancak 17 Ağustos 1999'da Marmara Bölgesinde yaşanan büyük depreme kadar onu yalnızca ihtisasıyla ilgili ilim çevreleri tanımaktaydı. O tarihten sonra bütün Türkiye tanıyacaktı. 2002'de Afete Hazırlık Derneği (AHDER) Başkanlığı'nda bulunan, 2005'ten itibaren de Türk Kızılayı Genel Başkan Danışmanlığı yapan Ahmet Mete Işıkara, 2012 yılı başlarında ciddi sağlık problemleri ortaya çıkıncaya kadar Anadolu'yu karış karış gezerek bıkıp usanmadan depremi anlattı.

Hastaneyi Mesken Tutmuştu

Işıkara, ilerlemiş yaşına rağmen gece gündüz demeden koşturmuştu, ama bir yere gelince vücudu ve vücudunun cihazları bu yoğun tempoyu kaldıramaz olmuştu. Nefes darlığı, yüksek tansiyona bağlı kalp yetersizliği ve kalp krizi şüphesiyle hastaneye başvuran Işıkara, 3 Ocak 2012 tarihinde anjiyo olmuştu. Sağlığı biraz düzelince yeniden yoğun tempo ile çalışmalara başlayan "Deprem dede", 20 Kasım 2012'de zatürre teşhisiyle hastaneye yatırılmış ve yoğun bakıma alınmıştı. 24 Kasım'da da bakımın evinde sürdürüleceği belirtilerek taburcu edilmişti.

Ahmet Mete Işıkara, artık kendini iyi hissetmiyor, gücünün kuvvetinin günden güne tükendiğini görüyordu. 8 Aralık 2012'de tekrar hastaneye yatırılan Ahmet Mete Işıkara'nın durumu, bir türlü düzelmeyecekti. 20 Ocak 2013 tarihine kadar, tam dört defa yoğun bakım servisine kaldırılmıştı.

Hastaneye yatışından bir müddet sonra yoğun bakım servisine kaldırılması üzerine Medikal Park Hastanesi Anesteziyoloji ve Reanimasyon Uzmanı Dr. Uğur Erol, gazetecilere bu meşhur ve sevimli hastanın durumu hakkın-

da açıklamalarda bulunmuştu. ***"Yoğun bakımda yatan ve solunum cihazına bağlanan her hastanın hayatî riski vardır. Hastamızın da var. Zatürre ağır bir hastalıktır"*** diyen Dr. Erol, hastanın durumu hakkında herkesin anlayabileceği tabirlerle bilgilendirmede bulunacaktı.

Işıkara'nın ileri derecede solunum sıkıntısıyla hastanenin âcil servisine başvurduğunu, o esnada Işıkara'nın şuurunun bulanık olduğunu ve etrafındakileri tanıyamadığını belirten Dr. Erol, tetkikler neticesinde yoğun bakıma alınmasına rağmen, solunum sıkıntısının geçmediğini, bunun üzerine uyutarak solunum cihazına bağladıklarını, tetkikler sonucunda solunum yetmezliğinin akciğerlerde gelişmiş olan enfeksiyona yani zatürreye bağlı olduğunu tesbit ettiklerini söyledi. Dr. Erol, açıklamasına şöyle devam etti:

"Antibiyotik ve diğer nefes açıcı ilaçlarını verdikten sonra akciğerleri gelişme gösterdi. Düzelmeye başladı. Bunun üzerine uyguladığımız sakinleştirici ilaçları kestik. Yavaş yavaş uyanmaya başladı. Şu anda uyanık. Etrafın farkında. Geldiği zamankinden çok çok daha iyi. Hatta kalem kağıtla isteklerini bize belirtebiliyor. Ama akciğerleri henüz solunum cihazından çıkacak derecede değil. Bunun düzelmesini daha da gelişmesini bekliyoruz."

Doktorunun bu şekilde ümitli konuşmasına mukabil, Işıkara'nın durumu o tarihten sonra düzelmeyecek, günden güne ağırlaşacak, defalarca yoğun bakım servisine kaldırılacaktı.

21 Ocak 2013 günü, Prof. Işıkara'nın kalbi saat 13.25'te ve 13.45'te iki defa durdu. Masajla yeniden çalıştırılan kalbi, bütün müdahelelere rağmen saat 18.50'de bir daha çalışmamak üzere durdu. 44 gündür aralıksız tedavi gördüğü Medical Park Göztepe Hastanesi'nin ilgilileri de ölümü kendilerine has "tıbbî" terimlerle "resmen" açıkladı.

Cenaze Merasimi

Nasrettin Hoca merhum, kıyametin ne zaman kopacağını soran birisine, ***"Hanımın ölünce küçük kıyamet, sen ölünce büyük kıyamet kopmuş demektir"*** diyerek veciz bir cevap vermişti. İnsanoğlu, tuhaftı. Şu koca kâinatın ölümü demek olan büyük kıyameti, bir memur-u İlâhî olan depremi merak etmekteydi, ama hemen gözünün önünde duran kendi kıyameti ve depremi olan ölümü hemen hemen hiç hatırına getirmemekteydi. Oysa ölüm kişinin "kıyameti" ve "depremi" demekti. "Deprem Dede"nin de "Büyük kıyameti" kopmuş, "bedeninin depremi" vuku bulmuş ve 72 yıllık dünya hayatı noktalanmış ve ebedî yolculuğu başlamıştı.

İnsanların kendi başlarına Kâinatın Sahibi, Maliki, Rabbi olan Allahu Azimüşşan'ı hakkıyla tanımaları mümkün değildi. İşte bunun için Cenab-ı Hak, hem kendisini tanıtmak, hem bütün mevcudatın ve insanların yaratılış gayesini öğretmek için bir mürebbi, bir muallim gibi vazife görecek Peygamberleri göndermiş, onların ellerine de kütüp (kitaplar) ve suhuf (sahifeler) vermişti. O mukaddes kitaplarda ve sahifelerde yazılı olanlara, Peygamberlerin söylediklerine bakıldığında, bir yaprağın dahi Allahu Teâlâ'nın izni olmadan kımıldamayacağı, yere düşmeyeceği anlaşılacaktır. Her bir zerre, Allahu Azimüşşan'ın bilgisi ve izni dairesinde hareket etmektedir. Deprem de bir me'mur u İlâhîdir. Depreme dayanıklı binalar yapmak, gerekli tedbirleri almak, Cenab-ı hakkın, "Hakîm", "Alîm", "Mukaddir" isimleri başta olmak üzere pek çok ismine uygun davranmak demektir.

Deprem Dede derslerinde bu temel gerçeklerden bahsetmiş miydi? Şüphesiz bunu o dersleri, sohbetleri, konferansları dinleyenler daha iyi bilir. Bizim ve herkesin bildiği, Prof. Dr. Ahmet Mete Işıkara'nın da her fâni gibi ölümü tattığı, Teşvikiye Camii'nde kılınan cenaze namazının ardından Ferikköy Mezarlığı'nda toprağa verildiğidir.

Ölümün olmadığı o diyarda, "geçer akçe" sadece ve sadece Allahu Teâlâ'nın rızasına uygun yaşayıştır.

Bir zamanların ticaret sektörünün parlayan yıldızı İhlas Holding'in sahibi

ENVER ÖREN

İhlas Holding Yönetim Kurulu Başkanı Enver Ören denilince, hemen herkesin zihninde onun devamlı gülen yüzü canlanır. Gerçekten de onun asık yüzlü hali hemen hemen hiç görülmemiştir. Gerçekte, çok uzun zamandır derin acılar içerisinde kıvranmaktaydı. Birçok hastalığı vardı. En çok ta böbreklerinden rahatsızdı. 1990 yılı başlarında çok âcil ameliyat olması, kendisine böbrek nakli yapılması gerekmiş, o sırada imdadına kız kardeşi yetişmişti. Ondan alınan böbrek kendisine nakledilecekti. Bu çok riskli operasyon için Amerika'ya gidildi. 1990 yılı Ekim ayında Houston Methodist Hastanesi'nde yapılan operasyonla kız kardeşinden alınan böbrek kendisine nakledildi.

1990'lı yıllar, Enver Ören'in kurduğu şirketlerin hemen tamamının büyüdüğü yıllardı. Yine o yıllarda kurduğu şirketlerden biri olan İhlas Finans'ta büyük bir kriz baş göstermiş, bu finans kuruluşu iflas etmiş, on binlerce hissedar mağdur olmuştu. Bu durum da Enver Ören'i derinden sarsmıştı. Kendisi zaten hassas ve kimseyi incitmemeye çalışan yapısıyla bilinmektedir. Oysa ortada birkaç tane değil, binlerce insanın mağdur olduğu bir tablo vardır. Kürşat Bumin, 28 Şubat 2013 tarihli yazısında mağdurların sayısı hakkında şu bilgiyi vermekteydi:

"Sanayi Bakanı Nihat Ergün'ün (2009'da) hikayenin akibetine ilişkin şu sözlerini aktarayım:

"İhlas Finans Kurumu'nun tasfiye başlangıcı 2001'de, 222 bin 298 hak sahibine yaklaşık 676 milyon dolar ve 245 milyon euro borcu vardı. Bu yıl 154 bin hesap sahibine 279 milyon dolar, 76 milyon euro ödeme yapıldı. İhlas'tan alacaklı 68 bin hesap sahibi kaldı. Bu hak sahiplerine 398 milyon dolar ve 168 milyon euro alacaklarının ödenmesi gerekiyor."

Enver Ören, sıradan bir işadamı değildi. O ilim ve irfan sahibi, aynı zamanda İslâmî câmiâda çok iyi tanınan ve binlerce müntesibi bulunan Hüseyin Hilmi Işık Efendi'nin damadıydı. Bir tek kişi bile mağdur olsa, onun ızdırabını yüreğinde duyacak kadar hassastı ve âhiretteki hesabı da çok iyi bilmekteydi. Bu bakımdan bu konudan dolayı çektiği ızdırap, böbreklerindeki problemlerinden dolayı çektiği ızdırapları unutturmuştu. Buna rağmen insanlarla karşı karşıya geldiğinde yine devamlı tebessüm ediyordu.

İkinci Defa Böbrek Nakli Ameliyatı Oldu

2006 yılı başlarında, böbreklerindeki problem tekrar nüksetmişti. Yine çok âcil olarak böbrek nakli ameliyatı olması gerekiyordu. O sırada Ertan Özbasmacı adlı bir şahsın beyin ölümü gerçekleşmiş ve ailesi tarafından organları bağışlanmıştı. O şahıstan alınan altı organ altı hastaya nakledilecekti. Başkent Üniversitesi Hastanesi'nde yapılan bu operasyonların tamamı da başarılı geçmişti. Kendisine organ nakledilen hastalardan biri de Enver Ören'di.

İkinci defa böbrek nakli yapılan Enver Ören hastaneden taburcu olmadan önce, bir kokteyl düzenledi ve ameliyatını gerçekleştiren Prof. Dr. Mehmet Haberal'a bir plaket takdim etti. Ören yaptığı konuşmada şöyle demişti:

"Ben bir hafta önce buraya hasta olarak geldim. Yaslı olarak geldim. Üzüntülüydüm. Geldiğim akşam, Allah rahmet eylesin o mübarek zatın böbreği takıldı. Burada şefkatli ve mahir ellerde 1 haftada iyileştim. Yaslı geldim,

şen gidiyorum. Çok başarılı bir ameliyat geçirdim. Çok sıcak bir yuva buldum. Kendimi adeta evimde hissettim. Dolayısıyla başta hocama ve ekibine çok teşekkür ediyorum. Allah böylelerine hayırlı ömürler versin. Yeniden doğmuş gibiyim. O üzüntülü, hastalıklı günlerim aklıma geldiğinde, şu halime nasıl şükredeceğimi bilemiyorum"

Enver Ören, tekrar işlerinin başına dönmüştü. Her ne kadar "iyileştim" dese de durumun öyle olmadığını kendisi de çok iyi biliyordu. Geçirdiği iki böbrek nakli ameliyatından sonra bünyesi iyice zayıflamıştı. Attığı her adıma, soluduğu havaya, içtiği suya, yediği her lokma yiyeceğe dikkat etmesi gerekiyordu. Ama kendini çalışmaya ve işlerinin başında bulunmaya "mecbur" hissediyordu. Zira elinin altında dev bir müessese ve omuzlarında bu müesseselerde çalışan binlerce insanın mesuliyeti vardı. Zaman zaman bu yükün altında eziliyor ve memuriyet hayatını özlüyor, nereden nereye geldiğinin muhasebesini yapmaktan geri durmuyordu. Gerçekten nereden nereye gelmişti?

Nereden Nereye?..

Enver Ören, 10 Şubat 1939'da Denizli'de dünyaya gelmişti. İlk ve orta tahsilinin ardından Kuleli Askerî Lisesine girmiş ve lise tahsilini burada tamamlamıştı. Bu tahsil hayatındaki bir tevafuk hayatını değiştirecekti. Bu askerî lisede Kimya hocası olan Hüseyin Hilmî Işık Beyin sohbetlerinin tesirinde kalmış ve daha sonra hocasının has talebeleri arasına girmişti. Bu hoca-talebe münasebeti ve sevgisi daha sonra akrabalıkla perçinlenecekti. 1968'de Hüseyin Hilmi Işık Beyin kerimeleri ile evlenmişti. Bu evlilikten Mücahit isimli çocukları dünyaya gelecekti.

1961'de, Fen Fakültesi Zooloji-Botanik bölümünü bitiren Enver Ören, kazandığı NATO bursuyla bir buçuk yıllığına mesleki eğitim yapmak üzere Napoli'ye gitti. Dönüşünde, mezun olduğu fakültede öğretim görevlisi olarak

çalışmaya başladı. Akademik hayatı, 1970 yılına kadar devam etti. Üniversitelerdeki anarşik hava, işgaller ve boykotlar sona ermek bilmeyince, bu memuriyet hayatından istifa ederek medya sahasına yöneldi. "Hakikat" adıyla bir gazete kuran Ören, daha sonra bu gazetenin adını "Türkiye" olarak değiştirdi. 1970-1980 yılları arasında, yalnızca bu gazetenin neşriyatıyla meşgul oldu. Gazeteyi elden dağıttırarak Türkiye'de yeni ve farklı bir sistemin öncüsü oldu. 1980'den sonra faaliyet sahasını genişletti. 1990'dan sonra bütün şirketlerini bir holding çatısı altında topladı.

Enver Ören'in başkanlığını yaptığı İhlas Holding'in yalnızca faaliyet sahalarını ve şirketlerin isimlerini sıralamak bile sayfalar tutar. Gazete, dergi, radyo, televizyon başta olmak üzere medya sektörünün her alanından, tebeşir ve röntgen filmi üretmeye; inşaat sektöründen otomotiv sektörüne kadar birbirinden çok farklı, her biri dev bütçeli şirketlerin bünyesinde binlerce insan çalışmaktaydı.

Bu kadar şirketin meselelerine, çalışanlarının problemlerine değil bir yürek, bir kalp, yüz kalp dayanamazdı. Ama Enver Ören'in kalbinden önce böbrekleri iflas etmişti. Bu yüzden yıllardan beri derin ızdırap içerisinde kıvranmaktaydı.

Son Anları

2013 yılının hemen başlarında, Enver Ören'in hastalığı dayanılmaz hale geldi. Hastaneye kaldırılmıştı. Ocak ayı boyunca yoğun bakımda tedavisi devam etti. Durumunun iyiye gittiği söyleniyordu. Başbakan Tayyip Erdoğan kendisini 9 Şubat'ta ziyaret etmişti.

Yapılan resmi açıklamaların aksine, Enver Ören'in durumu günden güne ciddiyet arzediyordu. Çok ızdırap çekiyordu. 22 Şubat 2013'te de tedavi gördüğü Memorial hastanesinde son nefesini verecekti.

Enver Ören'in şirketlerinden çok, asıl sermayesi, yetişmelerine vesile olduğu insanlardı. Bilhassa medya

sahasında, birebir ilgilenerek pek çok değerli ismin yetişmesini sağlamıştı.

Herkesin güler yüzüyle hatırladığı Enver Ören için cenaze merasimi 23 Şubat 2013 Cumartesi günü yapıldı. Eyüb Sultan Camiinde kılınan cenaze namazında, medya, siyaset, iş dünyasının yanı sıra çok sayıda vatandaş hazır bulundu. Cenazesi, hocası ve kayınpederi Hüseyin Hilmi Işık Efendinin yanına defnedildi.

74 yıl "imkân âlemi" de denilen bu dünyada kaldıktan sonra "vücub âlemi" de denilen Âhiret hayatına nakl-i mekân eden Enver Ören, o âlemde zerre kadar iyiliğin de zerre kadar kötülüğün de hesabının verileceğini, orada şanın, şöhretin, zenginliğin bir değerinin olmadığını, sadece ve sadece "ihlâsla yapılan amellerin" değer kazandığını çok iyi bilenlerdendi.

Jiletle kendilerini doğrayacak kadar tesirinde kalanların ve hayranı olanların "Müslüm Baba"sı

MÜSLÜM GÜRSES

O her zaman mahzun, kederli, yorgun idi. Kelimenin tam mânâsıyla bedbin bir tipti. Bu yapısı sesine ve bestelerine aksetmişti. Onun konserlerinde dünyada bir eşine daha rastlanmayan hâdiseler olurdu. Konsere gelenler yanlarında bir adet de jilet getirir, konserin ilerleyen saatlerinde konser alanı mezbahaneye dönerdi. Dinleyicilerden bir kısmı kendinden geçmiş vaziyette üstünü başına paralar, yarı çıplak hale geldikten sonra göğsü başta olmak üzere vücudunun çeşitli yerlerini jiletle çizerdi.

Jiletle kendilerini doğrayacak kadar tesirinde kalan ve hayranı olanlar ona "Müslüm Baba" derlerdi. Bu şekilde dünyada eşi benzeri olmayan bir hayran kitlesi olan şarkıcının ismi Müslüm Gürses'ti. Şöhretin zirvesindeyken bile şen-şakrak halini gören olmamıştı. O devamlı düşünen, az konuşan, ekranlarda ve medyanın diğer kesimlerinde kendisini göstermekten ziyade saklamaya ve sakınmaya çalışan birisi idi. Son zamanlarda yorgunluğu iyice artmıştı. Eşi Muhterem Nur, onun kalbinde bir problemi olduğunu biliyor ve doktora görünmesini istiyordu. Ama bu "yorgun sanatçı", bir türlü hastaneye gitmek istemiyordu. Sonunda onu aile dostları Orhan Gencebay ikna etti. Gencebay sonraları, ***"On sene önce anjiyo olması gerekiyordu. Bana ayıp olmasın diye anjiyo oldu. İki stent takıldı"*** diye yapılan müdahalenin doğru olduğunu söyleyecekti.

Hastaneden Ürkerdi

Müslüm Gürses, kalbinden ameliyat olması gerektiğine güç belâ ikna edildi. O hastaneden ürkerdi. Yıllar önce, "öldü" diye hastanenin morguna kaldırılmıştı. Bunu hiç unutamıyordu. 1978 yılında, 25 yaşında iken, yani henüz şöhret merdivenlerini tırmandığı sırada, çıktığı bir Anadolu turnesinde büyük bir kaza geçirmiş, o kazada alın kemiği kırılmış, öldü zannedilerek morga bile kaldırılmıştı. Kendisi bu hâdiseyi şu şekilde anlatmaktadır:

"O kazada şoför öldü. Beni de öldü sanmışlar zaten. Sonra alıp hastaneye götürmüşler. Ben ölümü yaşadım aslında. Bana göre yeniden hayata dönmüş olmam, Allah'ın bir lütfudur. Alın kemiğim un ufak olduğu için en küçük bir darbede ölebilir ya da kör kalabilirim. Ameliyatta, alnıma beynimi koruyacak plaka gibi bir şey taktılar. O korkunç kazadan sonra koku alma duyumu yitirdim. Hiçbir kokuyu alamıyorum ne yazık ki şimdi. Çok kuvvetli parfümler ispirto kokusu veriyor bana. Ayrıca işitme duyumu da yüzde elli yitirdim. Çok ağır işitirim. Neyse, buna da şükür, yaşıyoruz işte..."

Müslüm Gürses, doktorların, eşinin ve yakınlarının ısrarları üzerine kalb ameliyatı olmaya razı olmuştu. O trafik kazasından sonra bu geçireceği ikinci mühim ameliyattı. 15 Kasım 2012'de, İstanbul'da Memorial Hastanesi'nde by-pass ameliyatı oldu. Ameliyattan sonra akciğer ve kalb yetmezliği sebebiyle yoğun bakıma kaldırıldı. Kendisine iki solunum cihazı bağlandı.

O andan itibaren haftalar boyu bir daha kendine gelemeyecekti. Onun hastaneye yatışından, hele yoğun bakıma kaldırıldığının duyulmasından sonra, Gülhane Parkı başta olmak üzere konser verdiği her yerde kendisini jiletleri yanlarında olduğu halde yalnız bırakmayan hayranları, son zamanlarda, lüks yatlarda klip çekmesini, çeşitli reklamlarda oynamasını "recona ters" bulmalarına ve "olmadı bu Baba!" demelerine rağmen, bu ağır hastalık

durumuyla o eski günlerdeki "kanlı- jiletli" hukuklarını ve muhabbetlerini hatırlamış ve ondan gelecek haberlere dikkat kesilmeye başlamışlardı.

Çocukken Şöhret Oldu

Müslüm Gürses'in asıl soyismi "Akbaş" idi. 7 Mayıs 1953'te, Halfeti'nin bir köyünde dünyaya gelmişti. Ailesi oldukça fakirdi. Aile, kendisi henüz üç yaşında iken çalışmak için Adana'ya göç etmişti.

Müslüm Gürses, çok küçük yaşlarda bağlama çalmasını öğrendi. Yüzlerce türkü ezberledi ve bunları söylemeye başladı. Şöhreti ilk başlarda kendi çevresinde yayıldı. Henüz 12 yaşında iken Adana'da bir çay bahçesinde şarkılar söylemeye başladı. O sırada Halkevine de gitti. Akşamları şarkı söylerken gündüzleri de çalışıyordu. Terzi çıraklığı ve kunduracılık yaptı. 1967'da, Adana Aile Çay Bahçesinde yapılan bir yarışmaya katıldı ve birinci oldu. 1967'de, TRT Adana Çukurova Radyosu'nda her hafta Cumartesi günü canlı olarak türkü söylemeye başladı. İlk plağı henüz 15 yaşında iken piyasaya çıktı. 1969'da piyasaya çıkan, "Sevda Yüklü Kervanlar / Vurma Güzel Vurma" isimli 45'lik plağı 300 bin adet satarak satış rekoru kırdı. O andan itibaren artık Müslüm Gürses ismi bütün Türkiye'de duyulacaktı.

76 şarkı albümü hazırlayan Gürses, 38 filmde rol alacaktı. Şöhret olduğu ilk gençlik yıllarında geçirdiği o ağır trafik kazasında alın kemiği paramparça olduğu için kafatasına takılan ve beynini koruyan bir kaplama, o acı olayı devamlı hatırlatmaktaydı. Kendisi hayatının bir parçası haline gelen o kaplamayı göstermek istemiyor ve bunu alnının üzerine düşürdüğü perçemiyle gizliyordu. Ama aynaya baktığı her anda onu görüyor ve sanki o dehşet anını yeniden yaşar gibi oluyordu.

1990'lı yılların başından itibaren kendilerine "Müslümcüler" denilen bir hayran kitlesi teşekkül etmişti. Bunlar da kendi aralarında grup gruptu. En fanatik olan-

ları "eli jiletli" takımıydı. Minibüs şoförlerinden, işçi kesiminden hayli kalabalık bir hayran topluluğu vardı. Onların "feryadını" haykırır gibiydi. O geniş kesim kendisini son derece benimsemiş ve aileden biri gibi görmeye başlamıştı.

Hayatı boyunca derin acılarla karşılaşan Müslüm Gürses, 1985'te sinema sanatçısı Muhterem Nur'la evlenecek ve bu evlilikten sonra mutluluğu yakaladığını söyleyecekti.

Müslüm Gürses, yoğun bakımdan bir türlü çıkamayacak ve 3 Mart 2013'te vefat ettiği açıklanacaktı. Hastaneden yapılan açıklamaya göre, Gürses'in ölüm sebebi; böbrek, karaciğer ve akciğerinde oluşan enfeksiyondu... Memorial Hastanesi Kardiyoloji Uzmanı Dr. Deniz Şener, Gürses'in vefatıyla ilgili şu açıklamayı yapmıştı:

"Müslüm Baba'yı maalesef kaybettik. Ailesinin, dostlarının, tüm sevenlerinin, Türkiye'nin, hepimizin başı sağolsun. Zor bir süreçti. Bu sabah tansiyonu düştü. Kalp durması gelişti. Yapılan müdahalelere rağmen, maalesef sabah saatlerinde kaybettik. Muhterem Hanım'a başsağlığı dileklerimizi iletmek için kendisini bekledik. Ona başsağlığı dileği ilettikten sonra da size bu açıklamayı yapıyoruz. Bu uzun süreci birlikte yaşadık. Söyleyecek bir şey yok. Allah sevenlerine sabır versin ve hepimizin başı sağolsun." Şener, sabah 08.30 sıralarında problemlerin başladığını kaydederek, ***"Tansiyon düşmesi ve müdahaleler başladı. Yaklaşık 1 saat kadar önce de kaybettik maalesef. Allah rahmet eylesin"*** demişti.

İbrahim Tatlıses, gerçekte Gürses'in bir hafta önce öldüğünü, ancak çeşitli sebeplerle ölümünün açıklanmasının geciktirildiğini iddia edecek ve bu iddia gündeme bomba gibi düşecekti. Tatlıses, şöyle demişti:

"Baba, organ yetmezliğinden değil, bir hafta önce, yoğun bakımda kaptığı mikroptan öldü. Hastane bir hafta gizledi bunu."

Vefat tarihi ve sebebi ne olursa olsun, gerçek şuydu: Yaklaşık dört aydır yoğun bakımda tutulan ve kendisine gelemeyen Müslüm Gürses, 59 yaşında "ölümü tatmış" ve bu dünyadan göçüp gitmişti. O, bir şarkısında şöyle demekteydi:

"Şöhretin olsa şanın olsa,
Süleyman gibi anın olsa,
Sonsuz kalsa nasıl olsa,
Bir gün sen de öleceksin."

Cenazesindeki İzdiham

Müslüm Gürses'in cenazesi de konserlerindeki tablolar gibi alışılmadık tarzdaydı. Bir ara kendisine "küser gibi" olan eli jiletli hayranları cenazesinde kendisini yalnız bırakmamışlardı. Müslüm Gürses, son yolculuğuna uğurlanırken ilk merasim Cemal Reşit Rey Konser Salonunda yapıldı. Daha ziyade Hıristiyan dünyasında yapılan bu tarz cenaze merasimi şekli bir müddetten beri ülkemizde de görülmeye başlanmıştı. Oradaki merasimden sonra cenaze Teşvikiye Camii'ne getirildi. Cenazenin getirilişi esnasında ve musalla taşına konulduktan sonra izdiham yaşandı. Cenaze namazı kılınacağı esnada izdiham son haddine vardı. Bir ara imam da ezilme tehlikesi atlattı ve polis çağırdı.

Gürses'in fanatik hayranlarından bir kısmı yüksek sesle tekbir getiriyor, bir kısmı da "Sen bizim her şeyimizsin" diye slogan atıyordu. Cenaze namazını kıldıracak imam, bu tarz bağırmaların yanlış olduğunu söyledi. Güç bela cenaze namazı kılınmıştı. Namazın ardından tabut cenaze aracına taşınırken izdiham nedeniyle bir ara düşme tehlikesi geçirdi. Güç bela tutuldu ve araca konuldu.

Asıl kargaşa cenazenin defnedileceği Zincirlikuyu Mezarlığında yaşandı. Gülhane Parkı başta olmak üzere 90'lı yıllardaki konserlerde yaşanan olayların küçük çaplı benzerleri yaşandı. O konser sırasında, fanatik hayranlarının

kendi kendilerini jiletle paralamalarının yanı sıra bazan da bıçaklarla birbirlerine daldıkları olur ve bu yüzden konserler iptal edilirdi. Mezarlıkta da fanatik gruplar yer yer birbirleriyle kavga etmekteydi. Bu durum karşısında İmam Efendi, sık sık kavga edenleri ve bağırıp çağıranları uyarmak zorunda kaldı. Müslüm Gürses bu hay huy arasında güçbela defnedildi.

Kendi ifadesiyle, geçirdiği kazadan sonra koku alma hissini ve işitme duygusunun bir kısmını kaybeden Müslüm Gürses'in bütün duyguları, fonksiyonunu yitirmişti. Bunun adına **"ölüm"** deniliyordu. Ölüm demek, bu dünya hayatının noktalanışı demekti. Ondan sonra Berzah Âleminde yepyeni bir hayat başlıyordu. O hayatta, dünyadaki şöhrete, servet durumuna, makamına bakılmıyordu. Bütün Kâinatın Sultanı olan ve insanı bir damla meniden var edip mükemmel suret veren ve bu dünya sahnesinde imtihana tâbi tutan Allahu Azimüşşan'ın emirleri istikametinde yaşayıp yaşamadığına bakılıyordu. Bu dünya hayatı, sahnede bir ara görünüp kaybolmaya benziyordu. Yani "gölge" gibiydi. Âhiret hayatı ise "gerçek hayat"tı... İşte o hayat, ölümle birlikte başlıyordu...

Süper ülkelerden korkmuyordu ama
ölümden çok korkuyordu.

HUGO CHAVEZ

Dört defa üst üste Devlet Başkanlığına seçilen Hugo Chavez, dördüncü kanser ameliyatının ardından artık yolun sonuna geldiğine kendisi de inanmıştı. Değil yerinden kalkmak, parmağını dahi kıpırdatamıyor, ancak dudaklarını güçlükle kımıldatabiliyordu. Son on dört sene boyunca, yanı başından ayrılmayan ve kendisini bir gölge gibi takip eden Cumhurbaşkanlığı Muhafızları Komutanı Orgeneral Jose Ornella'ya kısık ve yalvaran bir sesle şöyle dedi:

"Ölmek istemiyorum. Lütfen ölmeme izin verme"

Küba'da geçirdiği sonuncu kanser ameliyatının ardından solunum enfeksiyonu problemi yaşayan Chavez'in durumu gittikçe ağırlaşmaktaydı. "Süper güç" diye bilinen Amerika'ya kafa tutmaktan çekinmeyen, halkı bir saldırı olduğu takdirde Amerika'ya karşı savaşmaya teşvik eden ve kendisinin de elinde silah en ön saflarda savaşacağını söyleyen; 2006'da BM Genel Kurulunda o devrin ABD Başkanı George W. Bush'un konuşma yapmasından bir gün sonra kürsüye çıktığında, ***"Şeytan dün buradaydı. Halen kükürt kokusunu alabiliyorum"*** diyen Chavez, ölümden korktuğunu açıkça ifade ediyordu. Oysa o "korkusuz lider" ve "halk kahramanı", "devlere kafa tutan adam" olarak biliniyordu. O "güçlü lider" şimdi son derece bir acziyet içerisindeydi.

Maceralı Bir Hayatı Vardı

Venezuela Devlet Başkanı Hugo Chavez, dünya liderleri içerisinde en renkli, en karizmatik bir şahsiyetti. Sözleri, icraatları kadar, hayat hikayesi de başlı başına olaydı... 1954'te dünyaya gelen Chavez, Askeri Bilimler Akademisi'nden mezun olduktan sonra orduya katıldı. Henüz genç bir subayken Bolivarcı Devrimci Hareket-2000'i (MBR-200) kurdu. 1980'lerin başlarında kurduğu bu gizli örgütü daha çok ordu içinde yaygınlaştırdı. Maksadı, diktatör olduğunu söylediği Devlet Başkanı Carlos Andres Perez'i ve onun başında olduğu hükümeti devirmekti. 1992'de darbe için harekete geçti, ancak başarısız oldu. Diğer darbeci arkadaşlarıyla birlikte tutuklandı. İki yıl hapis yattıktan sonra serbest bırakıldı.

Chavez'in, son derece kararlı bir kişiliği vardı. Ülke idaresini ele geçirmeyi kafasına koymuştu. Darbeyle yapamadığını, seçimle yapmaya çalışacaktı. Hapisten çıkar çıkmaz, 1994'te Beşinci Cumhuriyet Hareket Partisi'ni kurdu. 1998'deki devlet başkanlığı seçiminde, ülkeyi köy köy, mahalle mahalle dolaştı. Bu seçimde yüzde 58 nisbetinde oy aldı ve iktidarı "seçimle" ele geçirdi. 2001, 2006 ve 2012'de yapılan seçimleri de kazanacak ve yaklaşık 14 sene "tek adam" olarak ülkeyi yönetecekti.

Venezuela, dünyanın beşinci petrol üreticisi idi. Günde, yaklaşık 3,2 milyon varil petrol ihraç ediyordu. Ancak önceki idarelerin yaptıkları anlaşmalar sebebiyle bu petrolün kaymağını, çoğu ABD'li olan yabancı petrol şirketleri yiyordu. Chavez, ilk iş olarak başta petrol olmak üzere pek çok kilit sanayi kuruluşlarını kamulaştırdı.

Venezuela'da halkın yüzde 60'ı çok fakirdi. Halk derme, çatma teneke evlerde yaşıyordu. Chavez, eğitim ve sağlık hizmetlerine ağırlık verdi. "Barrio Adentro" adını verdiği proje ile yüzlerce Kübalı doktoru Venezuela'ya getirdi ve fakir mahallelerde sağlık ocakları açtı. Fakir halkın sağlık hizmetlerinden ücretsiz faydalanmasını sağladı. Önceki idarelerin çok uluslu şirketlere neredeyse

bedava verdiği arazilere el koydu ve on binlerce hektarlık tarım arazilerini fakir köylülere dağıttı. Evsizlere ev dağıtmaya, işsizlere iş imkânı sağlamaya başladı. Yıllardır devletin şefkat elinin uzatıldığını görmeyen bu fakir halk kesimi Chavez'e sempati ile bakmaya başladı. Televizyon programlarına çıkıp, "Alo Başkan" hattından vatandaşlarla samimi diyalog kurması da halkın hoşuna gidiyordu. Venezuela halkı onu kendisinden bir parça gibi görmeye başlamıştı. Bu bakımdan 2002'de kendisine karşı yapılan darbe teşebbüsünün ömrü ancak iki gün olacaktı. Muhalif bir darbeyle koltuğundan alaşağı edilmişti. Ancak ordu içinde kendi taraftarlarının karşı çıkması ve varoşlarda yaşayan on binlerce insanın şehir merkezlerine yürümesi ile bu darbe 48 saat sonra başarısızlıkla sona ermiş, Chavez tekrar koltuğuna dönmüştü.

Chavez'in başta Amerika olmak üzere bazı ülkelerle o ülkelerin liderlerine kafa tutması, onlarla dalga geçmesi de halkın gururunu okşuyordu. 2007'de, Şili'de yapılan bir zirve toplantısında kendisine ***"kapa çeneni"*** diye çıkışan İspanya Kralı Juan Carlos'a cevaben şöyle demişti:

"500 yıldır buradayız ve hiç susmadık, hele bir kralın söylemesiyle hiç susmayız. Bir kral da benim gibi devletin başıdır. Aradaki tek fark, benim üç kez yüzde 63 oy ile seçilmemdir. Biz, eşit seviyedeki devlet başkanlarıyız, yerlilerin lideri Evo Morales de İspanya Kralı Juan Carlos da eşittir."

Kendisini devirmek için hayli çaba sarfeden Amerika'ya kafa tutan Chavez, ABD liderlerine karşı sözünü esirgemiyordu. ABD Başkanı Bush için;

"Bay Bush siz bir eşeksiniz. Bir de kötü İngilizcemle söyleyeyim. 'Mr.Bush, you are a donkey!'", "Sen bir ahmaksın, Bay Tehlike!" demişti, 2008'de ABD Büyükelçisini sınır dışı ettirdikten sonra, ***"Defolun gidin, pislik Yankeeler"*** şeklinde konuşmuştu.

Kanser Mikrobunu Amerika mı Bulaştırdı?

Chavez'e Haziran 2011'de kanser teşhisi kondu. Chavez'in yakın çevresi, kanser mikrobunun CİA tarafından bulaştırıldığını iddia edecekti. Son yıllarda Latin Amerika ülkelerindeki sol kökenli liderlerin peş peşe kansere yakalanması, ***"CIA'nın yeni bir suikast projesi"*** olarak değerlendiriliyordu.

Komplo teorileri tartışıladursun, bilinen bir gerçek vardı. Chavez kanserdi. Bu hastalıktan kurtulmak için Küba'da peş peşe dört defa ameliyat olacaktı. Ekim 2012'de dördüncü defa Devlet Başkanı seçilen Chavez, başkanlık için yemin edemeyecekti. Zira âcil ameliyat olması gerekiyordu. Bunun için 11 Aralık 2012'de ameliyat için Küba'ya gitti. Bu dördüncü ameliyatının ardından 18 Şubat 2013'te ülkesine döndü. Aslında o artık bir "canlı cenaze" gibi idi. Son iki senede çok acı çekmişti. Yetkililer açıklamasa da kanser akciğerine de yayılmıştı. Chavez de artık yolun sonuna geldiğini çok iyi biliyordu. Bunun için, kendisine bir şey olması durumunda yerine Devlet Başkan Yardımcısı ve Dışişleri Bakanı Nicolas Maduro'nun geçmesini istedi.

Chavez ölmeden kısa müddet önce, Muhafız Komutanına, ***"Ölmeme izin verme!"*** demişti. Ama, kesin gerçek olan şuydu: Allahu Teâlânın bir "mahluku" olan ölüm geldiğinde bunu kimse engelleyemezdi. Ölüm demek, ***"imtihan müddetinin"*** bitmesi demekti. Bu dünyaya geliş gayesi; kendilerini ve bütün mevcudatı yaratan Allahu Azimüşşan'a iman ederek O'nu tanıdığını göstermek ve O'nun hadsiz hediyelerine ve nimetlerine karşı O'nu sevdiğini bildirmek ve bu maksatla ibadet etmek olan insanoğlu, ***"ölüm"*** ile birlikte bu dünya hayatını noktalamaktaydı. İster dünyanın en zengin kişisi, ister bir devleti yıllarca idare etmiş biri olsun, bu ***"ölümü tatma"*** gerçeği değişmeyecekti.

Görkemli Cenaze Merasimi

Chavez'in 5 Mart 2013'te öldüğü açıklandı. Chavez, derin acılar içerisinde kıvranırken geçirdiği kalp krizi ile son nefesini vermişti. Onun ölümüne, yalnızca Venezuela'daki milyonlar değil, dünyadaki hayranları da çok üzüldü. Chavez için 8 Mart'ta Caracas'ta yapılan Devlet törenine iki milyon kişi katıldı. Merasimde 33'ü devlet başkanı olmak üzere 55 ülke temsilcisi de hazır bulunmuştu. Kortejin uzunluğu 12 kilometreyi buluyordu.

Hastalığı hayli ilerlediği bir sırada sık sık, ***"Bu ülke ve bu insanlar için yapacak çok şeyim var. Tanrım beni hemen öldürme!"*** diyen Chavez'in 58 yıllık dünya hayatı acılar içerisinde noktalanmıştı.

Bibliyografya

- Abdülhamid Cûde Es-Sehhâr, Peygamberimiz Efendimiz. Müt. Mustafa Varlı - Ahmet Gül. İstanbul: 1964
- Abdülhamid Cûde Es-Sehhâr. Resûlüllah'ın Dört Halifesinin Hayat Hikayeleri. Müt. Hüseyin Küçükkalay
- Ahmed Cevdet Paşa. Kısas-ı Enbiya ve Tevârih-i Hulefâ. İstanbul: 1966
- Ahmed Cevdet Paşa. Tarih-i Cevdet. İstanbul: 1893
- Aydın, Mehmet, Meşhur Olan Fakir Çocuklar, İstanbul: 1974
- Binark, İsmet. Türk Sefer ve Zaferleri Bibliyografyası. Ankara: 1969
- Bozgeyik, Burhan. Tarihimiz Üzerine Oynanan Oyunlar. İstanbul: 1996; Zulme Boyun Eğmeyenler. İstanbul: 1996; Zulme Boyun Eğmeyenler. İstanbul: 1995
- Büyük Adamlar, Varlık Yayınları, İstanbul: 1972
- Carnegie, Dale. Meşhur Adamların Meçhul Tarafları. Müt. Ömer Rıza Doğrul. İstanbul: 1976
- Danişmend, ismail Hami. İzahlı Osmanlı Tarihi Kronolojisi. İstanbul: 1971
- Danişmend, İsmail Hami. 31 Mart Vak'ası. İstanbul: 1974
- Danişmend, İsmail Hami. Tarihî Hakikatler. İstanbul: 1979
- Dikmen Mehmet ve Bünyamin Ateş. Peygamberler Tarihi. İstanbul: 1977
- Ersoy, Mehmed Âkif. Safahat. İstanbul: 1981
- Fatih, Emin. Turgut Özal. istanbul: 1993
- Göztepe, Tarık Mümtaz. İmam Şamil. İstanbul: 1971
- Güryay, Tarık. Bir İktidar Yargılanıyor. İstanbul: 1971
- Hekimoğlu İsmail ve Nurettin Ünal. İlimde Teknikte Edebiyatta Tarihte Dinde: Rüya. İstanbul: 1981
- Hoca Sadettin Efendi. Tacü't-Tevârih. Ed. İsmet Parmaksızoğlu. Ankara: 1975
- Ilıcak, Nazlı, 27 Mayıs Yargılanıyor. İstanbul: 1978
- İslam Ansiklopedisi
- Karakuş, Emin. 40 Yıllık Bir Gazeteci Gözü İle: İşte Ankara. İstanbul: 1977
- Kısakürek, Necip Fazıl. Sahte Kahramanlar. İstanbul: 1977
- Kısakürek, Necip Fazıl. Son Devrin Mazlumları. İstanbul: 1976
- Koloğlu, Orhan. Müthiş Türkler. İstanbul: 1972

- Köksal, M. Âsım. İslam Tarihi. İstanbul: 1973
- Kur'an-ı Kerim
- Kutay, Cemal. Necid Çöllerinde: Mehmed Âkif. İstanbul: 1963
- Mehmed Vehbi. Hülasatü'l Beyân fi Tefsiri'l Kur'an. İstanbul: 1968
- Meydan Larousse
- Muhammed Hamidullah. Hz. Peygamberin Savaşları. Müt. Dr. salih Tuğ. İstanbul: 1962
- Muhammed Hamidullah. İslam Peygamberi. İstanbul: 1972
- Muhammed Tahir'ül Karakhi. İmam Şamil'in Gazavatı. İstanbul: 1987
- Naîma Mustafa Efendi. Naimâ Tarihi. İstanbul: 1967
- Namık Kemal. Osmanlı Tarihi. İstanbul: 1910
- Nebioğlu, Osman. Yüz Ünlü Adam.
- N. Halid Ertuğrul. Yıkılan Hayal. İstanbul: 1985
- Necati Güngör. Safiye Ayla'nın Anıları. İstanbul: 1990
- Nigâr, Salih Keramet. Halife ikinci Abdülmecid. İstanbul: 1964
- Nizamülmülk. Siyasetnâme. İstanbul: 1981
- Okay. M. Orhan. Beşir Fuad. İstanbul: 1969
- Özsoy, Osman. Ünlülerin Turgut Özal'la Hatıraları. İstanbul: 1994
- Öztuna, Yılmaz. Büyük Türkiye Tarihi, İstanbul: 1977
- Özdek, Refik, Siyasî Vasiyetnâmeler.
- Perçevî. Peçevî Tarihi. İstanbul: 1866
- Sahih-i Müslim ve Tercümesi. Müt. Mehmed Sofuoğlu. İstanbul: 1970
- Solmaz, Mehmet. Şehit Kâmil. Gaziantep: 1966
- Suruç, Salih. Kâinatın Efendisi: Peygamberimizin Hayatı. İstanbul: 1982
- Şapolyo, Enver Behnan. Ziya Gökalp. İstanbul: 1977
- Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi. Dergah Yayınları. İstanbul: 1977
- Uzunçarşılı, İsmail Hakkı. Osmanlı Tarihi. Ankara: 1975
- Ülkü, Hayati. İslam Tarihi. İstanbul: 1977
- Ünal, Tahsin. Osmanlılarda Fazilet Mücadelesi. İstanbul: 1968
- Zapsu, Abdurrahman. Büyük İslâm Tarihi. İstanbul: 1975

DERGİLER

- Hayat Tarih / Newsveek / Time/ Yıllarboyu Tarih

GAZETELER

- Akit / Cumhuriyet / Hürriyet / Millî Gazete / Milliyet / Tercüman / Tasvir / Türkiye / Yeni Asya / Yeni Şafak / Zaman

İçindekiler

Takdim 5

Hz. Adem (as) 9
Nemrut 10
Karun 13
Neron 15
Sezar 18
Arşimed 21
İskender 23
Ebrehe 25
Ebu Cehil 31
Ebu Leheb 35
İmam-ı Malik 38
Ahmed İbn-i Hanbel 40
İmam-ı Azam Ebû Hanife 42
İmam-ı Gazali 45
Şâh-ı Nakşibend 46
Selâhaddin-i Eyyûbî 49
Mevlânâ 52
Romanos Diogenes 55
Alparslan 59
Nizâmü'l Mülk 61
Osman Gazi 63
II. Murad 66
Cem Sultan 70
Yavuz Sultan Selim 75

Kanuni Sultan Süleyman 79
III. Selim 83
Sultan Abdülaziz 86
Şeyh Şamil 89
Goethe 96
Napolyon 100
Mehmed Âkif 103
Mustafa Kemal 110
Ziya Gökalp 118
Mahatma Gandi 121
Mussolini 124
Adolf Hitler 128
Menderes, Zorlu, Polatkan 132
Bediüzzaman 140
Troçki 148
Cemal Gürsel 151
Mao 155
İsmet İnönü 157
Şah Rıza Pehlevi 162
Lenin 166
Maksim Gorki 171
Necip Fazıl Kısakürek 178
Uğur Mumcu 186
Turgut Özal 193
Aziz Nesin 202
Zeki Müren 206
Vehbi Koç 211
Cevher Dudayev 214
Alparslan Türkeş 220

Prenses Diana 226
Kemal Sunal 233
Barış Manço 239
Ahmet Kaya 244
Mahmud | **Es'ad Coşan** 246
Ahmet Kabaklı 250
Anthony Quinn 253
Yaser Arafat 255
Aliya İzzetbegoviç 259
Recep Yazıcıoğlu 264
Cem Karaca 267
Ronald Reagan 270
Papa İkinci Jean Poul 273
Sakıp Sabancı 277
Bülent Ecevit 280
Saddam Hüseyin 289
Benazir Butto 298
Muhsin Yazıcıoğlu 302
Michael Jackson 309
İlhan Selçuk 316
Necmettin Erbakan 321
Elizabeth Taylor 331
Muammer Kaddafi 334
Mehmet Ali Birand 344
Ahmet Mete Işıkara 352
Enver Ören 356
Müslüm Gürses 361
Hugo Chavez 367

Bibliyografya 348

Burhan Bozgeyik

Meşhurların Son Anları

Bu dünyadan; bu dünyayı
"misafirhane" bilenler de göçtü,
kendilerini bu dünyanın hakimi bilip,
daimi kalacakmış gibi davrananlar da...
Bu dünyayı "imtihan yeri" bilip ona göre
tedarik görenler de göçtü, "ebedî saadet" davetini reddedip,
hırsına, gururuna, enaniyetine kapılanlar da...

Kim olduğunu, nereden gelip nereye gittiğini,
asıl vazifesinin ne olduğunu bilmeden, bilmek de istemeden,
sadece ve sadece nefsinin arzularına boyun eğenler;
saltanatına, servetine, şöhretine güvenenler de göçtü,
ilahi tebliğlerin ışığında, iyilik, güzellik, huzur dolu
bir ömür geçirenler de....

Titiz bir çalışmanın ürünü olan bu eserde,
meşhurların ibret verici "son anı"nı okuyacaksınız.
Her biri derslerle dolu bu tablolara
buyrun birlikte göz gezdirelim...

836124
ALG
06.16

• 14 ₺